

DUŠE VEŠKERÉHO APOŠTOLÁTU

11

Obraz, jehož reprodukci podáváme na tomto listě, budil podiv na mariánské výstavě v Římě 1904–1905. Je to jeden z nejslavnějších a nejstarších obrazů mariánských, neobyčejně cenný, a je nejznamenitějším pomníkem úcty k Matce Boží.

REGINA APOSTOLORUM

Salve, Virgo Parens, stillans melle Alccarium; in Te suum posuit tabernaculum Verbum verbo illuminans mundum: Verbum Patris tecum portemus intime.

Salve, clarum Solis justitiae Speculum; eo ferventius Jesum agendo manifestemus quo plus de Jesu contemplando vivemus.

Salve, Cordis Jesu vicum Receptaculum; ex hoc divino fonte per Te hauriamus spiritum sacrificii et precum.

Salve, stans juxta Crucem consors sacerdotii; fac ut per Eucharistiam vivat in nobis Christus, ut sancti simus sanctificantes.

J. B. CHAUTARD O. C. R.

DUŠE VEŠKERÉHO
APOŠTOLÁTU

*Ježíš musí býti životem
mé činnosti, sice . . .*

Kard. Mermillod.

V P Ř E R O V Ě 1 9 2 7

No. 3724

IMPRIMATUR

Olomucii die 29. Aprilis 1926

Josephus Vyvlečka,

Praeses a. e. Consistorii

JEŽÍŠI KRISTU,

KRÁLI VŠECH VĚCÍ VIDITELNÝCH I NEVIDITELNÝCH,

skrze něhož, s nímž a v němž

bud' Bohu Otci všemohoucímu v jednotě .

Ducha sv.

všecka čest a chvála!

AUTOGRAF

J. S. BENEDIKTA XV.

Svému milovanému synu,

DOM. J. B. CHAUTARDOVI,

opatu Trapistů Matky Boží v Sept-Fons,

posíláme svá nejupřímnější blahopřání, že ve své knize L'AME DE TOUT APOSTOLAT tak výtečně zdůraznil potřebu vnitřního života u duší apoštolsky činných, aby jejich práce byly skutečně plodnými.

Přejíce si, aby toto dílo, v němž hluboká nauka je spojena s praktickými radami podle potřeb naší doby, dále se rozšiřovalo a blahodárně působilo,

udělujeme jeho zbožnému autoru z plna srdce své apoštolské požehnání.

Ve Vatikáně 18. března 1915.

Benedictus PP. XV.

*Skrze něho,
s ním,
v něm všecko.¹*

Ó nejvznešenější a nejdobrotivější Bože, jak podivuhodné a úchvatné pravdy nám zjevuje víra o tvém vnitřním životě!

Otče svatý! Ty se věčně pozoruješ ve svém dokonalém obraze, v Slovu – Slovo jest *radostně uchvá- ceno* tvou krásou – a z vaší společné extase *vychází* výheň lásky, Duch svatý.

Jediné ty, Ó PŘESVATÁ TROJICE, jsi vnitřní život dokonalý, překypující, nekonečný.

Ty, Dobroto nekonečná, chceš svůj vnitřní život šířit zevně. Tys řekl – a na tvé slovo povstávají díla z ničeho, aby hlásala tvé dokonalosti a opěvovala tvou slávu.

Mezi tebou a prachem, jenž ožil tvým dechem, je propast. Tvůj duch lásky ji chce vyplnit; tím uspokojí svou nekonečnou touhu milovati a dávat se.

Probouzí tedy v tobě rozhodnutí, že nám dáš *podíl na svém božství*. Prach, jemuž tvá ruka dala podobu, může se – div divoucí – státi *účastným božství* a tvého věčného štěstí!

Tvé Slovo se nabízí, že vykoná toto dílo.

Stává se člověkem, abychom my se stali bohy.²

A přece jsi, Slovo, *neopustilo* lůna svého Otce. V něm je tvá živoucí podstata a z tohoto zdroje poplynou na zemi divy tvého apoštolátu.

Ó Ježíši, Emanueli, ty svěřuješ svým apoštolům své evangelium, svůj kříž, svou Svátost lásky, a posíláš je, aby činili z lidí dítky Boží. Potom se vracíš k svému Otci.

A tvojí úlohou, Duše svatý, jest, abys posvěcoval a řídil mystické tělo Boha-člověka.³ Chtěje svěsti proud božského života z hlavy do údů, ráčil sis vyvoliti spolupracovníky. Jsouce zaníceni letnicovým ohněm, učedníci se rozcházejí, aby všude zasívali do duší slovo, jež osvěcuje, a do srdcí milost, jež rozněcuje, a tak lidem udělovali božského života, jehož plnost je v tobě.

Ó božský ohni, rozněť ve všech těch, kdo mají podíl na tvém apoštolátě, plamen, jenž kdysi přetvořil šťastné učedníky ve večeradle. Pak již nebudou obyčejnými kazateli víry a mravů, ale živými kalichy božské krve, jež z nich *přetéká* do duší.

Duchu světla, vtiskni do jejich ducha nevyhladitelně pravdu, že *jejich působení bude míti výsledek jen do té míry, jak sami budou žíti nadpřirozeným vnitřním životem, jehož nejvyšším PŮVODCEM jsi ty a jehož ZDROJEM jest Ježíš Kristus.*

Ó nekonečná Lásko, rozněť jejich vůli *palčivou žízni* po vnitřním životě. Pronikni jejich srdce svými mírnými a mocnými paprsky a dej, ať pocítí, že *pravé štěstí* zde na zemi jest jen v tomto vnitřním životě, jímž následujeme *života tvého* a máme podíl na něm a na životě *Srdce Ježíšova* v lůně Otce všeho milosrdenství a vší lásky.

Ó Maria, Panno neposkvrněná, královno apoštolů, rač požehnati těmto skromným řádkům. Vypros všem, kdo je budou čísti, aby dobře *pochopili*, že, chce-li Bůh použití jejich činnosti za řádný nástroj své prozřetelnosti, aby své nebeské dary vléval do duší, že musí jejich činnost *míti nějak podíl na božské činnosti* tak, jak tys ji viděla v Bohu, když se v tvém panen-ském lůně vtělil Ten, jemuž děkujeme za to, že tě smíme zváti svou matkou.

DÍL PRVNÍ

BŮH CHCE ŽIVOT ČINNÝ A ŽIVOT VNITŘNÍ

I

ČINNOST, TUDÍŽ I APOŠTOLÁT JEST PODLE VŮLE BOŽÍ

Nejvyšší štědrost je vlastností božské přirozenosti. Bůh je nekonečná dobrota. Dobrota touží jen po tom, aby se *dávala* a dělila o dobro, které má.

Pozemský život božského Spasitele nebyl ničím jiným než ustavičným osvědčováním této nevyčerpatelné štědrosti. V evangeliu Kristus Pán rozsévá na své cestě poklady lásky svého srdce, jež plane touhou, aby přivábilo lidi k pravdě, k životu.

Oheň svého apoštolátu svěřil Ježíš Kristus Církvi. Církev sama je darem jeho lásky, výronem jeho života, projevem jeho pravdy, odleskem jeho svatosti. Po staletí pokračuje tato mystická nevěsta Kristova v apoštolském díle svého božského vzoru, jsouc oživena jeho zápallem.

Ó vznešený úradku, zákone, jež světu dala Prozřetelnost! *Cestou spásy má člověka vésti člověk.*¹ Ježíš Kristus sám prolil krev, jež vykoupila lidstvo. On sám by tedy měl přivlastňovati její účinek a přímo působiti na duše, jak to činí nejsvětější Svátostí. Vyvolil si však spoludělníky, aby rozdíleli jeho milosti. Proč? Zádala toho zajisté velebnost Boží; ale neméně ho k tomu pudila i jeho něžná láska k lidem. Když na zemi nejvyšší vládcové často nevládnou jinak, než jen svými ministry, jaká je to blahosklonnost od Boha, že si k své práci a k své slávě ráčí přibírat ubohé tvory!

Církev, narodivši se na kříži, vyšedši z probodeného Srdce Spasitelova, stále pokračuje svou apoštolskou činností ve vykupitelském díle lásky Boha-člověka. Podle vůle Ježíše Krista stává se její apoštolát podstatným činitelem, aby se rozšiřovala mezi národy, a řádným nástrojem, aby dobývala nových úspěchů.

Pro tento apoštolát je na prvním místě kněžstvo světské, jehož hierarchie je důstojnickým sborem armády Kristovy; jeho ozdobou je tolik svatých a horlivých biskupů a kněží, chloubou jeho a ctí nedávno svatořečený farář arský Jan Křtitel Vianey.

Po bok světského kněžstva řadily se již od prvních křesťanských dob vybrané sbory *dobrovolníků*, jejichž stálý a bujný vzrůst jest a bude vždy jednou z nejpatrnějších známek životní síly Církve.

Především to byly v prvých stoletích řády rozjímavé, jejichž ustavičná modlitba a přísná kajícnost mocně přispěly k tomu, aby pohanský svět přijal křesťanství. Ve středověku povstaly řády kazatelské, žebravé, rytířské, dále řády, které se věnovaly hrdinnému dílu vykupování zajatců z moci nevěřících. V moderní době konečně povstává množství ústavů, společností misijních a vyučovacích, kongregací, různých spolků a družin, jejichž úkolem jest, aby šířily tělesné a duchovní dobro všeho druhu.

Mimo to nacházela Církev ve všech dobách svých dějin vzácnou pomoc u prostých horlivých věřících, kteří se věnovali životu dobročinnému, kteří s horoucím srdcem soustřeďovali a soustřeďují své síly a ve službě naší společné matky sv. Církve obětují své schopnosti, svůj čas, své jmění, často svou svobodu, někdy i svůj život.

Vpravdě, jak podivuhodným a povzbuzujícím divadlem jest tento prozřetelnostní rozkvět apoštolské činnosti právě ve vhodnou dobu a za okolností podivuhodně přiměřených! Církevní dějiny ukazují, kte-

rak pro každou novou potřebu, která se kdy vyskytla, pro každé nebezpečí, proti kterému se musilo kdy zakročiti, zjednala vždy Prozřetelnost Boží nová vhodná opatření.

Tak vidíme, kterak proti neduhům naší doby pracuje dnes množství podniků, o nichž se včera sotva vědělo: sdružení pro přípravu dítek na první sv. přijímání, patronáty, nádražní misie, spolky karitativní, apoštolát modlitby, konference sv. Vincence, sdružení přátel křesťanské výchovy, laická katechese, intronisace božského Srdce Páně v rodinách, apoštolát tiskový, spolky exerciční, ligy pro nedělní klid atd. To vše jsou útvary apoštolátu, které vytvořil týž duch, jenž rozněcoval duši sv. Pavla: *Já pak sám milerád (vše) vynaložím, ano sám sebe vydám za duše vaše,*² a jenž se snaží, aby všude šířil milosti krve Ježíše Krista.

Kéž se tyto skromné řádky dostanou k těm apoštolským duším, které právě svou horlivou a nadšenou činností se vydávají v nebezpečí, že nebudou *především dušemi vnitřními*; a když je pak za to stíhá nezdar na pohled nevysvětlitelný i těžká duchovní škoda, raději by se vzdaly činnosti a malomyslně se uchýlily do ústraní. Myšlenky podávané v této knize prospěly i nám, abychom činností nepozbyli vnitřního života.

Kéž zaplaší aspoň od několika omrzlost a povzbudí jejich odvalu, ukazující jim, že Boha činnosti nesmíme opouštěti pro činnost pro Boha a že slova sv. Pavla *Běda mně, nebudu-li kázati evangelium,*³ nikterak nedávají nám práva, abychom zapomínali výstrahy: *Co prospěje člověku, byť celý svět získal, na duši však škodu trpěl!*⁴

Tato kniha může prospěti i otcům a matkám rodin i křesťanským snoubencům, aby vzájemným apoštolátem povzbuzovali sebe i své dítky k lásce a k následování božského Spasitele. Kéž lépe pochopí, že nestačí život toliko zbožný, nýbrž že je třeba života vnitř-

ního, aby jejich horlivost byla účinná a jejich domov aby byl provanut duchem Ježíše Krista a nezkaleným mírem, který při všech zkouškách bude vždy údělem rodin vpravdě křesťanských!

II

BŮH CHCE, ABY JEŽÍŠ BYL DUŠÍ ČINNOSTI

Věda jest, a to ostatně právem, hrda na své úžasné úspěchy. Ale něco jí bylo dosud a bude vždy nemožným, totiž: vytvořiti život, utvořiti v chemické laboratoři pšeničné zrno, larvu. Svědčí o tom zahanbující porážky zastánců praplození. Moc tvořiti život vyhradil Bůh jen sobě.

V říši rostlinné a živočišné mohou bytosti růsti a se množiti, ač jen v mezích, vytčených Tvůrcem. Tvořiti život rozumový vyhradil však Bůh sobě, on sám přímo tvoří rozumnou duši. Ještě zárlivěji bdí nad životem nadpřirozeným, poněvadž nadpřirozený život jest výronem života božského, jenž byl udělen lidské přirozenosti vtěleného Slova.

Vtělením a dílem vykupitelským stává se Ježíš ZDROJEM, a to JEDINÝM ZDROJEM tohoto božského života, k němuž jsou povoláni všichni lidé: *Skrze Pána našeho, Ježíše Krista. Skrze něho a s ním a v něm.*⁵ Podstatným úkolem Církve jest, aby šířila tento nadpřirozený život sv. svátostmi, modlitbou, kázáním a vším, co s tím souvisí.

Bůh působí všechno jen skrze svého Syna: *Všecky věci povstaly skrze něho a bez něho nepovstalo nic (z toho), co učiněno jest.*⁶ Tak je tomu již v řádě přirozeném, tím více v řádě nadpřirozeném, kde nám Bůh dává podíl na svém vnitřním životě a na své vlastní přirozenosti, aby nás učinil dítkami Božími.

*Já jsem přišel, aby měli život. V něm byl život. Já jsem život.*⁷ Jak určitě tu Pán mluví! Kolik světla je v podobenství o vinném kmeni a ratolestech, v němž rozvíjí tuto pravdu! Jak se přičiňuje, aby vtiskl do ducha apoštolů základní zásadu, že JEN ON – JEŽÍŠ – JEST ŽIVOT, a tedy že apoštolové musejí s ním býti spojeni, aby mohli *míti podíl* na tomto životě a s jinými se o něj dělit.

Lidé, povolání k čestnému úkolu, aby se Spasitelem vlévati duším božský život, jsou tedy jen nepatrnými prostředníky, kteří mají čerpati z tohoto jediného zdroje.

Který apoštol by neuznával, že všechen nadpřirozený život může pro duše přijímati jen a jen od Ježíše, který by se domníval, že může třeba jen nejmenší stopu nadpřirozeného života vytvořiti sám ze sebe, ten by projevoval, že jak ve své theologické nevědomosti, tak ve své pošetilé pýše nemá sobě rovna.

Jestliže by jiný apoštol teoreticky uznával, že Vykupitel je prapříčinou všeho božského života, ale při své činnosti by toho nedbal a ve své pošetilé zaslepenosti na úkor Ježíše Krista přeceňoval sebe a spoléhal jen na své síly, byla by tato převrácenost sice menší, ale hledíc k Bohu stejně hodna odsouzení jako pře-dešlá.

Ale ať apoštol pravdu zavrhuje, nebo jedná nedbaje jí, vždy je to důkazem převrácenosti buď *v rozumu*, v teorii nebo v praksi. Popíráť zásadu, jež má pronikati naše jednání. Tento nesoulad je patrně ještě větší, když pravda nejen nezáří plným světlem, nýbrž když nalézá srdce pracovníkovo v rozporu s Bohem všeho světla, protože apoštol žije v hříchu nebo v dobrovolné vlažnosti.

Jedná-li tedy apoštolský pracovník prakticky tak, jako by životním principem jeho činnosti nebyl Ježíš, nazývá to kardinál Mermillo **BLUDAŘSTVÍM ČINNÉHO ŽIVOTA**. Tak jmenuje poblouzení apoštola, který zapo-

míná, že jeho postavení jest jen podružné a podřízené, a úspěchů svého apoštolátu očekává jen od své osobní činnosti a od svých vloh. Nepopírá se tím v praksi *velká část nauky o milosti*? Tento důsledek na první pohled zaráží. Jestliže však o něm poněkud přemýšlíme, poznáváme, že jest až příliš pravdivý.

Bludařství činného života! Horečná činnost odstavuje Boha, milost se zneuznává, lidská pýcha se pokouší, aby svrhla s trůnu Ježíše; nadpřirozený život, moc modlitby, vykupitelské dílo – aspoň v praksi – se odkazuje do říše snů! To nikterak není jen v obrazivosti, nýbrž v naší době naturalismu se to jevívá při vedení duší velmi často, ač různou měrou; člověk soudívá většinou podle vnějšího zdání a jednává, jako by výsledek činnosti závisel především jen na duchaplné organisaci.

Již podle zdravé filosofie, nehledíc ani ke Zjevení, zasluhuje politování člověk, který podivuhodně jsa nadán, nechce uznávati Boha za původce svého mimořádného nadání, jemuž se na něm všichni podivují.

Jak asi působí na uvědomělého katolíka, tvrdí-li apoštol, třebas jen zastřeně, že může sám ze sebe dáti duším, byť i jen dost málo, vnitřního života!

Pošetilče! řekli bychom evangelickému pracovníku, který by mluvil takto: Můj Bože, jen nepřekážej mému podniku a nezdržuj mne, a provedu všechno sám!

V tomto našem pocitu se obráží odpor, jež budí v Bohu pohled na takovou převrácenost, pohled na domýšlivce, který ve své pýše sám chce budit nadpřirozený život, víru, ctnost, horlivost, potlačovati hřích, aniž připisuje tento výsledek přímému, ustavičnému, všestrannému a překypujícímu působení nejdražší krve, jež jest výkupnou cenou, příčinou bytí, prostředkem každé milosti a všeho duchovního života. Proto také je Bůh povinen lidské přirozenosti svého Syna, aby zahabil takové nepravé křesťany tím, že ničí díla jejich

pýchy, nebo že dopouští, aby se podobala jen přechodným vzdušným přeludům.

Vyjímaje to, co na duši působí *úkonem samým*, je Bůh povinen Vykupiteli, aby domýšlivému apoštolu odepřel svého požehnání a udělil je těm, kteří se pokorně uznávají za vinné ratolesti, jež svou mízu čerpají jen z božského vinného kmene. Jinak, kdyby totiž dopřával trvalých výsledků práci, otrávené jedem *bludařství činného života*, by se zdálo, jako by Bůh ještě podporoval tuto převrácenost a dopouštěl, aby se ná-kaza šířila dále.

III

CO JE VNITŘNÍ ŽIVOT?

Slova *život modlitby*, *život rozjímavý* (kontemplativní) značí v této knize – podobně jako v *Následování Krista* od Tomáše Kempenského – normální vnitřní život, jehož může dosáhnouti každý, kdo se vážně věnuje životu vpravdě křesťanskému. Nemíní se těmi slovy zvláštní stupně vnitřní modlitby, o nichž jedná mystická theologie, a ještě méně mimořádné mystické duševní stavy.

Není naším úmyslem psáti studie o askesi. Přestáváme jen na tom, abychom připomněli, co je *každý povinen přijmouti za naprosto jisté pro vedení své vlastní duše*.

PRAVDA I. – Nadpřirozený život je život samého Ježíše Krista ve mně věrou, nadějí a láskou, neboť Kristus je *záslužnou, vzornou, účelnou* a – jako věčné Slovo s Otcem a Duchem svatým – *účinkující* příčinou posvěcující milosti v našich duších.

Tato přítomnost Páně ve mně není táž skutečná přítomnost, která nastává při sv. přijímání, nýbrž přítomnost ŽIVOTNÍ ČINNOSTI jako činnost hlavy nebo srdce v údech; je to vnitřní činnost, již Bůh obyčejně mé

duši skrývá, aby zvýšil zásluhu mé víry; činnost tedy, již obyčejně nevnímám přirozenými schopnostmi a v níž věřiti výslovně mi poroučí víra; božská činnost, jež ponechává mé vůli svobodu a používá všech podruzných příčin, *událostí, osob a věcí*, aby mi projevila vůli Boží a dala mi příležitost, abych nabyl božského života nebo si jej rozmnožil. Tento život, jehož se mi dostalo na křtu sv. *stavem milosti posvěcující*, jenž se zdokonaluje sv. biřmováním, život, jehož znovu nabývá svátostí pokání, jež udržuji a rozmnožuji nejsvětější Svátostí oltářní, jest můj NADPŘIROZENÝ KŘESŤANSKÝ ŽIVOT.

PRAVDA II. – Tímto životem uděluje mi Ježíš *svého ducha*. Tak se stává základem vyšší činnosti, jež – nepřekážím-li – působí, že myslím, soudím, miluji, chci, trpím a pracuji s ním, v něm, skrze něho, jak on. Mé vnější jednání se stává projevem života Ježíšova ve mně. Snažím se tím uskutečniti ideál VNITŘNÍHO ŽIVOTA, jež sv. Pavel vyjádřil slovy: *Žiji pak nikoliv více já, nýbrž žije ve mně Kristus*.⁸

Křesťanský život, zbožnost, vnitřní život, svatost nejsou pojmy podstatně různé, jsou to jen různé stupně téže lásky; je to svítání, jsou to jitřní červánky, je to světlo a jas téhož slunce.

Užíváme-li v tomto pojednání výrazu *vnitřní život*, nemíníme tím tak *bytný* vnitřní život, to jest – lze-li tak říci – fond božského života, jenž je v nás milostí posvěcující, nýbrž spíše *skutečný* vnitřní život, jenž záleží v tom, že se tohoto fondu užívá činností duševní tím, že jsme věrni milosti pomáhající.

Lze tedy říci, že je to *činnost duše, která SE SNAŽÍ, aby SPOŘÁDALA své přirozené náklonnosti, a přičiňuje se, aby se TRVALE uschopnila souditi O VŠEM ve světle evangelia a jednati VE VŠEM po příkladu Ježíše Krista*. Duše se tím jednak odvrací ode všeho stvořeného, co odporuje životu nadpřirozenému, a snaží se ustavičně ovládati, jednak se obrací k Bohu a spojuje se s ním.

Chce tedy býti věrnou milosti, kterou jí Bůh dává *každého okamžiku*. Zkrátka žije spojena s Ježíšem podle slov sv. evangelia: *Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho.*⁹

PRAVDA III. – Připravuji se o jeden z nejmocnějších prostředků vnitřního života, jestliže neusiluji o to, abych věřil jistě a pevně v účinnou přítomnost Ježíšovu ve mně a zvláště abych učinil tuto přítomnost skutečností živou, BA CO NEJŽIVĚJŠÍ, která víc a více proniká všechny mé schopnosti. Stane-li se však Ježíš mým světlem, ideálem, rádcem, mou oporou, mým útočištěm a mou silou, mým lékařem, mou útěchou, radostí a láskou, zkrátka, *mým životem*, nabudu všech ctností. Teprve potom se budu moci upřímně modlití krásnou modlitbu sv. Bonaventury, již mi Církev sv. doporučí jako poděkování po mši sv.: *Pronikni, ó nejsladší Pane Ježíši . . .*

PRAVDA IV. – Podle síly mé lásky k Bohu může můj nadpřirozený život každého okamžiku vzrůstatí tím, že se mi opět a opět vlévá milost činné přítomnosti Ježíšovy; děje se to:

1. *záslužnými úkony* (úkony ctností, prací, utrpením všeho druhu: odříkáním, bolestí tělesnou nebo duševní, pokořováním, sebezapíráním; modlitbou, mši sv., pobožností k Panně Marii atd.)

2. *svátostmi*, především nejsv. Svátostí oltářní.

Je tedy jisto – a tato pravda mě svou vznešeností a hloubkou zdrcuje, více však ještě povzbuzuje a potěšuje – je tedy jisto, že *každou* událostí, osobou nebo věcí *ty sám*, ó Ježíši, se mi stáváš *každého okamžiku* objektivně přítomným. *Skrýváš svou moudrost a lásku za těmito vnějšími jevy a naléháš na mne, abych pracoval s tebou o tom, by tvůj život ve mně vzrůstal.*

Ó duše má, vždy sám Ježíš se k tobě blíží MILOSTÍ PŘÍTOMNÉHO OKAMŽIKU, máš-li se modlití, sloužiti mši sv. nebo jí býti přítomna, máš-li se věnovati duchovní četbě, cvičiti se v trpělivosti, v horlivosti, v odříkání,

v přemáhání, v důvěře, v lásce. Osmělila by ses odvracet od Ježíše nebo se mu vyhybati?

PRAVDA V. – Trojí žádostivost, způsobená hříchem dědičným a rozmnožovaná každým hříchem osobním, vkládá do mne ZÁRODKY SMRTI, jež odporují životu Ježíšovu. *Čím více* tedy se tyto zárodky vyvíjejí, *tím více* umořují ve mně život Ježíšův, ano mohou jej i zcela zničiti.

Náklonnosti však a pocity, odporující životu Ježíšovu, pokušení, *i prudká a trvalá*, nemohou mu uškoditi, pokud s nimi *nesouhlasí* má vůle. Ano – jaká útěcha! – přispívají jako všechny prvky duchovního boje jen k tomu, aby můj vnitřní život *vzrůstal*, a to takovou měrou, jak velká je má horlivost.

PRAVDA VI. – Neužívám-li věrně určitých prostředků, zatemňuje se můj rozum a má vůle příliš slábne, takže nemohu pracovati s Ježíšem o tom, by jeho život ve mně vzrůstal neb aspoň aby se ve mně udržoval. Tak ve mně ubývá ustavičně nadpřirozeného života a MÁ VŮLE PROPADÁ VLAŽNOSTI.¹⁰

Z roztržitosti, z lehkomyšlnosti, z klamu nebo ze zaslepenosti si zahrávám s všedním hříchem, odtud kluzký sklon ke hříchu SMRTELNÉMU a nejistota mé spásy.

Jestliže jsem bohužel zvlažněl (nebo padl-li jsem snad ještě hlouběji), musím se všemožně přičiniti, abych se z toho nešťastného stavu vyprostil. Je třeba,

1. abych v sobě oživil *bázeň Boží* tím, že se hodně živě vmyslím v okamžik smrti, že si představím soud, věčnost, peklo, hřích atd.;

2. abych vzbudil *dokonalou lítost*, uvažuje s láskou o ranách milosrdného Spasitele. Poklekám v duchu na Kalvarii k jeho přesvatým nohám, aby jeho živá krev, stékajíc na mou hlavu a na mé srdce, vyhojila mou slepotu, roztavila led mé duše a vyburcovala mou vůli z otupělosti.

PRAVDA VII. – Je vskutku obava, že nejsem na tom

stupni vnitřního života, na kterém mě Ježíš **CHCEMÍTI**:

1. jestliže buď nevzrůstá ve mně touha, abych žil s Ježíšem, touha, z níž se rodí přání, abych se ve všem Bohu líbil, a bázeň, abych se mu v čemkoli neznelíbil; – jistě klesám, jestliže zanedbávám ranní modlitby, mše sv., sv. svátostí, oficia, zvláštního a obecného zpytování svědomí, duchovní četby atd., nebo když vlastní vinou z nich nemám prospěchu; – nebo

2. jestliže již nemám ani tolik **SEBRANOSTI**, abych si ve víru všední práce mohl *zachovati srdce* tak čisté a velkodušné, jak je potřebí k tomu, *aby se neutlumil hlas Ježíšův*, jenž mě upozorňuje na každé hnutí trojí žádostivosti a mě vyzývá, abych bojoval proti ní. Této naprosto nutné sebranosti nemám ani tehdy, když neužívám prostředků, jimiž si ji mohu pojistiti, totiž liturgického života, střelných modliteb, zvláště prosebných, duchovního sv. přijímání, cvičení v přítomnosti Boží atd.

Nemám-li této sebranosti, *přerůstají mi všední hříchy přes hlavu, aniž to snad pozoruji*. Abych si je zastřel a utajil si stav ještě snad bídňější, klamu sama sebe zdánlivou zbožností více teoretickou než praktickou, horlivostí pro spolkový život atd. Má slepota však není nezaviněná, poněvadž jsem k ní dal podnět a ji živil tím, že jsem se necvičil v této naprosto nutné sebranosti.

PRAVDA VIII. – Můj vnitřní život závisí zcela na mé bdělosti: *Veškerým úsilím opatruj své srdce, neboť z toho život vzchází.*¹¹ Tato bdělost není nic jiného než **USTAVIČNÁ** *nebo aspoň častá pozornost, abych své jednání v tom kterém okamžiku uchránil všeho, co by bylo na ujmu jeho dokonalosti* V **POHNUTKÁCH** nebo V **PROVEDENÍ**. Tato bdělost má býti klidná, nenucená, bez chvatu, ale zároveň vytrvalá, protože se zakládá na dětinné důvěře v Boha.

Je to více práce srdce a vůle nežli ducha, jenž musí zůstat volný, aby plnil své povinnosti. Bdělost ni-

kterak nepřekáží činnosti, jen ji zdokonaluje, řídí ji duchem Božím a přizpůsobuje ji povinností stavovským.

Toto cvičení lze konati ustavičně. Je to takřka dozor srdce na činnost okamžiku, pozornost na to, jak konáme svou práci v jednotlivostech. Je to přesně provedená zásada *Age quod agis – Co činíš, čin dokonale!* Duše pozoruje jako bdělá stráž každé své hnutí, všechno, co se v ní děje: dojmy, úmysly, vášně, náklonnosti, zkrátka všechny své vnitřní i vnější kony, myšlenky, slova, skutky.

Bdělost vyžaduje jakési sebranosti mysli; roztržitá duše jest jí neschopna.

Konáme-li toto cvičení často, stane se nám ponehlahu *trvalým stavem*.

Quo vadam et ad quid? Co by Ježíš činil a jak by se choval na mém místě? Co by mi poradil? Čeho ode mne žádá v tomto okamžiku? Tak se mimovolně táže duše, která žízni po vnitřním životě.

U duší, které touží spojit se s Ježíšem skrze Pannu Marii, nabývá tato bdělost rázu ještě mnohem vroucnějšího; a jejich srdci je zrovna potřebou, aby ustavičně se utíkaly k této své dobré Matce.

PRAVDA IX. – Ježíš Kristus vládne v duši, jestliže se duše snaží ho následovati opravdově, ve všem a s láskou. Toto následování má dva stupně:

1. Duše se přičiňuje, aby byla stejnomyslnou k tvorbě, jak jsou samy sebou, ať jsou jí po chuti nebo ne. Podle příkladu Ježíšova hledá jen a jen vůle Boží: *Sestoupil jsem s nebe, nikoli abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal.*¹²

2. *Kristus zaliboval se ne sám sobě.*¹³ Duše činí raději to, co se přičí a protiví její přirozenosti. Tak provádí skutkem *Agendo contra*, o němž mluví sv. Ignác ve svém slavném rozjímání o království Kristově; t. j. jedná proti své přirozenosti, aby především následovala Ježíše v jeho chudobě, v lásce k utrpení

a k pokořování. Taková duše Ježíše Krista vpravdě poznává podle slov sv. Pavla: *Poznali jste Krista.*¹⁴

PRAVDA X. – Ať je můj duševní stav sebe bídňější, vždy mi Ježíš Kristus nabízí všechny prostředky, abych vedl vnitřní život, jenž mi propůjčí důvěrnosti s Ježíšem a rozvine ve mně jeho život, jen chci-li se modliti a býti věrným jeho milosti. Tehdy má duše, pokračující ve vnitřním životě, *bude se radovati i ve zkouškách a v protivenstvích a vyplní se na ní slova proroka Isajáše: Tehdy vyrazí jak zora tvé světlo, svého zdraví velmi brzo dojdeš, před tebou půjde tvoje spravedlnost a Boží sláva za tebou bude tě provázet. Tehdy volat budeš a Pán tě vyslyší, vzývat ho budeš i řekne: Ejhle, tu jsem. Tehdy vzejde v temnotě světlo tvoje a z tvé tmy bude jak o polednách a dá ti Hospodin klid ustavičný, jasným leskem plnit bude tvou duši. A tvé kosti by slábly, nedopustí; budeš jak zahrada hojně svažovaná a jako zřídlo, jehož vody nevyschnou.*¹⁵

PRAVDA XI. – Jestliže Bůh ode mne žádá, abych posvěcoval nejen sebe, nýbrž abych také pracoval v apoštolátě, přičiním se především, abych nabyl pevného přesvědčení, že Ježíš Kristus chce a musí býti životem mého apoštolátu.

Mé úsilí samo o sobě není nic, naprosto nic: *Beze mne nemůžete činiti NIC.*¹⁶ Jen tehdy jest užitečné a požehnané, jestliže je svým vnitřním životem ustavičně spojuji s životodárnou činností Ježíšovou. Tak se stává všemohoucím: *VŠECHNO mohu v tom, jenž mě posiluje.*¹⁷

Pochází-li však z pyšné domýšlivosti, z důvěry ve vlastní vlohy, honím-li se za uznáním, pak Bůh mé úsilí zavrhne. Je to jistě svatokrádežná pošetilost, jestliže se člověk opovažuje přivlastňovati si čest, která náleží jen Bohu samému.

Toto přesvědčení mne neučiní malomyslným, nýbrž bude mou silou. A jakou potřebu modlitby ve mně vzbudí, modlitby o pokoru, jež je pro mou duši po-

kladem, zárukou pomoci Boží a úspěchu pro můj apoštolát!

Isa proniknut důležitostí této pravdy, budu se v duchovních cvičeních vážně zpytovat, abych poznal: zdali neslábne mé přesvědčení o nicotnosti mé činnosti, když je sama, a o její síle a moci, jakmile je spojena s činností Ježíšovou – zdali neúprosně potlačuji každé hnutí samolibosti a marnivosti a zdali ve svém apoštolském životě ustupuji se svými osobními zájmy zcela do pozadí – udržuji-li se v naprosté nedůvěře v sebe – a prosím-li Boha, aby oživoval mé činy a chránil mě pýchy, která je první a hlavní překážkou jeho přispění.

Toto KREDO vnitřního života zajišťuje duši, která je učinila základem svého bytí, již zde na zemi podíl na věčném štěstí.

Vnitřní život, život vyvolených.

Je ve shodě s účelem, k němuž nás Bůh stvořil.¹⁸

Je ve shodě s účelem vtělení: *Bůh poslal Syna svého jednorozeného na svět, abychom byli živi skrze něho.*¹⁹

Šťastný stav! *Účelem člověka jest, aby se spojil s Bohem: v tom jest jeho štěstí.*²⁰ Pravý opak světských radostí, zevně trní, uvnitř růže. „Jak lituji ubohých světáků,“ praví sv. farář arský, „mají plášť podšitý trním a nemohou se pohnouti, aby se nepopíchali; praví křesťané však mají plášť podšitý kožesinou.“

*Vidí kříž, útěchy však nevidí.*²¹

Nebeský stav! *Duše se stává živým nebem.*²²

Duše jása se sv. Marketou Marií: *Mám a nosím s sebou vždy a všude Boha svého srdce a Srdce svého Boha.*

To je počátek blaženosti nebeské: *Inchoatio quaedam beatitudinis.*²³ Milost je nebe v zárodku.

IV

JAK VELICE SE VNITŘNÍ ŽIVOT ZNEUZNÁVÁ

Sv. Benedikt položil v Subiacu základ k řeholi, která je z nejmocnějších pák apoštolského života, jichž Bůh kdy na zemi použil. Sv. Řehoř Veliký, jenž byl právě tak horlivým apoštolem jako mistrem duchovního života, charakterisuje duševní stav sv. Benedikta slovy *Žil sám s sebou*.

O většině našich současníků lze však říci pravý opak. *Žítí sám s sebou, v sobě, ovládati sama sebe a nepodléhati vnějším vlivům; obrazivost, cit, paměť, ano i rozum podřizovati vůli a svou vůli ustavičně podrobovati vůli Boží: takový program se vytyčuje v našem století agitace čím dál tím méně, ve století, v němž se rodí nový ideál: láska k činnosti pro činnost.*

Všechny záminky jsou nám dosti dobré, jen bychom se vyhnuli tomuto vnitřnímu ovládnutí; práce, rodinné starosti, zdraví, dobrá pověst, láska k vlasti, vliv prostředí, veřejné mínění, domnělá čest Boží snaží se o závod, aby nám vnitřní život učinily nemožným. Horečné nadšení pro život vnější začíná působiti i v nás neodolatelným kouzlem.

Není tedy divu, že se vnitřní život tak neuznává; a nejen neuznává, vnitřním životem se často pohrdá, jemu se útrpně usmívají i ti, kdo by měli nejvíce uznávati jeho přednosti a jeho nutnost. Lev XIII. v památném listě kardinálu Gibbonsovi byl nucen protestovati proti nebezpečí, které hrozí duším apoštolsky činným, horují-li výhradně pro činnost. Aby se vyhnuli námahám vnitřního života, začínají někteří apoštolští pracovníci podceňovati vznešenost života *s Ježíšem, v Ježíši a skrze Ježíše*. Zapomínají, že v plánu vykupitelském zakládá se všechno právě tak na *eucharistickém životě* jako na skále Petrově. Stoupenci tohoto moderního duchovního směru zvaného AME-

RIKANISMEM pracují nevědomky o tom, aby HLAVNÍ věci pošinuli do pozadí. Chrám jim není ještě protestantskou modlitebnou, ve svátostnou přítomnost Ježíše Krista ve svatostánku ještě věří, ale eucharistický život se podle jejich názoru nemůže přizpůsobiti moderní civilisaci ani jí dostačovati, a vnitřní život, jehož jediným zdrojem je život eucharistický, se podle jejich mínění přežil.

Pro lidi nasáklé těmito teoriemi – a takových duší je velmi mnoho – pozbylo sv. přijímání pravého významu, jaký mělo pro první křesťany. Věří v nejsv. Svátost oltářní, ale nevidí v ní již nezbytného prvku, základní složky svého vlastního života a své činnosti. Poněvadž u nich již není srdečné důvěrnosti s Ježíšem svátostným, nedivme se, že na vnitřní život hledí již jen jako na památku ze středověku.

Slyšíme-li takové pracovníky mluvíti o jejich činnosti, řekli bychom opravdu, že všemohoucí Bůh, ježmuž bylo hračkou stvořiti světy a před nímž vesmír jest jenom prach a nicota, nemůže se obejít bez jejich spolupráce. Mnoho věřících, i kněží a osob řeholních, dospívá takovým kultem zevnější činnosti tak daleko, že si tvoří *jakýsi článek víry*, jež řídí jejich chování i činnost a jež jim dovoluje, aby se nezřízeně oddávali životu „mimo sebe“. Praví s uspokojením: Církev, diecése, farnost, kongregace, apoštolát mne potřebují. Jsem Bohu nezbytným. – A třebaže se neodvází vysloviti přímo takové pošetilosti, skrývají domýšlivost, která jest jejím podkladem, v nitru své duše, právě tak jako nedostatek víry, z něhož pochází.

Neurastenikovi se často předpisuje, aby nechal někdy i na delší dobu veškeré práce. Bývá to pro něho lékem nesnesitelným, neboť právě jeho nemoc jej žene do horečné činnosti, jež se mu stala druhou přirozeností a bez oddechu jej pohání, aby zas a zase napínal své síly a se vzrušoval; to ovšem jeho nemoc jen zhoršuje.

Tak i apoštolský pracovník vzhledem k vnitřnímu životu. Vyhýbá se mu, snad jím i pohrdá, ano má proti němu tím větší odpor, čím více jenom ve své činnosti nalézá uspokojení pro svůj chorobný stav. Snaže se *ohlušiti* se prací špatně rozdělenou, které se mu víc a více hromadí, činí sám záchranu nemožnou.

Loď pluje plnou parou. Ten, kdo ji řídí, žasne nad její rychlostí, Bůh však ví, že nemajíc moudrého kormidelníka, žene se do neštěstí, vydávajíc se v nebezpečí, že se ztroskotá. Bůh žádá především, abychom se mu klaněli v duchu a v pravdě. Amerikanismus se ovšem domnívá, že Boha velice oslavuje, přičiňuje-li se především o vnější úspěch.

Z tohoto duševního stavu je patrné, proč za naší doby dosti ještě se oceňuje vyučování, ošetřování nemocných a misie, proč však se čím dál tím méně chápe zbožnost ve svých vnitřních formách, v pokání a v modlitbě. Svět již nechce uznávati ctnosti skryté oběti a proto lidem, kteří se jí věnují v samotě klášterní, přezdívá lenoši a snílci, ač nejsou pro spásu duší méně horliví než neúnavní misionáři. A nejen to, svět se usmívá útrpně i duším apoštolsky činným, když se na několik měsíců uchylují od svých užitečných prací do ústraní, aby svou horlivost před svatostánkem očistily, oživily a vyprosily si pro svou činnost Božího požehnání.

V

NÁMITKA I.: VNITŘNÍ ŽIVOT JE NEČINNÝ

Tento spis se obrací jen k těm apoštolským pracovníkům, kteří horoucně toužíce, aby se mohli obětovati, tonou v nebezpečí, že zanedbají nutných opatření, aby jejich oběť duším prospěla a nezničila při tom jejich vlastního vnitřního života.

Nechce však burcovati apoštolů toliko domnělých,

kteří holdují klidu a pokoji, ani elektrisovati těch, jež klame jejich sobectví, ukazujíc jim v lenosti prostředek ke zbožnosti, ani nechce strásati lhostejnost s lenochů a s ospalců, kteří doufajíce v pocty a ve výhody, jsou ochotni převzít trochu práce, pokud jen neruší jejich pohodlného klidu. Tento úkol by vyžadoval zvláštního díla.

Ponechávající tedy jiným starost, jak by takovým zahalečům učinili pochopitelným, že jednou budou vydávati počet ze života, ježž Bůh *chce míti činným*, ježž však zlý duch a převrácená přirozenost činí neúčitečným, protože nemají horlivosti ani lásky k práci, vracíme se k svým milovaným a váženým spolubratřím, jimž výhradně věnujeme své dílo.

Nekonečné intensity vnitřní činnosti Boží nelze k ničemu přirovnati. Vnitřní život Otcův je tak intenzivní, že plodí druhou božskou osobu. Z vnitřního života Otcova i Synova vychází Duch svatý.

Vnitřní život, ježž Duch svatý udělil apoštolům ve večeradle, roznítil ihned jejich horlivost. Tento vnitřní život je pro každého člověka, který se nepřičiňuje, aby jej znetvořil, zdrojem radostné obětavosti.

Než i kdyby se to nejevilo zevně, je život modlitby sám v sobě a uvnitř již ZDROJEM ČINNOSTI, která nemá sobě rovné. Klame se velice, kdo v něm hledá oasu, do níž se uchyluje, aby mohl žít klidně a pohodlně. Slova Písma sv. *Království nebeské násilí trpí a ti, kteří násilí činí, uchvacují je*²⁴ se zvláště hodí na život modlitby, ježž je nejpřímější cestou do království nebeského.

Opat Šebestián Wyart,²⁵ ježž dobře znal námahu života ascetického i vojenského, studie i práce představených, říkával rád, že je trojí druh práce:

1. Téměř výhradně fysická práce těch, kteří náležejí k stavu, zabývajícímu se prací rukodělnou, na př. rolnická, řemeslnická a p. O této práci tvrdíval, že je nejlhčí ze všech.

2. Duševní práce učenců, myslitelů při úsilí často tak nevděčném, aby vypátrali pravdu, práce spisovatelů, profesorů, kteří se přičiňují všemožně, aby ji podali jiným, práce diplomatů, obchodníků, inženýrů, práce vojevůdců za boje, při níž třeba předvídati, řídit, rozhodovati: tato práce, praví opat Wyart, je nepoměrně těžší nežli předešlá.

3. Práce vnitřního života. Z té trojí práce – neváhal říci to otevřeně – je tato práce nejtěžší, pojímá-li se vážně;²⁶ přináší však na zemi také nejvíc útěchy. Je též nejdůležitější, neboť netvoří jen povolání člověka, nýbrž člověka samého. Kolik lidí se chlubí odvahou, štěstím a úspěchem v prvních dvou druzích práce! Mají-li však pracovati o ctnost, jsou samá netečnost, lenost a zbabělost.

Ideálem duše, která chce vésti vnitřní život, jest, aby ustavičně ovládala sebe a vše kolem sebe, aby ve všem oslavovala jen Boha. Proto se přičiňuje, aby za všech okolností zůstala spojena s Ježíšem Kristem a tak stále patřila na svůj cíl a o všem soudila podle sv. evangelia.

Quo vadam et ad quid? opakuje se sv. Ignácem. Této zásadě podřizuje v sobě všechno: rozum, vůli, pamět, cit, obrazivost, vnější smysly. Ale s *jakou námahou to činí!* Ať se umrtvuje nebo si dopřává dovoleného požitku, ať o něčem přemýšlí nebo to provádí, ať pracuje neb odpočívá, ať miluje dobro nebo cítí odpor ke zlu, ať po něčem touží nebo se něčeho bojí, ať je smutná nebo radostná, ať je rozladěna nebo spokojena, vždy a všude se přičiňuje, aby pevně řídila kormidlo k zalíbení Božímu.

V modlitbě, hlavně před nejsvětější Svátostí oltářní, odpoutává se ještě dokonaleji ode všeho viditelného, aby obcovala s *neviditelným Bohem, jako by ho viděla.*²⁷ Ale také při svých apoštolských pracích se přičiňuje, aby uskutečnila tento ideál, jemuž se sv. Pavel podivuje na Mojžíšovi.

Ani životní protivenství, ani bouře vášní, nic není s to, aby ji odvrátilo od započaté dráhy. Podlehne-li na okamžik své slabosti, ihned se vzpamatuje a pokračuje tím usilovněji.

Jaká to práce! Chápeme, že Bůh již zde na zemi odměňuje *zvláštními radostmi* duše, které se nelekají námahy, jíž ta práce vyžaduje.

A opat Wyart končí slovy: „Že jsou nečinní opravdoví řeholníci a horliví kněží, žijící vnitřním životem? Ať přirovnají i nejzaměstnanější světští lidé svou práci k jejich práci! Nezkusili jsme již sami, že bychom někdy raději celé hodiny namáhavě pracovali, nežli půl hodiny dobře konali vnitřní modlitbu, byli zbožně na mši sv. nebo pozorně recitovali hodinky?“²⁸

P. Faber si velmi stýská, že jsou duše, kterým čtvrt-hodina po sv. přijímání jest nejnudnější chvílí celého dne. Jaký odpor má někdo proti krátkým třídením exerciciím! Uchýliti se na tři celé dni z pohodlného, ač velmi činného života do samoty a žítí v nadpřirozenu, aby nás zcela proniklo, donutiti svého ducha, aby se v této době na vše díval očima víry, vésti své srdce, aby zapomnělo na všechno a snažilo se jen o Ježíše a o život s Ježíšem, pořádně se zpytovati a odhalovati své chyby a duševní slabosti, uvrhnouti svou duši bez milosrdenství do očištného ohně; takových vyhlídek se hrozí i lidé, kteří jsou jinak ochotni ke každé námaze, jde-li o činnost jen čistě přirozenou.

A když již toliko tři dni takového zaměstnání se zdají tak těžkými, co teprve by pocítla přirozenost při pomyslení, že by se *postupně po celý život* měla podrobovati vládě vnitřního života! Velice ovšem při této práci, plné odříkání, působí milost a činí jho Páně sladkým a břímě lehkým. Ale kolik obtíží musí duše při tom překonávat! Jak se musí namáhati, aby se vždy zase dostala na pravou cestu a stále pamatovala, že *naše obcování je v nebesích!*²⁹

Sv. Tomáš o tom praví velmi krásně: „Člověk je postaven mezi věci pozemské a statky duchovní, v nichž záleží věčná blaženost. Čím více lpí na věcech pozemských, tím více se vzdaluje od věcí duchovních, a naopak, čím více jedna miska vah klesá, tím více druhá stoupá a naopak.“³⁰

Prvotní hřích porušil naši přirozenost a ztížil tento dvojí pohyb: příklon k Bohu a odklon od věcí pozemských. Aby se vnitřním životem zavedl a udržel pořádek a rovnováha v tomto „světě v malém“, jímž jest člověk, k tomu jest potřebí práce, námahy, oběti. Je nutno znovu postavit zhroutený dům a zabrániti, aby se opět nezroutil.

Jaká to práce! Stálou bdělostí, odříkáním, umrtvováním odvraceti od pozemských myšlenek srdce, zatížené celým břemenem zkažené přirozenosti, *gravi corde*,³¹ reformovati svou povahu hlavně v tom, čím se od Spasitele liší nejvíce, jako roztržitostí, vášnivostí, samolibostí, marnivostí, pýchou nebo smyslností, tvrdostí, sobectvím, nedostatkem dobroty a p.; odporovati půvabu rozkoše smyslné v přítomnosti nadějí na štěstí duchovní, kterého však se nám dostane teprve v budoucnosti; zbavovati se všeho, co by nám pozemský život mohlo činiti milým; obětovati bez výjimky všechno stvořené, přání, vášně, vnější statky, vůli, úsudek!

To však je teprve *záporná* stránka vnitřního života. A již tento boj proti sobě samému vynutil sv. Pavlu nářek: *Libuji si v zákoně Božím podle člověka vnitřního; ale vidím jiný zákon v údech svých, který odporuje zákonu myslí mé a jímá mne zákonem hříchu, jenž jest v údech mých. Já, nešťastný člověk! Kdo mě vysvobodí z těla smrti této?*³² A P. Ravignan vyjádřil se o tom slovy: „Tážete se mne, co jsem dělal v noviciátě? Byli jsme dva, jednoho jsem vyhodil oknem a zůstal jsem sám.“

Kromě tohoto neustálého boje s nepřítelem nikdy

neumdlévajícím je třeba, abychom své srdce, očištěné pokáním a stravované touhou, napraviti bezpráví spáchané proti Bohu, chránili, aby je znovu neovládla přirozenost, abychom se s veškerou energií obrátili výhradně k neviditelným statkům a ctnostem, kterých se snažíme nabýti, abychom následovali ctností Ježíše Krista; to je *kladná* stránka vnitřního života. Kdo by nevystihl, jak široké je pole činnosti, které se tu naskytuje!

Vnitřní práce neustálá a namáhavá! A přece právě teprve tou prací stává se duše podivně a úžasně schopnou k apoštolské činnosti. To je tajemství jen vnitřního života.

Plní nás podivem velkolepá díla, která i při nestálém zdraví provedli sv. Augustin, Jan Zlatoústý, Bernard, Tomáš Akvinský, Vincenc z Pauly. Žasneme však ještě více, vidíme-li, kterak se tito mužové při pracích téměř nepřetržitých udržují v nejdokonalejším spojení s Bohem. Vnitřní modlitbou hasili víc než jiní svou žízeň u zdroje života, odtud čerpali také nejmnohostrannější způsobilost k práci.

Jeden státník, jenž byl příliš přetížen prací, tázal se velkého hodnostáře církevního, rovněž prací přetíženého, které je tajemství jeho stálé veselosti a úžasného úspěchu jeho činnosti. Biskup odpověděl: „Přidejte ke všem svým pracím půl hodiny vnitřní modlitby každého jitra. Nejen své práce zastanete, ale získáte dosti času ještě i pro práce nové.“

Sv. král Ludvík IX. nalézal právě v 8 – 9 hodinách, které denně věnoval vnitřním úkonům, tajemnou sílu, že se mohl věnovati státnickým pracím a dobru svých poddaných tak horlivě, že – jak uznává i jeden socialistický řečník – ani v naší době se nestalo tolik pro dobro pracujících tříd jako za vlády tohoto krále.

VI

NÁMITKA II.: VNITŘNÍ ŽIVOT JE
SOBECKÝ A NEPLODNÝ

Nemluvíme tu o lenoších ani o duchovních labužnících, jejichž vnitřní život záleží v příjemné nečinnosti a kteří hledají více útěchy Boží nežli Boha útěchy. Ti mají nepravou zbožnost. Za takovou zbožnost pokládají vnitřní život lidé, kteří jej lehkomyšlně nebo ze zaujatosti nazývají sobeckým.

Řekli jsme již, že vnitřní život je čistým a bohatým zdrojem nejvznešenějších projevů lásky k duším a lásky, která ulehčuje útrapy pozemského života. Po všimněme si jeho užitečnosti ještě s jiného stanoviska.

Sobekým a neplodným že by byl vnitřní život Panny Marie a svatého Josefa? Jaké rouhání, jaký nesmysl! A přece nijak nevynikali vnější činností. Toliko vyzarování jejich intenzivního vnitřního života, zásluhy jejich modliteb a obětí za spásu lidstva stačily, aby Panna Maria se stala královnou apoštolů a sv. Josef ochráncem celé Církve.

Pošetilý domýšlivec, který nic nevidí než své vlastní vnější skutky a jejich výsledky, praví s Martou ve sv. evangeliu: *Sestra má nechala mě samu sloužiti.*³³

Jeho pošetilost a nepatrné porozumění pro cesty Boží sice netvrdí, že je Bohu nezbytným, rád však opakuje s Martou, jež nemůže pochopiti vznešené kontempace Magdaleniny: *Řekni jí, ať mi pomůže.*³⁴ A jde tak daleko, že dokonce volá: *K čemu ztráta tato?*³⁵ Jako ztrátu času zavrhuje to, co jeho spoluobratřím v apoštolátě, kteří vnitřní život pěstují horlivěji než on, má zajistiti důvěrné spojení s Bohem.

*Posvěcuj sebe sama za ně, aby i oni byli posvěceni v pravdě.*³⁶ Tak odpovídá duše, která zde plně chápe význam slůvka Páně „ABY“ a zná cenu modlitby a oběti. Se slzami a s krví Spasitelovou spojuje své slzy

a krev svého srdce, jež se očisťuje čím dál tím více. Vnitřní duše, jsouc spojena s Ježíšem, slyší, kterak zločiny světa volají k nebi o pomstu Boží. Její všemohoucí přímluva zadržuje rozsudek i trestající ruku Boží.

Slavný státník Donoso Cortes říkával po svém obrácení: „Kdo se modlí, činí pro svět víc než ten, kdo bojuje; a svět klesá čím dále tím hlouběji, poněvadž jest více bitev nežli modliteb.“

Bossuet praví: „Ruce sepjaté k modlitbě dovedou poraziti více vojska než ruce třímající zbraň.“ Poustevníci thebajští planuli ve své samotě často ohněm sv. Františka Xaverského. Sv. Augustin o nich praví: „Zdá se, že opustili svět víc, než bylo třeba. Ale neuvažuje se o tom, že jejich modlitby, vytríbené takovým odříkáním, staly se *pro hříšný svět* tím vlivnějšími a potřebnějšími.“

Krátká, ale vroucí modlitba obyčejně urychluje obrácení víc než dlouhé rozpravy a duchaplné řeči. Kdo se *modlí, vyjednává S PRAPŘÍČINOU*, působí na ni *přímo*. Tím má v rukou také všechny příčiny podružné, neboť ony mají svou účinnost jen od Prapříčiny. Proto se modlitbou dosahuje žádoucího výsledku jistěji a rychleji.

Podle věrohodného zjevení obrátilo se na jedinou vroucí modlitbu serafínské panny sv. Terezie 10.000 bludařů. Její duše, hořící pro Ježíše, nemohla pochopiti rozjímavého, vnitřního života, který by byl netečný k horoucí snaze božského Spasitele o spásu duší. Říkávala: „Chtěla bych býti v očištění do soudného dne, kdybych tím mohla zachrániti aspoň jednu duši. Co na tom, jak dlouho by trvalo mé utrpení, mohla-li bych jen jednu z nich – a což teprve více – vysvoboditi k větší cti Boží.“ A svým sestřím říkávala: „Obětujte, mé dcery, na tento apoštolský úmysl všechny své modlitby, posty, umrtvování a touhy.“

To je též vskutku úkolem karmelitek, trapistek,

klarisek. Sledují činnost apoštolů a podporují ji nadbytkem svých modliteb a kajících skutků. Jejich modlitby padají na duše jako nebeská rosa všude, kam proniká kříž a kde se zvěstuje evangelium. Lépe řečeno, jejich skrytá, ale účinná láska vyprošuje Božího smilování hříšnému světu.

Zde na zemi nikdo neví, proč ten neb onen misionář někde v dáli má tak velké úspěchy při hlásání evangelia; žasne nad hrdinnou vytrvalostí pronásledovaných křesťanů a nad nebeskou radostí mučených misionářů. To všechno tajemně souvisí s modlitbou pokorných duší řeholních. Jejich prsty se dotýkají klaviatury božského smilování a nebeských osvícení, jejich mlčelivé osamělé duše mají vliv na spásu duší a na rozšíření Církve.³⁷

Msgr. Favier, biskup z Peking, pravil: „Chci míti ve svém apoštolském vikariátu trapisty. Přeji si, aby se zdržovali každé vnější činnosti tak, aby je nic nerušilo v modlitbách, v kajícnostech a ve svatých studiích. Neboť vím, jakou pomoc přinese misionářům u našich ubohých Číňanů klášter horlivých kontemplativních duší.“ A později ujišťuje: „Konečně se nám podařilo, že jsme pronikli do kraje, dosud nám nepřístupného. Připisuji to našim milým trapistům.“ Jeden biskup v Kočinciny pravil k místodržiteli ze Saigonu: „Deset karmelitů, kteří se modlí, mi víc pomůže než dvacet misionářů, kteří kážou.“

Tutéž moc nad srdcem Božím jako řády kontemplativní mají také kněží světští, i řeholníci a řeholnice, když se oddávají životu nejen činnému, ale i vnitřnímu. Důkazem toho jsou: P. Chevrier, Don Bosco, P. M. Antonín a j. Anna Maria Taigi byla při práci chudobné hospodyně právě tak apoštolsky činnou jako sv. žebrák Benedikt Josef Labre, jenž si šel svou vlastní cestou. Lev Dupont, světec z Toursu, plukovník Paqueron atd. byli stravováni týměž ohněm, mocní ve své činnosti, protože plní vnitřního života.

A generál de Sonis našel mezi dvěma bitvami, spojen jsa s Bohem, tajemství svého apoštolátu.

Sobeckým a neplodným že by byl život faráře arského? Na takovou otázku není ani odpovědi. Každý soudný rozum poznává, že horlivost a úspěchy tohoto kněze měly zdroj jen v jeho dokonalém spojení s Bohem. Nemaje zvláštního nadání, vedl život kontemplativní jako kartusián a jevil horlivost, která se jeho ustavičnými pokroky ve vnitřním životě stávala neúnavnou a nezdolnou. A Pán, z něhož žil, učinil ho téměř účastným své všemohoucnosti pro obrácení hříšníků.

Neplodným že by byl jeho vnitřní život? Dejme tomu, že by v každé naší diecési byl jeden svatý Vianey. Ani ne za deset let by se naše vlast obrodila, a to důkladněji než množstvím institucí, které nejsou dostatečně založeny na vnitřním životě a jejichž organisace se opírá jen o nadání a o činnost tisíců apoštolů, nemluvě ani o značném kapitálu.

Hlavním důvodem naší naděje, že se naše vlast opět vrátí ke křesťanskému životu, jest, že od nějaké doby jest u nás přece jakýsi počet duší, proniknutých vroucí touhou, aby žily stále spojeny s nejsvětějším Srdcem Ježíšovým a vnitřním životem aby rozšiřovaly všude jeho království. Je sice pramálo těch vyvolených duší, ale což na tom? Jen když jejich láska je za to tím intenzivnější. Zásluhu o povznesení katolicismu ve Francii po revoluci má skupina kněží, jejichž vnitřní život uzrál v ohni pronásledování. Skrze ně probudila se vanem božského života zase generace, která odpadlictvím a lhostejností se zdála již zasvěcena smrti, z níž by jí nemohla vysvoboditi žádná lidská moc.

„Čin je to?“ píše katolický francouzský kněz, „že po padesáti letech, v nichž jsme měli svobodu vyučování, po půl století, v němž katolická práce kvetla, v němž jsme měli v rukou všechnu francouzskou mládež a téměř bez výjimky požívali přízně u vlády,

čím to, že jsme přes úspěchy napohled stkvělé přece nevytvořili dostatečné křesťanské většiny, abychom zaútočili proti spojeným pomocníkům satanovým?“

K tomu nezdaru jistě přispělo to, že jsme zanedbávali liturgický život a že utuchlo vyzařování jeho vlivu na věřící. Náš duchovní život stal se příliš omezeným, suchým, povrchním, vnějším nebo zcela sentimentálním a nemá již vroucnosti ani nadšení, jichž dodává jen liturgie, jež je zdrojem křesťanské životní síly.

A nemá tento neúspěch ještě jiné příčiny, že totiž my kněží a vychovatelé nevedeme intensivního vnitřního života, a že proto nedovedeme vychovávat, leč duše s povrchní zbožností, bez velkých ideálů a bez hlubokého přesvědčení? Nesnažili jsme se my profesori a učitelé víc o pěkná vysvědčení a o dobrou pověst svých ústavů nežli o to, abychom duše vzdělali důkladně nábožensky? Snažili jsme se především vychovávat vůli, abychom vtiskli povahám ráz Ježíše Krista? A nepochází tato prostřednost často jen z *všednosti našeho vlastního vnitřního života*?

Říkává se: Svatý kněz mívá horlivé ovečky; horlivý kněz zbožné, zbožný kněz slušné, slušný kněz bezbožné ovečky. Vnitřní život jeho svěřenců bývá o stupeň nižší než jeho vlastní.

Nesouhlasíme zcela s tímto míněním, ale domníváme se, že níže uvedená slova sv. Alfonsa dosti zřetelně vyjadřují, čemu se má připisovati odpovědnost za nynější situaci:

Dobré mravy a spása lidu závisí na dobrých pastýřích. Je-li v čele farnosti dobrý farář, brzo zkvétá zbožnost, sv. svátosti se přijímají častěji, vnitřní modlitba se pěstuje horlivěji. Proto se říkává: *Jaký pastýř, takové stádce* podle slov Kazatelových³⁸ *Qualis rector est civitatis, talis et inhabitantes in ea.*³⁹

VII

NÁMITKA III.: SPÁSA DUŠÍ JE TAK
DŮLEŽITA!

Ale jak se mohu odvážiti, abych omezil svou horlivou činnost? namítne apoštol, který pátrá po námitkách proti vnitřnímu životu. Což je možno, abych se obětoval až příliš? Nenahradí všechno přehojně má činnost, jež už sama je velkou obětí? Kdo pracuje, ten se modlí. Oběť je víc než rozjímání. A nenazývá sv. Řehoř Veliký horlivost o spásu duší obětí nejpříjemnější, jakou můžeme Bohu přinést? *Nullum sacrificium est Deo magis acceptum quam zelus animarum.*⁴⁰

Abychom zjistili pravý smysl těchto slov sv. Řehoře, uvedeme především slova andělského učitele. „Obětovati Bohu v duchu,“ praví sv. Tomáš, „znamená, přispívati něčím k jeho oslavě. Ale nejpříjemnějším ze všech dober, která může člověk Bohu nabídnouti, je jistě spása některé duše. Každý však musí Boha oslaviti spásou SVÉ VLASTNÍ DUŠE, jak praví Písmo sv.: *Chcete-li se Bohu líbiti, slitujte se nad svou duší.*“

Jestliže jsme tuto oběť již přinesli, pak smíme též jiným dopomáhati k témuž štěstí. Čím více člověk spojuje s Bohem svou vlastní duši a potom duši bližního, tím bude jeho oběť Bohu milejší. Ale toto spojení, právě tak vroucí a velkodušné jako pokorné, může se státi JEN V MODLITBĚ. Zasvětiti sebe a jiné ŽIVOTU MODLITBY, rozjímání, líbí se Bohu MNOHEM VÍCE, nežli věnovati se činnosti v různých institucích nebo jiné pro tu činnost získávati.

„Jestliže tedy sv. Řehoř tvrdí,“ končí sv. Tomáš, „že spása duší jest obětí Bohu nejpříjemnější, *nechce tím dávatí přednost životu činnému před životem vnitřním*, nýbrž jen říci, že, získáme-li jedinou duši, oslavujeme Boha neskonale více a zjednáváme si mnohem větší

zásluhu, než kdybychom mu nabídli všechno, co má svět nejčinnějšího.“⁴¹

Potřeba vnitřního života nesmí velkomyslných duší odvracet od horlivé činnosti, jestliže jasně poznávají, že je vůle Boží, aby se jí věnovaly. Ano, kdyby se takové práce vzdaly nebo ji konaly nedbale nebo zcela bojiště opustily s tou záminkou, že chtějí více dbáti o svou duši a dojít vroucnějšího spojení s Bohem, bylo by to klamem a v určitých případech i zdrojem velkých nebezpečí. „*Běda mi, nebudu-li kázati,*“⁴² praví sv. Pavel.

Připouštějíc to upozorňujeme však, že klamem ještě nebezpečnějším by bylo, věnovati se jenom záchráně duší a při tom zapomínati na sebe. Bůh chce, abychom bližního milovali jako sebe, *ne však více nežli sebe*, to jest, nikdy na škodu vlastní duše. Prakticky to znamená toto: Více péče musíme věnovati vlastní duši nežli duši bližního, neboť naše horlivost musí býti řízena láskou a *Prima sibi caritas*⁴³ je theologická zásada.

„Miluji Ježíše Krista,“ pravil sv. Alfons z Liguori, „a proto hořím touhou, abych mu dal duše, PŘEDNĚ SVOU, potom nesmírný počet jiných.“ To je praktické provedení slov sv. Bernarda: „Buď všude svůj!“⁴⁴ Ne-ní moudrý, kdo nenáleží sám sobě. Tímto pravidlem se řídil sv. opat z Clairvaux, jenž byl pravým divem apoštolské horlivosti. Jeho sekretář vystihl jej slovy: „*Napřed zcela sobě a tak zcela jiným.*“

Týž světec píše papeži Eugenovi III.: „Nepravím, abys úplně nechal světských zaměstnání, jenom tě napomínám, aby ses jim neoddával úplně. Náležíš-li celému světu, náležej tedy též sobě. Co by ti prospělo, kdybys všechny zachránil, sám však zahynul? Vyhrad tedy něco též sobě, a přichází-li celý svět, aby pil z tvé studnice, neodpírej sám sobě, aby ses z ní napil také. Jak, ty sám bys měl zůstat žízňiv? Dbej tedy především o sebe. JE TO MARNÉ, VĚNUJEŠ-LI SE JINÝM STA-

ROSTEM A ZANEDBÁVÁŠ-LI SÁM SEBE. KÉŽ VŠECHNY TVÉ ÚVAHY ZAČÍNÁJÍ TEBOU A TEBOU AŤ SE KONČÍ! Buď sobě vždy první a poslední a pamatuj, že hledíc k tvé spáse nikdo ti není bližší nežli jediný syn tvé matky.“⁴⁵

Velmi povzbuzuje poznámka v exercičních zápisech biskupa Dupanloupa. Čteme tam: „Mám hroznou činnost, která poškozuj mé zdraví, kalí mou zbožnost a mé vědě neprospívá. To se musí upravit. Bůh mi dal milost, abych poznal, že moje přirozená pracovitost a můj sklon k činnosti je ve mně překážkou pokojného a plodného duchovního života. Poznals jsem mimo to, že tento NEDOSTATEK VNITŘNÍHO ŽIVOTA je zdrojem všech mých chyb, mého nepokoje, mé vyprahlosti, mého odporu, mé churavosti.

Proto jsem se rozhodl, že učiním všechno, abych nabyl vnitřního života, jehož se mi nedostává, a učinil jsem s milostí Boží tato předsevzetí:

1. Vezmu si vždycky více času, než kolik ho každá věc vyžaduje; to je prostředek proti spěchu a zaujetí.

2. Poněvadž mám vždycky více prací nežli času pro ně a poněvadž mě toto poznání činí úzkostlivým a chvatným, nebudu se již nikdy dívati na práce, které mám konati, nýbrž na čas, který mám vyplniti. Vyplním je tak, abych neztratil ani okamžiku, a začínaje vždy pracemi nejdůležitějšími, nebudu se znepokojovati pro práce, kterých jsem vykonati nemohl, atd.“

Klenotník cení více nejmenší kousek démantu než několik safírů; tak i Boha oslavuje více naše vroucí láska k němu nežli všeliké dobro, jež konáme pro velký počet duší, ale na škodu svého vlastního duchovního pokroku. Náš nebeský Otec, *jenž se stará o vedení jediného srdce, v němž vládne, víc než o přirozené řízení celého vesmíru neb o světskou vládu všech států*,⁴⁶ žádá si této harmonie v naší horlivosti. On často raději zničí dílo, které by mohlo duši, jež se jím zabývá, překážeti v rozvoji lásky.

VII. Námitka III.: Spása duše je tak důležitá !

Zlý duch naopak neváhá ovšem podporovati, jak jen může, povrchní výsledky, aby tím brzdil pokrok apoštolské duše ve vnitřním životě. Jeho nenávist snadno vystihuje, čím by mohl býti Ježíš Kristus více oslaven. Aby zničil jediný dýmant, rád připouští několik safírů.

DÍL DRUHÝ

SPOJENÍ ČINNOSTI S VNITŘNÍM ŽIVOTEM

I

VNITŘNÍ ŽIVOT MÁ U BOHA VĚTŠÍ CENU NEŽLI ČINNOST

V Bohu je život, všečen život, Bůh je život. Nekonečná bytost neprojevuje tedy svůj život nejintenzivněji ve skutcích vnějších, na př. ve stvoření, nýbrž v činnosti, kterou theologie nazývá činností *vnitřní*; jest to nekonečná činnost Boží, jejímž výsledkem jest věčné plození Syna a nepřetržité vycházení Ducha sv. Tu jest hlavně jeho činnost podstatná, věčná.

Pozorujme pozemský život Páně, jímž se nejdokonalěji vyplnily úradky Boží. Tricet let sebranosti a samoty, potom 40 dní exercicií a pokání jako předehra krátké učitelské činnosti Ježíšovy; a jak často vídáme Pána i na jeho apoštolských cestách, kterak se uchyluje na hory nebo na poušť, aby se modlil: *On však se uchyloval na poušť a modlil se,*¹ nebo kterak celé noci trávil na modlitbách: *Přes noc trval na modlitbě k Bohu.*²

A rys ještě význačnější: Marta si přeje, aby Pán odsoudil domnělou nečinnost Mariinu a tím aby dal přednost životu činnému; odpověď Ježíšova *Maria nejlepší stránku vyvolila*³ uznává však slavně výtečnost života vnitřního. Co jiného tím Ježíš Kristus mínil, než nám připomenouti, že život modlitby je přednější nežli život činný.

Příkladu Mistrova následovali sv. apoštolové. Aby se mohli více věnovati modlitbě a hlásání evangelia,

odevzdali zaměstnání více vnější jáhnům: *My pak vytrváme při modlitbě a službě slova.*⁴

I papežové, svatí učitelé církevní a učení bohoslovci tvrdí, že vnitřní život o sobě je něco vyššího než činnost.

Před několika lety vyzvala církevní vrchnost generální představenou jedné z předních výchovných kongregací v Aveyroně, aby podporovala sekularisaci svých sester. Byla to řeholnice ctnostná, plná víry, vzácné povahy.

Měla obětovati výchovnou činnost řeholnímu životu, nebo upustiti od řeholního života, aby udržela činnost sester? Nevědouc si rady a nemohouc poznati vůli Boží, odebrala se tajně do Říma. Vyžádala si audienci u Lva XIII. a svěřila se mu při ní se svými rozpaky i s tím, jaký nátlak se na ni činí ve prospěch činnosti.

Vznešený kněz, sebrav se na mysl na několik okamžiků, dal jí tuto rozhodnou odpověď: „*Především zachovejte řeholní život těm svým dcerám, které mají vpravdě ducha svého svatého povolání a lásku k vnitřnímu životu. A nemůžete-li se při tom současně věnovati činnosti vnější, vzbudí Bůh ve Francii nové pracovnice, bude-li toho potřebí. Vy však prospějete Francii svým vnitřním životem, modlitbami a obětmi jako pravé řeholnice i daleko od domova více, než kdybyste zůstaly ve vlasti, zbaveny jsouce milosti života řeholního.*“

V dopise, který napsal Pius X. velké kongregaci, jež se věnuje výhradně vyučování, vyjádřil se jasně těmito slovy:

„*Dovídáme se, že se začíná šířiti mínění, jako by se u Vás kladlo vyučování mládeže na první místo a život řeholní na druhé, poněvadž prý toho vyžaduje duch a potřeba času. NECHCEME NIKTERAK, aby tento názor – třeba jen dosti málo – ujal se u Vás nebo v jiných náboženských kongregacích, jejichž účelem jest*

*rovněž vyučování. Neboť co se Vás týká, jest jisto, že stav řeholní má pro lidskou společnost velký význam, a máte-li svým výchovným účelem velké povinnosti k bližnímu, máte ještě větší povinnosti, které Vás pou-
tají k Bohu.“*

Má zajisté život řeholní právo na existenci právě pro svůj hlavní účel. A není tímto účelem vnitřní život?

Andělský učitel praví: „Kontemplativní život je lepší nežli život činný.“

Sv. Bonaventura hromadí komparativy, aby ukázal vznešenost a přednost vnitřního života: „*Život vznešenější, jistější, bohatší, utěšenější a stálejší.*“

Život vznešenější.

Činný život se zabývá člověkem, život rozjímavý uvádí nás do světa pravd mnohem vznešenějších, neodvracuje při tom pohledu od samého původce všeho života. *Principum quod Deus est quaeritur.* Kontemplativní život touží po principu, po Bohu samém; má obsáhlejší obzor a větší působíště: *Marta se věnovala tělesně jen na jednom místě pracím, a to jen několika, Maria pracovala na mnoha místech láskou a pracovala mnoho; rozjímajíc o Bohu a milujíc, vidí všecko, věnuje se všemu, chápe se všeho a podniká vše. Přirovnáme-li Martu k Marii, můžeme tedy říci, že se Marta stará o málo věcí.⁵*

Život jistější.

Rozjímavý život má méně nebezpečí. V životě činném se duše často vzrušuje, rozčiluje, rozptyluje a právě tím slábne. Dopouští se trojí chyby: *Pečlivá jsi*, to jsou starosti v mysli; *znepokojuješ se*, to jest nepokoj, jímž se probouzí vášně; *konečně ve mnoha věcech,⁶* nezřízená činnost a odtud tříštění sil v činnosti.

– Duchovnímu životu je však potřebí jen jednoho: spojení s Bohem. *Ale jednoho jest zapotřebí,⁷* všechno ostatní jest jen věcí podřadnou, která by neměla ceny, jestliže by neměla svého zdroje ve spojení s Bo-

hem a jestliže by tohoto spojení více ještě neposilovala.

Život bohatší.

Kontemplace nám přináší již sama sebou všechna dobra: *spolu s ní přišlo mi všechno dobré.*⁸ *Nejlepší stránku vyvolila.*⁹ Je zde více zásluh. Proč? Protože kontemplací zároveň vzrůstá i síla vůle i milost posvěcující i láska se stává jedinou pohnutkou jednání.

Život utěšenější.

Duše opravdu vnitřní ponechává se úplně vůli Boží. Trpělivě přijímá věci příjemné i nepříjemné, ano, dospívá tak daleko, že se z utrpení raduje a v kříži se těší.

Život stálejší.

Život činný – i sebe intenzivnější – jest omezen toliko na tento svět. Na prahu věčnosti přestává kázání, vyučování a jakákoli práce; vnitřní život naopak se nekončí nikdy. *Nebude odňata od ní.*¹⁰ Vnitřním duším je pozemský život jen stálým vystupováním k světlu, jež se smrtí jen zesiluje a urychluje.

Chceme-li shrnouti přednosti vnitřního života, můžeme o něm říci se sv. Bernardem: „Je to život svatý, čistý, neposkvrněný, v němž člověk žije čistěji, padá řídčeji, povstává rychleji, kráčí opatrněji, přijímá více milostí, odpočívá jistěji, umírá s větší důvěrou, očisťuje se rychleji a přijímá větší odměnu.“¹¹

II

ČINNOST MÁ BÝTI JEN VÝRONEM
ŽIVOTA VNITŘNÍHO

*Budte dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest.*¹² Ač jest mezi člověkem a Bohem nesmírný rozdíl, přece způsob, kterak Bůh jedná, musí být vzorem našeho jednání vnitřního i vnějšího.

Víme již, že jest v přirozenosti Boží dávatise. A vskutku, zahrnuje Bůh zde na zemi přehojně svými dary všechny tvory, především však lidi. Celý vesmír jest již tisíce, ne-li miliony let, cílem nevyčerpatelné štědrosti Boží, která se ustavičně vylévá dobrodiními. A přece se tím Bůh neochuzuje a jeho nesmírná štědrost nemůže nikterak umenšiti jeho nekonečného bohatství.

Člověku dává Bůh více nežli vnější dobra, posílá mu své Slovo. Ale ani v tomto úkonu nejvyšší velkodušnosti, který není ničím jiným než darováním sebe sama, neztrácí Bůh nic a nemůže ničeho pozbyti z plnosti své přirozenosti. Dávaje nám svého Syna, ponechává jej přece vždy v sobě samém. *Následuj příkladu nejvyššího Otce všech věcí, jenž svého Syna současně posílá i sobě ponechává.*¹³

Svatými svátostmi, zvláště nejsvětější Svátostí oltářní, obohacuje nás Ježíš Kristus svými milostmi. Uděluje nám jich bez míry, neboť i on jest oceán bez mezí, jehož proudy se na nás vylévají, aniž se kdy mohou vyčerpati. *Z plnosti jeho my všichni jsme obdrželi.*¹⁴

Podobně musíme jednati i my, apoštolští pracovníci, kteří máme vznešenou úlohu, jiné posvěcovati. *Tvé slovo, tvé rozjímání, vycházejíc od tebe, ať tě nepouští;*¹⁵ naše slovo, t. j. vnitřní život, který milost vytvořila v naší duši, zůstaň naším. Kéž tedy vnitřní život oživuje všechny projevy naší horlivosti, ale ponevadž se ustavičně vyčerpává pro blaho bližního, ať se též ustavičně obnovuje prostředky, jež nám Ježíš nabízí! Kéž je mocným stromem, kypícím mízou; naše činnost buď toliko jeho květem!

Apoštolská duše musí nejprve sama býti prozářena světlem a roznícena láskou, aby mohla ozařovati a zahřívati jiné duše. *Co jsme viděli svýma očima, co jsme prohlédli a ruce naše ohmataly, zvěstujeme vám.*¹⁶ „Ústa jejich vlévají do srdcí plnost nebeského štěstí,“ praví sv. Řehoř.

Z toho můžeme odvoditi tuto zásadu: ČINNOST MUSÍ VYCHÁZETI ZE ŽIVOTA VNITŘNÍHO, PŘENÁSETI VNITŘNÍ ŽIVOT NA ZEVENJŠEK A V NĚM ZEVENĚ POKRAČOVATI, A TO TAK, ŽE SE OD NĚHO TĚMĚŘ ANI NEODCHYLUJE.

Svatí Otcové a církevní učitelé vyslovují o závod touž nauku. „*Nežli apoštol promluví,*“ praví sv. Augustin, „*ať povznese svou žíznivou duši k Bohu, aby potom vyléval to, co pil, a šířil to, čeho je pln.*“¹⁷

„*Jest nutno přijmouti, nežli lze rozdíleti,*“ praví Pseudo-Dionysius.¹⁸ Vyšší andělé dělí se s nižšími jen o světlo, které sami přijali v plnosti. Tvůrce zavedl v božských věcech tento všeobecný zákon: Kdo jest povolán, aby rozdával božské věci, musí sám nejprve míti plnost těch milostí, které chce Bůh udělovati jiným duším skrze něho. Tehdy a jenom tehdy smí rozdávati jiným.

Kdo nezná slov sv. Bernarda k apoštolským duším: „*Jsi-li moudrý, buď nádrží a ne potrubím*“¹⁹? Potrubím voda protéká a nezůstává v něm ani kapky, nádrž naproti tomu se naplní napřed sama a pak teprve, aniž se vyprazdňuje, zavodňuje ze svého přebytku pole, které zúrodňuje.

Kolik apoštolských duší jest jenom takovým potrubím! Přičiňující se, aby jiná srdce zavlažovaly, zůstávají samy stále vyprahlé. „*Dnes máme v Církvi mnoho potrubí, ale málo nádrží,*“ dodává smutně sv. opat z Clairvaux.²⁰

Příčina musí vždy předčítí následek. Máme-li tedy přiváděti k dokonalosti jiné duše, musíme míti dokonalosti více, než kdybychom pracovali toliko na svém vlastním posvěcení.²¹

Jako matka může své dítě kojiti jen tehdy, přijímá-li sama potravu, tak musejí i zpovědníci, duchovní vůdcové, kazatelé, katecheti, představení ústavů, seminářů a noviciátů *nejprve sami asimilovati* duchovní potravu, kterou hodlají živiti dítky Církve sv.²² Součástky

této potravu jsou pravda a láska Boží. Jen duchovní život může podávat pravdu a budit lásku tak, aby byly duším potravou vpravdě životodárnou.

III

ZÁKLAD, CÍL A PROSTŘEDKY APOŠTOLSKÉHO DÍLA MUSEJÍ BÝTI PRONIKNUTY VNITŘNÍM ŽIVOTEM

Mluvíme o apoštolských dílech, která jsou hodna toho jména. Jistá apoštolská díla naší doby toho názvu nezasluhují: díla, která nemají zbožného účelu a mají svému původci jenom zjednávat souhlas veřejnosti a pověst neobyčejných schopností. Aby se taková díla provedla, užívá se prostředků všelikých, i méně správných.

Jiné podniky jistě zasluhují více úcty; směřují k dobru. Nelze haněti ani jejich účelu ani prostředků. Přece však přes tisícové námahy bývají buď úplně nebo skoro bez výsledku, poněvadž ten, kdo je organizuje, nemá dosti důvěry v mocný vliv nadpřirozeného života na duše.

Abychom přesně udali, jaké vlastně má býti apoštolské dílo, uvedeme slova muže, jenž proslavil celý kraj svým apoštolátem, připomeneme poučení, jehož se nám od něho dostalo na počátku naší kněžské činnosti. Chtěli jsme zříditi patronát jinochů. Když jsme byli navštívili katolické spolky v Paříži a v několika městech francouzských, odebrali jsme se do Marseille, abychom studovali sdružení mládeže svatého kněze Allemanda a ctihodného kanovníka Timon-Davida. Rádi vzpomínáme, s jak hlubokým dojmem přijímala naše mladá kněžská srdce slova kanovníkova:

„ – Nikterak nehaním hudby, divadel, světelných

obrazů, kina, tělocviku, her atd. Zprvu i já jsem myslel, že se bez nich vůbec neobejdu. Ale jsou to jen berly, jichž užíváme, dokud nemáme nic lepšího. Čím více však pokračuji, tím nadpřirozenějším stává se můj účel i mé prostředky. Poznávám čím dál tím jasněji, že zaniká každé dílo, které je zbudováno na lidských pohnutkách, a že Prozřetelnost žehná jen takovému dílu, jehož cílem jest, vnitřním životem sblížit lidstvo s Bohem.

Hudební nástroje jsme již dávno odložili, divadla již nepotřebujeme, a přece zkvétá náš spolek víc než jindy. Čím to? Poněvadž moji kněží i já sám vidíme nyní, Bohu díky, jasněji než na počátku, a poněvadž stokrát vzrostla naše víra v působení Ježíše Krista a v působení milosti.

Věřte mi, vytkněte si bez váhání nejvyšší možný cíl – a užasnete nad výsledkem! Vyjádřím se jasněji: Nebuď vaším ideálem, abyste mládeži poskytl výběr slušných zábav, které by ji odvracely od zapověděných požitků a nebezpečných styků, ani abyste jí dal jen vnější nátěr křesťanství, které se spokojuje mechanickou přítomností při mši sv. a tím, že tu a tam vlašně přijímá sv. svátosti.

*Zajeď na hlubinu.*²³ Snažte se především s ušlechtilou ctižádostí, abyste mezi svou mládeží stůj co stůj získal určitý počet takových, kteří jsou pevně odhodláni žít jako křesťané horliví, t. j. jako křesťané, kteří se denně ráno modlí, bývají pokud možno denně na mši sv., konávají krátkou duchovní četbu a – samo sebou se rozumí – často a hodně přistupují k sv. přijímání. Všechnu svou péči věnujte tomu, abyste hloučku těchto vyvolených vštípil velkou lásku k Ježíši Kristu, ducha modlitby, sebezapírání, bdělosti nad sebou, slovem: ducha důkladné ctnosti. S neměnnou starostlivostí vzbuzujte v jejich duších opravdový hlad po nejsv. Svátosti oltářní. Pak je ponenáhlu vedte k tomu, aby působili na své okolí. Vychovávejte si takto apoš-

toly upřímné, oddané, důkladné, horlivé, mužné, bez úzkoprsé zbožnosti, kteří by taktně dovedli působiti na jiné, nedávající se strhovati k tomu, že by je z převrácené horlivosti hlídali. Za 2 léta pak mi řekněte, potřebujete-li ještě hudby a divadelních cetek, abyste získával duše.“

„Rozumím,“ odvětil jsem. „Tento malý hlouček musí býti kvasem. Ale co se má učiniti s ostatními, kterých nelze povznésti na tuto výši, s množstvím mládeže každého věku i ženatých mužů?“

„– – vštípiť jim pevnou víru pečlivě připravenými konferencemi, které vyplní mnoho zimních večerů. Vyjdou vám z nich křesťané dostatečně vyzbrojeni, aby dovedli případně odpovídati nejen svým druhům v kancelářích a v dílnách, nýbrž aby odporovali i zrádným útokům novinářským nebo knižním. Vzbuditi v těchto mužích nezdolné přesvědčení, které dovedou, je-li třeba, vyznávati i veřejně, to jest výsledek velmi cenný. Potom musejí býti vedeni ještě dále, až ke zbožnosti, a to ke zbožnosti pravé, vřelé, uvědomělé a osvícené.“

„Mám hned s počátku přijmouti každého, kdo se hlásí?“

„Větší počet členů je žádoucí jen tehdy, jsou-li členové pečlivě vybírání. Vzrůst vašeho kroužku závisí především na vlivu, jež na něj má skupina elitních duší apoštolských, které s Ježíšem, s Marií a s vámi jako jejich nástrojem jsou jádrem spolku.“

„Naše místnost je skrovná; měl bych pátrati po lepší?“

„Můj Bože, prostranné a pohodlné sály mohou sice býti reklamou pro dílo, jež se právě rodí. Ale opakuji: Položíte-li do základu horlivý, plný, apoštolský křesťanský život, stačí i malá místnost s nejnужnějším zařízením, abyste v ní mohli konávati obvyklé spolkové funkce. Poznáte pak sám, že hluk působí málo dobra a dobro málo hluku, že dobře pochopené evangelium

zmenšuje výlohy, neuменьšujíc výsledku – naopak! – Ale vy musíte býti především hotov k *osobním* výdajům, k obětem, a to ne tím, že byste pracně pořádal divadelní zkoušky a tělocvičné akademie, jako spíše tím, abyste *sám vzrůstal ve vnitřním životě*; neboť – dobře mi rozumějte – *jakou měrou* budete žíti sám láskou Spasitelovou, *takovou měrou* budete i schopen zaněcovati v jiných plameny jeho lásky.“

„Vy tedy zkrátka stavíte všechno na duchovním životě?“

„Ano, tisíckrát ano! Neboť jen tak dostaneme zlato čisté. A mimo to – věřte mé dlouholeté zkušenosti – můžeme všechno, co jsem řekl o spolcích mládeže, obrátiti na všechna apoštolská díla: na farnosti, na semináře, na školy, na kroužky vojenské atd. Kolik dobra vykoná ve velkém městě křesťanský spolek, proniknutý úplně nadpřirozenými ideami! Působí tam jako mocný kvas a jen andělé by mohli vyprávěti o jeho spasonosném vlivu.“

„Ó, kdyby všichni kněží, řeholníci a lidé apoštolsky činní poznali tento mocný prostředek a kdyby především spoléhali na Srdce Ježíšovo a na život vroucího spojení s ním, pak by opět povznesli naši Francii! Ano, jistě by ji povznesli přese všechny úklady zlého ducha a jeho pomocníků!“

IV

ČINNOST A ŽIVOT VNITŘNÍ SE NAVZÁJEM PODPORUJÍ

Jako se láska k Bohu projevuje úkony vnitřního života, tak se jeví láska k bližnímu činností života vnějšího. A poněvadž láska k Bohu a láska k bližnímu nemohou býti od sebe odloučeny, nemohou ani tyto dvě formy životní býti jedna bez druhé.²⁴

Suarez praví: „Nemožno si mysliti pořádné a normální snahy po dokonalosti, jež by neměla nějak podílu jak na činnosti, tak na kontemplaci.“²⁵

Tímto vysvětluje slavný jezuita jen nauku sv. Tomáše. „Kdo je povolán k činnému životu,“ praví andělský učitel, „neprávem by se domníval, že je tím dispensován od života vnitřního. Vnější činnost jest jen přídatkem a nikterak nezmenšuje potřeby vnitřního života. Vnitřní život a vnější činnost nejen že se nevyklučují, nýbrž předpokládají jedna druhou, pronikají se a zdokonalují. A má-li se něčemu z toho dáti přednost, musí se dáti jen životu vnitřnímu, jenž je dokonalejší a potřebnější.“²⁶

Aby činnost byla požehnaná, potřebuje kontemplace; kontemplace pak, dosáhla-li určitého stupně intensity, uděluje činnosti ze svého přebytku. Kontemplací může duše přímo čerpati z přesvatého Srdce Ježíšova milosti, které má činností udíleti jiným duším.

Tak činnost a vnitřní život propůjčují životu světců podivuhodné jednoty, pronikajíce jejich duše dokonalým souladem. Sv. Bernard byl na př. nejvnitřnějším a zároveň nejčinnějším mužem své doby. Jeden z jeho vrstevníků o něm praví: „Vnitřní život a vnější činnost spojovaly se u tohoto světce tak, že, ač byl úplně zaujat vnější činností, přece se jevil zcela ponořen v přítomnost a v lásku Boží.“²⁷

P. Saint-Jure krásně popisuje poměr vnitřního života a vnější činnosti, vykládaje slova Písma sv.: *Přitiskni si mě jak pečetní prsten na srdce, jak pečetní prsten na své ramě.*²⁸ Shrňme jeho myšlenky: Srdce znamená život vnitřní, kontemplativní, rámě znamená život vnější, činný.

Písmo sv. mluví o srdci a o rameni, aby ukázalo, že obojí způsob života může býti dokonale spojen v jedné a téže osobě.

O srdci se mluví napřed, neboť srdce jest ústrojí

mnohem ušlechtilější a potřebnější nežli rámě. Právě tak je kontempace mnohem vznešenější a dokonalejší a zasluhuje více vážnosti nežli činnost.

Srdce je činno dnem i nocí. Okamžik klidu tohoto podstatného ústrojí způsobil by ihned smrt. Rámě však, jež jest toliko doplňující částí lidského těla, pohybuje se jen občas. Tak musíme i my někdy ustávat v činnosti vnější, nesmíme však nikdy upouštěti od své oddanosti k věcem božským.

Srdce dává rameni život a sílu krví, již mu posílá, jinak by rámě odumřelo. Tak i vnitřní život, život spojení s Bohem, oživuje vnější činnost světlem a ustavičnou pomocí, jichž duši uděluje. Jen vnitřní život je s to, aby dodal vnější činnosti nadpřirozeného rázu a pravé plodnosti. Bez vnitřního života je vše slabé, mdlé, neplodné, plné nedokonalostí.

Bohužel rozlučuje člověk velmi často, co Bůh spojil; je velmi málo duší, které dokonale spojují vnitřní život s činností vnější. Je totiž k tomuto spojení třeba určitých pravidel opatrnosti, jichž duše obyčejně zanedbává.

Nepodnikejme ničeho, co je nad naše síly, ale vždy se prostě přičiňujme, abychom poznali vůli Boží. Věnujme se činnosti z čisté lásky a jen tehdy, když víme, že jí Bůh po nás žádá, a potud, pokud se mu líbí.

Illed na počátku obětujme všechnu svou práci Bohu a při práci obnovujme často svatými myšlenkami a vroucími povzdechy svůj úmysl, že všechno chceme činiti jen pro Ježíše Krista a skrze něho. Jinak se udržujme v klidu a v pokoji a ovládejme se dokonale, i kdyby naše práce vyžadovala pozornosti sebe větší. Výsledek ponechejme jedině Bohu s veškerou důvěrou a jen proto si přejme, abychom byli zbaveni vnějších starostí, bychom mohli býti v samotě s Ježíšem Kristem.

Někdy se může nahromaditi tolik práce, že jí musíme věnovati všechny síly a nemůžeme se toho bře-

mene zbaviti ani si ho ulehčiti. Snad jsme proto na delší nebo na kratší dobu připraveni o slast spojení s Bohem; spojení samo však tím netrpí, dokud ho naše vůle sama nepřeruší.

Je-li tento stav jen přechodný, podvolme se mu velkodušně; trvá-li však déle, je třeba, abychom jej snášeli trpělivě, SE STESKEM A HLAVNĚ S OBAVOU, ABYCHOM MU NENAVYKLI. Člověk je slabý, nestálý. Zanedbal-li duchovní život jednou, ztrácí brzo zálibu na duchovních věcech. Pro vnější činnost přestává ho těšiti život vnitřní. Nepřestává-li však ani při velké činnosti teskniti po vnitřním životě, nepozbývá zásluhy vnitřního života, který musil obětovati. Jinými slovy, taková apoštolská duše spojuje takto krásně a užitečně život vnitřní s činností.

Zízníc po vnitřním životě, vrací se, jakmile jen může, horlivě k modlitbě a božský Spasitel se jí dává vždy na několik slastných okamžiků. Žádá, aby jich věrně použila, a jejich krátkost jí nahrazuje vroucností.

Sv. Tomáš shrnuje podivuhodně tuto nauku slovy, z nichž každé třeba dobře uvážiti: „Rozjímavý život je sám v sobě záslužnější nežli život činný, přece však si může někdo získati více zásluh činností, když se na př. z *překypující lásky k Bohu, ke cti a slávě Boží, aby vyplnil vůli Boží, zříká na nějakou dobu radosti vnitřní modlitby.*“²⁹

Povšimněme si mnoha podmínek, které uvádí sv. učitel, aby se činnost stala záslužnější nežli život vnitřní.

Vnitřní silou, která pudí duši k činnosti, je plnost lásky: *překypující lásky*. Není tedy u ní ani nepokoje, ani vrtochů, ani potřeby, aby se rozptylovala. Je to pro duši spíše oběť: *zříká se radosti vnitřní modlitby.*³⁰ A přináší tuto oběť také jen *zatímně: na nějakou dobu*, a z pohnutek zcela nadpřirozených: *ke cti a slávě Boží, aby vyplnila vůli Boží.*

Jak dobrotivé a moudré jsou cesty Boží! Jak podivuhodně vede Bůh duši vnitřním životem! Působí-li jí starost, že tak mnoho času musí věnovati činnosti pro Boha a tak málo Bohu činnosti, a udržuje-li se v této tesknosti po Bohu i při největší činnosti, obětující svou tesknost velkodušně Bohu, mizí pro ni nebezpečí, že utrpí roztržitostmi, samoláskou a přirozenými náklonnostmi. Tento duševní stav nikterak neškodí vnitřní svobodě ani činnosti, naopak dodává jim opravdovosti. Tak se duše prakticky cvičí v přítomnosti Boží. V milosti přítomného okamžiku nalezá Ježíše, jenž se jí dává, jsa skryt za dílem, jež má duše provésti. Ježíš pracuje s ní a podporuje ji. Kolik duší velice činných je povinno vděčností této svaté, trpělivě snášené touze po svatostánku, tomuto skoro ustavičnému duchovnímu přijímání, pravíme *vděčností* povinno za to, že jejich činnost byla plodná, i za to, že jejich duše činností neutrpěla a pokračovala ve ctnosti.

V

VÝTEČNOST TOHOTO SPOJENÍ

„Ve spojení života vnitřního s činností záleží pravý apoštolát, hlavní dílo křesťanství,“ praví sv. Tomáš.³¹

Apoštolát předpokládá duše, které jsou schopny, aby se daly strhnouti nadšením pro myšlenku, aby se obětovaly za vítězství zásady. Jestliže se vnitřním duchem stává uskutečnění tohoto ideálu nadpřirozeným, jestliže naše horlivost ve svém cíli, zdroji i ve svých prostředcích jest oživována duchem Ježíše Krista, pak máme život *nejdokonalejší, život v celé jeho plnosti*, neboť theologové mu dávají přednost před prostou kontemplací.³²

Apoštolát muze modlitby znamená božské poslání,

horlivost pro duše, přehojné ovoce obrácení.³³ Je to vzpruha víry, aby se šířila spása.³⁴

Apoštolát světce je setba. Apoštol zasévá do duší pšenici Boží,³⁵ to jest oheň lásky, jenž stravuje zemi, letnicový plamen, jenž se neustále udržuje mezi národy: *Oheň na zem pustit jsem přišel.*³⁶

Vznešenost takového apoštolátu záleží v tom, že apoštol pracuje o spáse bližního, aniž tím sám trpí: *sublimatur ad hoc ut aliis provideat*. Vlévati božské pravdy do lidských srdcí! Není to úkol hodný andělů?

O pravdě rozjímati je dobré, pravdu šířiti je však lepší. Světlo vyzařovati je víc nežli světlo toliko přijímati. Osvětlovati je víc než hořeti jenom pod kbelcem. Kontemplací se duše živí, apoštolátem se dává jiným. *Jako je více světlo šířiti nežli jenom hořeti, tak je též více udělovati z toho, čeho v rozjímání nabýváme, nežli jenom rozjímati.*³⁷

Zdrojem takového ideálního života jest modlitba; to jest patrně myšlenka sv. Tomáše.

Tento text jakož i slova téhož sv. učitele, citovaná na konci předcházející kapitoly, zřetelně odsuzují amerikanismus, při němž se vnitřní život dusí činností.

Takový ideální činný život předpokládá ovšem dvě věci: 1. že duše již trvale vede život modlitby a že proto může dávat ze svého přebytku, 2. že vnitřní život se činností nepotlačuje a že duše zůstává ve své činnosti tak bdělou, že nepřichází do vážného nebezpečí, že by se při své činnosti vymanila z vlivu Ježíše Krista.

Krásná slova P. Matouše Crawleye, apoštola intronisace nejsv. Srdce Páně v rodinách, vyjadřují přesně myšlenku sv. Tomáše: *Apoštol jest kalich, naplněný až na okraj životem Ježíše Krista, jehož nadbytek přetéká na duše.*

Tato směs horlivého apoštolátu a nejvyšších výšin kontempace zplodila největší světce: sv. Dionysia, Martina, Bernarda, Dominika, Františka z Assisi, Fran-

tiška Xaverského, Filipa Nerejského, Alfonsa; u všech se jeví hluboký vnitřní život i mocný úspěch v apoštolátě.

Vnitřní a činný život! Svatost v činnosti! Spojení mocné, spojení plodné! Jaké zázraky obrácení působíte! Ó Bože, dej své Církvi mnoho apoštolů, ale vzbud v jejich srdcích, jež se stravují touhou po oběti, palčivou žízeň po vnitřním životě! Dej svým pracovníkům kontemplativní činnost a činnou kontemplaci, a tvé dílo bude dokonáno! Tvoji dělníci na vinici dobudou všech vítězství, které jim slíbil, nežli jsi slavně vstoupil na nebesa.

DÍL TŘETÍ

ČINNOST JE PLNA NEBEZPEČÍ,
NENÍ-LI SPOJENA S VNITŘNÍM
ŽIVOTEM, JE-LI VŠAK S NÍM SPO-
JENA, ZAJIŠŤUJE POKROK
VE CTNOSTI

I

VNITŘNÍM DUŠÍM JE ČINNOST PRO-
STŘEDKEM K SVATOSTI, JINÝM DUŠÍM
VŠAK JEST OSIDLEM PRO SPÁSU

PROSTŘEDEK K SVATOSTI. Ježíš Kristus žádá výslovně od těch, kdo se zasvěcují jeho apoštolátu, aby se *nejen udržovali* ve ctnosti, *nýbrž* aby v ní *i pokračovali*. Důkazy toho máme na každé stránce listů sv. Pavla k Titovi a k Timoteovi a ve slovech Zjevení sv. Jana k biskupům asijským.

Jinak však Bůh žádá apoštolských prací, jak jsme ukázali již na počátku. Bylo by bezprávím, ano rouháním proti božské moudrosti, dobrotě a prozřetelnosti, kdybychom apoštolskou práci samu o sobě pokládali za překážku svatosti a tvrdili, že, ač jí Bůh žádá, přece velmi brzdí náš pokrok v dokonalosti.

Budto tedy apoštolát v jakékoli formě, koná-li se **PODLE VŮLE BOŽÍ A ZA URČITÝCH PODMÍNEK**, nejen není nebezpečný vnitřnímu životu duše, která pečuje o svou spásu a o svůj duchovní pokrok, nýbrž jest pro ni také vždy prostředkem *k svatosti*:

anebo by apoštol, kterého si Bůh vyvolil za spolu-

pracovníka a který je proto povinen jíti za hlasem Božím, měl právo, aby svou činnost, své námahy a práce s činností spojené uváděl jako spravedlivou omluvu, zanedbává-li své posvěcení.

Vzhledem k božskému vykupitelskému plánu je Bůh povinen SÁM SOBĚ, aby vyvolenému apoštolu udělil všech milostí potřebných k tomu, aby si apoštol při vysilující činnosti nejen zajistil svou spásu, ale došel i svatosti.

Touž pomoc, kterou udělil sv. Bernardovi a sv. Františku Xaverskému, JE POVINEN v potřebné míře uděliti i nejskromnějšímu pracovníku pro evangelium, nejnepatrnějšímu školskému bratrovi, nejneznámější ošetřovateli nemocných. To je vpravdě POVINNOST SRDCE BOŽÍHO k vyvolenému nástroji. Nebojme se to opakovati. A každý apoštol, splní-li žádané podmínky, musí míti *naprostou důvěru*, že má *plné právo* na milosti, kterých vyžadují jeho práce, jež jsou mu zárukou nesmírného pokladu pomoci Boží.

Alvarez de Paz praví: „Kdo se věnuje skutkům lásky, nesmí se domnívati, že se mu tím uzavírá brána kontempace nebo že se tím proto stane k ní méně schopným; naopak musí býti jist, že jeho činnost jej k vnitřní modlitbě podivuhodně disponuje. Učí nás tomu nejen rozum a svatí Otcové, nýbrž i denní zkušenost; neboť vídáme některé duše, věnující se činnosti lidumilné, zpovídání, kázání, vyučování, návštěvě nemocných atd., kterak je Bůh povznáší na tak vysoký stupeň nazírání, že je lze právem přirovnati k poustevníkům první církve.“

Výrazem „stupeň nazírání“ míní vynikající jezuita v souhlase s jinými učiteli duchovního života dar ducha modlitby, jenž se vyznačuje plností lásky v duši. Obětem, jichž vyžaduje taková činnost, dodává velebnost Boží a posvěcení duší tak velké nadpřirozené ceny, takového bohatství zásluh, že apoštol může, jen

když chce, denně vystupovati výš a výše v lásce a ve spojení s Bohem, zkrátka ve svatosti.

Hrozí-li velké a blízké nebezpečí, zvláště víře neb andělské ctnosti, chce Bůh ovšem, abychom činnosti zanechali. Jinak však poskytuje svým pracovníkům vnitřním životem ochrany a prostředku, aby pokračovali ve ctnosti. Sv. Terezie, světice tak rozvázná a tak duchovní, vyjadřuje naši myšlenku ještě přesněji slovy téměř paradoxními: „Od té doby, co jsem převorkou a co jsem zahrnuta pracemi a povinna mnoho cestovati, dopouštím se mnohem více chyb. Přece však cítím, že se přibližuji Bohu čím dál tím více, poněvadž bojuji velkodušně proti svým chybám a namáhám se jen pro Boha.“

Světice se nikterak neznepokojuje, vidí-li, že její slabost má mnohem více příležitostí, aby se projevila, nežli měla dříve, dokud byla obyčejnou řeholnicí a žila v klášteře v nerušeném klidu a v mlčení. Vyznává upřímně, že velkodušná, zcela nadpřirozená oddanost k Bohu a zvýšené úsilí v duchovním boji jí teď poskytuje více příležitostí, aby vítězila, čímž se hned vyrovnávají projevy její slabosti, která dříve také byla, jen že jí nebylo pozorovati.

„Naše spojení s Bohem,“ praví sv. Jan z Kříže, „záleží v tom, že se naše vůle spojuje s vůlí Boží a zcela se jí řídí.“ Sv. Terezie nikterak nesouhlasí s převrácenou domněnkou, že by ve vnitřním životě bylo možno pokračovati jen v tichu a v samotě; tvrdí naopak, že právě činnost Bohem uložená živí její obětavost, pokoru, sebezápor, její zanícení a horlivost pro království Boží, rozmnožuje její vroucí spojení s Bohem, jenž v ní žije, jenž produševňuje její práce a ji vede k svatosti.

Svatost záleží především v lásce, a apoštolské dílo, které je hodno svého jména, jest láska projevovaná skutkem. Sv. Řehoř praví: „*Čin je zkušebním kamenem lásky.*“ Láska se osvědčuje sebezáporem

a Bůh žádá od svých pracovníků této zkoušky lásky.

*Pasiž beránky mé, pasíž ovce mé,*¹ takového projevu lásky žádá Pán od svého apoštola na důkaz, že vyznání jeho lásky jest upřímné.

Sv. František z Assisi se domnívá, že přítelem Ježíše Krista nemůže býti ten, jehož láska se neobětuje pro spásu duší.

Božský Spasitel i skutky tělesného milosrdenství přijímá tak, jako by se prokazovaly jemu samému, a to proto, že v každém z nich spatřuje *odlesk téže lásky*,² která oživuje misionáře a posiluje poustevníka na poušti v odříkání, v boji a v modlitbě.

Činný život se vyčerpává obětavostí; kráčí cestami oběti za Ježíšem-Dělníkem a Pastýřem, Misionářem, Divotvůrcem, Lékařem, něžným a neúnavným Pomocníkem všech potřebných. Řídí se slovy Mistrovými: *Já jsem mezi vámi jako ten, který přisluhuje.*³ *Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo, nýbrž aby sloužil.*⁴

Činný život kráčí po cestách lidské bídy, poučuje a rozsévá milosti dobročinností všeho druhu.

Osvícen jsa věrou a roznícen láskou, vidí apoštol, který vede vnitřní život, v nejchudším z chudých, v nejbídnejším z trpitelů svého obnaženého, zuboženého, ode všech pohrdaného Boha, velkého Malomocného, tajemného Odsouzence, jehož věčná spravedlnost pronásleduje a poráží svými šlehy, Muže bolesti, jehož Isajáš viděl v hrozně nádheře jeho ran, v tragickém nachu jeho krve, tak potřeného a rozdraného hřeby a ranami bičů, že se svíjel jako červ, na nějž se šlápne.

„Proto patřili jsme naň a nepoznali jsme ho,“ volá prorok.⁵

Ó činný živote, ty ho poznáváš a v nuzných mu posluhuješ na kolenou se slzami v očích.

Činný život zlepšuje lidstvo; svou velkodušností, svými pracemi, svým potem zúrodňuje svět, svými

zásluhami zalidňuje nebe. Je to svatý život, jež Bůh odměňuje, neboť dává nebe za hlt vody, podaný chudákovi, právě tak, jako je dává učenci za foliantové dílo, apoštolu za jeho pot. V soudný den bude Bůh všechny skutky lásky svatořečiti před shromážděným nebem i zemí.⁶

OSIDLO PRO SPÁSU DUŠE. Ach, jak často jsme zjistili při exerciciích, že díla, která měla být pro jejich organizátory *prostředkem pokroku*, byla *úskalím*, o něž se rozbila duchovní budova.

Jednoho muže apoštolsky činného jsme vyzvali na počátku exercicií, aby si prozpytoval svědomí a pátral po hlavní příčině svého smutného duševního stavu. Jeho odpověď se zdá na první pohled nepochopitelnou, ale posuzoval se velmi dobře, když nám odpověděl takto: „*Zničila mě má obětavost v povolání. Jsa přirozeně nadán, věnoval jsem se s radostí apoštolské práci; byl jsem šťasten, že mohu sloužiti jiným. Zlý duch využítkoval domnělého zdaru mých podniků a nasadil všechno, aby mě po léta klamal. Hnal mě do šílené činnosti, znechucoval mi vnitřní život a konečně mě strhl do propasti.*“

Tento nepřirozený, abychom neřekli nestvůrný, duševní stav lze vysvětliti jedním slovem. Apoštol Boží, jsa všecek blažen, že může povolití svému přirozenému pudu, zanedbával božský život, zdroj tepla, jež jeho apoštolát činil užitečným a jeho duši chránil ledové zimy světského ducha. Pracoval, ale daleko od oživujícího slunce. *Velké napětí sil, nejrychlejší běh, ale mimo cestu.*⁷ Současně obrátily se skutky, samy o sobě svaté, proti apoštolu jako zbraň, kterou se těžko vládne, jako dvojsečný meč, který zraňuje toho, kdo s ním neumí zacházeti.

Před podobným asi nebezpečím varoval sv. Bernard papeže Eugena III., když mu psal: „*Obávám se, že se Tvá duše zatvrzuje uprostřed nesčetných zaměstnání, jež se Ti zdají bez konce. Jednal bys moudřeji,*

kdybys jich nechal aspoň na krátkou dobu a nedal se jimi ovládati a přiváděti ponenáhlu tam, kam nechceš. Snad se otážeš, kam. K ZATVRZELOSTI SRDCE. Tam Tě mohou přivésti tato ZLOŘEČENÁ ZAMĚSTNÁNÍ, jestliže se jim oddáš zcela a úplně, jak jsi to činil na počátku, a neponecháš-li sobě samému ze své osoby nic.“⁸

Je něco vznešenějšího a světějšího nežli řízení Církve? Přispívá něco více ke cti Boží a k spáse duší? A přece nazývá sv. Bernard i taková zaměstnání *zlořečenými*, jestliže překážejí vnitřnímu životu toho, kdo se jim oddává.

Jaký to výrok: *zlořečená zaměstnání!* Mohla by se o něm napsati kniha, tak velice děsí a nutí, abychom přemýšleli. A vyzýval by i k odporu, kdyby nepocházel z důkladného pera církevního učitele sv. Bernarda.

II

APOŠTOL BEZ VNITŘNÍHO ŽIVOTA

Jediné slovo jej charakterisuje: Jestliže snad ještě vlašným není, tak se jím neodvratně stane. Býti vlašným, a to ne v pocitu ani ze slabosti, nýbrž *vůli*, znamená, *spolčiti se s roztržitostí a s nedbalostí, k nimž ze zvyku svolujeme nebo jichž nepřemáháme, spolčiti se s dobrovolným všedním hříchem*; znamená zároveň *vzítí duši jistotu věčné spásy*, připravovati ji, ano přivésti dokonce i k těžkému hříchu. To jest učení sv. Alfonsa o vlašnosti, které krásně vysvětluje jeho žák P. Desurmont.⁹

Čím to tedy, že apoštol, který nevede vnitřního života, nutně padá do vlašnosti? Pravíme „nutně“. Na doklad toho uvádíme slova kardinála Lavigerieho, misijního biskupa, k jeho kněžím. Tato slova jsou tím hroznější pravdivá, poněvadž vycházejí ze srdce, jež

se stravuje činnou horlivostí, a z ducha, jehož směry nemají ani stínu kvietismu. „Budme úplně přesvědčeni,“ praví kardinál Lavigerie, „že pro apoštola není střední cesty mezi dokonalou svatostí, po níž aspoň touží a o níž věrně a s odvahou se snaží, a úplným odpadem od Boha.“

Vzpomeňme si předně na zárodek zkázy, jež udržuje žádostivost v naší přirozenosti, na ustavičný boj, jaký proti nám vedou vnitřní i vnější nepřátelé, na nebezpečí, která nám hrozí se všech stran!

Potom se pokusme představit si, co se děje s duší, která se věnuje apoštolské práci a není dosti chráněna a ozbrojena proti těmto nebezpečím.

V N. N. se probouzí přání, aby se zasvětil apoštolské činnosti. Jest jinak nezkušen. Podle jeho záliby v apoštolátě soudíme, že je povahy nadšené, horlivé, jež má ráda práci a snad i boj. Předpokládáme, že v chování je bezúhonný a zbožný, ale jeho zbožnost je více citová nežli z přesvědčení. Nezakládá se na pevném rozhodnutí, že nebude hledati nic jiného nežli jenom zalíbení Božího. Je to spíš jen zbožný zvyk. Jeho modlitba, jestliže ji vůbec koná, jest jen zbožným sněním, a duchovní čtení jen ukojením zvědavosti, nemajíc skutečného vlivu na jeho chování. Zlý duch snad v něm budívá klamně pocity, jež ubohá ta duše pokládá za vnitřní život; apoštol čítává i knihy o vznesených a mimořádných cestách spojení s Bohem a podivuje se jim s nadšením. Celkem je v této duši jen málo pravého vnitřního života nebo vůbec nic, připouštíme však, že má některé dobré zvyky, mnoho vlastností přirozených a přání – upřímné sice, ale příliš všeobecné – aby zůstal Bohu věrným.

Pln jsa touhy mnoho pracovati, oddává se tedy náš apoštol horlivě práci pro něho nové. Okolnostmi, které apoštolát přináší s sebou – kdo má zkušenosti z apoštolské činnosti, ten nám porozumí – přichází na něho brzo tisícere pokušení, aby víc a více žil životem to-

liko vnějším, tisícero vnaidel pro jeho naivní zvědavost, tisícero příležitostí k pádu, před nímž ho dosud chránil klidný život v rodině, v semináři, v komunitě, v noviciátě neb aspoň moudrý duchovní vůdce.

Nejen vzrůstající nebezpečná touha, aby všechno věděl, netrpělivost nebo citlivost, marnivost nebo zárlivost, domýšlivost nebo malomyslnost, stranickost nebo pomluvačnost, nýbrž i čím dál tím větší slabost povahy a všechny druhy smyslnosti více méně zjemnělé nutí do ustavičného boje tuto duši, jež je špatně připravena na útoky tak prudké a trvalé. Utrpěla již také dosti ran.

Pomýšlí ostatně tato duše povrchně zbožná vůbec aspoň jen na to, aby odporovala, když nalézá plné uspokojení, již až příliš přirozené, v tom, že věnuje znamenité věci svou činnost a své vlohy? A zlý duch je také na číhané, neboť již větrí kořist. Nejen že neodporuje tomu, aby se v tom duše uspokojovala, naopak ještě toto uspokojení u apoštola rozněcuje, jak jen může.

Ale jednoho dne duše postřehne nebezpečí, jež jí hrozí. Anděl strážný promluvil, svědomí se ozývá. Apoštol by se měl vzpamatovati, zpytovati se v tichu exercičním, odhodlati se, že se rázně přidrží určitého pořádku a že se od něho nikdy neodchýlí, i kdyby měl proto zanechati zaměstnání, jež se mu stala tak drahými.

Je však bohužel již pozdě. Duše nyní již okusila radosti z nejutěšenějších úspěchů, jimiž vidí korunovány své námahy: Zítřejí, zítřejí! volá; dnes je to nemožno, nemám kdy, musím pokračovati v tomto cyklu kázání, musím napsati onen článek, organisovati zde družstvo, tam dobročinný spolek, připraviti tuto reprezentaci, podniknouti tamto cestu, vyřídit korespondenci atd. *Jak jest apoštol šťasten, že se uklidnil těmito výmluvami!* Neboť již pouhá myšlenka, že by měl pohlédnouti do svého svědomí, jest mu nesnesitelnou. Nadešel okamžik, kdy zlý duch již docela pohodlně

může pracovati, aby zničil duši, která se úplně dala do jeho služeb. Půda je k tomu připravena. *Činnost stala se jeho obětí vášní.* Zlý duch ji ještě stupňuje v horečku. Zapomenouti rušné činnosti, sebrati se na myslí zdá se duši nesnesitelným; zlý duch u ní rozdmýchává hrůzu z toho a neopomíjí mimo to ji opájetí novými plány, které dovedně obestírá krásnou pohnutkou slávy Boží a blaha duší.

A hle! Tento člověk, jenž měl ještě do nedávna tolik ctnostných zvyků, se dostal – upadáje ze slabosti do slabosti čím dál tím větší – na svah příliš kluzký, aby se mohl ještě zadržeti ve svém pádu. Vskutku ubožák! Maje temné tušení, že by všechna jeho činnost přec jen mohla nebyti podle srdce Božího, vrhá se vášnivěji než jindy do víru práce, aby utlumil výčitky svědomí. Chyby se osudně hromadí. Co kdysi správné svědomí této duše znepokojovalo, jest teď pro ni jen nicotným vrtochem, jímž třeba pohrdati. Rád tvrdí, že je třeba jíti s duchem času a užívati proti nepřátelům stejných zbraní. Vychvaluje proto činné ctnosti a má jen pohrdání pro to, co nazývá opovržlivě přežilou zbožností. Jeho díla ostatně prospívají víc než kdy, veřejnost je velebí, každý den přináší nové úspěchy. Bůh žehná našemu dílu! volá oklamaná duše, nad kterou snad již zítra budou plakati andělé pro těžká provinění.

Jak však se dostal apoštol do tak žalostného stavu? NEZKUŠENOSTÍ, DOMÝŠLIVOSTÍ, MARNIVOSTÍ, NEOPATR-NOSTÍ, LEHKOMYSLNOSTÍ. Odvážil se do nebezpečí nazdařbůh, nedbaje, že má nedostatek duchovních prostředků. A když své zásoby vnitřního života vyčerpal, viděl se v situaci opovážlivého plavce, jenž jest unášen proudem do propasti, poněvadž již nemá síly, aby s proudem zápasil.

Zastavme se na okamžik a uvažujme o cestě, kterou apoštol právě prošel, abychom poznali hloubku jeho pádu. Sledujme ho pozorně stupeň po stupni.

Stupeň první. Duše ztrácela pomalu jasnost a sílu přesvědčení – měla-li je vůbec – o nadpřirozeném životě, o nadpřirozeném světě, o vykupitelském díle a o působení Kristově vzhledem k vnitřnímu životu evangelického pracovníka a k jeho podnikům. Svě skutky vidí již jen v klamném zrcadle. I marnivost stává se jí ponenáhlu podstavcem pro předstíraný dobrý úmysl: „Co chcete, Bůh mi propůjčil dar slova, děkuji mu za to!“ odpověděl lichotníkům kazatel, nafouklý marnou samolibostí a vnějším leskem. Duše hledá více sebe nežli Boha. Vlastní její čest, sláva, osobní zájem jsou v popředí. Slova sv. apoštola *Kdybych se zaliboval lidem, nebyl bych služebníkem Kristovým*¹⁰ jsou jí prázdným, hluchým slovem.

Činnost apoštolova nemá v tomto období již nadpřirozeného základu. Brzo příčinou, brzo přímým následkem toho stavu jest, že apoštol jest roztržit, zapomíná na přítomnost Boží, zanedbává střelné modlitby, nebdí nad svým srdcem, ztrácí jemnost svědomí a nedbá denního pořádku. Vlažnost jest blízka, jestliže již nenastala.

Stupeň druhý. Člověk žijící vnitřním životem je závislý na svých povinnostech, a proto lakotí s časem. Pořádá svá zaměstnání a žije pravidelně jako hodiny. Ví, že bez denního pořádku vládne člověkem jen přirozený pud, pohodlnost a vrtoch od rána do večera.

Člověk, jehož činnost NEMÁ NADPŘIROZENÉHO ZÁKLADU, však takto nejedná. Nemá ducha víry a to jej svádí k tomu, aby, když užívá času, opomíjel duchovní četbu, nebo když snad ještě čte, tak již nestuduje. To se tak hodilo na církevní Otce, aby se připravovali na nedělní kázání celý týden! Nemá-li jej k tomu marnivost, aby se připravoval, raději káže spatra a vždycky – aspoň si to myslí – se zvláštním zdarem. Novinám dává přednost před knihami, proto ztrácí pravého ducha, těká semotamo. Zákonu práce, tomuto velkému zákonu ochrany, mravnosti a pokání, se vyhýbá tím,

že maří volný čas a že se nemírně stará o své zábavy. Vše, co by mohlo omezovati jeho volnost, má za obtíž a za pouhou teorii.

Čas mu již nestačí na tolikou práci, na společenské povinnosti, ani ne na to, co pokládá za nutné pro své zdraví a pro své zotavení. Zlý duch praví: Jest opravdu škoda věnovati tolik času zbožným cvičením, rozjímání, mši sv., breviáři, duchovní správě; vše to nutno zkrátiti. A apoštol začíná víc a více zkracovati své rozjímání, začíná je konávati nepravidelně a snad bohužel přichází znenáhla tak daleko, že je úplně opomíjí.

Nevyhnutelnou podmínkou, aby rozjímání neopomíjel, jest, vstávati v určitou hodinu. Toho však apoštol nečiní, protože chodívá spat dosti pozdě, a to z jistých příčin nebo jen podle rozmaru. Zanechati rozjímání neb omeziti je na 10 – 15 minut je však v duchovním životě tolik, jako bychom se vzdali nepříteli. Sv. Terezii z Avily se připisuje výrok: „Dejte mi člověka, který denně čtvrt hodiny rozjímá, a ručím za jeho spásu.“ Nevíme, jsou-li to skutečně její slova, ale zkušenost, kterou máme od kněží a od osob řeholních apoštolsky činných, učí, že apoštol, který pod záminkou práce neb únavy nebo nechuti, lenosti, klamu aspoň půl hodiny denně nerozjímá, a to metodicky pořádně nerozjímá a nečiní si z rozjímání určitého předsevzetí, založeného na nedůvěře k sobě a na důvěře v modlitbu, předsevzetí, že mezi dnem se bude varovati určité chyby nebo se cvičiti v určité ctnosti – že takový apoštol upadá nešťastně do vlažnosti vůle.

Pak již nejde o pouhé nedokonalosti, nýbrž o množství všedních hříchů. Poněvadž si vsugeroval přesvědčení, že nelze bdíti nad sebou, nevidí jeho svědomí těchto hříchů, jsou však pro něho přece hříchem, poněvadž jejich příčina je zaviněna. Duše sama se přivedla do stavu, v kterém jich už nevidí. Jak by se měl apoštol přemáhati v tom, co nepokládá za chybu?

Choroba vlažnosti pokročila již daleko. Je to následek druhého stupně, který se vyznačuje tím, že apoštol opomíjí modlitbu a nezachovává denního pořádku.

Vše je zralým pro *stupeň třetí*, jehož příznakem jest nedbalost v modlitbě breviáře. Církevní modlitba, která má vojínu Kristovu dodávati radosti a síly, aby se občas pozvedal k Bohu nad svět viditelný, stává se mu přítěží, jíž se musí podrobovati. Liturgický život, zdroj světla, radosti, síly, zásluh a milostí pro něho i pro věřící, jest mu již jen příležitostí k nechutné povinnosti, kterou koná s odporem. Intimní ctnost zbožnosti je stížena nemocí; horečka činnosti přispěla k tomu, aby ji vysušila. Duše vidí službu Boží již jen ve vnějších lesklých projevech. Skrytá osobní, ale srdečná oběť chvály, prosby, díků a smíru již mu není ničím. Ještě před nedávnem říkal apoštol při svých ústních modlitbách s oprávněnou hrdostí, jako by chtěl závoditi s chórem řeholníků: I já ti budu před anděly zpívat.¹¹ Svatyně jeho duše, která byla kdysi naplněna libou vůní liturgického života, stala se rejdištěm světského hluku a nepořádku. Přílišná starost o práci a navyklá těkavost zesateronásobují její roztržitosti, které ostatně přemáhá čím dál tím méně. *Není v země-třesení Hospodin.*¹² Není tu již pravé modlitby. Chvat, neodůvodněné přerušování, nedbalost, ospalost, opožďování, odkládání na poslední chvíli, až hrozí nebezpečí, že při modlitbě usne, snad občasné zanedbávání modlitby proměňují lék v jed a oběť chvály v litanie hříchů, které již přestávají býti jen všedními.

Stupeň čtvrtý. Všechno se spojuje. Propast k propasti volá. SVÁTOSTI! Přijímají neb udělují se ovšem jako něco důležitého, ale apoštol v nich již necítí proudění života, který v nich jest. Přítomnost Ježíšova ve svatostánku, hlas Ježíšův ve zpovědnici již není s to, aby rozechvěl všechny struny víry v hlubinách duše. I mše sv., oběť na Kalvarii, stává se zamčenou zahradou. Duše jest jistě – tak doufáme – ještě daleko od

svatokrádeže, ale již necítí teploty krve Kristovy. Při proměňování je chladný, při přijímání vlažný, roztržitý, povrchní. Jest obava, aby se apoštol nestal neuctivě důvěrným, bezmyšlenkovitým, aby snad dokonce i nepocítoval odpor.

V tomto duševním stavu nežije již apoštol s Ježíšem a již se netěší z důvěrných slov, jež mluvívá Ježíš jen k svým věrným přátelům; již není jeho miláčkem.

Občas posílá mu přece božský Přítel výčitku svědomí, osvícení, volá, čeká, klepe, žádá, aby byl vpuštěn: Pojď ke mně, ubohá zraněná duše, pojď přece, já tě vyléčím! *Pojďte ke mně všichni . . . a já vás občerstvím; ¹³ neboť já jsem tvá spása. ¹⁴ Syn člověka přišel hledat a spasit, co bylo zahynulo. ¹⁵* Tento hlas, tak sladký, něžný a skromný, tak naléhavý, na okamžik dojíhá a zlaďuje k lepšímu. Ale brána srdce je tak málo otevřena, že Ježíš nemůže vstoupiti, a zítra jsou dobrá hnutí vlažné duše již zase ta tam. Milost přejde bez účinku a snad se obrátí proti duši. Jest i možno, že Ježíš ve svém milosrdenství přestane upozorňovati, aby nemusil ještě více trestati. *Boj se Ježíše, jde-li mimo a nevrací-li se.*

Jděme ještě dále a zkoumejme nitro této duše, jejíž fysiognomii jsme načrtli.

V nadpřirozeném životě jak mravním, tak rozumovém, mají *myšlenky* rozhodující úlohu. Jaké myšlenky ovládají našeho apoštola a jaký mají průběh? Jsou to myšlenky lidské, pozemské, marnivé, povrchní, sobecké, které víc a více směřují jen k úsobě nebo k tvorům, a to často se záminkou lásky k bližnímu a obětavosti.

S touto nezřízeností myšlenek jde ruku v ruce nevázanost *obrazivosti*. Žádnou jinou schopnost netřeba více krotiti nežli obrazivost. Ale na to se tu již nemyslí. V bezuzdné volnosti vybočuje obrazivost na všechny strany a oddává se všem pošetilostem. Poně-

vadž se apoštol čím dále tím méně umrtvuje v pohledu, má obrazivost téměř všude bohatou zeň.

Nevázanost postupuje dále. Zrozumu a z obrazivosti přechází na *city*. Srdce se živí již jen preludy. Co asi bude z tohoto roztržitého srdce, které se již téměř nestará o království Boží v sobě a nemá již smyslu pro důvěrný styk s Ježíšem, pro vznešenou poesii tajemství, pro vážnou krásu liturgie, pro vábnou sílu hlasu svátostného Boha, které zkrátka nemá smyslu pro jakýkoli nadpřirozený vliv? Omezí se nešťastník jen na sebe sama? Tím by se zničil. Nikoli, potřebuje lásky, a protože svého štěstí již nenalézá v Bohu, bude milovati tvora. Stane se obětí první příležitosti. Vrhá se do ní nemoudře, vášnivě, nedbaje svých nejsvětějších slibů, ani vyšších zájmů sv. Církve, ani své vlastní cti. Myšlenka, že by mohl odpadnouti, snad jím ještě hluboce otrásá. Ale že dává duším pohoršení, to mu není již téměř ničím. — Takový případ, jenž by šel až do krajnosti, jest jistě, díky Bohu, jen řídkou výjimkou. Vidíme však, že neváznost k Bohu a nedovolené rozkoše mohou uvrhnouti srdce do nejhoršího neštěstí. Platí o něm nejen, že *člověk tělesný nepřijímá těch věcí, které jsou ducha Božího*,¹⁶ ale i že *kteří chováni bývali v purpuru, chápají se kalu*.¹⁷ Umíněný klam, zaslepenost ducha, zatvrzelost srdce postupují. Je třeba, abychom byli připraveni na všechno.

Aby neštěstí bylo dovršeno, není vůle sice ještě zničena, ale octla se ve stavu slabosti, změkčilosti, který se rovná téměř mdlobě. Zadá-li se po ní — nikoli, aby se energicky obrátila, to by bylo marné — nýbrž jen, aby se pokusila, by se dosti málo přemáhala, dostaneme malomyslnou odpověď: *Nemohu!* Není-li však vůle již schopna odporu, hrozí duši nejhorší katastrofa.

Jeden proslulý nevěrec se odvážil říci, že naprosto nevěří, že by některé duše, jež pro svá zaměstnání jsou vtrženy do světského života, zůstaly věrnými

svým slibům a povinnostem. „Kráčejí po napjatém laně,“ dodal, „a jistě spadnou.“ Takovou domněnkou se však činí Bohu a Církvi křivda, neboť pádům lze se vyhnouti zcela jistě, umí-li apoštol užívatí vnitřního života, aby se udržel v rovnováze. A zavrať i pohoršující pády do propasti jsou jen důkazem toho, že apoštol neužívá tohoto neklamného prostředku.

Znameníť jesuita P. Lallemant vystihuje počáteční příčinu těchto katastrof, když praví: „Mnoho apoštolsky činných duší nekoná svých prací výhradně pro Boha. Hledají ve všem sebe a směšují tajně své vlastní zájmy se ctí Boží při svých nejlepších podnicích. V této směsi přirozenosti a milosti tráví svůj život. Konečně přijde smrt a tu teprve otvírají oči. Vidí, jak se klamali, a třesou se před strašným soudem Božím.“¹⁸

Nikterak nechceme horlivého a účinného misionáře, slavného abbéa Combalota, raditi k těm apoštolům, kteří hledají sebe samých. Není však snad nevhodné, uvedeme-li jeho slova, která pronesl na smrtelné posteli. „Jen důvěřujte, přáteli,“ pravil mu kněz, když jej zaopatřil sv. svátostmi umírajících. „Vedl jste bezúhonný kněžský život a tisíce vašich kázání omluví před Bohem váš nedostatečný vnitřní život, o němž mluvíte.“ – „Moje kázání? Ó, v jakém světle je teď vidím! Má kázání! Ach, jestliže božský Spasitel sám napřed o nich nepromluví, tak o nich nezačnu.“ Ve světle věčnosti viděl tento ctihodný kněz i v nejlepších skutcích své horlivosti některé nedokonalosti, jež znepokojovaly jeho svědomí a jejichž příčinu viděl v tom, že nežil životem dosti vnitřním.

Kardinál du Perron v hodině smrti velmi litoval, že se ve svém životě přičiňoval více o to, aby vzdělal svého ducha, nežli o to, aby vnitřním životem zdokonalil svou vůli.¹⁹

Ó Ježíši, vzore apoštolů, obětoval se kdo z lidí, jakos ty činil, když jsi dlel mezi námi? A dnes se nám dáváš ještě mnohem více svým eucharistickým životem,

neopouštěje však proto lůna Otcova. Kéž nikdy nezapomínáme, že naše práce uznáš jen tehdy, budou-li oživeny pohnutkou nadpřirozenou a zakořeněny v tvém nejsv. Srdci!

III

VNITŘNÍ ŽIVOT JEST APOŠTOLSKÉMU PRACOVNÍKU PODKLADEM SVATOSTI

Svatost není nic jiného než vnitřní život, který dosáhl velmi vroucího spojení s vůlí Boží. Proto dojde duše tohoto cíle – vyjma zázrak milosti – obyčejně teprve tehdy, když prošla za mnohých a trapných námah cestou očistnou a osvětňnou. Je to zákonem duchovního života, že, posvěcuje-li se člověk, činnost Boží a činnost duše postupují opačně, takže činnost Boží den ode dne vzrůstá, kdežto činnost duše stále se zmenšuje.

Jinak působí milost Boží v duších dokonalých, jinak u začátečníků. U těchto je působení Boží méně patrné; budí a udržuje v nich především bdělost a pokornou zbožnost, aby si jimi mohli získati nové milosti pro další úsilí v duchovním životě. U dokonalých však působí Bůh dokonaleji a nežádá často ničeho, leč jen prostého svolení, které spojuje duši s jeho všemocným působením.

Začátečník i vlažný křesťan a hříšník, kterého chce Bůh opět k sobě připoutati, cítí se napřed pobádán, aby Boha hledal, potom aby mu víc a více projevoval touhu jemu se zalíbiti, konečně aby použil každé příležitosti, kterou mu posílá božská Prozřetelnost, aby svou samolásku sesadil s trůnu a místo ní aby zřídil ve svém srdci království Ježíšovo. V tomto případě omezuje se pomoc Boží na popud a na pomoc.

U svatých je působení Boží mnohem mocnější a plnější. V únavě a v utrpení, napojena jsouc pokořo-

váním nebo vyčerpána nemocemi, ponechává se svatá duše takřka jen činnosti Boží, bez níž by byla neschopna snést poslední zápasy, jimiž má podle úradku Božího dožít. Na ní se zcela vyplňují slova Písma sv.: „*Bůh mu podal všechno, aby byl Bůh všechno ve všem.*“²⁰ Žije tak z Ježíše, že se již nezdá žít sama ze sebe. Sv. apoštol svědčí o sobě: „*Žiji pak nikoli více já, nýbrž žije ve mně Kristus.*“²¹ V ní myslí, rozhoduje, jedná jenom duch Ježíšův. Ovšem, toto pronikání božstvím ještě nikterak nedosahuje síly, kterou bude mít ve věčné slávě. Ale přece již v tomto stavu se jeví známky blaženého spojení.

Cesta až tam je daleká jak pro začátečníka nebo pro vlažného, tak i pro obyčejnou horlivou duši. Jejich duševnímu stavu se přizpůsobuje množství prostředků, které konečně mohou stejně prospívati každému z nich. Ale začátečník má jako učeň mnoho námahy, postupuje pomalu a celkem jen s prostředním výsledkem. Horlivá duše však koná všechno rychle a dobře jako dovedný umělec a při menších námáhách má větší výsledek.

Ale s apoštoly kteréhokoli druhu jsou úmysly Boží vždy tytéž. Bůh chce, aby vždy a pro všechny byla činnost prostředkem svatosti. Pro duši, která již dosáhla svatosti, nemá již apoštolát vážného nebezpečí, nevyčerpává jejích sil, nýbrž poskytuje jí bohaté příležitosti, aby prospívala ctnostmi a zásluhami. U duší však, které jenom slabě jsou s Bohem spojeny a u nichž jest jen málo vyvinuta radost z modlitby, oběti a především stálá bdělost, u takových duší velmi snadno nastává duchovní nedokrevnost, a proto ústup na cestě dokonalosti.

Milosti, aby duše dovedla bděti stále nad sebou, velké to milosti, neodpírá však Bůh nikdy naléhavé modlitbě a vytrvalé věrnosti. Dává jí štědře a bez míry velkomyslné duši, která, počínajíc znovu a znovu, přetvořuje ponenáhlu své schopnosti, činí je pod-

dajnými vyšším vnuknutím a schopnými, aby s radostí přijímaly protivenství a nezdar, ztráty a zklamání.

Nyní uvidíme, kterak tento vnitřní život upevňuje hlavní mohutnosti duševní v pravé ctnosti hlavně šesterým způsobem, a to:

1. *Chrání apoštola od nebezpečí vnější činnosti.*

*Obtížnějším jest žítí dobře při činnosti v duchovní správě pro vnější nebezpečí, spojená s touto činností.*²² V předešlé kapitole jsme mluvili o těchto nebezpečích.

Apoštol, který nevede vnitřního života, nezná nebezpečí této činnosti, podobaje se cestujícímu, který beze zbraně kráčí lesem, znepokojovaným lupiči, kdežto pravý apoštol užívá proti nim denně pravidel opatrnosti v důkladném zpytování svědomí, které mu zřetelně ukazuje jeho slabé stránky. Kdyby nám vnitřní život neprokazoval jiné služby, nežli že nám podává zprávu o stálém nebezpečí, již tím by mocně přispíval k tomu, abychom nebyli přepadeni na cestě; neboť nebezpečí, které předvídáme, jest již s polovicí překonáno. Vnitřní život však prospívá apoštolu také jinak; je pro něho dokonalou výzbrojí. *Oblect se v plnou zbroj Boží, abyste mohli čeliti úkladům ďáblovým,*²³ ve zbroj Boží, která chrání apoštola nejen od pokušení a od úkladů zlého ducha: *abyste mohli odolati v den zlý, nýbrž i posvěcuje všechny jeho skutky: a vykonajíce všecko, mohli státi vítězně.*

Vnitřní život jej opasuje *čistotou úmyslu*, který jeho myšlenky, přání a city soustřeďuje v Bohu a mu brání, aby nepobloudil, vyhledáváje radostí, zábav a vyražení: *jsouce opásáni na bedrech pravdou.*

Odívá jej pancířem *lásky*, jež činí jeho srdce mužným a právě tím jej chrání od svodu tvorů, od světského ducha a od útoků ďáblových: *oblečení v pancíř spravedlnosti.*

Činí apoštola *rozvážným a zdrželivým*, aby ve všem svém jednání dovedl spojovati holubičí prostotu s moudrostí hadí: *obuti na nohou hotovostí evangelia pokoje*.

Satan a svět se snaží, aby svedli jeho rozum sofismaty nepravého učení a sílu jeho aby zeslabili vna- didlem lehkomyšlných zábav. Proti těmto lžím staví vnitřní život štít víry, který duševnímu zraku apoštolovu ukazuje stkvělost božského ideálu: *vezmouce ke všemu tomu štít víry, kterým byste mohli uhasiti všechny ohnivé šípy nešlechtníkovy*.

Kovovou přilbicí, o niž se otupují údery pýchy, je pro duši poznání vlastní nicoty, starost o svou spásu, přesvědčení, že bez milosti Boží nemůže nic, a proto snažná, pokorná a častá modlitba, která je tím účinnější, čím je důvěrnější: *vezměte přilbici spásy*.

Takto jsa vyzbrojen od hlavy do paty, může se apoštol bez bázně oddati činnosti, a jeho horlivost, roz-nícená rozjímáním sv. evangelia a posilněná chlebem svátostným, stává se mečem, který mu po každé pomáhá přemáhati nepřátele vlastní duše a získáváti mnoho a mnoho duší Ježíši Kristu: *meč ducha, to jest slovo Boží*.

2. Obnovuje síly apoštolovy.

Řekli jsme, že jen světec může zachovati ducha vnitřního života v návalu práce při ustavičném styku se světem a své myšlenky a úmysly ustavičně obracet jen k Bohu. U něho je každý projev vnější činnosti tak nadpřirozený a tak roznícen láskou, že jeho sil nejen nezmenšuje, nýbrž nutně u něho milost ještě rozmnožuje.

U jiných osob, i u horlivých, po určité době vnější činnosti trpí nadpřirozený život téměř nevyhnutelně. Jejich nedokonalé srdce je příliš zaměstnáno skutky lásky k bližnímu a příliš zaujato nedosti nadpřirozeným soucitem s utrpením, které chce zmírniti, a proto

vysílá k Bohu plameny méně čisté, zatemnělé kouřem četných nedokonalostí.

Bůh netrestá této slabosti umenšováním milosti a nesoudí jí přísně. Stačí, když se jen duše v činnosti opravdově snaží zůstatí bdělou a zachovati ducha modlitby, a když si umínuje, že, jakmile práci ukončí, opět se k Bohu vrátí, aby si odpočinula a síly obnovila. Toto ustavičné, opětčné vzájemné pronikání života činného a vnitřního potěšuje otcovské srdce Boží.

Ostatně ubývá nedokonalostí čím dál tím více u těch, kdo vážně proti nim bojují, a to takovou měrou, jakou duše neúnavně se utíká k Ježíši, jenž je vždy ochoten jí říci: *Pojď ke mně, ubohý, žíznivý jelene, unavený dlouhou cestou! Načerpej u živých vod nové síly na novou pout! Uchyl se na okamžik z davu, který ti nedovede poskytnouti potravu, již potřebují tvé vyčerpané síly. Pojď v soukromí na místo osamělé a odpočiň si trochu.*²⁴ V míru a v pokoji, jehož se ti u mne dostane, nejen brzo nabudeš své bývalé síly, nýbrž poznáš i prostředek, abys vykonal ještě více, a přece se při tom méně vyčerpával. Když Eliáš byl kdysi skleslý a malomyslný, obnovily se jeho síly v jediném okamžiku tajemným chlebem. Právě tak pozvedám k nebesům tebe, můj apoštole, jemuž jsem svěřil úlohu záviděníhodnou, abys pracoval se mnou o vykoupení duší jak mým slovem, jež je život, tak mou milostí, to jest mou krví, a obnovuji důvěrné přátelství mezi srdcem tvým a srdcem mým. *Pojď, potěším tě po smutku a po zklamáních tvé pouti, a ve výhni mé lásky můžeš zoceliti svá předsevzetí. Pojdte ke mně, všichni, kteří se lopotíte a jste obtíženi, a já vás občerstvím.*²⁵

3. Velmi rozmnožuje síly a zásluhy apoštolovy.

*Ty tedy, synu můj, posiluj se v milosti.*²⁶ Milost je podíl na životě Boha-člověka. Tvor má určitou míru

síly, ano může se v jistém smyslu i nazývati jakousi silou. Ježíš je síla svou podstatou; v něm je plnost síly Otcovy, všemohoucnost božské činnosti, a jeho Duch se nazývá Duchem síly.

„Ó Ježíši,“ volá sv. Řehoř Naziánský, „jen v tobě je všechna síla má.“ „Bez Krista jsem čirá nemohoucnost,“ praví sv. Jeronym.

Serafínský učitel sv. Bonaventura ve čtvrtém díle svého *Compendia theologiae* vypočítává pět známek síly Kristovy v nás:

1. Podnikati těžké věci a odhodlaně překonávati překážky: *Vzmužte se a buďte srdnaté mysli.*²⁷

2. Pohrdati věcmi pozemskými: *Ano, já pokládám za škodné všechno pro vznešenost poznání Ježíše Krista.*²⁸

3. Zachovati trpělivost v protivenství: *Jeť jako smrt mocné milování.*²⁹

4. Odporovati pokušením: *Jako lev řvoucí hledaje . . . jemu odpírejte silni u víře.*³⁰

5. Vnitřní mučednictví, které sice není svědectvím krve, ale svědectvím života, jenž volá k Ježíši: „Chci býti zcela tvým.“ Záleží v tom, že duše přemáhá svou žádostivost, vítězí nad chybami a energicky pracuje, aby nabyla ctnosti: *Dobrý boj jsem bojoval.*³¹

Člověk, který nevede vnitřního života, spoléhá na své přirozené síly, vnitřní člověk v nich vidí jen pomoc, užitečnou sice, nikoli však nezbytnou. Pocit slabosti a důvěra v moc Boží dodává mu jako svatému Pavlovi potřebné síly. Vida překážky, které se před ním opět a opět hromadí, volá s pokornou pýchou: „*Když jsem sláb, tehda jsem silný.*“³²

„Bez vnitřního života,“ praví Pius X., „nemáme sil, abychom vytrvale snášeli obtíže apoštolátu, chladnost a netečnost lidí i dobře smýšlejících, pomluvy nepřátel, někdy i žárlivost přátel, našich druhů v boji . . . Jen ctnost trpělivá, v dobru utvrzená a zároveň jemná i něžná, je s to, aby překonala nebo zmenšila obtíže.“³³

Jako míza, jež proudí z vinného kmene do ratolestí,

tak sestupuje na apoštola životem modlitby božská síla, aby posilovala jeho rozum, upevňujíc jej ještě víc u víře. Apoštol činí pokroky, neboť tato ctnost osvětluje jeho cestu živým světlem: Kráčí vpřed odhodlaně, neboť ví, kam chce jíti a kterak má dojíti svého cíle.

Toto osvícení je provázeno takovou nadpřirozenou silou vůle, že i slabá a nestálá povaha se stává schopnou skutků hrdinských.

Tímto *Zůstaňte ve mně*,³⁴ tímto spojením s NEZMĚNITELNÝM, s Tím, jenž je LVEM Z POKOLENÍ JUDOVA a CHLEBEM SILNÝCH, se vysvětluje zázrak nepřekonatelné stálosti a dokonalé pevnosti, která se u podivuhodného apoštola, jakým byl sv. František Saleský, pojí s jedinečnou mírností a pokorou. Vnitřním životem se upevňuje duch a vůle, protože se posiluje láska. Ježíš čistí, řídí a rozmnožuje lásku krok za krokem, dává jí podíl na pocitech, soucitu, obětavosti, sebezáporu a nezištnosti svého božského Srdce.

A jestliže tato láska vzrůstá tak, až se stává utrpením, zesiluje co nejvíce všecky přirozené i nadpřirozené síly člověkovy v jeho prospěch.

Z toho je patrné, kterak vzrůstají zásluhy, jež vyplývají z energie, zvýšené životem modlitby. Nezapomínejme, že zásluhy nezáleží tak na obtížích, s nimiž jest úkon spojen, jako na *síle lásky*, s níž jej konáme.

4. *Dodává apoštolu radosti a útěchy.*

Jen ohnivá a nezdolná láska je s to, aby učinila život slunným, neboť jen láska zná tajemství, kterak obveseliti srdce i ve velkých bolestech a v drtivých námáhách.

Život osob apoštolsky činných je řetězem utrpení a prací. Kdyby apoštol nebyl přesvědčen, že ho Ježíš miluje, kolik smutných, neklidných a chmurných chvil by měl i při nejveselejší povaze, vyjma, že by

mu zlý duch zjednával lidskou potěchu a oslňoval ho zdánlivými výsledky, aby tak duši nic netušící zapletl do svých sítí, z nichž nelze uniknouti! Jediné Ježíš může přivést duši k tomu, aby zvolala: „*Překypuji radostí při všem soužení svém.*“³⁵ „Ve svých vnitřních utrpeních,“ praví apoštol, „požívá vyšší část mé bytosti jako Ježíš v zahradě Getsemanské blaženosti, v níž sice není nic citelného, která však vskutku jest, blaženosti, které bych nezaměnil za všechny pozemské radosti, ač nižší část mé bytosti trpí smrtelné úzkosti.“

Přijdou-li na duši zkoušky, protivenství, pokořování, utrpení, ztráta jmění a milých bytostí, nese tyto kříže zcela jinak nežli na počátku svého duchovního života.

Den ze dne vzrůstá v lásce. Její láska snad nebudí pozornosti. Mistr snad s ní jedná jako se silnou duší a vede ji po stezce ponížení čím dál tím většího nebo po příkré cestě pokání, které koná za sebe i za jiné; co na tom? Láska neustává vzrůstat, jsouc podporována sebraností mysli a živena velebnou Svátostí. To je patrné z velkodušnosti, s níž se duše obětuje a oddává. Neúnavně hledá apoštol duše, u nichž koná svůj apoštolát s trpělivostí, moudrostí, s taktem, se soucitem a s horlivostí, zkrátka se ctnostmi, které čerpá ze života Ježíšova, jenž v něm vládne: *Žije vpravdě ve mně Kristus.*³⁶

Svátost lásky musí býti svátostí radosti. Duše nemůže vésti vnitřního života, aby nebyla eucharisticou, aby tedy uvnitř nepožívala daru Božího, aby se netěšila z jeho přítomnosti, aby nezakoušela sladkosti milované bytosti, kterou má a již se klaní.

Život duše apoštolsky činné je životem modlitby. Sv. farář arský praví: „Život modlitby je **NEJVĚTŠÍ ŠTĚSTÍ ZDE NA ZEMI.** Ó krásný živote! Vznešené spojení duše se Spasitelem! Věčnost nebude dosti dlouhá, abychom pochopili toto štěstí . . . Vnitřní život je

koupel lásky, do níž se duše hrouží... Jest jak opojena láskou... Bůh drží vnitřní duši, jako matka drží v rukou hlavu svého dítěte, aby je zahrnula polibky a laskáním.“

Jinou příčinou radosti jest, že můžeme přispívati k tomu, aby se předmětu naší lásky sloužilo a aby se mu vzdávala čest. Člověk apoštolsky činný zná všechny tyto radosti. Vzrůstaje dobrými skutky v lásce, cítí zároveň, kterak mu přibývá radosti a útěchy. Jako „LOVEC DUŠÍ“ VENATOR ANIMARUM má radost, že může zachraňovati bytosti, které by jinak byly ztraceny, radost, že může Boha potěšovati, přiváděje mu srdce, která by jinak byla od něho na věky odloučena. Konečně mu působí radost i vědomí, že tím sám sobě zajišťuje pokrok ve ctnosti a věčnou slávu.

5. Zjemňuje čistotu jeho úmyslu.

Muž víry soudí o apoštolské činnosti zcela jinak nežli ten, kdo žije životem jenom vnějším. Nehledí tak na vnější zdání jako spíše na to, jakou úlohu má činnost v plánu Božím, a na její výsledky nadpřirozené.

Poněvadž se pokládá jen za nástroj Boží, udržuje ve své duši tím větší odpor proti každé samolibosti, čím více se jeho naděje v úspěch zakládá na přesvědčení o vlastní slabosti a na důvěře v Boha.

Tak se upevňuje v oddanosti. Přijdou-li nesnáze, jak zcela jinak se chová apoštolská duše vnitřní než apoštolská duše, která nezná vroucího přátelství s Ježíšem! Důvěrou v Boha však nikterak netrpí horlivost v práci. Apoštol pracuje, jako by výsledek záležel toliko na jeho činnosti, ve skutečnosti však jej očekává jedině od Boha.³⁷ Nic ho to nestojí, má-li všechny své záměry a naděje podřídit častu nepochopitelným úmyslům Prozřetelnosti Boží, jež umí protiventství nezřídka lépe než vítězství používat pro dobro duší.

Z toho se rodí v duši stav svaté stejnomyslnosti k neúspěchu i ke zdaru. Duše je vždy připravena, aby zvolala: „Můj Bože, ty nechceš, abych dokončil započaté dílo. Přeješ si, abych se omezil na velkodušnou práci, snaže se o výsledek, ale pokojně, zároveň však, abych ti úplně ponechal péči, chceš-li býti víc oslaven výsledkem či ctností, ke které by mi dal příležitost nezdar v práci. Tvá nejsvětější vůle buď tisíckrát vlebena! Kéž bych s tvou milostí dovedl právě tak zamítati i nejmenší známky marné samolibosti, žehnáš-li mým úmyslům, jako se pokořovati a klaněti tvé Prozřetelnosti, uzná-li za dobré zničení ovoce mých námah!“

Srdce apoštolovo vskutku krvácí, když vidí útrapy Církve svaté; ale způsob, kterak ta duše trpí, je zcela jiný než u takové duše, která nemá vnitřního ducha. Důkaz toho viděti v chování a v horečné činnosti této duše, namanou-li se obtíže, v její netrpělivosti a sklíčenosti, v její beznadějnosti, někdy i v zoufalosti při nehodách, kterých nelze napravit.

Pravý apoštol používá všeho, zdaru i nezdaru, aby zesílel v důvěře a svou duši rozšířil nejdůvěrnější oddaností do vůle Boží Prozřetelnosti. V jeho apoštolátě není nic, co by mu nepomáhalo, aby vzbuzoval víru. Není okamžiku v jeho vytrvalé práci, jenž by mu neposkytl příležitosti, aby dokazoval svou lásku; dospívá cvikem v bdělosti k tomu, že všechno koná s úmyslem čím dál tím čistším a dokonalejším, a důvěra v Boha mu pomáhá, aby se jeho činnost stávala den ode dne neosobnější.

Také každému jeho skutku se vtiskuje čím dál tím více pečeť svatosti. Jeho láska k duším, v níž snad byla s počátku víc než jedna nedokonalost, tříbí se denně a dospívá konečně k tomu, že apoštol vidí duše jenom v Ježíši, jen v Ježíši je miluje a činí je tak skrze Ježíše dítkami Božími: *Dítky moje, s nimiž jsem opět v bolestech porodních, až by Kristus utvářil se ve vás.*³⁸

6. Jest apoštolu štítem proti malomyslnosti.

Chce-li Bůh, aby některé dílo bylo zcela dílem jeho, činí všechno malomocným a nicotným a pak působí sám. Tomuto výroku Bossuetovu nerozumí apoštol, který nechápe, co má býti duší jeho apoštolátu.

Nic neuráží Boha tolik jako pýcha. Pachtíme-li se po výsledku, může se státi, že nemajíce čistého úmyslu, činíme sebe samy jakýmsi božstvem, začátkem i koncem svého díla. Bohu se protiví taková modloslužba, a vidí-li, že činnost apoštolova nemá takové neosobnosti, jaké Bůh žádá od tvorů, nechává někdy volné pole přirozeným příčinám, a budova se brzo zřítí.

Apoštol se věnoval dílu se vším zápalem své povahy, horlivě, rozumně, obětavě. Měl stkvělé výsledky; radoval a těšil se z nich. To jest jeho dílo! Jeho vlastní! Téměř již říkal o sobě okřídlené slovo: *Veni, vidi, vici!*

Počkejme trochu! Jeho dílo neb apoštola samého postihne nehoda z dopuštění Božího nebo přímo působením zlého ducha nebo od světa: úplná katastrofa! Žalostnější však ještě je spousta vnitřní, výsledek skleslosti a bezradnosti toho, jenž byl včera ještě tak statečný. Čím hojnější byla jeho radost, tím hlubší jest nyní jeho malomyslnost.

Jen božský Spasitel by mohl pozvednouti tyto trosky. „Povstaň,“ praví k malomyslnému, „ale místo, abys jednal sám, začni svou práci se mnou, skrze mne a ve mně.“ Nešťastník však již neslyší hlasu Páně; je tak rozptýlen, že by k tomu bylo potřebí opravdového zázraku milosti, na nějž však nemá práva pro množství svých nevěrností. Nad opuštěností nešťastné duše vznáší se ještě jen mlhavé přesvědčení o moci Boží a o Boží Prozřetelnosti, které však nestačí, aby rozehnalo vlny smutku, valící se na ubohého apoštola.

Zcela jinak se nám jeví pravý apoštol, jehož ideálem jest napodobovati božského Spasitele. Modlitba

a svatost života jsou mu dvěma velkými prostředky, aby působil na srdce Boží a na srdce lidská. Obětoval se svému dílu opravdu velkodušně. Ale blouzniti o výsledku má za nedůstojno pravého apoštola. Přijdou-li bouře, málo mu záleží na jejich přirozené příčině. A když se již všechno zhroutilo, slyší v hloubi duše totéž *Noli timere – Neboj se*, které kdysi za bouře vrátilo bojácným apoštolům mír a důvěru v Boha.

Prvním ovocem zkoušky jest, že apoštol s novým zápalem se utíká k velebné Svátosti, že obnoví svou úctu a lásku k bolestné Matce Boží. Jeho duše není nezdarem zničena, nýbrž vychází z lisu omládlá: *Tvé mládí se obnovuje jak orlice*.³⁹ Čím to, že se po porážce chová jako pokorný vítěz? Nehledej toho tajemství nikde jinde než ve spojení s Ježíšem a v nezdolné důvěře v jeho všemohoucnost, jež vložily sv. Ignáci na rty tato slova: „Kdyby Tovaryšstvo Ježíšovo bylo zrušeno bez mé viny, stačila by mi čtvrt hodinka modlitby, abych opět nabyl pokoje a míru.“ V pokořování a v utrpeních je srdce vnitřních duší skalou v moři.⁴⁰

Apoštol jistě trpí. To, co jeho námahy učinilo neplodnými a co zničilo jeho dílo, má snad za následek i ztrátu několika oveček. To pravého apoštola velmi bolí, ale horlivost mu nedá podlehnouti, i začíná znovu. Ví, že záchrana i jenom jediné duše je velkým dílem, které se musí vykoupiti především utrpením. Přesvědčení, že zkoušky, jež velkodušně snáší, prospějí jeho pokroku ve ctnosti a Boha více oslaví, postačí, aby apoštol neklesl.

Ostatně apoštol ví, že Bůh od něho nežádá nic jiného, než aby dílo započal. Jiní přijdou po něm, budou míti bohatou zeň a budou se domnívati, že ji mohou právem připisovati sobě. Bůh však bude věděti, že příčina úspěchu je v nevděčné a zdánlivě neplodné práci jejich předchůdců. *Já jsem vás poslal žnouti, o čem jste nepracovali; jiní pracovali a vy jste vešli v práce jejich*.⁴¹

Božský Spasitel, jenž jest původcem úspěšné činnosti svých apoštolů po svátcích svatodušních, chtěl za svého veřejného života jen zasévat, poučovat a dávat příklad. Předpověděl, že dá svým apoštolům moc, aby konali větší skutky, nežli konal sám: *Bude i on činiti skutky, které já činím, ano větší nad ty bude činiti.*⁴²

Pravý apoštol by měl pozbyti odvahy? Měl by podléhati vlivu návrhů, jež mu činí malomyslné duše? Měl by se po nezdaru odsouditi k nečinnosti? Toho od něho očekávati znamenalo by, že nerozumíme jeho vnitřnímu životu, jeho víře v Ježíše Krista. Jako neúnavná včela začíná apoštol radostně stavěti nové buňky ve zpusťšeném úle.

DÍL ČTVRTÝ

VNITŘNÍ ŽIVOT ČINÍ VNĚJŠÍ ČINNOST PLODNOU

I

VNITŘNÍ ŽIVOT JEST PRO ČINNOST PODMÍNKOU ÚSPĚCHU

Nemáme tu zřetele k působení úkonem samým, *ex opere operato*, jak říkají bohoslovci, a všímáme si jen působení úkonem konajícího, *ex opere operantis*. Připomeňme si, že, jestliže apoštol uskutečňuje slova Písma svatého: *Kdo zůstává ve mně a já v něm*, slíbil mu Bůh úspěch činnosti, k níž ho povolal: *ten nese ovoce mnohé*.¹ To je patrná logika textu. Po takové autoritě je zbytečným, abychom pravdivost té věty ještě dále dokazovali. Přestaneme na tom, abychom ji potvrdili příklady.

Měli jsme příležitost pozorovati déle než 30 let dva dívčí sirotčince, které byly řízeny různými kongregacemi. Oba měly dobu patrného úpadku. Proč bychom to neřekli? Ze 16 sirotků, kteří byli vychováni v týchž poměrech, a jakmile dosáhli zletilosti, opustili ústav, upadli tři sirotci z jednoho sirotčince a dva sirotci z druhého za dobu 8 – 15 měsíců od častého sv. přijímání do nejhlubší mravní bídy sociálního života. Z ostatních 11 zůstala dobrou křesťankou jedna jediná dívka. A přece byly všechny pečlivě umístěny při svém odchodu ze sirotčince. V jednom ze sirotčinců byla před 11 lety změněna toliko představená. O 6 měsíců později bylo již patrné, že v ústavě vanul již docela jiný duch. Totéž bylo pozorovati o 3 léta později v druhém sirotčinci, kde nastala změna zpovědníka; před-

stavená i sestry zůstaly tytéž. — Po těchto změnách nestrhl zlý duch do bahna již ani jediného z ubohých dětí, které při své zletilosti odcházely z ústavů. Všechny bez výjimky zůstaly dobrými křesťankami.

Příčiny těchto výsledků lze vysvětliti velmi snadno. V čele domu nebo ve zpovědnici nebylo vnitřního vedení, jež by bylo mělo dosti nadpřirozené síly. To stačilo, aby se překazilo neb aspoň zeslabilo působení milosti. Bývalá představená i bývalý zpovědník byli sice upřímně zbožní, ale nevedli opravdového vnitřního života, a proto neměli na maličký vlivu dosti hlubokého a trvalého.

Zbožnost citová, kterou probouzí okolí a okamžité nadšení, zbožnost, jež záleží výhradně ve zbožných cvičeních a zvycích, která vychovává víru jen mlhavou, lásku bez vřelosti a ctnosti bez kořenů; chabá zbožnost zcela povrchní, umělkovaná nebo mechanická, spíše pobožnůstkářství, jež vychovává dobromyslné děti, které nepůsobí nikomu mrzutosti, umějí dělati pěkné poklony, ale nemají pevné povahy a dávají se ovládati svou citlivostí a obrazivostí; zbožnost, která není sto, aby jim zjedнала široký rozhled křesťanského života a vychovala je na statečné ženy, připravené k boji; nenajvýš že dovede ovládati nešťastné děti, které touží po dni svého odchodu jako ptáčata uzavřená v klecích.

To dovedou vytvořiti z křesťanského života evangeličtí pracovníci, kterým je vnitřní život téměř neznám.

V obou těchto ústavech nastala změna: tu zpovědníka, tam představené. Ihned se všechno změnilo. Jak zcela jinak se děti nyní modlí! Oč více užitku přinášejí svaté svátosti! Jak se změnilo jejich chování v kapli a i při práci a při zotavené! Co jest příčinou této důkladné proměny, jejímž výsledkem jest radostná veselost, jarost, chuť k práci, pokrok ve ctnosti, ba u několika duší i vroucí touha po stavu řeholním? Co

způsobilo takovou změnu? Nová představená, nový zpovědník byli vnitřními dušemi.

Týmž příčinám lze připisovati podobné výsledky, jež možno pozorovati v mnoha pensionátech, externátech, asylech, patronátech i ve farnostech, i v kongregacích a v seminářích . . .

Poslyšme sv. Jana z Kríže: „Kéž by,“ praví, „aspoň okamžik přemýšlely takové duše, které se zcela strávají vnější činností, domnívajíce se, že svými kázáními a jinými vnějšími skutky obrátí svět! Poznají snadno, že by sv. Církvi prospěly mnohem více a božskému Spasiteli způsobily více radosti, nehledě ani na dobrý příklad, jímž by působily na své okolí, kdyby věnovaly více času rozjímání a úkonům vnitřního života.

Tak by vykonaly **MNOHEM VÍCE** dobrého *jediným dílem*, a to s námahou mnohem menší, nežli tisícem jiných prací, jimiž věnují celý svůj život. Modlitbou by si vyprosily těchto milostí a nabyly duševní síly, které potřebují, aby přinášely takové ovoce. Jinak působí vše to jen veliký hluk jako kladivo, jež dopadá hlučně na kovadlinu. Takový apoštol působí *málo víc než nic, často zcela nic neb i zlo*. Bůh nás opatruj před takovou duší, jestliže se k tomu ještě nadýmá pýchou! Marně se snaží, aby se něčím zdála; ve skutečnosti neprovede nic, neboť je zcela jisto, že se žádné dobré dílo nevykoná bez pomoci Boží. Ó, kolik by se dalo ještě napsati o tomto předmětu se zřetelem na ty, kdo nedbají vnitřního života a snaží se o skutky okázalé, jimiž by si získali slávu a všeobecnou oblibu! Takoví lidé nemají vůbec pochopení pro zdroj živé vody a pro tajemnou studnici, jež zúrodňuje vše.“²

Jistá slova světcova jsou právě tak silná jako výraz *zlořečená zaměstnání* u sv. Bernarda, jež jsme uvedli výše. Nemůžeme jich pokládati za upřílišněná, vzpomeneme-li si, že Bossuet se podivuje na sv. Janu z Kríže zvláště těmto jeho vlastnostem: zdravému smyslu,

horlivosti, s níž varuje duše před mimořádnými cestami k svatosti, a přesnosti a určitosti, s jakou vyjadřuje hluboké myšlenky.

Pokusme se, abychom studovali některé příčiny, pro něž má vnitřní život takový úspěch.

1. Vnitřní život zjednává Boží požehnání.

*Napojím pak duše kněží tukem a lid můj mými dobry naplněn bude.*³ Pozorujme souvislost obou částí tohoto výroku. Hospodin nepraví: „Dám svým kněžím více horlivosti, více nadání,“ nýbrž: „Napojím jejich duši.“ Co jiného je to nežli: Naplním je svým duchem, udělím jim milosti vyvolených, a tak bude lid můj naplněn dobrými dary.

Bůh by mohl rozdělit milost, jak se mu zalíbí, bez zřetele na zbožnost knězovu a na hodnost věřících. Tak jedná při křtu dětí. Ale podle obyčejného zákona Boží Prozřetelnosti jsou tyto dvě věci měřítkem nebeských darů.

*Beze mne nemůžete činiti nic,*⁴ to je zásada. Na Kalvarii tekla krev Vykupitelova. Kterak zajistí Bůh její první ovoce? Zázrakem o letnicích, jímž vlévá do duší vnitřní život. Jak málo horlivými a ideálními byli apoštolové před svátky svatodušními! Duch svatý je přetvořil na vnitřní duše a ihned působilo jejich kázání divy. Bůh nebude později obnovovati zázraku, který učinil ve večeradle při seslání Ducha sv. Milosti, které mají budoucně duše posvěcovati, činí závislými na svobodném a pracném spolupůsobení tvorů. Ale tím, že letnice činí oficiálními narozeninami Církve sv., dává nám Bůh dosti poznati, že jeho sluhové se napřed musejí posvětit sami, aby mohli pracovati o spáse duší.

Proto také všichni pracovníci vpravdě apoštolští spoléhají mnohem více na své oběti a na modlitby nežli na svou činnost. P. Lacordaire dlíval dlouho na

modlitbě, nežli vystoupil na kazatelnu, a když se vrátil do své cely, bičoval se. P. Monsabré modlíval se v Notre Dame kleče celý růženec, nežli počal kázati. „To je má poslední příprava,“ pravil s úsměvem svému příteli, jenž se ho na to tázal. Oba tito řeholníci žili podle zásady, kterou vyslovuje sv. Bonaventura, pravě: „Tajemství plodného apoštolátu se čerpá mnohem více u paty kříže nežli z rozvoje výtečných vlastností.“ „*Zůstávají tyto tři: slovo, příklad a modlitba; nejdůležitější pak z nich jest modlitba,*“ volá sv. Bernard. Tato významná slova vysvětlují, proč se sv. apoštolové rozhodují, že zanechají některých vnějších zaměstnání, aby se více mohli věnovati *modlitbě* a teprve po ní *službě slova*.⁵ Povšimli jsme si již někdy s tohoto hlediska, jak veliký význam přikládá božský Spasitel modlitbě?

Ježíš Kristus pohlíží na svět a na další staletí, a vida množství duší, které jsou povolány, aby přijaly dobrodiní evangelia, volá smutně: „*Žeň sice jest mnohá, ale dělníků málo.*“⁶ Který prostředek navrhne, aby se jeho učení rozšířilo co nejrychleji? Bude žádati od svých učedníků, aby studovali ve školách athénských nebo šli k Cesarovi do Říma, by se tam naučili, kterak se říší dobývá a jak se nad nimi vládne? . . . Mužové apoštolští, poslyšte Mistra! Zjevuje vám program, stanoví zářivou zásadu: *Proste tedy Pána žní, aby poslal dělníky na žeň svou.*⁷ Žádá, abyste zřizovali výtečné organisace, opatřovali si existenční prostředky, stavěli kostely a zakládali školy? Nic z toho ze všeho! *Proste tedy!* Duch modlitby, rozjímání jsou hlavní věci. Tuto základní pravdu neustává božský Mistr připomínati znovu a znovu. Všechno ostatní vyplývá z ní samo sebou.

Proste tedy! Jestliže pokorná prosba některé svaté duše dovede vzbuditi legie apoštolů snáze nežli výmluvnost kazatele, který je méně proniknut duchem Božím, není patrnó, že duch modlitby je tím požehna-

nější, spojuje-li se u pravého apoštola s horlivostí?

Proste tedy! Napřed tedy proste; teprve potom dodává božský Spasitel: „*Chodíce pak hlásejte.*“⁸ Bůh použije jistě i druhého prostředku, ale požehnání, jež činí práci plodnou, vyprošuje modlitba vnitřních duší, modlitba, která má moc, aby sváděla ze Srdce Božího horoucí proudy neodolatelného vlivu na duše.

Svatý Otec Pius X. zdůrazňuje zásadu, které v tomto díle hájíme, takto: „*Máme-li apoštolátem činnosti obnoviti vše v Kristu, potřebujeme milosti Boží, a té se dostane apoštolu jen tehdy, je-li spojen s Kristem. Teprve když jsme Ježíše Krista vytvořili sami v sobě, můžeme ho snadno dávat rodinám a společnosti. Všichni tedy, kdo pracují v apoštolátech, musejí míti opravdovou zbožnost.*“⁹

To, co pravíme o modlitbě, možno říci též o druhé složce vnitřního života, o *utrpení*, t. j. o tom, co přirozenost zraňuje uvnitř nebo vně.

Člověk může trpěti jako POHAN, jako ZAVRŽENEC nebo jako SVĚTEC. Máme-li trpěti vpravdě s Kristem, musíme se snažiti, abychom trpěli jako svatí. Pak bude utrpení nám samým na prospěch a přispěje k tomu, že se tajemství utrpení Kristova přivlastní duším: *Vyplňuji na svém těle to, co zůstává z útrap Kristových pro jeho tělo, kterým jest Církev.*¹⁰ Sv. Augustin vykládá tato slova dí: „*Všechno bylo dokonáno, ale toliko v hlavě; scházelo ještě utrpení Kristovo v údech.*“ Ježíš Kristus trpěl, ale jako hlava; nyní jest na jeho mystickém těle, aby trpělo. Každý kněz může říci: Toto tělo jsem já, jsem úd Kristův, a to, čeho se nedostává utrpení Kristovu, musím já doplniti pro jeho tělo, kterým jest Církev.

P. Faber praví: „Utrpení je největší ze svátostí.“ Tento hluboký theolog ukazuje, jak nutné jest utrpení, a z něho soudí o oslavě. Všech důvodů tohoto slavného oratoriána lze užiti též o výsledku činnosti, kterého apoštol může dosáhnouti, spojili svou obět

s obětí na Kalvarii a učiní-li ji tak účastnou nekonečné moci božské krve.

2. *Vnitřní život působí, že apoštol posvěcuje duše svým dobrým příkladem.*

V kázání na hoře nazývá božský Mistr své apoštoly *solí země, světlem světa*.¹¹

Solí země jsme jen potud, pokud jsme svatými. Jestliže sůl se zkazí, čím se osolí? *Od nečistého co může býti očištěno?*¹² K ničemu nehodí se již, než aby byla vyhozena ven a pošlapána od lidí.

Pravá sůl země však, zbožný apoštol, bude skutečným ochranným prostředkem v moři zkaženosti, kterým jest lidská společnost. Jako maják, jenž osvětluje noc, rozptyluje apoštol září svého příkladu více ještě nežli září svého slova temnoty světského ducha a ozařuje ideál pravého štěstí, jež naznačil Ježíš Kristus v osmeru blahoslavenství.

Právě ctnost toho, jehož úlohou jest učiti věřící, může je nejsnáze přivést ke křesťanskému životu. A naopak jeho slabosti vzdalují od Boha téměř neodvratně. *Jméno Boží bývá pohaněno od vás mezi pohany*.¹³ Proto musí míti apoštol častěji v ruku pochodeň dobrého příkladu nežli na rtech krásná slova a musí napřed sám vynikati ctnostmi, které hlásá. Sv. Řehoř praví: „Ten, kdo je svým povoláním nucen mluvit o věcech nejvyšších, jest též povinen dávat nejvznešenější příklad.“

Lékař může vyléčiti tělesné nemoci, i když sám není zdrav. Chceme-li však léčiti duše, musíme sami napřed býti duševně zdraví, neboť léčíce duše, dáváme něco ze své osobnosti. Lidé mají právo žádati něco od toho, kdo předstírá, že je může naučiti, kterak se lze polepšiti. A velmi rychle vystihují, je-li soulad mezi jeho slovy a skutky, nebo zdali mravouka, kterou se apoštol zdobí, je toliko klamným pláštěm. A podle vý-

sledku své zkoušky věnují neb odpírají apoštolu svou důvěru.

Jak působivě může mluvit o modlitbě kněz, kterého lidé často vídají u božského Hosta, tak často opuštěného ve svatostánku! Jak poslouchají jeho slov, mluví-li o práci a o pokání, jsa sám mužem práce a pokání! Hlásajelásku k bližnímu, najde vnímavá srdce, jestliže se sám přičiňuje, aby ve svém stádcí šířil ducha Ježíše Krista a aby se v jeho vlastním chování obrážela mírnost a pokora božského Vzorů. *Jsou vzory stádcí.*¹⁴

Profesor, který nevede vnitřního života, se domnívá, že učinil dosti, přednáší-li výhradně zkušební látku. Je-li však vnitřní duší, může srdečné slovo, výraz tváře, významný pohyb, ano i způsob, kterak se znamená sv. křížem, kterak se modlí před hodinou a po ní, i když je to jen hodina matematická, působiti na jeho žáky větším dojmem než duchovní promluva.

Sestra v nemocnici, v sirotčinci nebo ve škole má v rukou velkou moc a účinné prostředky, aby v duších probudila velkou lásku k Ježíši Kristu a k jeho učení, i když při tom moudře zůstává v oboru své působnosti. Nevede-li však vnitřního života, nevytuší ani, jaký vliv by mohla míti; vzbudí duše ke zbožnosti jen zcela vnější a nic víc.

Křesťanství se rozšířilo ne tak mnohým a dlouhým výkladem jako spíše příkladem křesťanských mravů, které byly pravým opakem sobectví, nespravedlnosti a zkaženosti pohanské. Kardinál Wisemann názorně ukázal ve své mistrné knize *Fabiola*, jak mocně působil příklad prvních křesťanů na pohanské duše, i když byly více sebe zaujaty proti novému náboženství. Vidíme tam, kterak duše ponenáhlu, téměř neodolatelně jest vedena k světlu. Ušlechtilé smýšlení, skromné nebo hrdinné ctnosti, s nimiž se dcera Fabiova setkává u některých osob všech stavů a povolání, vynucují její podiv. A jaká změna se s ní děje, jaké světlo

vzchází její duši, když ponenáhlu poznává, že všichni ti, jejichž lásce, obětavosti, skromnosti, tichosti, mírnosti, spravedlnosti a čistotě se podivuje, náležejí k tomu náboženství, které se jí líčilo vždy jak ohavnost! Od té chvíle je křesťankou.

Přečteme-li tuto knihu, sotva se zdržíme, abychom nezvolali: Ach, kéž by katolíci neb aspoň apoštolští pracovníci měli v sobě něco z takového zářivého křesťanského života, jak jej popisuje kardinál Wisemann a který vlastně není ničím jiným, než evangeliem, uvedeným ve skutek. Jak neodolatelně by jejich apoštolát působil na moderní pohany, kteří jsou zaujati proti katolicismu pomluvami sektářů a drsným způsobem, jímž bojujeme nebo hájíme svých práv a jenž, jak se zdá, pochází více z naší uražené pýchy nežli z touhy, abychom se zastali zájmů Ježíše Krista.

Ó duše s Bohem spojená, jak mocna jsi v záři své svatosti! Desurmont viděl kdysi jako jinoch P. Passerata sloužiti mši sv., a právě to ho pohnulo, že se odhodlal vstoupiti do kongregace nejsv. Vykupitele, v níž pak působil tak velkolepě.

Lid má bystrý zrak, a nedá se snadno oklamati. Má-li kázání kněz podle Srdce Božího, hrne se na ně houfně; neshoduje-li se však život apoštolův s tím, co lid od něho očekával, pak jeho dílo, byť sebe dovedněji bylo řízeno, počíná upadati a spěje ke katastrofě nenapravitelné.

„*At vidí skutky vaše dobré a velebí Otce vašeho,*“¹⁵ praví božský Spasitel. Sv. apoštol Pavel opět a opět doporučí svým žákům Titovi a Timotheovi, aby dávali věřícím dobrý příklad. *Ve všem prokazuj sám sebe jako vzor dobrých skutků.*¹⁶ *Bud' vzorem věřícím ve slově, v obcování, v lásce, ve víře, v čistotě.*¹⁷ A sám o sobě praví: „*Co jste viděli na mně, to konejte.*“¹⁸ *Budte následovníky mými, jako i já jsem Kristovým.*“¹⁹ A pravdivost svých slov opírá o jistotu a o horlivost, jež nikterak nevdává pokore a jež vkládá božskému Spa-

siteli do úst slova: *Kdo z vás bude mě viniti z hříchu?*²⁰

Následuje příkladu Toho, o němž jest psáno, že *činil a učil*,²¹ stává se apoštol *pracovníkem, který se nemusí stydět*.²²

„Především však si vzpomeňte, milovaní synové,“ praví Lev XIII., „že čistota a svatost života jsou nevyhnutelnou podmínkou pravé horlivosti a nejlepší zárukou úspěchu.“²³

Sv. Terezie praví: „Muž svatý, dokonalý a ctnostný působí na duše vskutku mnohem více a lépe než velký počet jiných, kteří jsou toliko vzdělanější a nadanější.“

„Není-li duch řízen životem vpravdě křesťanským a svatým,“ prohlašuje Pius X., „bude nesnadno jiné k tomu přiměti, aby prospívali v dobrém.“ A dodává: „Život mužů, kteří jsou povoláni ke katolické práci, nemá míti na sobě poskvrny, tak aby mohli býti všem působivým příkladem.“²⁴

3. Vnitřní život působí v apoštolu nadpřirozené záření; účinnost tohoto záření.

K největším překážkám, aby se duše obrátila, náleží ta, že Bůh je Bohem skrytým: *Bůh skrytý*.²⁵

Ale dobrotivý Bůh se zjevuje poněkud svými svatými, ano i dušemi horlivými. *Tak se nadpřirozeno projevuje očím věřících, tak vnímají věřící něco z tajů božství.*

Co jest tedy vyzařování nadpřirozena? Není to lesk svatosti, záření božského vlivu, jež theologie nazývá obyčejně posvěcující milostí? Ba, více ještě. Není to snad účinek nevyslovitelné přítomnosti nejsv. Trojice ve svatých duších?

Sv. Basil to vysvětluje podobně: „Spojí-li se Duch sv. s dušemi, které jeho milost očistila, činí tak proto, aby je učinil ještě duchovnějsími. Jako se krystal stává

ještě zářivějším, když jej zasahují a pronikají paprsky sluneční, tak i duše, v nichž bydlí Posvětitel, září ještě více a vlivem jeho přítomnosti se stávají zdrojem ohně, který šíří kolem sebe milost a lásku.²⁶

Tento projev božství, který se jevil ve všem jednání i v odpočinku Boha-člověka, pozorujeme též v některých duších, které žijí intensivnějším vnitřním životem. Tajemství jejich mlčelivého apoštolátu hlásají dosti hlasitě zázračná obrácení, která působili někteří světcové svými ctnostmi, a četní učedníci, kteří přišli a toužili jich následovati v dokonalém životě. Tak zalidnil svatý Antonín východní pouště, sv. Benedikt povolal v život nesčíslné šiky svatých řeholníků, kteří civilisovali Evropu. Sv. Bernard měl v Církvi jedinečný vliv na krále i na národy, sv. Vincenc Fererský budil na svých cestách nepopsatelné nadšení nesčetných zástupů a obracel nesčíslné duše. Za sv. Ignácem kráčela armáda statečných mužů a z nich jeden jediný, František Xaverský, dovedl obrátiti neuvěřitelné množství pohanů. Tyto zázraky lze vysvětliti jediné tím, že moc Boží vyzařuje z jeho lidských nástrojů.

Jak je to smutné, že mezi osobami, které jsou v čele důležitých děl, není mužů vpravdě vnitřních! Nadpřirozeno je zatemněno a moc Boží jest jako spoutána řetězy. Následek toho jest, jak nám praví svatí, že svět upadá a že se zdá, jako by Prozřetelnost Boží ponechávala zlu úplnou volnost.

Tento odlesk nadpřirozena poznávají duše téměř instinktivně, nejsouce si toho ani jasně vědomy. Jak rád pokleká hříšník a prosí o rozhřešení u nohou kněze, v kterém poznává zástupce Božího! Naopak od té doby, co kněžstvu jisté křesťanské sekty zmizel plný pojem svatosti, stala se i zpověď u nich nemožnou.

Sv. Jan Křtitel nečinil zázraků, a přece poutal k sobě zástupy. *Jan neučinil žádného zázraku.*²⁷ Sv. farář arský měl tak slabý hlas, že jej mohli slyšeti sotva ti, kteří se tlačili kolem něho. Ale ač jej sotva slyšeli,

přece jej viděli, viděli někoho, kdo nosil v sobě Boha, a tento pohled překonával přítomné a obracel je. Kdosi se otázal právníka, který se vracel z Arsu, co ho tak velice dojalo. „Viděl jsem Boha v člověku,“ odpověděl.

Shrňme všechno v příměr poněkud všední. Známe je tento elektrický pokus: Na izolované stoličce stojí osoba, která se uvede ve styk s elektroforem. Tělo se nabije elektrinou, a když se mu přiblížíme, přeskočí jiskra a způsobí v nás záchvěv, když jsme se ho dotkli. Tak je tomu též u vnitřního člověka. Jakmile se odloučil od tvorů, vzniká mezi ním a Ježíšem ustavičné spojení jako nepřetržitý proud. Apoštol se stává akumulátorem nadpřirozeného života, zhušťuje v sobě božské fluidum, které se sděluje jiným a se působuje všem okolnostem a všem potřebám prostředí, v němž působí. *Moc vycházela od něho a uzdravovala všechny.*²⁸ Slova a skutky u takové vnitřní duše jsou jen výronem této síly, skryté sice, ale mocné dosti, aby odstraňovala překážky, působila obrácení nebo rozmnožovala horlivost.

Čím více božských ctností je v některém srdci, tím více se jejich vlivem vzbuzují v jiných duších tytéž ctnosti.

a) VNITŘNÍM ŽIVOTEM VYZAŘUJE Z APOŠTOLA VÍRA.

– Těm, kdo apoštola slyší, je patrné, že Bůh je v něm. Pozorují, že není ve svém vnitřním životě sám. Možná o něm říci jak o sv. Bernardu: *Zachováváje samotu svého srdce, byl všude sám.* Tím, že se vzdaluje od jiných, tvoří si vnitřní samotu, ale je patrné, že tu není sám, že má ve svém srdci tajemného a důvěrného hosta, s nímž se stále zabývá, a že mluví jen pod jeho vlivem, podle jeho rad a rozkazů. Cítíme, že jest jím živen a řízen a že jeho slova jsou jen věrnou ozvěnou vnitřního Slova: *Jako slova Boží.*²⁹ Neprojevuje se zde tak logika a síla důvodů jako vnitřní Slovo, které mluví skrze svého tvora: *Slova, která já mluvím k vám,*

*nemluví sám od sebe, ale Otec, který zůstává ve mně, činí ty skutky.*³⁰ A toto slovo působí vlivem trvalým a hlubokým, mnohem hlubším nežli povrchní podiv nebo chvilková zbožnost, jakou probouzí apoštol bez vnitřního života. Posluchači takového apoštola snad řeknou: „Zdá se to vše pravdivým a je to zajímavé.“ Ale to vše jest jenom pocit, který sám ze sebe nikterak není s to, aby probouzel v duších nadpřirozenou a živou víru.

Trapista bratr Gabriel³¹ působil při obsluze četných hostí na vzrůst jejich víry více, než by to byl mohl učiniti učený kněz, který by mluvil více k rozumu než k srdci. Generál Miribel, jenž častěji přicházel, aby se pobavil s pokorným bratrem laikem, rád říkával: „Přicházím, abych posilnil svou víru.“

Snad ještě nikdy se nekázalo, nedisputovalo a nepřesalo tolik učených apologetických pojednání jako dnes, a přece snad ještě nikdy nebyla víra slabší, aspoň u většiny věřících, než za našich dnů. Velmi často se ve víře spatřuje jen úkon rozumu, kdežto víra je též úkonem vůle. Zapomíná se, že víra je dar nadpřirozený a že, porozumíme-li pohnutkám víry, jest mezi tím a rozhodným úkonem víry ještě propast. Jen Bůh a dobrá vůle toho, kdo je ve víře poučován, mohou ji vyplniti. Ale jak mnoho přispívá k tomu i odlesk božského světla, jež působí svatost toho, kdo vyučuje!

b) VNITŘNÍM ŽIVOTEM VYZAŘUJE Z APOŠTOLA NADĚJE. – Jak by u muže modlitby nevyzařovala naděje? Jeho víra upevnila ho navždy v přesvědčení, že štěstí lze nalézt v Bohu, a to jenom v Bohu. Jak přesvědčivě mluví proto o nebi a jak umí těšiti! Nejlepším však prostředkem, aby upoutal pozornost, jest zjeviti lidem tajemství, kterak lze nésti radostně kříž, a ten jest údělem každého smrtelníka. Tajemství to je skryto v nejsvětější Svátosti a v naději na nebe.

Jak živě působí slovo útěchy, pronese-li je člověk, který může o sobě právem říci: *Obcování naše je*

*v nebesích!*³² Někdo jiný dovede snad lépe a výmluvněji mluvit o radostech nebeských, ale jeho slova zůstávají prázdnými. Přesvědčivé slovo vnitřní duše, které prozrazuje její vlastní duševní stav, uklidňuje zmatek, zaplašuje žal a učí přijímati palčivou bolest odevzdaně. Z vnitřní duše vlila se ctnost naděje neodolatelně do duše, v které by snad již nikdy nebyla procitla a která by jistě byla podlehla zoufalství.

c) VNITŘNÍM ŽIVOTEM VYZAŘUJE ZAPOŠTOLA LÁSKA.

– Každá duše, která se snaží o své posvěcení, touží především po lásce. Vnitřní spojení duše s Ježíšem Kristem je cílem každého vnitřního člověka: *Zůstává ve mně a já v něm.*³³ Zkušené kazatelé se shodují v tom, že úvodní rozjímání o smrti, soudu a pekle jsou při exerciciích nebo při misích sice nutná a že působí vždy spasitelně, nejhluběji však že obyčejně dojímá rozjímání o lásce Ježíše Krista. Mluví-li pak o lásce Boží pravý misionář, který může při tom svým posluchačům sdíletí city vlastní, zajišťuje tím výsledek a rozhoduje o obráceních.

Láska Ježíšova jest pohnutkou jedinečnou, jde-li o to, aby se duše odtrhla od hříchu neb aby se z duše jen horlivé stala duše dokonalá. Křesťan, který sám tone v bahně, při tom však je schopen poznati u jiných plamennou lásku, roznícenou neviditelným dobrem, a který na druhé straně pozoruje, jak prázdná a klamná jest láska pozemská, počíná si oškliviti hřích. Postřehl cosi božského. Začíná tušiti nekonečnou lásku Ježíšovu k tvorů, pocítil v sobě jakoby záchvěv skryté milosti svého křtu a svého prvního sv. přijímání. Ježíš se mu zjevil živý, neboť dobrota jeho srdce mluvila z hlasu a z tváře jeho kněze. Potkal se s jinou láskou, vznešenou, čistou, žhavou, a řekl si: Přece jest možno již zde na zemi milovati láskou, která převyšuje lásku k tvorům.

Ještě několikrát zjeví se takovému křesťanu BŮH-LÁSKA skrze svého zástupce a duše se pozvedne z bah-

na, do něhož zapadla. Nebude se již lekati nutných obětí, aby získala poklad božské lásky, jehož dosud téměř neznala.

A jakého vzrůstu lásky a skrze lásku jakého pokroku může pravý pastýř dosíci v duších, které jsou již hříchu zproštěny, neb u duší již horlivých! I ti apoštolští pracovníci, kteří nejsou kněžími, mohou ve svém okolí svou vroucí láskou probouzeti lásku, jež je nejvýtečnější z božských ctností.

d) VNITŘNÍM ŽIVOTEM VYZAŘUJE Z APOŠTOLA DOBROTA. – Sv. František Sal. by řekl: „Horlivost, která není dobrotivá, pochází z lásky, která není pravdivá.“ Zakusila-li duše v modlitbě sladkosti Toho, jehož Církev nazývá OCEÁNEM DOBROTY, začíná se měnit. Klonila-li se dříve přirozeně k sobectví a k tvrdosti, ponenáhlu nyní tyto chyby mizejí. Živí-li se někdo Tím, v němž se ukázala dobrota Boží na zemi: *Ukázala se dobrota a lidumilnost Boha, Spasitele našeho*,³⁴ Tím, jenž jest obrazem, výrazem dokonalým dobroty Boží, stává se též účastným Boží dobrotivosti a pocituje potřebu šířiti dobro, jako je šíří Bůh.

Čím vroucněji je srdce spojeno s Ježíšem Kristem, tím větší podíl má na vlastnosti, jež v jeho božském a pokorném srdci převládá: na jeho dobrotě. Dobrotivost, blahovůle, soucit v takové duši vzrůstají, velkodušnost a oddanost její se stupňují až k radostnému a velkodušnému obětování sebe.

Jsá proměněn láskou Boží, získává si apoštol bez námahy sympatie duší. *A v dobrotě a ochotě své duše zjednal zálibu Boží Izraelovi*.³⁵ Jeho řeči i skutky jsou samá nezištná dobrota, k níž nelze ani zdaleka přirovnati dobroty, která pochází jen z touhy po oblibě nebo z malicherného sobectví.

Lacordaire píše: „Bůh chtěl, aby se člověku žádného dobra nedostávalo jinak než láskou a aby necitelnost nikdy nebyla s to, šířiti světlo nebo vlévati ctnost.“ A vskutku: Užívá-li se proti nám násilí, děláme si z to-

ho čest, jestliže mu odporujeme; staví-li věda proti nám důkazy, pokládáme za čestné činiti námitky. Kouzlu dobrotivého jednání však se poddáváme rádi, neboť odzbrojí-li nás dobrota, necítíme se nijak poškozeni.

Reholnice, které se zabývají chudinou, mohly by jistě vypočítati množství obrácení, jež se nestala slovy, nýbrž toliko ctností neúnavné, často až hrdinné dobroty. Vidí-li bezbožník nebo hříšník takovou obětavost, volá: Zde jest Bůh! Vidím jej, vidím Toho, jenž se zve DOBRÝM BOHEM. A bylo by možno, aby nebyl Bůh dobrý, činí-li obcování s ním bytosti tak útlé schopnými, aby umrtvily samolásku a umlčely její odpor, i nejspravedlivější?

Na těchto pozemských andělech se vyplňuje, co praví P. Faber:³⁶ *„Dobrotou postupujeme svého místa jiným. Jednáme s nimi tak, jak si přejeme, aby se jednalo s námi. Dobrota činí zájmy cizí zájmy našimi. Naše samoláska se mění dobrotou v nezištnost. Dobrota obrátila více hříšníků nežli horlivost nebo výmluvnost nebo učenost. A tyto tři neobrátily nikdy nikoho, nebyla-li s nimi dobrota. Vyzařuje-li tato ctnost z apoštolských duší, vábí a obrací hříšníky.“*

Sv. Vincenc Fererský praví: „Mějte srdce mateřské! Ať povzbuzujete nebo hrozíte, projevujte všem srdečnou, něžnou lásku, aby hříšník viděl, že vám slova vnuká lásku. Chcete-li duším prospěti, začněte tím, že budete z celého srdce prositi Boha, aby vám udělil lásky, která je souhrnem všech ctností, abyste láskou úspěšně došli vytčeného cíle.“

Jak daleko jsou věci lidské od věcí božských, tak daleko jest dobrota přirozená, pouhé ovoce temperamentu, od nadpřirozené dobroty apoštolské duše. Přirozená dobrota získá snad apoštolu vážnost i sympatii, někdy snad i způsobí, že náklonnost, jež náleží jen Bohu, obrátí se k tvorů. Nikdy však nebude moci přiměti

duše, aby přinášely pro Boha oběti, bez kterých se nedostanou k svému Tvůrci. To dokáže jen dobrota, která prýští z důvěrnosti s Ježíšem.

Vroucí láska k Ježíši Kristu a pravá láska k duším dodává odvahy, která je zároveň taktní a moudrá. Vynikající laik nám vypravuje toto: „V rozmluvě s Piem X. jsem prohodil několik kousavých poznámek o jednom nepříteli Církve sv. „Synu můj,“ pravil mi papež, „neschvaluji vaší řeči. Za pokání poslyšte tento příklad: Kněz, kterého dobře znám, přišel na svou první faru. Pokládal za svou povinnost, aby navštívil každou rodinu své farnosti. Nevyloučil z návštěv ani židů, protestantů, ani svobodných zednářů a oznámil s kazatelny, že tyto návštěvy bude opakovati každý rok. Z toho bylo velké pobouření mezi spolubratry. Stěžovali si u biskupa. Biskup ihned předvolal k sobě obžalovaného a udělil mu přísnou důtku. „Monsignore,“ odpověděl mu skromně farář, „božský Spasitel poručil v evangeliu pastýři, aby všechny své ovce přivedl do ovčince. Jak to pastýř dokáže, když jich nevyhledává? Ostatně, nepru se nikdy o zásadu, nýbrž spokojují se tím, že projevují svůj zájem a svou lásku všem duším, které mi Bůh svěřil, i zbloudilým. Oznámil jsem tyto návštěvy s kazatelny, ale ráčíte-li si přát, abych jich zanechal, račte mi tento zákaz dáti písemně, aby se vědělo, že poslouchám vašeho rozkazu.“ Jsa zviklán oprávněností těchto slov, nestál již biskup na svém a budoucnost ostatně ukázala, že farář měl pravdu. Dostalo se mu radosti, že obrátil několik zbloudilých duší; především však vynutil velkou úctu našemu svatému náboženství. Nepatrný farář stal se z vůle Boží papežem, jenž vám, synu můj, dává toto poučení o křesťanské lásce. Buďte pevný ve svých zásadách, vaše láska však ať se vztahuje na všechny lidi, i na největší nepřátele Církve sv.“

e) VNITŘNÍM ŽIVOTEM VYZAŘUJE Z APOŠTOLA POKORA. — Snadno chápeme, že tichost a vlídnost Ježí-

šova vábila lid. Nepochybujeme o tom, že i jeho pokora měla tutéž sílu.

*Beze mne nemůžete činiti nic.*³⁷ Jsa Bohem povznesen k hodnosti jeho spolupracovníka, stává se apoštol vykonavatelem nadpřirozených úkonů, ale jen s tou podmínkou, aby *Ježíš sám* byl v popředí. Čím více se apoštol sám staví do stínu, čím více se snaží, aby byl neosobní, tím víc se bude jeviti Ježíš Kristus. Bez neosobnosti, jež jest ovocem vnitřního života, bude apoštol marně sázeti a zalévati; nic neporoste. Prává pokora má zvláštní půvab, jehož zdrojem je sám Ježíš Kristus; vydechuje cosi božského. Horlivostí, s kterou apoštol ustupuje do pozadí, aby bylo viděti jen působení Ježíšovo: *On musí růsti, já pak se menšiti*,³⁸ řídí se také dar, kterého božský Spasitel propůjčuje svému služebníku, aby získával víc a více srdcí.

Tak se stává pokora jedním z nejdůležitějších prostředků, abychom mohli působiti na duše. „*Věřte mi,*“ říkával sv. Vincenc z Pauly svým kněžím, „*nejsme-li přesvědčeni, že sami ze sebe jsme spíše s to, abychom všechno pokazili než abychom provedli něco dobrého, nebudeme nikdy způsobilými konati dílo Boží.*“

Snad se někdo podiví, že se tak často vracíme k týmž myšlenkám. Chceme je opakováním hodně hluboko vstípati do duší svých milovaných čtenářů a dokázati jejich důležitost. Či není pýcha a domýšlivost často příčinou – aspoň částečnou – že naše práce nemají úspěchu?

„Moderní“ křesťan si žádá zůstatí nezávislým. Jest ochoten poslouchati Boha, ale *jenom Boha samého*. Od sluhy Božího přijímá rozkazy, pokyny, ano i rady jen tehdy, spatruje-li na nich vpravdě pečeť Boží.

Proto musí apoštol tak ustupovati do pozadí a tak se snažiti, aby pokorou, jež jest ovocem vnitřního života, takřka mizel, až dosáhne toho, že se těm, kdo ho pozorují, jeví již jen jak odlesk Boží a že skuteční slova božského Mistra: *Kdo z vás je největší, buď slu-*

*žebníkem vaším. Vy však se nedávejte nazývati rabbi... ani se nenazývejte vůdci.*³⁹

Již vzezření vnitřního člověka učí nás *vědět života*, to jest *vědět modlitby*.⁴⁰ Proč? Protože svou pokorou projevuje závislost na Bohu. A tato závislost, v níž se duše stále udržuje, jeví se zvykem, že se duše při každé příležitosti utíká k Bohu, má-li se buď k něčemu rozhodnouti, nebo hledá-li útěchy v těžkosti, nebo, a to hlavně, prosí-li o sílu, aby obtíže překonala.

V Commune Conf. Pont. čte kněz tato slova sv. Bedy, jimiž vykládá významný výraz „*maličké stádce*“ : Božský Spasitel jmenuje stádce vyvolených maličkým buď proto, že je přirovnává k množství zavržených, nebo spíše proto, že **VÁŠNIVĚ MILUJE POKORU**; neboť, ať jest jeho církev jakkoli veliká a rozsáhlá, chce přece, aby až do konce časů vzrůstala V **POKOŘE** a tak dosáhla **KRÁLOVSTVÍ**, které je **SLÍBENO POKOŘE**. Ještě jasněji se to jeví zřetelným výrokiem božského Spasitele k apoštolům, když na př. chtěli vyžítkovati svého apoštolského povolání pro sebe a chovali se při této příležitosti ctizádostivě a žárlivě. „*Víte,*“ pravil jim, „*že knížata národů panují nad nimi a velmoži provádějí moc svou nad nimi. Tak nebuď mezi vámi, nýbrž kdo se chce státi mezi vámi větším, buď služebníkem vaším, a kdo chce mezi vámi býti prvním, buď sluhou vaším.*“⁴¹

„Ale,“ táže se Bourdaloue, „nezeslabuje se tu autorita? *Nikoli, vždy bude mezi vámi dosti authority, bude-li dosti pokory, a mizí-li pokora, stává se autorita tíživou a nesnesitelnou.*“

Bez pravé pokory stává se apoštolský pracovník buď slabochem, nebo častěji ještě se kloní k despotismu.

Nechme teorie. Představme si duši apoštolsky činnou, která jest již dosti vyrovnaná, takže neupadá ani do přílišné shovívavosti ani do nemírné horlivosti, jež by byly proti vůli Boží. Má zásady úplně zdravé a vědomosti přesné. Ale ani za těchto podmínek ne-

může bez pokory kráčetí správnou střední cestou mezi oběma krajnostmi a v jejím chování se bude jevití buďto zbabělost, nebo ještě častěji pýcha.

Apoštolův duch lásky se buď z falešné pokory, spíše malomyslnosti, zvrhne ve slabošství, apoštol bude činiti přílišné ústupky a bude se snažiti, aby stůj co stůj zachoval svornost. Jeho horlivost pro zásady se rozptyluje v tisícerych výmluvách, v lidských ohledech a v malicherných plánech, anebo se naturalismem a zvráceným směrem vůle vyhýčká pýcha, nedůtklivost a nezřízená samoláska. Odtud pochází osobní sočení, panovačnost, vztek, pohrdání, řevnivost, odpor, stranicství, mstivost, ctižádost, žárlivost, spory o přednost, pomluvy, tupení, trpkost, světský duch, tvrdost, když hájí osobních zájmů atd.

Místo aby čest Boží zůstala pravým cílem, který šlechtí naše náklonnosti, činí ji takový apoštol toliko prostředkem a záminkou, aby své vášně podporoval, rozvíjel a omlouval v tom, co mají na sobě příliš lidského. Nejmenší útok na čest Boží a na Církev svatou budí výbuchy zlosti, z nichž znalec duší vycituje, že apoštolský pracovník se zastává sama sebe nebo výsad svého stavu jako společnosti čistě lidské a že nehorlí tak pro věc Boží, pro jedinou existenční oprávněnost Církev jako *dokonalé společnosti, založené Ježíšem Kristem*.

Jistota vědy a zdravý úsudek nestačí, aby se apoštol uchránil tohoto scestí, neboť, nemá-li vnitřního života, a proto ani pokory, podléhá svým vášním. Jen pokora by vnesla do jeho života více rovnováhy a ustálenosti, zachovávajíc mu správný úsudek a zdržujíc ho od ukvapenosti. Poněvadž pokorou se vnitřní duše spojuje s Bohem, dostává se jí téměř podílu na Boží nezměnitelnosti tak jako slabému břechtánu na nezdolné síle a na pevnosti dubu, jestliže se k němu přimyká všemi úponkami.

Neváhejme přiznati se, že naše přirozenost, nemá-

me-li pokory, strhne nás buď do té neb oné chyby, anebo budeme kolísati podle okolností nebo podle vášní, kloníce se hned k té, hned k oné chybě. Tak se splní slova sv. Tomáše Akvinského: „Člověk je bytost měnlivá; je stálý jen ve své nestálosti.“

Logickým důsledkem takové pochybené činnosti jest: autoritou tak malichernou se buď pohrdá, nebo se jí nedůvěřuje, a často se i nenávidí, poněvadž nevyzařuje Boha.

f) VNITŘNÍM ŽIVOTEM VYZAŘUJE Z APOŠTOLA PEVNOST A MÍRNOST. – Svatí postupovali často velmi prudce proti bludu, proti mravní nákaze a proti přetvářce. Sv. Bernarda, orakulum svého století, můžeme, jak se zdá, uvést jako jednoho ze světců, jejichž horlivost vyzářovala nejvíce pevnosti.

Čteme-li však pozorně jeho životopis, přesvědčíme se, jak velice jej učinil vnitřní život neosobním. Teprve tehdy vystupuje sv. Bernard s pevností, když se patrně přesvědčil, že jiné prostředky nemají vlivu. Často také mění svůj postup při své veliké lásce k duším, a když ukázal svaté rozhořčení, aby zachránil zásady, když vyžádal prostředky léčivé, smír, záruky a sliby, věnuje se s mateřskou mírností obracení těch, jež mu svědomí kázalo potírati. S bludy Abelardovými neměl smilování, ale když byl Abelarda vítězně umlčel, stal se jeho přítelem.

Nejde-li o zásady, nýbrž jen o prostředky, zvedá se k boji, aby zabránil násilnostem s církevní strany. Dovídá se, že němečtí Židé mají býti zničeni a vyhubeni; ihned opouští klášter, aby na jejich obranu hlásal křížové tažení mírové. Proto také velkorabín německý projevuje svůj podiv nad jednáním mnicha z Clairvaux památným spisem, jež připomíná později Ratisbonne ve svém životopise sv. Bernarda. Velkorabín tam praví: „Bez něho by nebyl ani jediný z nás zůstal v Německu na živu.“ A zapřisahá budoucí pokolení izraelská, aby nikdy nezapoměla, jakou vděčností jsou

povinna sv. opatu. Sv. Bernard pravil tehdy: „Jsme vojiny míru, jsme armádou pokojných. Poučování, příklad, horlivost jsou jedinými zbraněmi, důstojnými pro syna sv. evangelia.“

Nic nemůže nahraditi vnitřního života, má-li se zachovati duch nezištnosti a neosobnosti, jímž se vyznačuje horlivost všech svatých.

Před příchodem sv. Františka Sal. byly v Chablais, francouzské provincii na hranici švýcarské, všechny námahy misionářů bez výsledku. Vůdcové protestantismu se připravují na zuřivý boj. Sektáři touží jen po tom, aby zavraždili biskupa ženevského. Sv. František však k nim přichází, záře mírností a pokorou. Poznávají v něm muže, jenž, zřeknuv se sebe, hoří jen láskou k Bohu a k bližnímu. Dějiny vypravují, kterak jeho apoštolát měl úspěchy neobyčejně rychlé, téměř nevysvětlitelné.

Ale i mírný sv. František Sal. dovedl býti neúprosně přísný, bylo-li toho třeba. Neváhal dovolávati se i světských zákonů, aby mírnosti svých slov a příkladu svých ctností zajistil výsledky. Tak radí vévodovi Savojskému, aby přísně zakročil proti věrolomnosti bludařů.

V té věci následovali svatí jen svého Mistra. Božský Spasitel se nám jeví v evangeliu, kterak se milosrdně ujímá hříšníků, jak se stává přítelem Zacheovým, přítelem celníků, kterak je pln dobroty k nemocným, k zarmouceným a k maličkým. A přece, ač je vtělená mírnost a tichost, neváhá vyháněti prodavače z chrámu. A jaká přísnost a síla se jeví v jeho slovech, když mluví o Herodovi a když bičuje nepravosti zákoníků a pokryteckých farizejů!

Jen v určitých případech velmi řídkých, a když je zcela patrné, že již všech ostatních prostředků se použilo marně, smíme použití prostředků zdánlivě násilných, abychom zabránili nákaze, tedy jen z lásky a s nechutí.

Kromě těchto výjimek, a nejde-li o zásady, musí

apoštola ovládati mírnost a tichost. Sv. František Sal. praví: „Na kapku medu se nachytá více much nežli na sud octa.“

Vzpomínáme, jak božský Spasitel pokáral apoštoly, když, nemajíce čisté, nezištné horlivosti, cítili se uraženi a pokořeni ve své lidské důstojnosti, a nejsouce vedeni čistou a nezištnou horlivostí, chtěli sáhnouti k násilí a žádali, aby oheň s nebe přišel na městečko samarské, které jich nepřijalo. „*Nevíte, čího ducha jste,*“⁴² pravil jim božský Spasitel.

Jeden náš biskup, jenž se často uvádí jako vzor pevnosti v zásadách, měl ve svém biskupském sídle několik rodin, které oplakávaly oběti, jichž si od nich vyžádala válka právě zuřící. Aby byl všechno všechněm, šel i k jednomu kalvinci, aby ho potěšil v podobném zármutku, a řekl mu několik srdečných, pohnutých slov. Jsa dojat touto pokornou láskou, zvolal protestant: „Je možno, aby tak urozený a učený biskup překročil práh mého skromného domu, ač nejsem jeho souvěrcem? Jeho jednání a slova velice mě dojala.“ Továrník, u něhož tento kalvinec byl úředníkem, doložil, když nám vypravoval tuto událost: „Myslím, že tento protestant jest již napolo obrácen; každým způsobem přispěl biskup svou mírností k jeho obrácení mnohem více, než kdyby s ním byl vedl nekonečné vzrušující náboženské hádky.“

Na tomto pastýři duši se projevila mírnost Kristova. Protestant viděl před sebou téměř samého Spasitele a byl nucen si říci: Církev, jejíž biskupové tak následují Toho, jemuž se podivují v evangeliu, jest jistě pravou Církví.

Vnitřní život udržuje ducha i vůli ve službě evangelia. Duši, která usuzuje a jedná podle Srdce Ježíšova, nestrhne na scestí ani lhostejnost ani nespravedlivé násilí. Jedná opatrně a horlivě, jenom podle popudu jeho nejsvětějšího Srdce. V tom je tajemství jejích úspěchů.

Není-li však vnitřního života a projevují-li se proto lidské vášně, dějí se nesčetné poklesky.

g) VNITŘNÍM ŽIVOTEM VYZAŘUJE Z APOŠTOLA UMRTVOVÁNÍ. — Duch umrtvování je další podmínka, která apoštolským pracím zajišťuje úspěch. Všechno se soustřeďuje v kříži. *Dokud jsme duším nejvštípili tajemství kříže, dotkli jsme se jich svou činností jen povrchně.* Kdo však jim dovede vštípiti tajemství, které se tak protiví přirozenému lidskému odporu k utrpení? Jen ten, kdo může říci s apoštolem: *S Kristem ukřižován jsem,*⁴³ jen ten, kdo nosí v sobě Ježíše ukřižovaného: *Povždy nosíme mrtvení Ježíšovo na svém těle, aby i život Ježíšův se zjevil na těle našem.*⁴⁴ Umrtvovati se jest uskutečňovati na sobě slova Písma sv.: *Kristus zaliboval se ne sám sobě,*⁴⁵ zříkati se sebe za všech okolností, milovati, co se nám nelíbí, učiniti si ideálem ustavičnou oběť sama sebe.

Bez vnitřního života však není možno, abychom tak důkladně převrátili své nejurputnější pudy.

Světec z Assisi, kráčeje tiše ulicemi městskými, hlásal tajemství kříže již svým zevnějškem; apoštol však, který se neumrtvuje, marně by si vypůjčoval z Bossueta vznešené myšlenky o umučení Páně. Svět je tak zbarikádován v požitkářství, že velkolepé řeči nestačí, aby tohoto srubu dobyl. Utrpení Kristovo se musí předváděti viditelně umrtvováním a sebezapíráním sluhy Božího.

Neprátele kříže Kristova nazval by opět sv. Pavel ty četné katolíky, kteří v náboženství spatřují jen jakousi věc, která je v módě, jen zděděnou zvyklost vnějších forem, jimž vyhovují sice pravidelně a vážně, ale při tom nepracují ani o svém polepšení, ani nebojují proti svým vášním, ani se nesnaží, aby si osvojili evangelické ctnosti. *Lid tento ctí mě ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne.*⁴⁶

Neprátele kříže Kristova nazval by zhýčkané křesťany, kteří pokládají za nevyhnutelnou potřebu, aby

se klaněli všem požadavkům světa, aby se oddávali svým nezřízeným zábavám a vášnivě šli s módou; kteří se cítí uraženi slovy, jimž už nerozumějí a jež řekl Ježíš Kristus všem: „*Nebudete-li pokání činiti, všichni taktéž zahynete.*“⁴⁷ Kříž se jim stal podle slov sv. Pavla *pohoršením*.⁴⁸

Ale může-li apoštol, který nevede vnitřního života, vychovávat jiné křesťany?

Velká návštěva kostela při některých bohoslužbách jistě potěší srdce pravého kněze, nikterak ho však nerozehřeje, vidí-li, že se lidé hrnou do kostela jen ze zvyku nebo z chvalitebné věrnosti k jistým rodinným tradicím, k určitým obyčejům, které nijak nepůsobí na obvyklý způsob života, nebo když pozoruje, že příčinou návalu do kostela je záliba v krásné hudbě, v nádherné výzdobě chrámové nebo touha, vyslechnouti výmluvného kazatele, při čemž je předmětem podivu jen krásná forma.

Zdálo by se však, že aspoň tehdy může býti kněz právem nadšen, přistupují-li věřící častěji k sv. přijímání. Tu si vzpomínám, co jsem zakusil na své cestě po Spojených státech. Navštíviv několik farností, byl jsem nadšen, když jsem se dověděl, že velký počet mužů přistupuje pravidelně o prvních pátcích k sv. přijímání. Ale jeden svatý kněz v New Yorku mi pravil: „*Člověk vidí jen zevnějšek, Bůh však prohlédá srdce!*“⁴⁹ Nezapomínejte, že jste v zemi, kde se nikdo neostýhá před jiným a kde se velikášství všude roztahuje. Šetřte svým podivem až pro farnosti, kde rozvázný pozorovatel může zjistiti, že častá sv. přijímání působí, ne-li úplnou změnu života, tedy aspoň upřímnou snahu, aby se křesťanský život vedl a aby se nesmlouvalo s nestrídmostí, hrabivostí atd.“

Nikterak nechceme podceňovati křesťanského života, ať je jakýkoli. Ale účelem této knihy jest, aby působila proti politováníhodné neschopnosti, jež vzniká z nedostatku vnitřního života, pro nějž apoštolská čin-

nost dosahuje úspěchů jen nepatrných, ačkoli ani těmito nepohrdáme.

Božský Spasitel chce jen naše srdce. Aby si ho dobyl, aby ovládl naši vůli a nás povzbudil k tomu, bychom šli za ním cestou odříkání, přišel zjeviti lidem vznešené pravdy víry.

Toto odříkání, jež jest základem vší mravní dokonalosti, dovede v duších probuditi jen apoštol, který sám vede vnitřní život zcela podle zásady *Zapři sám sebe*.⁵⁰ Ale není toho schopen apoštol, který jen zpozvdáli následuje Spasitele nesoucího kříž. *Nikdo nedá, čeho sám nemá*. Jestliže apoštol sám nedbá, aby následoval Ježíše, kterak může proti vášni hlásati lidu svatou válku, k níž nás Ježíš Kristus vyzývá?

Jen nezištný, pokorný a cudný apoštol může strhovati duše do boje proti proudu hrabivosti, ctižádosti a nemravnosti, jež vzrůstá čím dál tím více. Jen ten, kdo si osvojil vědu kříže, je dosti mocen, aby postavil hráze proti stálému dychtění po rozkoších, proti kultu všestranného požitku, který hrozí pohltiti všecko a zničiti rodiny i národy.

Hlásati Krista ukřížovaného! V těch slovech shrnuje sv. Pavel svůj apoštolát. A protože žije z Krista, a to z Krista ukřížovaného, jest schopen získávati duše pro tajemství kříže a učiti je, aby toto tajemství také prožívaly. Jak málo apoštolů má dnes dosti vnitřního života, aby se ponořili do tohoto oživujícího tajemství, aby se jím dali proniknouti a je opět vyzařovali! V náboženství pozorují příliš výlučně jen stránku filosofickou, sociální, ano i estetickou, jež poutají rozum, vzrušují cit a obrazivost. Chtějí v náboženství spatřovati především školu vznešené poesie a jedinečného umění. Náboženství má ovšem tyto vlastnosti, ale pozorovati je toliko s tohoto podružného hlediska jest naprosto převraceti spasonosný smysl evangelia a pokládati za cíl, co jest jen prostředkem, dělati z Ježíše Krista, jak se jeví v zahradě Getseman-

ské, v pretoriu, na Kalvarii, Ježíše Krista „salonního“, je svatokrádeží. Po pádu do hříchu staly se pokání, smír, duchovní boj nutnými životními podmínkami. Kříž Ježíše Krista to připomíná při každé příležitosti. Horlivosti vtěleného Slova nestačí pro čest jeho Otce, abychom se mu jen podívovali, žádá, **ABYCHOM HO I NÁSLEDOVALI.**

Benedikt XV. ve své encyklice z 1. listopadu 1914 vyzývá pravé apoštoly, aby zapustili pluh hlouběji a vyrvali duše z rozkošnictví, ze sobectví, z požitkářství a ze zapomenutí na věčná dobra. Je to apel na vnitřní život sluhy ukřižovaného Boha.

Bůh, jenž tolik pro nás obětoval, žádá, aby křesťan, jakmile dospěje užívání rozumu, spojoval s krvavým utrpením Ježíšovým něco ze sebe sama, takřka krev své duše, totiž oběti, které třeba přinášeti, aby plnil zákon Boží. Kterak jinak se však věřící nadchne, aby velkomyslně obětoval majetek, zábavy, pocty, není-li pro to nadšen příkladem duchovního vůdce, protože tento sám nemá obětavého ducha?

Odkud přijde spása společnosti? tážeme se starostlivě, vidouce, kterak pekelný nepřítel ustavičně vítězí. Kdy konečně zvítězí Církev? Můžeme snadno odpověděti s božským Mistrem: *Takovýhle rod (zlých duchů) však nevymítá se, leč modlibou a postem.*⁵¹ Vzejde-li z kněžstva a ze stavu řeholního množství umrtvených duší, z nichž zazáří lidem tajemství kříže, uvidí-li národové, kterak umrtvený kněz nebo řeholník usmiřuje hříchy světa, potom pochopí vykoupení předrahou krví Ježíšovou. Teprve tehdy ustoupí armáda satanova a staletími nebude již zaznívati hrozná ozvěna bolestného stesku potupeného Spasitele, jenž najde konečně usmiřující duše. *I hledal jsem z nich muže, který by se učinil plotem, který by se postavil proti mně za tuto zemi, abych jí nezkazil, ale nenalezl jsem.*⁵²

Kdosi pátral, proč pouhé znamení kříže u P. Ravignana tak čarovně působilo na lhostejné i na bezbož-

níky, kteří přicházeli jen ze zvědavosti na jeho kázání. Většina posluchačů mínila, že se tímto znamením kříže, jež P. Ravignana spojovalo s tajemstvím kalvarským, úchvatně projevovala *přísnost jeho vnitřního života*.

4. Vnitřní život dodává apoštolu pravé výmluvnosti.

Rozumíme tím výmluvnost, která je schopna obracet duše a vésti je k ctnosti. Mluvili jsme o tom výše příležitostně, nyní přidáváme jen ještě několik slov.

V oficiu sv. Jana čteme toto responsorium: *Odpocívaje na prsou Páně, pil proudy evangelia ze svatého zdroje samého božského Srdce a vylil milost slova Božího po celém okršku zemském*. Jak hluboká moudrost je v těchto několika slovech pro všechny kazatele, spisovatele, učitele, jejichž úkolem jest, aby hlásali slovo Boží! Neotvírá Církev těmito významnými slovy svým kněžím zdroje pravé výmluvnosti?

Všichni evangelisté psali z vnuknutí téhož Ducha sv. Každý z nich má svůj providenciální účel, nicméně má každý svůj vlastní způsob řeči. Sv. Jan víc než jiní mluví srdcem k vůli, když hlásá *milost slova Božího*. Jeho evangelium a listy sv. Pavla jsou zamilovanými knihami duší, pro které život zde na zemi by neměl smyslu, kdyby nemohly žítí spojeny s Ježíšem Kristem.

Odkud má sv. Jan takovou uchvacující výmluvnost? Z které hory vyvěrá veletok, jehož blahodárné vody zavlažují celý svět?

Je to jedna z řek rajských, praví liturgický text: *Quasi unus ex Paradisi fluminibus Evangelista Johannes*.

K čemu je tolik vysokých hor a ledovců? Nepřinesly by tyto ohromné plochy mnohem více užitku, řekne pošetilec, kdyby se rozkládaly v rovině? Nepomýšlí, že bez těch vysokých vrcholů zůstaly by roviny a údolí právě tak neúrodnými jako Sahara, neboť hory

dodávají zemi úrodnosti řekami, jež na nich pramení.

Touto vysokou horou rajsskou, z níž vyvěrá zdroj, který živí evangelium sv. Jana, jest nejsvětější Srdce Ježíšovo. Poněvadž sv. evangelista postřehl vnitřním životem údery Srdce Boha-člověka a nekonečnost jeho lásky k lidem, rozdává jeho slovo milosti Slova Božího: *Verbi Dei gratiam diffudit.*

Právě tak lze říci, že vnitřní duše jsou v jistém smyslu řekami rajskými. Nejen že svádějí živé vody milosti svými modlitbami a obětmi s nebe na zemi a odvracejí nebo zkracují tresty, kterých svět zasluhuje, ale také čerpají na nebeských výšinách v Srdci Toho, v němž sídlí vnitřní život Boží, proudy božského života a vylévají je přehojně na duše. *Haurietis aquas de fontibus Salvatoris. Vážiti budete vody ze studnice Spasitelovy.* Jsouce povoláni, aby hlásali slovo Boží, činí to s výmluvností, jejíž tajemství je známo toliko jim. Mluví nebesky na zemi, osvěcují, zahřívají, těší, posilují. Kde nejsou tyto vlastnosti spojeny, tam je výmluvnost jen nedokonalá. Kazatel však v sobě spojuje tyto vlastnosti jen tehdy, žije-li z Ježíše.

Jsem skutečně jedním z těch, kteří spoléhají na svou modlitbu, na své návštěvy před velebnou Svátostí a především na mši sv. nebo na sv. přijímání, aby dodali síly své výmluvnosti? Jestliže nikoli, tak mohou snad býti *zvoncem hlučně znějícím*, mohou slavnostně zvučeti jako *měď zvučící*, ale nejsem prostředníkem lásky, té lásky, která činí výmluvnost přítele Božího neodolatelnou.

Předkládá-li křesťanskou pravdu kazatel, vzdělaný sice, ale jen prostředně zbožný, může pohnouti duše, přivésti je blíže k Bohu i rozmnožiti jejich víru; má-li však je proniknouti oživující radostí ze ctnosti, musí sám okusiti ducha evangelia a učiniti je v modlitbě svou životní podstatou.⁵³ Opakujeme ještě jednou, že jen duch Boží, základ veškeré duchovní plodnosti, působí obrácení a rozdává milosti, které činí, že duše

prchá před hříchem a koná ctnosti. Slovo apoštolského pracovníka, které je proniknuto vnitřní vroucností Ducha Posvětitelce, stává se živým potrubím, které nezadržuje nic z proudu milosti Boží.

Před letnicemi kázali apoštolové téměř bez úspěchu. Když však se byli po deset dní v ústraní zcela věnovali vnitřnímu životu, uchvátil je Duch Boží a přetvořil je. Jejich první pokusy v kázání jsou zázračné rybolovy. Podobně je tomu u těch, kdo rozsévají símě evangelia. Vnitřním životem jsou pravými nositeli Krista. Sázejí a zalévají s úspěchem. Duch svatý dává ustavičný vzrůst. Jejich slovo je símě, které padá v zem, i dešť, který zúrodnjuje. A slunce, jímž símě roste a zraje, svítí a hřeje neustále.

„Toliko svítiti je marné,“ praví sv. Bernard, *„jen zahřívati je málo, zahřívati a svítiti jest teprve něco dokonalého.“* A dále dí: *„Především apoštolům a duším apoštolským platí slovo: Tak svět světlo vaše před lidmi.⁵⁴ Musí tedy vskutku hořeti, a to hořeti mocně.“⁵⁵*

Evangelickou výmluvnost čerpá apoštol ze svého spojení s Ježíšem v modlitbě a z bdělosti nad sebou, ale i z Písma sv., které se zálibou studuje a prožívá. Každé slovo Boží k lidem, každé slovo, které promluvíly přesvaté rty Ježíšovy, jest mu démantem, jehož broušeným stěnám se podivuje ve světle daru moudrosti, zcela zvláště vyvinutém v jeho duši. Ale protože tuto knihu, sepsanou z vnuknutí Ducha svatého, otvírá teprve, když se byl napřed pomodlil, nejen se jí podivuje, ale i okouší jejího učení, jako by je Duch svatý kázal napsati jen pro něho.

S jakým vnitřním posvěcením cituje slovo Boží na kazatelně a jaký je rozdíl mezi světlem, které vyzařuje z Písma svatého, když on je cituje, a duchaplnými a učenými závěry a vývody, které z něho odvozuje kazatel, vedený jen rozumem a věrou roztržitou a mrtvou! Onen ukazuje živou pravdu, uváděje duše do skutečnosti, jež nejen osvěcuje, ale i oživuje; tento

mluví o tom jen jak o algebraické rovnici, která jest ovšem správná, ale chladná a beze vztahu k vnitřní podstatě. Odsunuje slovo Boží a jedná s ním jen jako s předmětem pouhé paměti, jenž nanejvýš může dojmouti srdce estetickou stránkou křesťanství. „Velebnost Písma sv. mě přivádí v údiv, prostota evangelia mluví k mému srdci,“ přiznává se přecitlivělý J. J. Rousseau. Ale čím přispěly tyto mlhavé a neplodné dojmy ke cti Boží?

Jen pravý apoštol zná tajemství, jak lze předkládati evangelium v jeho pravdě, která jest nejen vždy včasná, ale též vždy působivá, a poněvadž božská, také ustavičně obnovující duši, která s ní přichází do styku. A aniž se apoštol snaží působiti na cit, dostává se slovem života božského až k vůli, která je ve shodě s pravým životem. Přesvědčení, které apoštol budí, plodí lásku a předsevzetí. Jen on má pravou evangelickou výmluvnost.

Není dokonalého vnitřního života bez něžné pobožnosti k neposkrvněné Panně, která je vynikající prostřednicí všech milostí, zvláště mimořádných. Apoštol, který je zvyklý ustavičně se utíkat k Panně Marii – jinak si sv. Bernard ani nedovede představití pravého syna této Matky, již není rovné – nalézá pro výklad článku víry o Matce Boží a Matce naší takové výrazy, které posluchače nejen zajímají a dojmají, ale též jim vnukají potřebu, aby se ve všech svých těžkostech utíkali k rozdavatelce božské krve. Apoštolu stačí, aby mluvil jen ze zkušenosti a ze srdce, a získává duše Královně nebeské a skrze ni je přivádí k Srdci Ježíšovu.

5. Vnitřní život apoštolův plodí vnitřní život též v jiných; proto působí na duše hluboce a trvale.

Uvažovali jsme o apoštolské činnosti, jak je závislá především na vnitřním životě apoštolově. Modlitbami

a úvahami jsme dospěli k tomu, abychom neúspěch určitých podniků rozebrali s jiného hlediska, a domníváme se, že máme pravdu, když tvrdíme toto:

Apoštolské dílo zapouští jen tehdy hluboké kořeny, jest jenom tehdy opravdu upevněno a ustáleno, když evangelický pracovník získal duše pro vnitřní život. To však může učiniti jen tehdy, žije-li sám životem dokonale vnitřním.

V 3. hlavě II. dílu str. 49. citovali jsme slova kanovníka Timon-Davida o tom, kterak je potřebí, aby se při každém podniku utvořila skupina velmi horlivých křesťanů, kteří vykonávají pravý apoštolát mezi sobě rovnými. Kdo by neviděl, jak vzácný je tento kvas a jak velice mohou tito spolupracovníci rozmnožovati působivost činnosti apoštolovy! Apoštol již nepracuje sám, prostředky jeho činnosti se zestonásobily.

Znovu opakujeme, že jen pracovník opravdu vnitřní má dosti života, aby vytvořil nová ohniska plodného života. Světským podnikům se snadno podaří činiti propagandu, nabývati vlivu buď přátelstvím, smyslem pro sdružování, nebo řevnivostí. Fanatismus nebo konkurence, duch sektářský nebo touha po slávě, vlastní zájmy nebo ctižádost jsou jim dostatečnou pákou. Který však jiný prostředek nežli vnitřní život by dovedl vzbuzovati apoštoly podle Srdce Ježíšova, apoštoly, podobné jemu v mírnosti a v pokoře, v nezištné dobrotě, v horlivosti toliko pro čest Otcovu?

Nemá-li dílo tohoto úspěchu, nebude míti dlouhého trvání. Je téměř jisto, že nepřežije zakladatele. Naproti tomu jest příčina stálosti některých podniků — nepochybuje o tom — obyčejně v tom, že vnitřní život dovedl opět vytvořiti vnitřní život.

Uvedme příklad:

Kněz Allemand, zemřelý v pověsti svatosti, založil v Marseillu před velkou revolucí spolek mládeže pro studenty a pro úředníky. Toto dílo nese ještě dnes

jméno svého zakladatele a po více nežli po stu letech prospívá podivuhodně.

Po lidsku řečeno nebyl tento kněz schopen tak úžasné činnosti, jaké vyžadoval podnik, poněvadž byl přirozeně velmi málo nadán, velmi krátkozraký, ostýchavý a neměl řečnického nadání. Nepravidelné rysy jeho tváře byly by mládež dráždily k posměchu, kdyby se v jeho pohledu a v celém jeho chování nebyla jevila krása jeho duše. Tím nabyl muž Boží nad bujnou mládeží moci, která ji ovládala a v ní probouzela vážnost, úctu a lásku.

P. Allemand chtěl budovati jen na vnitřním životě a byl dosti mocen, aby si ve svém spolku vychoval skupinu jinochů, od nichž neváhal požadovati, pokud to dovoloval jejich život ve světě, dokonalý vnitřní život, neomezenou bdělost, ranní modlitbu atd., zkrátka pravý křesťanský život, jak mu rozuměli a jak jím žili křesťané prvních století.

A tito mladí apoštolé si vychovávali další apoštoly a zůstali v Marseillu vpravdě duší tohoto spolku, jenž dal Církvi několik biskupů a ještě dosud dává tolik světských kněží, misionářů neb řeholníků a tisíce otců rodin, které v Marseillu tvoří osy farních spolků a vynikají nejen v obchodu, v průmyslu a ve svobodných uměních, nýbrž i v apoštolské činnosti.

Řekli jsme „otců rodin“. Toto slovo připomíná námitku, kterou lze slyšati téměř všude: Poměrně snadno se působí na jinochy, na dívky a na matky, působiti však na muže bývá často nemožno. A přece, dokud nedosáhneme toho, aby hlava rodiny se stala nejen křesťanem, nýbrž i apoštolem, dotud se neustane brzditi a ničiti tak vzácný vliv křesťanské matky a nebudeme moci zříditi sociálního království Ježíše Krista. Ale v této farnosti, v tomto obvodu, v této nemocnici, dříve nedá se činiti docela nic, aby si mužové navykli vésti život upřímně křesťanský.

Přiznávajíce se k této své neschopnosti, podáváme

nejčastěji zároveň důkaz, jak nedostatečný je náš vnitřní život. Ten jediný by nám dal prostředky, abychom mohli zabrániti tomu, by se tolik mužů nevymykalo vlivu církevnímu. Jak často dáváme přednost snadným úspěchům řečnickým u mládeže neb u žen před pracnou a intenzivní přípravou přednášky, kterou bychom v hlavě a v srdci mužů mohli probuditi pevné přesvědčení, lásku a rozhodnutí hluboce založené! Jen vnitřní život by nás mohl udržeti v této chmurné, tvrdé a zdánlivě neplodné práci rozsevačské. Jen vnitřním životem bychom pochopili, že modlitba a pokání dodávají vlivu naší činnosti a že naše pokroky ve všech ctnostech Ježíšových by zesílily moc našeho apoštolátu u mužů.

Byli jsme tak překvapeni jednotlivostmi, které jsme se dověděli o spolku vojínů v jednom velkém městě normandském, že jsme sotva mohli uvěřiti takovým úspěchům. Vojáci na př. přicházeli mnohem četněji, když se konala dlouhá večerní pobožnost na smír za rouhání a za výstřednosti kasáren, nežli když se dával v městě koncert nebo divadelní kus. Chtěli jsme se o tom přesvědčiti sami. Ale přestali jsme se diviti, když se nám popisovalo, jak vroucně uctívá duchovní správce nejsvětější Svátost a jaké apoštoly si umí vychovávat u svatostánku.

Co si máme po tomto příkladu mysliti o některých apoštolech, kterým kino, jeviště, sport jsou programem pátého evangelia pro obrácení národů!

Není-li po ruce jiných pomůcek, mohou ovšem takové prostředky vábiti mládež anebo zdržovati ji od zlého. Ale jak omezený a chvilkový bývá nejčastěji takový úspěch! Chraň Bůh, abychom snad chtěli zchlazovati horlivost našich milých spolubratří, kteří jiných metod nedovedou ani pochopiti ani použiti a kteří v duchu vidí již své spolkové místnosti prázdné (jako mladí, nezkušení kněží jsme také tak smýšleli), jakmile by věnovali méně času na přípravu moder-

ních zábav, které jsou v jejich očích nezbytnou podmínkou úspěchu. Omezíme se tedy jen na to, abychom je varovali před nebezpečím, že by těmto pomůckám vykazovali příliš mnoho času, a přejeme jim milosti, aby pochopili ideje kanovníka Timon-Davida, jehož rozmluvu jsme podali.

Jednoho dne – byli jsme teprve dvě léta kněžími – pozoroval tento ctihodný kněz, že je třeba, aby nám na konec rozhovoru řekl sice velice bratrsky, ale ne bez útrpnosti: „*Nemůžete snést nyní*; teprve později, až více pokročíte ve vnitřním životě, porozumíte mi lépe. Dnes ovšem se ještě nemůžete obejít bez těchto pomůcek, proto jich jen užívejte, když nemáte jiných. Já však udržuji své mladé dělníky a úředníky docela dobře pohromadě a vábím nové členy, ačkoli jsou u nás téměř stále tytéž staré a přece nové hry, které nic nestojí a při nichž si duše odpočine právě pro jejich prostotu. Hleďte,“ dodal konečně, „ukázal jsem vám ve spolkové místnosti hudební nástroje, o nichž jsem se i já s počátku domníval, že se bez nich neobejdu. Hle, tu právě přichází nynější hudební kapela!“ A vskutku defilovalo brzo vedle nás asi 40 – 50 jinochů od 12 – 17 let. Jaký rámus! Kdo by se zdržel úsměvu při pohledu na tento podivný průvod! Veselý pohled kanovníkův spočíval na něm s uspokojením. „Hleďte,“ pravil ke mně, „ten tam, jenž jde pozpátku v čele průvodu a mává svou velkou holí jako kapelník a zas ji žertem přikládá ke rtům jako klarinet, je poddůstojník na dovolené, jeden z našich nejhorlivějších členů. Jak jen může, chodí denně k sv. přijímání a zvláště nezanedbává denní půlhodiny vnitřní modlitby. Tento zbožný anděl dovede neobyčejně bavit a snaží se požití všech svých vloh, aby hry u jinochů neuvázly. Jsa v té věci podivuhodně vynalézavý, dovede udržovat mladé lidičky stále v dobré míře. Při tom však nic neujde jeho adjutantskému oku a apoštolskému srdci.“

Malá hudební kapela provozovala známé melodie,

přikládajíc buď ruce k ústům jako trumpety, nebo rozechvívajíc rty list papíru a p. Každý hoch napodobil jeden hudební nástroj a jejich zářící tváře prozrazovaly, že jsou svou hrou doslovně nadšeni.

„Pojďme za hudbou,“ pravil kanovník. Na konci aleje stála socha nejsvětější Panny. „Na kolena, kamarádi!“ volal kapelník. „Zdrávas, hvězdo mořská, ke cti Matky Boží, potom desátek růžence!“ Mladíci napřed na chvílku utichli a pak odpovídali na Zdrávasy pomalu a tak zbožně, jako by byli v kapli. Tyto děti jihu, před několika minutami praví diblíci, stáli tu nyní s očima většinou sklopenýma jako vtělení andělé fra. Angelika.

Pozorovali jsme, kterak poddůstojník po chvalo zpěvu Zdrávas, hvězdo mořská, pošeptal několik slov dvěma nebo třem hochům a ti spěchali hned radostně jako podle dávného zvyku do kaple, aby tam ztrávili čtvrt hodinku u nohou božského Vězně.

„Naše ctižádost musí především směřovati k tomu,“ dodal Timon-David přesvědčivě, „abychom vychovávali horlivce, v nichž je láska k Bohu tak intensivní, aby, až opustí ústav a založí si rodinu, zůstali apoštolý, kteří se velice přičiňují, aby co nejvíce duší zapálili ohněm své lásky. Kdyby se náš apoštolát,“ pokračoval svatý kněz, „snažil vychovávat jenom dobré křesťany, jak by byl náš ideál omezen! Musíme vytvořiti legii apoštolů, aby prabuňka společnosti – rodina – opět se stala středem apoštolátu. Ale jen tento úplný program, jen život oběti a přátelství s Ježíšem, nám dá sílu a naučí nás uskutečňovati toto tajemství. Jen tak bude naše působení míti význam pro lidskou společnost a splní se slovo Mistrovo: *Oheň na zem pustit jsem přišel a co chci jiného, než aby se vznítily.*“⁵⁶

Bohužel teprve mnohem později dovedli jsme pochopiti dosah těchto poučení kanovníka Timon-Davida, jenž byl tak hlubokým znalcem duší a takovým taktikem. Teprve mnohem později dovedli jsme po-

suzovati účinnost různých pomůcek vzhledem k Bohu, u něhož nemá zevnější úspěch ceny.

Podle těchto pomůcek, buď prostých jak evangelium, nebo složitých jako všechno příliš lidské, je možno oceňovati jak dílo, tak ty, kdo je ožívují.

Na Goliáše, proti němuž marně bojovali dobře vyzbrojení rekové izraelští, odvážil se mladičký David. Mládeneček víc nežádal než praku, holi a pěti oblázků, ale jeho heslo VE JMÉNU HOSPODINA ZÁSTUPŮ⁵⁷ vycházelo již z duše, která byla schopna dojíti svatosti.

Mnoho se dnes mluví o péči o mládež škole odrostlou. Stát věnuje sice na tento odbor sociální péče veliké peníze, zařizuje krásné místnosti atd., marně! Církev při vši své chudobě nemusí se v péči o mládež obávati soutěže, buduje-li na vnitřním životě a strhuje-li mládež půvabem toho, co ji okouzluje nejvíce, totiž svými ideály, které uchvacují nejlepší z ní, abychom tak řekli „*elitu*“ mládeže.

Ukončíme posledním příkladem. Uvidíme v něm apoštolskou duši, která, jak se zdá, přivádí jiné k Spasiteli, aby se z nich stali apoštolové; ve skutečnosti však probouzí toliko nadšení, které pochází jen z přirozené náklonnosti k osobě apoštolově a z přitažlivosti, jakou působí na své okolí. Jeho žáci jsou nadšeni, že smějí obcovati s tak okouzující zbožnou osobností, a jsou na to hrdi, že se s nimi zabývá; téměř se mu dvoří a jak o závod, hlavně však proto, aby se mu zalíbili, přinášejí oběti a konají i těžké skutky kající, které zdánlivě pocházejí z pravé zbožnosti.

Jeden vynikající reholník, jehož životopis byl později napsán, řídil kongregaci sester, která se věnovala vyučování katechismu s podivuhodným úspěchem. Tento vnitřní muž pravil jednoho dne místní představené: „Velebná Matko, myslím, že by sestra X. měla aspoň rok zanechati vyučování katechismu.“ – „Ale, důstojný pane, na to neračte ani mysliti, vždyť to je naše nejlepší katechetka. Její podivuhodná do-

vednost vábí děti ze všech předměstí. Vezmeme-li ji z vyučování, většina maličkých nepřijde.“ – „Poslouchal jsem na stupni, kterak vyučuje,“ odpověděl kněz, „ona vskutku maličké okouzluje, ale příliš po lidsku. Dostane-li na rok dovolenou, aby se mohla více upevniti ve vnitřním životě, bude potom jak sebe, tak dítky posvěcovati svou horlivostí i svým nadáním. Nyní však jest jistě jenom překážkou, pro niž nemůže božský Spasitel přímo působiti na duše maličkých, které se připravují na první sv. přijímání. Vidím, velebná Matko, že mé naléhání vás zarmucuje. Ale doufám, že se dohodneme. Zním sestru N., velmi vnitřní duši, ač ne příliš nadanou. Vyproste si ji na nějakou dobu od gen. představené. Sestra X. přijde s počátku vždy asi na čtvrt hodiny, aby zahájila vyučování, ale jen proto, abyste neměla obavy, že děti nepřijdou. Ponenáhlu úplně přestane vyučovati. Uvidíte, že se potom děti budou modliti lépe a zpívati zbožněji. Jejich soustředěnost mysli a poslušnost nabudou nadpřirozenějšího rázu. Podle toho poznáme pravý úspěch.“

Ve dvou nedělích se představená přesvědčila, že ač sestra N. vyučovala již sama, přece dětí přibývalo. Sám Ježíš učil skrze ni: jejím pohledem, její skromností, mírností a dobrotou, způsobem, kterak se znamenala znamením sv. kříže, tónem jejího hlasu. Sestra X. uměla dovedně vysvětlovati a zajímavě podávati i nejsuchopárnější věci. Sestra N. však činila více. Připravovala se sice také svědomitě na své výklady a látku podávala jasně, ale tajemstvím jejího vlivu na děti byla vroucnost její činnosti, jíž zůstávají duše ve styku se Spasitelem.

Při katechismu sestry N. ustaly bouřlivé projevy, zděšené pohledy, nadšení, které by právě tak mohly býti vzbuzeny velmi zajímavou přednáškou nějakého badatele neb uchvacujícím popisem bitvy; všude největší pozornost a soustředěnost. Malí hoši chovali se ve škole jako v kostele. Neužívalo se lidských pro-

středků proti roztržitosti a nudě, a přece jaký tajemný vliv tu působil na přítomné! Neklameme se v tom, Ježíš sám zde působil přímo, neboť vnitřní duše, která vyučuje katechismu, jest lyrou, která zaznívá při doteku božského Umělce. A žádné lidské umění, ani nejpodivuhodnější, nelze přirovnati k umění Ježíšovu.

II

JAKÝ VÝZNAM MÁ VÝCHOVA VYBRANÝCH DUŠÍ, JEŽ JSOU JÁDREM SDRUŽENÍ, A DUCHOVNÍ VEDENÍ

Vracíme se ještě jednou k poutavé, výše uvedené rozmluvě s Timon-Davidem. Čtenář se jistě podivil jednomu slovu z úst tohoto tak zkušeného zakladatele spolků. Vhodným a názorným slovem „berly“ vyjádřil ctihodný kněz své mínění o jistých moderních zábavách, divadlech, hudbě, kinech, nákladných a složitých hrách atd., jimiž se má mládež přitahovati do spolků a v nich udržovati. Taková vnadidla často jen vysilují a působí ochablost. Duše se jimi málo osvěžuje a povznáší, i tělesnému zdraví jsou málo na prospěch. Spíše jen lichotí marnivosti a vzrušují obrazivost a citivost. Jinak se však slovo „berly“ nikterak nevztahovalo na prostinké zábavné hry, při nichž si odpočine tělo i duše a jež stačily tolika křesťanským generacím.

Přirovnáme-li názor tohoto moudrého kněze k názorům jiných výtečných ředitelů spolků, namane se nám otázka, zdali Timon-David nezevšeobecňuje příliš případy, v kterých jest možno obejít se bez „berel“.

Nehledě na jednoty výhradně tělocvičné, můžeme rozdělit spolků na dvě skupiny: na takové, v kterých

chceme míti členy jen vybrané, a na takové, z kterých se nevyklučují ani ovečky prašivé.

Ale předpokládáme, že i v tomto případě si hledíme vychovati skupinu vybraných členů, jejichž horlivostí se každému jeví zosobněn hlavní účel díla: přivésti všechny členy k tomu, aby vedli život ne povrchně, nýbrž hluboce křesťanský. Jinak v takovém „světském spolku, který je řízen farářem“, jak se trochu zlomyslně vyjádřil jakýsi vynikající lycejní profesor, mohou povstati pod náboženskou maskou právě takové nepřístojnosti jako ve spolku, který se zcela vymyká církevnímu vlivu.

Ti ředitelé, kteří rádi ze svých spolků vylučují členy, neschopné pro jádro, mají slovo „berly“ za velmi vhodné, aby vyjádřili, jak velice podřadnými jsou jim jisté prostředky, kterých se varují nebo kterých užívají jen s nechutí.

A jistě mají důvody pro svůj názor, že obrození společnosti se může státi jen intensivním šířením svatosti Církve. Právě svatostí se křesťanství v prvních stoletích rozšířilo mnohem více než přednáškami apologetickými, ač mělo nepřátele tak mocné, ač byly proti němu všemožné předsudky a ačkoli zkáza byla tak všeobecná.

Lze-li uvésti třeba jen jediný příklad, že by Církev v tom období musila vymýšleti zábavy, aby odvracela od nemravných pohanských divadel duše, jež chtěla zachraňovati?

Jeden ředitel spolku se kdysi zmínil o tom, jak lidé nyní lačnější po penězích a horují pro filmy, které dnes uvádějí požívačný lid v horečné rozechvění, a pravil: „Heslo starých Římanů *Panem et circenses!* možno nyní vyjádřiti heslem *Peníze a kino!*“ Možno-li na příklad v životě sv. Ambrože neb Augustina, kteří tak podivně uchvacovali duše, naléztí třeba jen jediný případ, že by organisovali spolky jen za tím účelem, aby svým ovečkám připravili zábavu, aby tak zapo-

mněly na rozkoše pohanské? – Či kde čteme, že sv. Filip Nerejský, aby obrátil Řím, zvlažnělý renesancí, potřeboval takových „berel“, proti kterým mluvil Timon-David?

První Církev jistě uměla organisovati – mluvili jsme o tom již výše – četný a jedinečný zástup vybraných duší, jejichž ctnosti plnily pohany úžasem a vynucovaly podiv poctivých lidí, i takových, kteří pro své zásady, tradice a mravy byli jinak převelice zaujati proti křesťanství. Četná obrácení děla se i v těch třídách společenských, do kterých se kněz dostati nemohl.

Jak bychom se neměli tázati při pohledu do křesťanské minulosti, nespoleháme-li teď snad až příliš na některé omamující zábavy i na některé prostředky, kterých se dnes přehojně užívá: pouti, okázalé slavnosti, svěcení praporů, sjezdy, přednášky, publikace, sdružení, politické akce atd., které jsou ovšem sice velmi užitečné, přece však se nemají klásti na první místo? První pákou musí býti vždy dobrý příklad. Jen příklady strhují. Přednášky, dobré knihy, křesťanský tisk i vynikající promluvy se musejí soustředovati kolem tohoto základního programu: *Organisovati apoštolát mezi lidem příkladem dobrých křesťanů, tak aby Ježíš Kristus opět žil mezi námi vůni svých ctností.*

Často se dávají kněží zcela zaujmouti všelijakými funkcemi svého povolání a jenom nedostatečně se věnují hlavní věci, aby si totiž vzdělali určitý počet vybraných duší pro velkou agitaci dobrým příkladem. Lze se potom diviti, že ve Francii tři čtvrtiny mužů (a u mnohých národů ještě více) zůstávají lhostejnými a že v Církvi spatřují jen ctihodnou instituci, která v něčem prospívá všeobecnému dobru; ale nevidí v ní jedinečné opory každého jednotlivce, svorníku rodin a národů a především velkolepého obrazu pravdy a věčného života.

Jaké pak je to náboženství, které dovede tak osvěcovati, posilovati a rozohňovati lidské srdce? Tak se tázali pohané při pohledu na podivuhodné účinky, které měla tato *tichá liga dobrého příkladu*. Síla této ligy, kterou tvořili první křesťané, však jistě nezáležela jen v zásadě *Varuj se zlého!* Kdyby se první křesťané byli jen varovali skutků, které se zapovídají desaterem Božích přikázání, nebyli by mohli vzbuditi takový podiv a zároveň tak mocnou touhu, aby se jich následovalo. Byla to zásada *Čiň dobré!* která strhovala ke skutku. Bylo třeba, aby *evangelické ctnosti*, jak je ukázal božský Spasitel v kázání na hoře, *zazářily světu*.

Kterýsi vynikající, ale nevěřící státník pravil: „Kdyby Církev uměla hlouběji do srdcí vštěpovati odkaz svého Zakladatele *Milujte se vespolek*, stala by se velmocí pro národy nevyhnutelně nutnou. Nelze totéž říci také o některých jiných ctnostech?

Svatý Otec Pius X., jenž měl hluboké porozumění pro potřeby Církev svaté, projevoval často postřehy, jež budí podiv svou správností. Časopis *L'Ami du Clergé*⁵⁸ připomíná zajímavý rozhovor sv. Otec s několika kardinály. „Čeho je dnes nejvíce potřebí pro spásu duší?“ tázal se papež. — „Katolických škol,“ pravil jeden. — „Nikoli!“ — „Kostelů,“ mínil jiný. — „Ani to ne!“ — „Kněžských povolání,“ pravil třetí. — „Nikoli,“ odvětil Pius X., „za nynější doby je nejvíce potřebí, aby v každé farnosti byla skupina ctnostných laiků, kteří by byli osvícení, rozhodní a vpravdě apoštolští.“⁵⁹ Podle jiných podrobností dovolujeme si tvrditi, že tento svatý papež na sklonku svého života čím dál tím víc očekával spásu světa jen od toho, že horliví kněží vychovají věřící, kteří by apoštolovali slovem i skutkem, ale především příkladem. V diecésích, v nichž vedl duchovní správu, nežli se stal papežem, nekladl tak velkou váhu na všeobecný seznam duší jako na seznam věřících, kteří by byli schopni působiti apoš-

tolsky. Byl přesvědčen, že v každém prostředí lze vytvořiti skupinu vybraných duší. I kněze třídil podle výsledků, jakých jejich horlivost a schopnost dosáhla právě v této věci.

Mínění tohoto svatého papeže dodává zvláštní autority názoru ředitelů spolků první kategorie, o nichž byla shora řeč. Jestliže jediné výchovou vybraných duší lze vpravdě působiti na množství, je chybou ponechati v organisaci takové členy, u kterých není naděje, že by se dali strhnouti k horlivosti. Jinak se vždycky vydáváme nebezpečí, že snížíme horlivost vybrané skupiny, takže nakonec bude elitou jen podle jména.

Ti však, kteří hledí více na množství, poukazují na to, jaké nebezpečí by hrozilo některým duším, kdybychom jim již neposkytovali ve spolcích ochrany; dále, že bychom se musili spokojiti jen nepatrným počtem nováčků, kdybychom vybírali jen elitu; že ti, jimž se má hlásati evangelium, žijí v otrávené atmosféře atd. Praví, že bychom jednali nespravedlivě a ukrutně, kdybychom chtěli zanedbávati širší vrstvy a působiti na ně jen určitými vybranými dušemi a nepokoušeli se působiti na prostřední duše přímo, byť jen proto, abychom zabránili jejich ještě hlubšímu pádu a vychovali z nich nastávající duše elitní.

Vyslechnuvše s náležitou úctou tato různá mínění zasloužilých ředitelů a ředitelek spolků, nemíníme se zde přičiňovati o to, abychom jejich různost vyrovnali. Raději se tážeme, kterak by svatý kněz Allemand nebo M. Timon-David uvedli obě these na pravou střední cestu.

Jejich plán by byl asi tento:

1. Vybrati ze sta členů některého spolku určitý, byť i zcela nepatrný počet takových, kteří opravdu touží po vnitřním životě a jím žijí.

2. Roznítiti tyto duše velkou láskou k Ježíši Kristu

tím, že jim vléváme ideál evangelických ctností. Jak jen možno, izolujeme je od ostatních studentů, úředníků, dělníků atd., až jejich vnitřní život vyspěje tak, že nepodléhá nákaze.

3. Ve vhodnou dobu vštípati těmto mladým lidem apoštolskou horlivost, aby se jich mohlo použití pro apoštolát mezi soudruhy. Vedlo by příliš daleko, kdybychom chtěli stanovit minimum požadavků na méně horlivé, abychom je mohli podržeti nějakou dobu ve spolku. Obrátíme svou pozornost raději na vynikající úlohu, kterou má duchovní vedení na cestě k našemu cíli.

Abbé Allemand *vedl každou mladou duši individuálně*, probouzel v ní svaté nadšení pro dokonalost a přesvědčil ji, že nejlépe osvědčí pravou úctu k božskému Srdci Páně, bude-li následovati ctností tohoto božského vzoru.

Kanovník Timon-David, výtečný zpovědník, snažil se odhalovati duševní rány, hojiti je a zároveň duši vésti. Nikdo nedovedl tak jak on rozněcovati srdce k lásce, ke ctnosti a působiti i na své spolupracovníky, aby, vedouce duše, nespokojovali se jen těmi zásadami mravouky, které jsou pro cestu očistnou, nýbrž aby duchovního vedení používali i k tomu, aby přiváděli duše i na cestu osvětňnou. Nic se nevyrovná pečlivosti, s jakou se snažil, aby kněze, své spolupracovníky, učinil pravými vůdci duší.

Oba dva měli za to, že nestačí krátké promluvy při týdenní zpovědi ani kázání ve schůzích ani návod pro liturgický život ani jejich promluvy tak poutavé k vybraným duším, k jádru spolku; za nutné pokládali *měsíční vedení každé jednotlivé duše*.

Byli přesvědčeni, že veškerá činnost vzorného kněze a **ZVLÁSTĚ duchovní vedení** je kromě modlitby a oběti nejúčinnějším prostředkem, aby nám milost Boží dala takové elitní duše, které mohou obnoviti svět.

Vystoupíme nyní z omezeného rámce spolků mlá-

deže, abychom jedním pohledem přehlédli celé pole činnosti, které má Církev před sebou: organizace všeho druhu, farnosti, semináře, kláštery, misie.

Nikdo nedovede vésti sama sebe. Každému člověku jest přemáhati své slabosti, ovládati vášně, plniti povinnosti, bojovati proti nebezpečím, varovati se nebezpečných příležitostí, překonávati těžkosti, vysvětlovati pochybnosti. Jestliže k tomu ke všemu potřebuje pomoci, potřebuje jí především k tomu, aby postupoval na cestě k dokonalosti.

Jako lékař duší prohřešil by se kněz někdy i těžce proti svým povinnostem, kdyby zbavoval duše pomůcky tak velice nutné pro vnitřní život, jako je duchovní vedení.

Jak ubohé jsou takové spolky, v nichž zpovědník *má vždy naspěch* a před absolucí dává jen zbožné, ale prázdné napomenutí, často pro všechny stejné, místo aby dala každé duši napomenutí zvláštní, vhodné právě pro ni, jak by to vzhledem k tělu učinil zkušený a horlivý lékař podle stavu nemoci! Neuvádí se zde kajícíník i při své víře v účinnost svátosti pokání v pokušení, aby spatřoval v knězi toliko automat, podobný nádražním přístrojům, z nichž mechanicky sklouznou mlsky, kdykoli se zatáhne?

Naproti tomu gratulujeme patronátům, školám, sirotčincům atd., v kterých zpovědník umí vésti duše a je přesvědčen, že musí především upotřebiti tohoto umění, aby duše, schopné pro ideály, statečně se věnovaly úkonům vnitřního života.

Jak velice vzrůstá vliv otců a matek rodin na děti a na přátele, protože našli pravého duchovního vůdce!

Jak nesmírné poklady lze vložit *do dětské duše!* Je to doba, kdy se strom nakloní snad provždy buď na tu neb onu stranu. Kolik krásných květů bychom mohli míti v zahradě Kristově, kdyby se duším právě v mladých letech dostávalo vedení, vhodného pro jejich věk

a pro jejich schopnosti! *Kolik kněžských a řeholních povolání by se tím vypěstilo!*

Někdy se jeví ve farnosti nebo v misiích po několik pokolení vliv kněze, který nebyl jen obyčejným udělovatelem absoluce. Lze uvést mnoho míst, která byla pravými ohnisky nadpřirozeného života uprostřed všeobecné vlažnosti, protože měla horlivého, moudrého a zkušeného duchovního vůdce.

Jaký podiv budí na př. četné křesťanské rodiny, které asi před půl stoletím byly objeveny u Nagasaki v Japonsku! Žijíce mezi pohany, jsouce nuceni své náboženství skrývati, po tři století neměli kněze, a přece zdědili tito elitní křesťané od svých otců nejen víru, nýbrž i horlivost. Kde se vzalo nadšení dosti mocné, jímž bychom si vysvětlili sílu a trvání takové mimořádné tradice? Odpověď je snadná. Svátý František Xaverský byl podivuhodným vůdcem elity jejich předků.

Jak mohou býti chlapecké semináře semenišťem budoucích kněží, nemají-li duchovních vůdců? Nedostalo-li se chovancům již záhy návodu k dokonalosti, dostane se většina z nich později nad prostřednost při vykonávání kněžského úřadu? Štěstí ještě, jestliže tyto duše, hledající svou cestu, nebyly odvedeny od své touhy po kněžském životě přirozeným stkvělým nadáním jistých profesorů, u kterých pozorovaly lhostejnost k nadpřirozenému životu, a proto pohrdání duchovním vedením.

V mnohých náboženských společnostech bývá mnoho členů vlažných jen proto, že nemají duchovního vedení. Takové vlažné duše se úplně změňí a vrátí se k své první horlivosti, jakmile konečně najdou svědomitého duchovního vůdce.

Jistí zpovědníci jako by zapomínali, že duše Bohu zasvěcené, které jim Bůh svěřil, mají povinnost snažiti se o dokonalost, a že proto jest takovým duším opravdovou potřebou, aby je někdo podporoval a po-

vzbuzoval, aby neustále pokračovaly podle slov žalmu: *Štasten, kdo si umínil putovat . . . . ubírá se od hradby k hradbě, až uzří na Sionu Boha bohů, Hospodina,*⁶⁰ a mohly se potom státi pravými apoštoly života vnitřního.

Kolik kněží bylo by mnohem horlivějších, kdyby hledali a nalézali své štěstí v eucharistickém a v liturgickém životě a v pokroku své duše, kdyby zpovědník, jehož si zvolili, jim byl pravým přítelem, jenž je taktně vede k dokonalosti, která jest ještě více povinností jejich nežli osob řeholních!

Což jsme si ještě nepovšimli, jak význačnou úlohu přikládají životopiscové svatých právě duchovním vůdcům většiny z nich?

Neměla by Církev *více svatých*, kdyby velkomyslné duše, duše kněží a zvláště osob řeholních, měly opravdovější vedení?

Kdyby rodiče svaté Terezie Ježíškovy nebyli měli dobrého kněžského vedení a kdyby se později nebylo dostalo i této vyvolené duši takového přímého vlivu zástupců Božích, jistě by dnes nebyla země zaplavována takovým deštěm růží z nebe.

P. Desurmont často se vrací ve svých spisech k této myšlence: Mnohá duše bude spasena, jen stane-li se svatou. Všechno nebo nic! Horoucí láska k Ježíši, anebo kult světa a vliv zlého ducha! Svatost – nebo peklo!

Jednáme tedy nesprávně, uvažujeme-li o tom, jak smutně budou asi překvapeni při soukromém soudu takoví kněží, kteří v jistém směru zavinili prostřednost nebo záhubu duší, poněvadž dosti nestudovali duchovního vedení nebo nebyli při něm v něčem dosti horlivými? Snad byli dobrými hospodáři, výtečnými kazateli, starostlivi o nemocné a o chudé, zanedbávali však důležitou taktiku Páně: *přetvořiti lidskou společnost výchovou vyvolených*. Malý počet těch, které si Ježíš vyvolil a sám vychoval a jež potom

Duch sv. rozohnil, stačil, aby započal obnovu světa.

Pozdravujeme s úctou biskupy, kteří víc a více po příkladu Pia X. pokládají ve svých kněžských seminářích přednášky o ascetice a i o mystice za mnohem užitečnější nežli přednášky o sociologii.

Aby zdůraznili význam duchovního vedení, žádají především, aby všichni seminaristé dbali svého vlastního duchovního pokroku, aby na to kladli důraz i všichni profesori a podporovali pokrok seminaristů vlastním příkladem.

A ještě více. Žádají, aby všichni čekatelé kněžství studovali vedení duší, umění to, jež pochází ze správných zásad a z moudrých rad, prožitých těmi, kdo v tom mají zkušenosti. To jest umění všech umění, při kterém se musí spojovati teorie s praxí.

Kolik *nepravých názorů a předsudků*, týkajících se duchovního vedení, by se odstranilo, kdybychom studovali autory, které Církev pokládá za učitele duchovního života!

Mnohé duše výtečně umějí odvracet vedení od jeho cíle, jakmile kněz ponechá svou horlivost bez kompasu a udržuje-li rovnováhu jen slabou rukou. Duchovní vedení je pak buď jen neplodným tlacháním nebo změkčilým mazlením, které lahodí samolásce nebo se kloní ke kvietismu a tím ruší osobní odpovědnost, nebo je školou převrácené zbožnosti a přecitlivělosti, v níž se vyvíjí záliba ve smyslném vzrušování nebo ve zbožnosti, která se vyčerpává ve vnějších projevech. Jakýsi druh porad s právním přítelem, k němuž rádi chodíme při nejmenších událostech životních, v časných věcech nebo v rodinných příhodách; nebo může vybočiti na mnoho jiných nepravých cest, na nichž může zablouditi vůdce i duše, kterou vede.

Kněz tedy musí bdíti, aby ráz duchovního vedení

nebyl porušen. Všechno musí směřovati k cíli, jenž jest vytčen v této definici: *Duchovní vedení je metodický a souvislý souhrn rad, který dává osoba, mající milost stavu, vzdělání a zkušenost (především kněz) svědomité a velkomyslné duši, aby ji přivedla k důkladné zbožnosti a i k dokonalosti.*

Je to především cvik vůle, hlavní duševní schopnosti, již sv. Tomáš nazývá *Vis unitiva*, *spojnou silou*, jedinou silou, v níž sídlí spojení s Ježíšem Kristem a následování jeho ctností.

Duchovní vůdce, který jest hoden tohoto jména, neuvažuje toliko o vnitřních příčinách chyb, nýbrž také o pokušeních, do kterých duše upadá. Rozebírá její těžkosti a překážky v duchovním boji, ukazuje ideál, zkouší, vybírá a zkoumá prostředky dokonalosti, upozorňuje na úskalí a na klamy, otrásá lenivou duši, povzbuzuje, haní a upevňuje podle potřeby, ale jen proto, aby vzpružil vůli proti malomyslnosti a zoufalosti.

Duchovní vedení se připojuje obyčejně ke zpovědi, dokud duše, jsouc nakloněna ke hříchu, zůstává většinou na cestě očištné. Jakmile jest však duše upevněna v horlivosti, může se vedení snáze oddělit od zpovědi. Aby duše nebyla zmatena, chtějí někteří kněží udílet vedení toliko po absoluci, a to jen jednou za měsíc pro ty, kdo se zpovídají týdně.

Není účelem této knihy, abychom se šířili o způsobu takového vedení. Ale jsme přesvědčeni, že mnoho kněží musí bráti toto duchovní umění mnohem opravdověji. Proto bychom rádi poskytli některým spoluobratřím, kteří váhají studovati obsáhlá díla, krátký a praktický přehled nejlepších pokynů z tohoto oboru.

Tento přehled nejen usnadní zkoumání a klasifikaci duší, ale také naznačí osvědčené prostředky pro „*Zaieď na hlubinu!*“⁶¹ přizpůsobené hlavním duševním stavům.

Každá duše jest jako svět v malém. Má své zvláštní vlastnosti. Ale přece lze rozdělit křesťany na několik

skupin. Pokusíme se níže o toto rozdělení, používající za dělidlo s jedné strany hřích a nedokonalost, s druhé strany modlitbu. Kéž bychom tímto přehledem přiměli několik z našich důstojných spolubratří, aby přemýšleli o nutnosti studia, jímž by poznali praktická pravidla pro individuální vedení každé duše!

Na první dva stupně nemá snad kněz přímého vlivu. Ale jako dobrý duchovní vůdce může aspoň účinněji vésti jejich rodiče nebo přátele, kteří by rádi zachránili své drahé ze zatvrzelosti, pokud ještě nejsou od Boha definitivně zavrženi.

1. ZATVRZELOST

Smrtelný hřích. – Duše setrvává v těžkém hříchu z nevědomosti, nebo poněvadž své svědomí úmyslně falšuje. Výčitek svědomí nemá nebo je tlumí.

Modlitba. – Duše potlačuje úmyslně jakýkoli zřetel na Boha.

2. KŘESŤANSKÝ NÁTĚR

Smrtelný hřích. – Duše pokládá smrtelný hřích za zlo lehké nebo za zlo, jehož odpuštění lze snadno dosáhnouti; padá při jakékoli příležitosti a při jakémkoli pokušení. Zpovědi téměř vždy bez lítosti.

Modlitba. – Koná se mechanicky, bez pobožnosti a vždy za časné věci. Duše se zpytuje zřídka a jen povrchně.

3. PROSTŘEDNÍ ZBOŽNOST

Smrtelný hřích. – Duše odporuje slabě. Málokdy se varuje příležitostí, ale opravdově lituje a upřímně se zpovídá.

Všední hřích. – Duše jej pokládá za zlo nepatrné; odtud vlašnost vůle. Nečiní nic, aby se ho uvarovala, zbavila nebo jej v sobě poznala.

Modlitba. – Občas dosti dobrá. Přechodně se vůle slabě rozhoduje, že bude horlivější.

4. OBČASNÁ ZBOŽNOST

Smrtný hřích. – Duše vážně proti němu bojuje. Trvale se varuje příležitostí. Veliká lítost. Pokání na smír.

Všední hřích. – Někdy s rozvahou. Duše bojuje slabě. Lítost povrchní. Zvláštní zpytování bez vytrvalosti.

Modlitba. – Duše není dosti pevná v předsevzetí, že neopomene rozjímání. Pro vyprahlost nebo pro množství práce je opomíjí.

5. STÁLÁ ZBOŽNOST

Smrtný hřích. – Nikdy, nanejvýš velmi zřídka při velice náhlém a prudkém překvapení; proto smrtný hřích často pochybný a vždy po něm následuje veliká lítost a pokání.

Všední hřích. – Duše bdí, aby se mu vyhnula a jej přemáhala. Zřídka s rozvahou. Živá lítost, ale málo pokání. Zvláštní zpytování důsledné, ale jen proti všedním hříchům.

Nedokonalosti. – Duše jich nechce poznati, aby proti nim nemusila bojovati, nebo je snadno omlouvá. Podivuje se odříkání a přála by si ho, ale cvičí se v něm málo.

Modlitba. – Duše je věrna v modlitbě za všech okolností. Modlitba často afektivní. Strídavě duchovní útěcha a vyprahlost, kterou duše těžce nese.

6. HORLIVOST

Všední hřích. – S rozvahou nikdy, ale někdy z ukvapenosti a z nedostatku pozornosti. Živá lítost a opravdové pokání.

Nedokonalosti. – Duše si je oškliví, bdí nad sebou a opravdově je přemáhá, aby se Bohu líbila. Někdy se jich přece dopustí, ale hned jich lituje. Častější úkony sebezáporu. Zvláštní zpytování svědomí, aby se zdokonalila ve ctnosti.

Modlitba. – Duše ráda vnitřní modlitbu prodlužuje. Modlitba většinou afektivní, někdy i jednoduchá. Strídavě velké útěchy a mučivé zkoušky.

7. POMĚRNÁ DOKONALOST

Nedokonalosti. – Duše se jich varuje energicky a s velkou láskou. Dopouští se jich jen z nedostatku pozornosti.

Modlitba. – Stálý život modlitby i při vší vnější činnosti. Touha po odříkání, po zničení sebe, po odloučení ode všeho pozemského a po lásce Boží. Hlad po sv. přijímání a po nebi. Milost modlitby vlité v různých stupních. Často pasivní očista.

8. HEROISMUS

Nedokonalosti. – Jenom první hnutí.

Modlitba. – Nadpřirozený dar nazírání, někdy s mimořádnými jevy. Zesílená pasivní očista. Pohrdání sebou až k zapomenutí sebe. Duše dává utrpení přednost před radostí.

9. DOKONALÁ SVATOST

Nedokonalosti. – Sotva znatelné.

Modlitba. – Nejčastěji přetvořující spojení. Duchovní sňatek. Očista lásky. Živá touha po utrpení a po pokořování.

Velmi zřídka náleží některá duše do posledních dvou nebo tří kategorií. U nich je všední hřích čím dál řidší. Samo sebou se rozumí, že kněz, který má vésti takové duše, hledí o tom studovati nejlepší autory, aby je vedl moudře a jistě.

Nelze však omluviti zpovědníka, který nemaje dosti horlivosti, aby studoval to, co má vědět a činiti pro duše prostředně zbožné, občasně zbožné, stále zbožné a horlivé, nechává množství duší hynouti ve smutné

vlažnosti nebo hluboko pod tím stupněm vnitřního života, ke kterému je Bůh povolal.

Zdá se nám, že hlediska, podle kterých třeba vésti začátečníky ve zbožnosti, možno obyčejně rozdělit na 4 skupiny:

1. *Mír duševní.* – Zkoumáme, má-li duše *pravý mír* a ne toliko takový, jaký dává svět, nebo který pochází odtud, že duše nemá boje. Nemá-li míru, je třeba, abychom jí zjednali mír relativní tím, že odstraníme její nesnáze. To je podklad veškerého vedení. Sem náleží *klid, sebranost myslí a důvěra.*

2. *Ideál.* – Když jsme sebrali potřebné prvky, abychom mohli duši klasifikovati a poznati její slabosti, její vlastnosti povahy, temperament a stupeň touhy po dokonalosti, musíme hledati vhodných prostředků, aby ještě opravdověji toužila žíti jen z Ježíše Krista a překonala překážky, které u ní brzdí vývoj milosti. Zkrátka nutíme duši, aby toužila *výš a výše.*

3. *Modlitba.* – Přesvědčíme se, jak duše koná své modlitby. Zvláště vyšetříme stupeň její věrnosti v modlitbě, způsob, překážky a výsledky modlitby, užitek, který má ze sv. svátostí, z liturgického života, ze soukromých pobožností, ze střelných modliteb a ze cvičení v přítomnosti Boží.

4. *Sebezápor.* – Přesvědčíme se, o čem a především jak koná zvláštní zpytování, jak se cvičí v sebezáporu – zdali z nenávisi ke hříchu nebo z lásky ke ctnosti – jak se cvičí v bdělosti, v pozornosti a v duchovním boji, udržujíc se mezi dnem spojena s Bohem.

K těmto 4 hlediskům lze zařaditi všechno, co je podstatou duchovního vedení. Můžeme je zkoumati všechna každý měsíc nebo se střídavě spokojiti jedním, aby to netrvalo dlouho.

Tlumě takto v duši prvky smrti a probouzeje zárodky života, nabývá horlivý kněz velké záliby v tomto

nejvyšším umění a Duch svatý, jemuž věrně slouží, neodpírá mu nevýslovné potěchy, která je zde na zemi velkým štěstím stavu kněžského. Uděluje mu tím více útěchy, čím více se kněz přičiňuje, aby duše vedl podle zásad, které studoval. Kdo zakusil víc radostí apoštolátních nežli sv. Pavel? Ale také jak horoucí oheň jej asi stravoval, když mohl napsati: „*Po tři roky ve dne v noci jsem nepřestával se slzami napomínati jednoho každého z vás.*“⁶²

Jeden církevní hodnostář pravil s podivem a s vděčností v mé přítomnosti lékaři, jenž ho s velikou námahou vyrval smrti a všechno učinil, aby mu dopomohl k nové životní síle: „Milý doktore, vím, že váš syn má býti knězem. Jestliže on a jeho spolubratři, až budou v duchovní správě, budou následovati vaší obětavosti a svědomitosti, s níž vyšetřujete nemoc a předpisujete léky a zdravotní pravidla, jež by nemocnému opět dopomohly ke kvetoucímu zdraví, pak ani židé, ani svobodní zednáři, ani protestanti nebudou u nás moci zabrániti vítězství víry.“

Bůh jistě požehná, spojí-li se VĚDA S OBĚTAVOSTÍ. A jakou nadpřirozenou moc mají tito dva činitelé, užívá-li jich kněz, který svého kněžství nemůže pochopiti BEZ TOUHY PO SVATOSTI!

Na světě by povstala svatá revoluce, kdyby každá farnost, misie, sdružení a především každý katolický spolek měly opravdové duchovní vůdce. Pak i v těch ústavech, sirotčincích, asylech, útulcích, kde se musejí ponechati i jednotlivci toliko obstojní, by bylo základním programem: *vychovati skupinu elitních duší, oddělití je co možná nejvíce od prostředních, dokud se nevychovejí k tomu, aby moudře, ale nadšeně apoštolovali u ostatních.*

Kdokoli chce přirovnávati spolky navzájem podle výsledků, kterých od nich očekává Ježíš Kristus, dojde nutně k tomuto závěru: Kde je ohnisko opravdového duchovního vedení, tam není třeba pověstných berel,

aby se došlo patrných úspěchů. Jestliže se upotřebí někde současně všech možných prostředků, snad se tím nedostatek vedení zakryje, potřeba jeho však se tím nikdy nezmenší.

Čím horlivěji se budou kněží zdokonalovati v umění vésti duše a čím horlivěji se mu budou věnovati, tím více budou u nich pozbývati ceny vnější prostředky, které jsou s počátku dobré, abychom přišli s věřícími do styku, abychom je přivábili, soustředili, vzbudili u nich zájem, je udrželi a chránili pod vlivem Církve, jež, věrna jsouc svému účelu, nikdy není úplně spokojena, dokud duše nejsou zcela spojeny s Ježíšem Kristem.

III

VNITŘNÍ ŽIVOT, PODMÍNĚNÝ NEJSVĚTĚJŠÍ EUCHARISTIÍ, OBSAHUJE V SOBĚ VEŠKERU PLODNOST APOŠTOLÁTU

Účelem vtělení, a proto i veškerého apoštolátu jest, aby lidstvo se stalo účastným božství: *Kristus se stal člověkem, aby člověk se stal bohem.*⁶³

*Poněvadž jednorozený Syn Boží chtěl, abychom se stali účastnými jeho božství, přijal naši přirozenost, aby, stav se sám člověkem, činil lidi bohy.*⁶⁴ Ve velebné Svátosti však, vlastně v životě eucharistickém, to jest v důkladném vnitřním životě, který se živí u stolu Páně, nabývá apoštol božského života. Zde platí rozhodné slovo Mistrovo, které nepřipouští jiného smyslu: *Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života.*⁶⁵ Eucharistický život jest život božského Spasitele v nás nejen nezbytným stavem milosti, nýbrž plností jeho činnosti: *Já jsem přišel, aby měli život a měli hojnost.*⁶⁶

Jestliže apoštol musí míti plnost božského života, aby jej mohl šířiti mezi věřícími, a jestliže jeho zdroj nalézá jenom ve velebné Svátosti, kterak by mohl věřiti v úspěch činnosti, nepůsobí-li svátostný Spasitel na ty, kteří mají božský život šířiti svou činností, ať přímo nebo nepřímo?

Není možno, abychom, přemýšlejíce o důsledcích článku víry o skutečné přítomnosti božského Spasitele ve velebné Svátosti, o mši sv., o sv. přijímání, nepoznali, že božský Spasitel ustanovil tuto svátost, aby z ní učinil OHNÍSKO VEŠKERÉ ČINNOSTI, VEŠKERÉ OBĚTAVOSTI A VEŠKERÉHO APOŠTOLÁTU, jenž by Církvi vpravdě prospěl. Jako se vykoupení soustřeďuje kolem Kalvarie, tak se prýští všechny milosti z tajemství nejsvětější Svátosti. Hlasatel evangelia, který nežije z Ježíše svátostného, vládne jen mrtvým slovem, jež nedovede vykoupiti, protože pochází ze srdce, které není dosti napojeno krví Spasitelovou.

Jistě měl božský Spasitel hluboký záměr, když po poslední večeři podobenstvím o vinném kmeni vložil důrazně a jasně, že je marna činnost bez vnitřního života. *Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně.*⁶⁷ Hned však uvádí, jakou cenu má činnost apoštola, který žije vpravdě vnitřním, eucharistickým životem. *Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho*⁶⁸, ten, ale jen ten. Bůh koná skrze něho velké věci. „Tělem Kristovým stali jsme se bohy,“ praví sv. Atanasius. Udržuje-li v sobě kazatel, katecheta, teplotu krve Kristovy, je-li jeho srdce rozníceno ohněm, který stravuje Srdce svátostného Spasitele, jak bude jeho slovo oživovati, zaněcovati a rozplamenovati! Jak stkvělý bývá účinek velebné Svátosti, na př. ve třídě, v nemocniční síni, ve spolku atd., jestliže ti, které Bůh vyvolil pro tuto činnost, oživil svou horlivost sv. přijímáním a stali se živými NOSITELI KRISTA!

Proti zlému duchu, nepříteli spásy, jenž úskočně udržuje duše v nevědomosti, má pak velebná Svátost, jež je životem pravého apoštola, vliv tak mocný jako nic jiného.

Nejsv. Svátost oltářní zdokonaluje lásku. Tato živá památka utrpení Kristova rozněcuje v apoštolu znovu božský oheň, hrozí-li uhasnouti, přivádí ho znovu do zahrady Getsemanské, do pretoria a na Kalvarii a učí jej chápati utrpení a pokoru. Apoštolský pracovník pak mluví k zarmouceným duším řečí, která je oblažuje potěchou, plynoucí z této nejvyšší školy.

Apoštol mluví řečí těch ctností, jejichž vzorem jest Ježíš Kristus, neboť každé jeho slovo je téměř kapka svátostné krve, kanoucí na duše. Nezárí-li z apoštolského pracovníka svátostný život, budí jeho slova zanícení jen chvilkové. Nižší schopnosti duševní jsou snad trochu otřeseny a příchody do pevnosti zabráný, ale hrad sám, to jest srdce, vůle, zůstávají nejčastěji nedobytnými.

VÝSLEDEK ČINNOSTI APOŠTOLSKÉ DUŠE SE TÉMĚŘ VŽDY SHODUJE SE STUPNĚM JEJÍHO EUCHARISTICKÉHO ŽIVOTA. Známkou účinného apoštolátu jest, dovedeme-li v duších vzbuditi žízeň po časté a praktické účasti na stolu Páně. Tohoto úspěchu lze však dojíti jen tehdy, jestliže apoštol sám vpravdě žije ze svátostného Spasitele.

Jako sv. Tomáš, jenž kladl hlavu na svatostánek, aby mohl rozřešiti těžkou otázku, tak i apoštol svěřuje všecko božskému Hostu a jeho vliv na duše jest jen výsledkem jeho důvěrného styku s Původcem života.

Pius X., náš výtečný velekněz a otec, papež častého sv. přijímání, je zároveň papežem vnitřního života. „*Obnoviti všechno v Kristu!*“⁶⁹ bylo první jeho slovo, hlavně k apoštolským pracovníkům. Je to program apoštola, který žije z velebné Svátosti a který jen po-

tud vidí v Církvi úspěch, pokud duše činí pokroky v eucharistickém životě.

Proč tak četné a často tak neplodné spolky a instituce naší doby dosud neobrodily lidské společnosti? Jest jich mnohem více než v minulých stoletích, a přece nedovedly zameziti, aby bezbožnost hrozně nepustošila lidské společnosti. Proč? Protože nebyly dosti založeny na vnitřním životě, na životě eucharistickém, na životě liturgickém, správně pochopeném. Apoštolští mužové, kteří je řídili, vynikali snad logikou, nadáním, snad i jakousi zbožností; dovedli rozšířiti trochu světla a zavésti některé pobožnosti, ale protože *sami dosti nečerpali ze zdroje života*, nemohli dávatí tepla, které působí na vůli. Marně se přičiňovali, aby probudili obětavost nepochopitelnou, ale neodolatelnou, působivý kvas solidarity, ohniska nadpřirozené přitažlivosti, jež nemohou býti ničím nahrazena, a bez hluku, ale nezadržitelně šíří kolem sebe požár a pronikají pomalu a jistě všechny vrstvy lidstva, které mohou zasáhnouti. Jejich život v Ježíši byl příliš sláb, aby měl takový výsledek.

V minulých stoletích stačilo odporovati zlu obyčejnou zbožností, aby se duše uchránily nákazy; dnes však jest nutné mnohem silnější životní serum proti stokrát silnějšímu jedu, který se duším vštěpuje v nadidly nynějšího světa. Katolické podniky, místo aby byly dílnami na účinný protijed, omezily se buď jen na to, aby probouzely horlivost citovou a nadšení, které skoro právě tak rychle uhaslo jako vzplanulo, anebo nemohly vůbec zasáhnouti, než nepatrné menšiny. Semináře a noviciáty vychovávaly kněze a řeholníky, kteří nebyli dosti opojeni eucharistickým vínem. I oheň, který těmito vyvolenými dušemi se měl rozširovati na zbožné laiky, oddané apoštolské činnosti, zůstal utajen. Církev v nich ovšem dostala zbožné apoštolky, ale jen velmi zřídka pracovníky evangelia, kteří by byli měli svým eucharistickým životem ta-

kovou dokonalou zbožnost, horlivou a bdělou, horoucí, činnou, velkodušnou a praktickou zbožnost, kterou nazýváme vnitřním životem.

Jest někdy slýchat, jak se některá farnost kvalifikuje jako dobrá, jako výtečná, protože tam lidé kněze zdvořile pozdravují, jednají s ním uctivě, projevují mu jakousi náklonnost, a když je třeba, rádi mu poslouží. Ale většina z nich v neděli pracuje, místo aby šli na mši svatou, nikdo nepřijímá sv. svátostí a ve farnosti vládne nevědomost v náboženských věcech, nestřídmost, rouhání a nemravnost. A to že je výtečná farnost? Lze nazvat křesťany takové osoby, které žijí úplně pohansky? Proč my, pracovníci evangelia, kteří si stěžujeme na takový smutný nezdár, jsme nechodili pilněji do školy, v které učí kazatele věčné Slovo? Proč jsme sami důkladněji nečerpali slova života z vroucího styku se svátostným Bohem? Bůh nemluvil skrze nás, to bylo to neštěstí. Potom se nedivme, že naše lidská řeč neměla téměř výsledku.

Duše v nás neviděly odlesk Ježíše a jeho života v Církvi. Aby nám lid uvěřil, bylo by bývalo třeba, aby naše čelo bylo trochu ozářeno světlem, které kdysi ozařovalo hlavu Mojžíšovu, když se vracel s hory Sinai k izraelitům. Tato zář byla izraelitům důkazem jeho vroucího styku s Hospodinem, jenž jej poslal. Abychom vyplnili své poslání, nestačí, abychom se jevíli toliko rozšafnými a uvědomělými muži. Odlesk velebné Svátosti v nás měl hlásati lidu živého Boha, jemuž nic nemůže odolati. My, řečníci, misiónáři, katecheti, profesori, měli jsme jen proto tak malý úspěch, poněvadž na nás nebylo poznati vroucího spojení s Bohem.

My apoštolové jsme věděli, že se člověk dá pohnouti k dobru většinou jen touhou po štěstí, a přece si stěžujeme na nezdár svých podniků. Ale tažme se, zdali pak lidé na nás pozorovali odlesk věčné a nekonečné blaženosti v Bohu, které by se nám bylo do-

stalo, kdybychom byli čerpali život ze spojení s Tím, jenž skryt jsa ve svatostánku jest radostí nebeského dvora.

Božský Mistr sám neopomíjel podávati svým apoštolům tento nezbytný pokrm radosti. „*Toto mluvil jsem vám, aby radost má byla ve vás a aby radost vaše se naplnila,*“⁷⁰ pravil hned po poslední večeři, aby naznačil, jak velice bude velebná Svátost zde na zemi zdrojem všech velkých radostí.

My, sluhové Páně, pro něž svatostánek byl němým, konsekrační kámen studeným, Hostie sice vznešenou, ale téměř bezúčinnou památkou, my jsme musili ponechati duše jejich zlým cestám. Jak bychom je také byli mohli vytrhnouti ze špíny zapověděných rozkoší? Mluvili jsme sice o radostech, které přináší náboženství a dobré svědomí, ale poněvadž jsme se neuměli dosti občerstvovati u živých vod Beránkových, dovedli jsme o těchto nevýslovných radostech toliko žvatlati. A přece by touha po nich mnohem účinněji byla zlomila u duší pouta trojí žádostivosti nežli naše drtivá slova o pekle. V Bohu, jenž jest láska, ukazovali jsme duším hlavně přísného zákonodárce a soudce, jenž je právě tak neúprosný v úsudku jako přísný v trestu. Naše rty nedovedly mluvití řečí Srdce Toho, jenž lidi miluje, poněvadž náš styk s jeho božským Srdcem byl právě tak řídký jak málo srdečný.

Nedávejme vinu tomu, že lidská společnost mravně hluboce poklesla. Vždyť vidíme na př., co dovedla způsobiti ve farnostech již téměř pohanských přítomnost moudrého, činného, obětavého, schopného kněze, který především miloval Spasitele ve svatostánku. Přes všechny námahy pomocníků satanových, facti diabolo terribiles, dovedli tito kněží – bohužel je takových málo – čerpajíce sílu ze zdroje síly, z výhně svatostánku, zoceliti své nepřemožitelné zbraně tak, že ani všichni zlí duchové nebyli s to, aby je zlomili.

Modlitba na stupních oltářních nebyla pro takové

kněze neplodnou, neboť byli s to, aby pochopiti slova sv. Františka z Assisi: *Modlitba je zdrojem milostí. Kázáním se rozdávají milosti, jež jsme přijali s nebe. Sluhové slova Božího jsou vyvoleni velkým Králem, aby nosili k národům to, co sami z jeho úst zvěděli a nasbírali, především U SVATOSTÁNKU.*

Příčina naší naděje v lepší budoucnost záleží hlavně v tom, že teď vyrůstá generace apoštolů, kteří se nespokojují tím, aby pořádali toliko parádní sv. přijímání, nýbrž vychovávají duše vpravdě eucharistické.

DÍL PÁTÝ

NĚKOLIK ZÁSAD A POKYNŮ PRO VNITŘNÍ ŽIVOT

I

NĚKOLIK RAD APOŠTOLSKÝM PRACOV- NÍKŮM PRO VNITŘNÍ ŽIVOT

PŘESVĚDČENÍ

Horlivost jest jen potud úspěšná, pokud se s ní spojuje působení Ježíšovo.

Ježíš Kristus jest činitelem hlavním, my jsme jen jeho nástroji.

Ježíš Kristus nežehná podnikům, při kterých člověk spoléhá jen na své vlastní síly.

Ježíš Kristus nežehná podnikům, které se udržují jen činností přirozenou.

Ježíš Kristus nežehná podnikům, v kterých pracuje samoláska místo lásky Boží.¹

Běda tomu, kdo se štítí díla, k němuž ho Bůh povolal!

Běda tomu, kdo se věnuje apoštolské činnosti, ne-
jsa si jist vůlí Boží!

Běda tomu, kdo chce řídit apoštolské dílo bez pravé závislosti na Bohu!

Běda tomu, kdo ve své činnosti neužívá potřebných prostředků, aby si vnitřní život udržel neb ho zase nabyl!

Běda tomu, kdo neumí svůj vnitřní a činný život uspořádati tak, aby činný život neškodil vnitřnímu!

ZÁSADY

1.—Nevěnujme se pracím činností toliko přirozenou, nýbrž poradme se Boha, abychom nabyli jistoty, že

jednáme z vnuknutí jeho milosti a podle mravně jistého projevu *vůle Boží*.

2. – Jest nemoudré neb i škodlivé, trváme-li příliš dlouho v překotné činnosti, která uvádí duši do stavu, jenž se *nesrovnává* s podstatnými úkony vnitřního života. V takovém případě platí především kněžím a řeholníkům i při nejsvětějších skutcích slova Spasitelova: *Vylup je a vrhni je od sebe.*²

3. – Abychom dobře užívali času, ustanovme *dení pořádek* podle rady moudrého, vnitřního a zkušeného kněze; jestliže se nezřízeně zahrnujeme činností, třeba si při tom učiniti i násilí.

4. – Abychom prospěli sobě i bližnímu, nutno především pěstovati vnitřní život. *Čím více máme práce*, tím více vnitřního života potřebujeme, tím více musíme po něm žízni, tím více se chápati prostředků, aby tato žízeň nebyla neplodnou touhou, jíž zlý duch dovedně využítkuje, aby duše uspával a udržoval v sebeklamu.

5. – Snad je duše náhodou a opravdu podle vůle Boží tak zaměstnána, že jest jí mravně nemožno, aby prodlužovala své náboženské úkony. Neklamný teploměr, zdali se *skutečně* udržuje v horlivosti, jest, touží-li opravdu po vnitřním životě; a chápe-li se svou dobrou vůlí každé příležitosti, aby konala *podstatné úkony* vnitřního života, může býti klidna a pevně doufati v milosti zcela zvláštní. Bůh jí je dá: najde při tom dosti síly, aby pokračovala ve vnitřním životě.

6. – Jestliže se apoštol ještě nedovede udržeti *v soustředěnosti* a *v závislosti* na milosti Boží, které jej mají všude provázeti, jest jeho vnitřní život nedostatečný. Aby byl dostatečně soustředěným, není třeba velkého úsilí. *Jistý, správný a pronikavý* pohled stačí, abychom rozeznali, *zůstáváme-li* v činnosti pod vlivem Ježíšovým nebo ne.

PRAKTICKÉ RADY

1. – Musíme si dobře vštípit, že nemůžeme vésti vnitřního života, nemáme-li denního pořádku ani pevné vůle denní pořádek pravidelně zachovávat, zvláště v tom, abychom *ráno přesně vstávali* v ustanovenou hodinu.

2. – *Ranní rozjímání* je podkladem, nezbytným prvkem vnitřního života. Sv. Terezie z Avily praví: „Kdo se pevně rozhodl, že bude stůj co stůj denně půl hodiny rozjímat, urazil již polovici cesty. Nekonáme-li ráno rozjímání, ztrávíme den téměř nutně ve vlažnosti.

3. – *Mše sv., sv. přijímání*, modlitba *breviáře* a *liturgické úkony* jsou jedinečnými zlatými doly vnitřního života a musejí se konávat s věrou a s horlivostí čím dál tím větší.

4. – *Všeobecné a zvláštní zpytování svědomí* musí vésti duši právě tak jako rozjímání a liturgický život k tomu, aby ustavičně bděla nad sebou. Tak se spojuje bdělost s modlitbou: *Bděte a modlete se!*³ Duše, která dbá svého vnitřního života a přítomnosti nejsv. Trojice ve svém nitru, bude se brzo sama od sebe při každé příležitosti vraceti myšlenkami k Ježíši, zvláště když pozoruje, že se stává roztržitou nebo že slábne v horlivosti.

5. – Proto se duši stává potřebou, aby se ustavičně obracela k Bohu *duchovním sv. přijímáním a střelnými povzdechy*, jež lze snadno konati i v takové práci, která nejvíce vyčerpává, jestliže jen sami chceme. Můžeme je příjemně střídati, přizpůsobující je svým zvláštním potřebám a okolnostem, nebezpečím, nesnázím, únavě, zklamání atd.

6. – Denně neb aspoň častěji za týden musí kněz zbožně *studovati Písmo sv.*, především Nový zákon. – *Duchovní čtení* odpoledne je denní povinností. Velkomyslná duše se chrání ho zanedbávati; je duši potřebou, připomínati si nadpřirozené pravdy, články víry, které

jsou zdrojem zbožnosti a mravních důsledků, na které se tak snadno zapomíná.

7. – Při této bdělosti, jež je vzdálenou přípravou, bude *týdenní sv. zpověď* jistě proniknuta upřímnou lítostí, pravou bolestí a pevným předsevzetím, v němž jsme čím dál tím věrnější a rozhodnější.

8. – *Výroční exercicie* jsou velmi potřebné, ale nestačí. *Měsíční obnova* jednodenní neb aspoň polodenní je pro duši zevně činnou téměř nezbytná, aby ji zase uvedla do rovnováhy.

II

ROZJÍMÁNÍ JE NUTNÝM PRVKEM VNITŘNÍHO ŽIVOTA, TUDÍŽ I APOŠTOLÁTU

Planá touha po vnitřním životě, která snad povstala zběžnou četbou některé knihy, neměla by výsledku naprosto žádného; jest třeba, aby se tato touha vtělila v *přesné, radostné a praktické* rozhodnutí.

Některé osoby nás žádaly, abychom jim pomohli uskutečniti myšlenku vnitřního života tím, že bychom jim udali několik všeobecných pravidel. Na jejich přání připojujeme k této knize jakýsi druh dodatku. Činíme to rádi, jsouce přesvědčeni, že člověk apoštolsky činný – ať kněz, ať laik – může z této četby míti prospěch, je-li odhodlán, každého jitra nějakou dobu věnovati vnitřní modlitbě, a je-li přesvědčen, že ve vnitřním životě nemůže pokračovati, nevede-li liturgického života a nebdí-li nad sebou.

Měli jsme za praktičtější zvoliti pro tyto tři body formu osobního rozhodnutí. Není naším úmyslem podávati novou rozjímací metodu, snažíme se jen o to, abychom z nejlepších metod podali věci nejlepší.

ROZHODNUTÍ PRO VNITŘNÍ MODLITBU

Zůstanu věrným rannímu rozjímání.

1. Je tato věrnost nutná?

Jsem KNĚZEM a při exerciciích před svým vysvěcením jsem slyšel vážná slova: *Sacerdos alter Christus!* Pochopil jsem tehdy, že nežiji-li výhradně z Ježíše, nejsem knězem podle jeho Srdce, nejsem duší kněžskou. Jsem knězem, musím žít u vroucím přátelství s Ježíšem. Ježíš toho ode mne očekává: *Již více nenazývám vás služebníky . . . , ale nazval jsem vás přáteli.*⁴

Ale můj ŽIVOT S JEŽÍŠEM, POČÁTKEM, STŘEDEM A CÍLEM, rozvíjí se takovou měrou, jakou měrou se Ježíš stává SVĚTLEM mého rozumu a všech mých úkonů, vnitřních i vnějších, i jakou měrou se stává LÁSKOU, jež řídí všechna hnutí mého srdce, mou SILOU ve zkouškách, v bojích, v pracích a POKRMEM nadpřirozeného života, jímž nabývám podílu na životě Božím.

Ale tento život s Ježíšem je mravně nemožný, nekonám-li věrně vnitřní modlitby.

Směl bych se odvážit, abych odmítnutím zarmoutil Srdce Toho, jenž mi nabízí tento prostředek, abych s ním mohl žít v přátelství?

Věrnost ve vnitřní modlitbě jest nutná ještě z jiného, záporného hlediska: Podle božského plánu vykupitelského jest ochranou proti nebezpečím, jež plynou z mé slabosti, z mého styku se světem, z mých povinností.

Modlím-li se, jsem jak obrněn ocelovým pancířem a nezranitelný nepřátelskými šípy. Nebudu-li se modlit, zasáhnou mě zcela jistě; odtud množství chyb, kterých buď vůbec nepozorují nebo sotva pozorují, které mi však přece budou připočteny pro svou příčinu.

Zbožný, učený a moudrý P.Desürmont, jeden z nejzkušenějších exercitátorů, prohlásil bez váhání, že *kněz, který žije ve styku se světem, buď musí rozjímati, nebo že mu hrozí velmi veliké nebezpečí věčné záhuby.*

A kardinál Lavignerie praví: „Pro apoštola není střední cesty mezi dokonalou svatostí, po níž aspoň touží a o níž věrně a s odvahou – hlavně denním rozjímáním – pracuje, a pozvolným odpadem od Boha.

Každý kněz může o své modlitbě říci slova Žalmu, vnuknutá Duchem svatým: *Kdyby ZÁKON TVŮJ nebyl mým rozjímáním, dávno bych byl zahynul ve své bídě.*⁵

Tento zákon jde však tak daleko, že zavazuje kněze, aby v sobě vytvářel ducha Ježíše Krista.

Kněz má takovou cenu, jakou cenu má jeho rozjímání. Jsou dva druhy kněží:

1. Jedni se rozhodli, že svého rozjímání *nikdy* nepomenou z pohodlnosti, pro práci atd. Jen *zřídka* je může přiměti vyšší nutnost, aby své rozjímání přeložili na jinou ranní půlhodinu; takoví praví kněží jsou odhodláni, při své vnitřní modlitbě dosíci důkladných výsledků, a proto ji oddělují od díkůčinění po mši sv., od duchovního čtení a ještě více od přípravy na kázání. Touží po svatosti velmi účinně, a jestliže vytrvají, jsou mravně jisti svou spásou.

2. Jiní kněží učinili rozhodnutí *jen polovičaté*, proto své rozjímání odkládají nebo snadno zcela opomíjejí, mění jeho cíl, nebo se opravdově nepřičiňují, aby je vykonali dobře. Následek toho jest: osudná vlažnost, jemné klamy, uspané nebo falešné svědomí . . . kroky to, jimiž *duše spěje do propasti.*

Ke kterému z těchto dvou druhů kněží chci náležeti? Jsem-li na rozpacích, kterak se rozhodnouti, byly *mé exercicie pochybené.*

Všechno souvisí spolu. Zanedbám-li půlhodinu svého rozjímání, nebude míti ani mše sv., a tedy ani sv. přijímání pro mne užitku, a snadno se mohou státi hříšnými. Recitace breviáře se mi stává trapnou, konám ji téměř mechanicky; není již vřelým a radostným projevem mého liturgického života. Málo bdělosti, žádné soustředěnosti ani střelných modliteb, běda,

již ani duchovního čtení! Apoštolát má čím dál tím méně úspěchu. Duše již nekoná ani všeobecného zpytování svědomí, tím méně zvláštní. *Zpovědi jen ze zvyku, kolikrát pochybné... snad již téměř SVATOKRÁDEŽNÉ.*

Obrana hradu je čím dál tím slabší, a nepřítel legie. Napřed *trhliny*, brzy *trosky*.

2. Čím má býti mé rozjímání?

POZDVIŽENÍM MYSLI K BOHU. Sv. Tomáš praví: „*Stoupati takto vzhůru není úkonem rozumu spekulativního, nýbrž praktického, a předpokládá úkony vůle.*“ Důsledek:

Rozjímání je *skutečnou prací*, hlavně pro začátečníky. Prací, abychom se zprostili na chvíli všeho, co není Bůh; prací, abychom půl hodiny setrvali pevně u Boha a znovu se vzchopili k dobrému; prací, která s počátku je snad těžká, do které se však dám velkomyslně; prací, která ostatně bude brzy odměněna největší útěchou zde na zemi a mírem v přátelství a ve spojení s Ježíšem.

Sv. Terezie z Avily praví: „*Rozjímání jest jen přátelskou rozmluvou, při které duše důvěrně mluví s Tím, o němž ví, že ji miluje.*“

SRDEČNOU ROZMLUVOU. Nebylo by dobré, kdybych se domníval, že mi Bůh rozjímání neusnadní, když mi dal pocítiti jeho potřebu i náklonnost k němu, ano, když mi je ukládá. I když jsem snad rozjímání delší dobu opomíjel, volá mě Ježíš něžně a nabízí mi svou zvláštní pomoc pro tuto „*řeč mé víry, mé naděje a mé lásky*“, ⁶ kterou má býti má modlitba.

Mohl bych odporovati volání dobrotivého otce, jenž zve i syna marnotratného, aby přišel a poslouchal jeho slova, s ním se dětinně bavil, jemu otevřel srdce své a naslouchal tlukotu srdce jeho?

PROSTOU ROZMLUVOU. Budu při modlitbě mluvíti zcela přirozeně, to jest, budu k Bohu mluvíti jako duše

vlažná, nebo jako duše hříšná, nebo jako duše marnotratná, nebo jako duše horlivá. S dětinnou prostotou vypovím stav své duše a budu s Bohem mluvit slovy, jimiž věrně povím, co jsem.

PRAKTICKOU ROZMLUVOU. Kovář nevkládá železa do ohně, aby se rozžhavilo a svítilo, nýbrž aby je mohl kouti. Tak i rozjímání osvětluje můj rozum a zahřívá mé srdce jen proto, aby mou duši učinilo povolnou, aby se dala kovati, odkládala chyby nebo způsoby starého člověka a nabývala ctností nebo podoby Kristovy.

Výsledkem mého rozjímání tedy bude, že mou duši *povznese k svatosti Kristově*,⁷ aby ji Ježíš Kristus mohl přetvořiti podle sebe. Ty, *Pane Ježíši, ty sám PŘETVOŘUJEŠ A VZDĚLÁVÁŠ mé srdce svou jemnou, milosrdnou, ale silnou rukou.*⁸

3. Jak budu rozjímati?

Abych uskutečnil podstatu i cíl rozjímání, postupuji takto: Uvedu svůj rozum a především svou víru a své srdce před Ježíše, jenž mě učí některé pravdě nebo některé ctnosti. Zesílím svou touhu po tom, aby má duše se zladila podle ideálu, na nějž patří; lituji všeho, co se tomu ideálu ve mně protiví. Předvídaje překážky, umiňuji si, že je odstraním. Ale jsa přesvědčen, že to sám nezmohu, budu si k tomu vroucně vyprošovati účinné milosti Boží.

Jako vysílený, žíznivý poutník hledám, kterak bych se občerstvil . . . VIDEO,⁹ konečně *vidím* pramen. Ale prýští z příkré skály . . . SITIO, *žízním*. Čím více patřím na jasný pramen, jenž by mě posílil na další cestu, tím více vzrůstá přes všechny překážky má touha, a bych svou žízeň uhasil . . . VOLO, *chci!* Stůj co stůj se chci dostat k tomuto prameni a přičiňuji se o to. Ale běda, jsem na to příliš sláb! . . . VOLO TECUM, *chci stebou*: Přichází vůdce; jakmile jen zaslechne mé prosby o pomoc, přenáší mě přes obtížné přechody a brzo

se občerstvuji dlouhými douškami. Tak tryskají živé vody milosti ze Srdce Ježíšova.

Mé večerní duchovní čtení, tak cenný prvek vnitřního života, probudilo ve mně touhu po rozjímání příštího dne. *Nežli jdu spat*, připravím si povšechně, ale dobře a pevně látku k rozjímání,¹⁰ jakož i zvláštní předsevzetí, které chci učiniti, a vzbudím před Bohem touhu, abych z něho měl užitek.

Přišla *doba rozjímání*.¹¹ Odloučím se od země, nappnu svou obrazivost, aby mi živě a výmluvně představila výjev, který postavím na místo svých předsudků, roztržitostí atd.¹² Představím si jej rychle a povšechně, ale dosti výrazně, aby mě uchvátil a *vedl v přítomnost mého Boha*, jehož činnost, samá láska, mě objímá a proniká. Tak přicházím do styku se svým přítelem *živým*,¹³ *nejsvětějším* a *nejmilejším*. Hluboce se klaním. *To se patří*. Pokora, lítost, uznání závislosti, pokorná, důvěrná modlitba, která činí tuto rozmluvu s Bohem požehnanou.¹⁴

VIDEO – VIDÍM. – Jsa uchvácen tvou *skutečnou přítomností*, ó Ježíši, a tak zproštěn všeho toliko přirozeného, počínám svou rozmluvu ŘEČÍ VÍRY, která je plodnější nežli zkoumání rozumové. Za tím účelem přečtu klidně látku k rozjímání nebo si ji pečlivě pozpomínám. Shrnu ji a soustředím na ni všechnu svou pozornost.

Mluvíš ke mně a učíš mě této pravdě, ty ó Ježíši. Oživím a rozmnožím svou víru v to, co mi předkládáš jako zcela jisté, poněvadž jsi Pravda.

A ty, duše má, nepřestávej opakovati: Věřím tomu. Opakuj to čím dál tím úsilněji. Jako dítě, které odříkává svou úlohu, opakuj velmi často, že souhlasíš s touto pravdou a s jejími následky pro svou věčnost...¹⁵ Ó Ježíši, je to pravda, naprostá pravda. Věřím tomu. Chci, aby tento paprsek Božího světla byl téměř majákem celé mé denní práce. Učiň mou víru ještě živější. Vnukni mi horoucí touhu, abych žil po-

dle tohoto ideálu, a vlej mi svatý odpor ke všemu, co se mu protiví. Přijmu tento pokrm pravdy a proměním jej v sebe.

Kdybych však po několika minutách, v nichž jsem vzbuzoval víru, přece zůstal netečným k pravdě, kterou jsem si představil, nebudu déle naléhati. Dětinně ti řeknu, dobrý Mistře, jak trapnou jest mi tato nemohoucnost, a poprosím tě, abys to doplnil.

SITIO – ŽÍZNÍM. – Na množství a především na intenzitě úkonů mé víry, kterou jsem vpravdě účasten paprsku vědění božského, záleží, jak hluboce jest má duše dojata a jak vroucí je ŘEČ MĚ AFEKTIVNÍ LÁSKY.

Z toho vznikají pocity buď samy sebou, nebo je probouzí má vůle. Jsou jako květy, jež má dětinná duše sype před Ježíše. Jsou to: klanění, vděčnost, láska, radost, oddanost do jeho vůle a odloučenost ode všeho ostatního, odpor, nenávisť ke hříchu a bázeň před ním, hněv, naděje, oddanost.

Mé srdce si vyvolí jeden nebo několik těchto citů, pronikne se jimi, předkládá ti je, ó Ježíši, a opakuje ti je často, něžně, oddaně, ale prostě.

Dáš-li mi při tom útěchu, přijímám ji. Může mi prospěti, není však nutná. Klidná, ale hluboká náklonnost je mnohem jistější a užitečnější nežli povrchní dojmy, které na mně nezávisí a které nikdy nejsou měřítkem pravého a plodného rozjímání. Na čem především záleží a co je vždy v mé moci, to je má námaha, abych se sebe strásl netečností a řekl: Můj Bože, chci se spojit s tebou, chci se před tebou ponížiti, chci ti projeviti svou vděčnost, chci s radostí plniti tvou vůli. Nechci již lháti, když ti pravím, Bože můj, že tě miluji a že nenávidím všechno, co tě uráží, atd.

Ač jsem se poctivě přičinil, přece se může státi, že mé srdce zůstane chladným, a že dovede jen chabě vyjádřiti své city. Pak ti upřímně řeknu, můj Ježíši, jak mě to pokořuje a jak po tobě toužím. Budu rád dále lkáti, jsa přesvědčen, že naříkám-li takto před tebou

na svou neplodnost, nabývám zvláštního práva, abych se přece velmi účinně spojoval s tvým božským Srdcem, ač jsem vyprahlý, slepý a chladný.

Jak krásný ideál vidím v tobě, ó můj Ježíši! Ale shoduje se s tím dokonalým vzorem můj život? Budu o tom teď uvažovati pod tvým hlubokým pohledem, ó božský Učiteli, jenž jsi nyní samé milosrdenství. Až budu kdysi státi před tebou při soukromém soudu, budeš samá spravedlnost a jedním pohledem prozkoumáš tajné pohnutky i nejmenších skutků mého života. Žiji podle toho ideálu? Kdybych nyní zemřel, neshledal bys, ó Ježíši, že se mé jednání s ním neshoduje?

V čem se mám polepšiti, dobrý Mistře? Pomoz mi, abych poznal, co mi překáží následovati tebe. Pomoz mi, abych poznal vnitřní nebo vnější příčiny, bližší nebo vzdálenější příležitosti svých slabostí.

Pohled na mou bídu a na mé obtíže mě nutí, abych ti, ó nejmilejší Spasiteli, projevil svou pokoru a bolest, svůj smutek, svou hořkou lítost a žhavou touhu, abych se polepšil a velkodušně ti obětoval celou svou bytost. *Chci se Bohu líbiti ve všem.*¹⁶

VOLO – CHCI. – Pokračuji pak dále ve škole vůle. To je ŘEČ ÚČINNÉ LÁSKY. Pocity probudily ve mně touhu, abych se polepšil. Viděl jsem však překážky. Nyní je třeba, aby má vůle řekla: Chci je odstraniti! Ó Ježíši, má horlivost, s níž ti opakuji toto své „chci“, vyplývá z horlivosti, s níž jsem ti opakoval: věřím, miluji, lituji, nenávidím!

Jestliže mé CHCI není někdy tak rozhodné, jak bych si přál, ó dobrý Spasiteli, lituji slabosti své vůle, neklesám však na mysli, a neustávám ti opakovati, jak rád bych byl velkomyslným jako ty ve službě tvého Otce.

K všeobecnému rozhodnutí, že budu pracovati o své spáse a milovati Boha, přidávám rozhodnutí zvláštní: že své rozjímání vždy přizpůsobím denním obtížím,

pokoušením, nebezpečím. Především však mi záleží na tom, abych s živější láskou plnil předsevzetí,¹⁷ které je předmětem mého zvláštního zpytování (přemáhati některou chybu nebo cvičiti se v některé ctnosti). Upevním je pohnutkami, které čerpám ze Srdce Mistra. Jako pravý vojevůdce ustanovím si prostředek, který by mi zajistil úspěch, promyslím si příležitost, připravím se na boj.

Předvídám-li zvláštní příležitost k roztržitosti, k nemrtvenosti, k pokoření, k pokoušení, k těžkému rozhodnutí atd., připravím se na ten okamžik bdělostí a zvláště tím, že se spojím s Ježíšem a že se uteku k Panně Marii.

Klesnu-li i při této opatrnosti, bude přece veliký rozdíl mezi tímto pádem z ukvapenosti a jinými! Nemalomyslním, protože vím, že Bůh se oslaví, budu-li se jen stále přičiňovati, abych byl rozhodnějším, nedůvěřivějším k sobě a pokornějším k Bohu. Tak jistě dosáhnu úspěchu.

VOLO TECUM – CHCI S TEBOU. – *Kdybych chtěl vykonati něco bez tebe, ó můj Spasiteli, bylo by to právě tak zpozdilé, jako kdybych chtěl přiměti chromého člověka k tomu, aby chodil zpřímá.*¹⁸ Proč nemají má předsevzetí účinku? Asi proto, že moje „Všecko mohu“ není dovozeno z předpokladu „V tom, jenž mě posiluje“.¹⁹ Přicházím k nejdůležitějšímu bodu svého rozjímání, jímž jest POKORNÁ PROSBA čili ŘEČ NADĚJE.

Bez tvé milosti, ó Ježíši, nemohu nic. Milosti však nikterak nezasluhuji. Ale vím, že mé prosby ti nejsou obtížnými. Projevím-li v nich touhu, abych náležel tobě, svou nedůvěru k sobě a svou neomezenou, téměř opovážlivou důvěru v tvé Srdce, neodepřeš mi pomoci. Padám ti k nohám, ó nekonečná Dobroto, jak žena kananejská. S její důvěrnou a pokornou vytrvalostí prosím tě nejen o několik drobtů, nýbrž o pravý podíl na hostině, o níž jsi řekl: „*Můj pokrm jest, abych*

*činil vůli Toho, jenž mě poslal, a dokonal dílo jeho.*²⁰

Milostí stal jsem se údem tvého mystického těla, proto mám podíl na tvém životě a na tvých zásluhách a modlím se skrze tebe, ó Ježíši. Otče svatý, prosím tě skrze nejdražší krev, jež k tobě volá o smilování! Můžeš zamítnouti mou modlitbu? Ó nevyčerpatelné Bohatství, volám k tobě jako žebrák: *Vyslyš mě, neboť zbědovaný a chudobný jsem.*²¹ Oděj mě svou silou a oslav svou moc mou slabostí. Uděl mi dnes milosti, abych spojen jsa s tebou, bděl nad svým srdcem, a posiluj mě! Prosím tě o to jen pro tvou dobrotu, pro tvá zaslíbení a pro tvé zásluhy, ó Ježíši, pro svou bídu a důvěru.

Naskytne-li se překážka, pokušení, oběť pro některou z mých schopností, bude věta nebo myšlenka, kterou si беру z rozjímání jako duchovní kytičku, vydechovati vůni modlitby, jež zahalilamá předsevzetí, a znovu budu v tomto okamžiku úpětí výkřikem účinné prosby. Tento zvyk, jenž jest ovocem mého rozjímání, bude též jeho zkušebným kamenem: *Po ovoci jejich poznáte je.*²²

Když jsem dosáhl života víry a ustavičné touhy po Bohu, ustane již někdy práce video – vidím a sitio – žízním, a mé volo – chci objeví se hned na počátku rozjímání, při němž pak vzbuzují pocity lásky, oddanosti, upevňují své předsevzetí a učím se vyprošovati si přímo u Ježíše neb u neposkvrněné Panny, u andělů a svatých ještě vroucnějšího a trvalejšího spojení s vůlí Boží.

Mše sv. mě očekává. Rozjímání mě na ni připravilo. Účast na oběti kalvarské ve jménu Církve a mé sv. přijímání jsou téměř průvodci mého rozjímání.²³ Při díkůčinění uzavru do svých proseb zájmy Církve sv., duše, které jsou mi svěřeny, zemřelé, své práce, své příbuzné, přátele, dobrodince, nepřátele atd.

Recitace jednotlivých hodin mého drahého breviáře s Církví, za Církev i za sebe, časté a vroucí modlitby střelné, duchovní sv. přijímání, zvláštní zpytování, návštěva nejsvětější Svátosti, duchovní čtení, růženec, všeobecné zpytování atd., všechno to mě bude provázeti po celý den, oživí mé síly, zachová mou ranní horlivost, aby se po celý den nic ve mně nevymykalo vlivu Spasitelovu. Budu-li se v této horlivosti utíkat s počátku často, později stále k Ježíši a k jeho Matce, zmizí rozpor, který se jeví tím, že se podivuji nauce Ježíše Krista, ale při tom žiji volně, že se oddávám zbožnosti, ale nechovám se podle toho.

Ve své touze, abych prospěl apoštolským duším, vkládám sem ještě jedno předsevzetí pro ZVLÁŠTNÍ ZPYTOVÁNÍ SVĚDOMÍ. Bojím se sice, že kniha bude příliš obsírná, ale ze spisů Cassianových, některých otců církevních, i ze spisů sv. Ignáce, sv. Františka Saleského a sv. Vincence z Pauly vysvítá, že zvláštní a všeobecné zpytování svědomí jest nutným důsledkem rozjímání a že souvisí s bdělostí.

Poradivši se s duchovním vůdcem, rozhodla se duše, že při rozjímání a mezi dnem si dá více pozor na určitou chybu nebo na určitou ctnost, která je hlavním zdrojem ostatních chyb nebo ctností.

Četní koně táhnou vůz, oko bdí nade všemi, ale uprostřed spřežení jest jeden, na kterého třeba dbáti zvláště. Jde-li tento příliš napravo nebo nalevo, vybočí všichni ostatní.

Když při zvláštním zpytování zkoumáme, zdali duše pokračuje, zdali jde zpět, nebo setrvává-li na určitém, pečlivě zvoleném místě, jest to jen součástka bdělosti nad srdcem.

III

LITURGICKÝ ŽIVOT JE ZDROJEM VNITŘNÍHO ŽIVOTA, TUDÍŽ I APOŠTOLÁTU

ROZHODNUTÍ PRO LITURGICKÝ ŽIVOT

Mší sv., breviářem a ostatními liturgickými funkcemi chci jako ÚD nebo VYSLANEC CÍRKVE SV. víc a více žítí jejím životem, a tak se čím dál tím více přetvořovati v Ježíše, a to v Ježíše ukřižovaného, zvláště jsem-li jeho KNĚZEM.

1. *Co jest liturgie?*

Ó Ježíši, klaním se ti jako středu liturgie. Ty jí dodáváš jednoty. Mohu ji definovati jako veřejnou, sociální a oficiální úctu, kterou Církev vzdává Bohu, nebo jako: *souhrn prostředků, které Církev uložila především v misále, v rituále a v breviáři a jichž užívá, aby vyjádřila svou pobožnost k nejsv. Trojici, jakož i aby vyučovala a posvěcovala duše.*

V samém lůně nejsvětější Trojice pozoruj, duše má, VĚČNOU LITURGIU, kterou se tři božské osoby navzájem oslavují, oslavují božský život a nekonečnou svatost v nevyslovitelném hymnu plození Slova a vycházení Ducha svatého. *Jakož bylo na počátku . . .*

Bůh chtěl, aby byl veleben i mimo sebe. Proto stvořil anděly, a nebe hlaholí jejich jásavým voláním: *Svatý, svatý, svatý!* Stvořil viditelný svět, z něhož vyzařuje jeho moc: *Nebesa vypravují slávu Boží.*²⁴

Adam přichází na svět a začíná jménem tvorstva hymnus chvály, ozvěnu věčné liturgie; Abel, Noc, Melchisedech, Abraham, Mojžíš, národ vyvolený, David a všichni svatí Starého zákona zpívají Hospodinu o závod; izraelské svátky velikonoční, zápalné oběti starozákonní, slavnostní kult Jehovův v chrámě je-

rusalemském dodávají chválozpěvu oficiální formy. Je to chvalozpěv nedokonalý, zejména po pádu do hříchu. *Není líbezná chvála v ústech hříšníkůvých.*²⁵

Jen ty, ó Ježíši, jen ty jsi hymnou dokonalou, neboť jen tys pravou slávou Otcovou. Nikdo nemůže Otce důstojně chváliti, leč skrze tebe. *Skrze něho, s ním a v něm jest tobě, Bohu Otci . . . všeliká čest a chvála.*²⁶

Ty spojuješ liturgii pozemskou s liturgií nebeskou, k níž přidružuješ zcela přímo své vyvolené. Tvé vtělení spojilo živě a podstatně lidstvo a veškero stvoření s božskou liturgií. Bůh sám chválí Boha. Tato chvála úplná a dokonalá vrcholí v oběti na Kalvarii.

Před svým nanebevstoupením ustanovil jsi, božský Vykupiteli, oběť Nového zákona, aby se jí obnovovala tvá oběť. Ustanovils i svátosti, bys duším dával svůj život.

Své Církvi jsi uložil, aby tvou oběť a svátosti obklopila symboly, ceremoniemi, povzbuzeními, modlitbami atd., aby tím více uctívala tajemství vykoupení, aby svým dětem usnadňovala porozumění těchto tajemství, aby jim byla nápomocna, by z nich měly více užitku, a aby jejich duším vlévala úctu s bázní.

Též Církvi dal jsi poslání, aby sv. oficiem, přípravou na mši sv. a díkůčiněním po mši sv. pokračovala až do konce světa v modlitbách a chválách, které z tvého Srdce, pokud jsi žil na zemi, ustavičně vystupovaly k nebeskému Otci a které k němu stále ještě vysíláš ve svatostánku a v nebeské slávě.

Církev plnila tuto svou úlohu s láskou, kterou tě miluje jako tvá snoubenka, a s mateřskou péčí, kterou jí tvé Srdce vlilo pro nás. Tak vznikly podivuhodné sbírky, v nichž jsou všechny poklady liturgie.

Církev tedy spojuje svůj chvalozpěv s chvalozpěvem andělů a vyvolených Božích v nebi a začíná to, co bude činiti věčně. Tato modlitba církevní stává se

chvalozpěvem božským, modlitbou božskou, tím že se spojuje s chvalozpěvem Boha-člověka. Liturgie pozemská splývá s liturgií nebeských kůrů v Srdci Ježíšově v jedno a jest jen ozvěnou věčného chvalozpěvu, jenž tryská z nekonečné výhně lásky, z nejsv. Trojice.

2. Co je liturgický život?

Pane, zákony tvé Církve žádají ode mne přísně jen toho, abych věrně zachovával obřady a přesně vyslovoval slova.

Není však pochyby, že si přeješ, aby ti má dobrá vůle obětovala více. Žádáš, aby můj duch a mé srdce měly užitek z bohatství skrytého v liturgii, aby se důvěrněji spojovaly s tvou Církví a dospívaly ke spojení s tebou čím dál tím vroucnějším.

Jsa povzbuzen příkladem tvých služebníků, dobrý Mistře, spěchám, abych zasedl k bohaté hostině, k níž mě Církev zve. Jsem jist, že ve sv. oficiu, ve formulích, v ceremoniích, v modlitbách, v epištolách, v evangeliích atd., které provázejí nejsvětější oběť mše sv. a sv. svátosti, najdu právě *tak zdravou jak hojnou potravu pro rozvoj svého vnitřního života.*

Budu-li poněkud přemýšleti o základní myšlence, která spojuje liturgické prvky, a o užitečných, po nichž se poznají mé pokroky, uvaruji se tím klamu.

Každý ze svatých obřadů lze přirovnati k vzácnému drahokamu. Ale jak se ještě zvýší cena a lesk těch ceremonií, které se vztahují ke mši sv. a k sv. oficiu, dovedu-li je vložit do podivuhodného rámce, který se nazývá *církevním rokem!*²⁷

Jestliže se pak má duše po celé některé období pod vlivem určitého tajemství živí tím, co se o tom poučného a dojemného zachovalo v Písmě svatém a v Podání, udržuje-li se po celou dobu stále v témž

směru, pak jistě podlehne vlivu takové pozornosti, a v citech, které jí Církev vlévá, nalézá výživnou i chutnou potravu, aby dosáhla zvláštní milosti, kterou Bůh spojil s každým obdobím a s každým svátkem církevního roku.

Takové tajemství mě pronikne nejen jako abstraktní pravda, kterou si osvojujeme rozjímáním, nýbrž uchvátí úplně celou mou bytost, vzrušujíc i mé smysly, aby pohnula mým srdcem a přiměla mou vůli k rozhodnutí. To není jen prostá vzpomínka na minulost, jen obyčejné výročí, nýbrž skutečnost, která má ráz události přítomné, kterou Církev skutečně prožívá a jíž se skutečně účastní.

O vánocích na př. může má duše, slavíc u oltáře příchod božského Dítka, opět říci: *Dnes se Kristus narodil, dnes se Spasitel zjevil, dnes zpívají andělé na zemi.*²⁸

V každém období církevního roku září mi v misále nebo v breviáři nový paprsek lásky Toho, jenž jest naším Králem, Učitelem, Lékařem, Těšitelem, Vykupitelem a Přitelem. Jako kdysi v Betlemě, v Nazaretě nebo na březích jezera Genezaretského zjevuje se Ježíš na oltáři jako Světlo, Vlídnost, Něha, Milosrdenství. Zjevuje se tam především jako **ZOSOBNĚNÁ LÁSKA**, protože je **ZOSOBNĚNÉ UTRPENÍ**, Umírající z Getseman a Vykupitel z Kalvarie.

Tak se liturgií plně rozvíjí eucharistický život. A tvé vtělení, ó Ježíši, přiblížilo nám Boha, ukázalo nám jej viditelně v tobě. Totéž činí každé tajemství, které slavíme.

Takto mám liturgií podíl na životě sv. Církve a na životě tvém, ó Ježíši. V liturgii mám každého roku podíl na tajemstvích tvého života skrytého, veřejného, tvého utrpení a oslavení, liturgií sklízím také jeho ovoce. Mimo to nabývám pravidelnými slavnostmi Panny Marie a svatých, kteří tvého vnitřního života nejlépe následovali, více světla a síly, poněvadž jejich

příklady budí ve mně tvé ctnosti a věřícím duším vštěpují ducha tvého evangelia.

Kterak mohu splniti ve svém apoštolátě přání Pia X.? Jak by mohli věřící nabývati skrze mne účinného podílu na svatých tajemstvích a na veřejné slavnostní církevní modlitbě, což – jak praví Pius X. – je *prvním a nenahraditelným zdrojem pravého křesťanského ducha*,²⁹ kdybych já sám pomíjel pokladů liturgických a divů jejich ani netušil?

Abych svůj duchovní život ještě více ucelil a abych ještě více splynul s životem církevním, vynasnažím se, abych i ostatní svá duchovní cvičení, jak jen možno, spojoval s liturgií; budu si na př. se zálibou voliti látku k rozjímání se zřetelem k příslušné době nebo k příslušnému svátku církevního roku. Při návštěvách nejsv. Svátosti oltární budu se podle církevního roku zabývati s Dítěm Ježíšem, s Ježíšem trpícím, s Ježíšem oslaveným, s Ježíšem žijícím ve své Církvi atd. I soukromá četba o tajemství neb o životě světce, jehož památka se koná, prospěje mi v liturgickém vnitřním životě.

Ó můj přesvatý Mistře, chraň mne *nesprávného liturgického života*, jenž velice škodí životu vnitřnímu, zvláště proto, že zeslabuje duchovní boj. Chraň mne zbožnosti, při které by liturgický život záležel jen v poetických požiticích nebo v poutavém studiu náboženské archeologie. Chraň mne především zbožnosti, která by se klonila ke kvietismu a k jeho následkům, t. j. k oslabení všeho vnitřního života: bázně Boží, naděje, touhy po spáse a po dokonalosti, boje proti chybám a usilovné snahy o ctnost.

Upevni ve mně, Bože můj, především přesvědčení, že v naší době vysilujících a nebezpečných prací *nemůže liturgický život ani sebe dokonalejší nahraditi ranního rozjímání*.

Vzdal ode mne, Bože můj, všechnu přecitlivělou zbožnost, která vidí liturgický život jen v dojmech a ve vzrušováních, a vůli ponechává v otroctví obrazivosti a citlivosti.

Jistě ode mne nežádáš, abych byl lhostejným ke kráse a k poesii v liturgii. Právě naopak. Svými zpěvy a obřady obrací se Církev výslovně ke smyslům, aby ještě více uchvátila duši svých dítek, aby jejich vůli lépe ukázala pravá dobra a tím jistěji, lehčeji a dokonaleji je pozvedla k Bohu.

Mohu tedy okoušeti veškeré nepomíjitelné a spásitelné svěžesti dogmat, jež nám znázorňuje liturgie. Mohu se dáti uchvátiti velebností slavné mše svaté, mohu se kochati v modlitbách svátostného rozhřešení, v úchvatných obřadech sv. křtu, posledního pomazání, pohřbu atd.

Nesmím však zapomínati, že všechny zdroje, jež mi liturgie otvírá, jsou toliko prostředky, abych dosáhl jediného cíle veškerého vnitřního života: abych odumřel starému člověku a na jeho místě abys žil a vládl ty, ó Ježíši.

Žil bych tedy pravým liturgickým životem, jestliže bych – jsa proniknut duchem sv. liturgie – používal mše sv., oficiálních modliteb a obřadů, abych se vroucněji spojil s Církví a skrze ni měl podíl na vnitřním životě Ježíše Krista, na jeho ctnostech, aby tak lépe ze mne vyzařovaly.

3. Duch sv. liturgie.

Tento liturgický život předpokládá, ó Ježíši, zvláštní náklonnost ke všemu, co se vztahuje k počtě Boží.

Někomu je tato náklonnost již vrozena, jiní jsou méně privilegovaní. Ale modlíme-li se o to a přičiňujeme-li se o to studiem i rozjímáním, pak rovněž nabudeme porozumění pro liturgii.

Abychom toho pochopení ponenáhlu nabývali,

budeme později uvažovati o přednostech liturgického života. Zatím se budeme zabývati jeho vlastnostmi, pro něž má tak význačné místo v životě duchovním.

Jak vznešené již jest, spojujeme-li se, ó Ježíši, myšlenkami a dobrým úmyslem zároveň s Církví s tvou svatou obětí, spojujeme-li svou modlitbu s oficiální a stálou modlitbou církevní! Srdce prostých věřících vznáší se k Bohu mnohem jistěji, jsouc povznášeno tvým chvalozpěvem, klaněním, díkůčiněním, smírem a tvou prosbou.³⁰

Jestliže však někdo aktivně, jak praví sám Pius X., působí při sv. tajemstvích a při veřejných a slavných modlitbách tím, že zbožně a s porozuměním je jim přítomen, že si přeje, aby měl užitek ze svátků a z obřadů, nebo ještě lépe, přisluhuje-li někdo při mši sv., při ní odpovídá nebo pomáhá při recitaci nebo při zpěvu officia, spojuje se ještě úžeji s myšlenkami Církve sv. a tak čerpá pravého křesťanského ducha z *jeho prvotního nenahraditelného zdroje*.³¹

Ale Církvi svatá, jak vznešeným posláním teprve jest, můžeme-li se mocí sv. svěcení nebo řeholní profese postaviti jako tvoji vyslancové před trůn Boží s anděly a svatými a tam přednáseti tvou oficiální modlitbu!

A důstojností nepřirovnatelnou, které nelze ani slovy vyjádřiti, jest, jestliže jako posvěcený sluha sv. Církve stávám se druhým Kristem, když uděluji sv. svátosti a především, když sloužím mši svatou.

ZÁSADA 1. – Jako ÚD CÍRKVE SV. musím býti přesvědčen, že účastním-li se některého liturgického úkonu JAK OBYČEJNÝ KŘEŠŤAN,³² jsem spojen s celou Církví netoliko obcováním svatých, nýbrž skutečným a účinným spolupůsobením při náboženském úkonu,

který Církev, mystické tělo Kristovo, jako společnost přináší Bohu. A tímto spojením usnadňuje mateřská láska Církve mé duši, aby nabyla křesťanských ctností.³³

Tvá Církev, ó Ježíši, činí společnost dokonalou a její členové jsou mezi sebou úzce spojeni a k tomu určeni, aby tvořili společnost ještě dokonalejší a světější: společnost vyvolených.

Jako křesťan jsem údem toho těla, jehož hlavou a životem jsi ty, božský Spasiteli. Pokládáš mě za svůj úd a působím ti zvláštní radost, jestliže v tobě spatřuji svou hlavu a v sobě ovečku z toho ovčince, jehož jediným pastýřem jsi ty a který spojuje ve svou jednotu všechny mé bratry z Církve bojující, trpící a vítězné.

Tvůj apoštol mi o tom dává poučení, které potěšuje mé srdce a podporuje můj duchovní život. Praví: *„Jako totiž tělo jest jedno, a přece mnoho údů má, všechny pak údy těla, ač jich mnoho jest, (jen) jedním tělem jsou, tak i Kristus.“*³⁴ A jinde praví: *„Jako totiž v jednom těle máme mnoho údů, tak i my (počtem) mnozí jsme jedním tělem v Kristu, každý jednotlivec však údem jeden druhého.“*³⁵

Tato jednotu církevní je nedílná ve svém celku a ve svých údech; celá v celku a celá v každé své části,³⁶ spojena v Duchu svatém, spojena s tebou, ó Ježíši, a tebou uvedena do jediné a věčné společnosti Otce, Syna a Ducha sv.

Církev je společnost věřících, kteří pod jednou a touž nejvyšší hlavou, spojeni jsouce touž věrou a láskou, snaží se o týž cíl, O SPOJENÍ S KRISTEM týmiž prostředky, které se soustřeďují v milosti, která se nám obyčejně udílí modlitbou a sv. svátostmi.

Velká modlitba, nejpřednější prostředek milosti, je modlitba liturgická, modlitba samé Církve; tato modlitba jest mocnější nežli modlitba jednotlivcova i než modlitba zbožných sdružení, ačkoli i tato modlitba jest mocna a evangeliem doporučována.

Jsem-li svátostí křtu přivtělen k pravé Církvi, dítětem Božím a údem Kristovým, nabývám práva, abych měl podíl na ostatních svátostech, na sv. oficiu, na pokladech mše sv., na odpustcích a na modlitbách sv. Církve; mohu těžiti ze všech milostí a ze všech zásluh svých bratří.

Křest svatý mi vtiskl nezrušitelné znamení, které mě zplnomocňuje k službě Boží podle obřadů náboženství křesťanského.³⁷ Křtem sv. stávám se údem království Božího, *rodu vyvoleného, královského kněžství, svatého národa.*³⁸

Mám tedy jako křesťan podíl na svatém kněžství, ač zpozdáli a nepřímou, svými modlitbami, oběťmi, svou účastí při mši sv. a při liturgických výkonech, rozmnožuje úkony ctností, jak doporučí sv. Petr, duchovní oběti, konaje vše proto, abych se Bohu zalíbil a s ním spojil, a čině své tělo *živou, svatou a Bohu líbeznou obětí.*³⁹ Právě tuto pravdu vyjadřuješ, Církvi svatá, když skrze kněze pravíš věřícím: „*Modlete se, bratří, aby moje i vaše oběť příjemnou se stala u Boha Otce všemohoucího.*“ Kněz praví též v kánonu: „*Pomni, Pane, . . . i všech vůkol stojících . . . , za které ti přinášíme nebo kteří tobě přinášejí tuto oběť chvály . . .*“ A dále: „*Tuto tedy oběť služebnosti naší, ale i veškeré čeledi své, prosíme, Pane, abys usmířen přijal . . .*“⁴⁰

Svatá liturgie vskutku je tak společným dílem celé Církve, t. j. kněze a lidu, že tajemství této jednoty v ní ustavičně trvá nezničitelnou silou obcování svatých, v něž věříme, jak praví apoštolské vyznání víry. Sv. officium nebo mše sv., které jsou hlavními částmi liturgie, nemohou se slaviti, aby při nich nebyla celá Církev spojena a tajemně přítomna.

Proto se ve sv. liturgii koná *všechno společně, ve jménu všech, na prospěch všech.* Všechny modlitby se říkají v množném čísle. Toto pevné pouto, jímž jsou všichni údové spojeni touž věrou a týmiž svátostmi,

budí v duších bratrskou lásku, význačnou známku těch, kdo chtějí býti následovníky Ježíše Krista: *Po tom poznají všichni, že jste učedníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.*⁴¹ A to pouto ovíjí se tím více kolem členů Církve, čím více mají obcováním svatých podíl na milostech a na lásce její Hlavy, jež jim dává nadpřirozený a božský život.

Tyto pravdy jsou základem života liturgického a život liturgický mě pak opětně k nim stále přivádí.

Jakou lásku k tobě, ó svatá Církví Boží, rozněcuje ve mně tato myšlenka: Jsem tvým údem, jsem údem Kristovým! Jak velkou lásku ke všem křesťanům ve mně budí, vždyť jsou mými bratřími a jsme jen jedno v Kristu! Jakou lásku však teprve k mé božské Hlavě, k Ježíši Kristu!

Nic mi nesmí býti lhostejným, co se týká tebe, svatá Církví. Rmoutím se, jsi-li pronásledována, těším se z tvých úspěchů a vítězství.

Jakou radost mi působí myšlenka, že, posvěcují-li sebe, zvyšují tvou krásu a pracují o posvěcení všech tvých dítek, svých bratří, i o spáse velké rodiny lidstva!

Ó svatá Církví Boží, přičiním se, pokud na mně jest, abys byla čím dál tím krásnější, světlejší a četnější; nádhera tvého celku vzrůstá s dokonalostí každého z tvých dítek; jejich poměr k tobě je zakotven v naprosté jednotě, která byla základní myšlenkou modlitby Ježíšovy po poslední večeři a pravou závětí jeho Srdce: *Aby byli jedno.*⁴²

Jakou úctu mám k tvé liturgické modlitbě, svatá matko Církví! Jsem tvým údem, proto jest tvá modlitba mou modlitbou, zvláště tehdy, když se jí účastním nebo při ní působím. Vše, co náleží tobě, jest mé, vše, co mám já, náleží tobě.

Kapka vody není nic, spojí-li se však s oceánem, má podíl na jeho moci a nesmírnosti. Tak i moje modlitba, spojí-li se s modlitbou tvou. V očích Božích, před nimiž je stálá přítomnost a jejichž pohled zároveň ob-

jímá minulost, přítomnost i budoucnost, je vše to jen jediným všeobecným hymnem chvály, který od počátku vysíláš k trůnu Věčného a v němž budeš pokračovati až do konce časů.

Ty, Ježíši, chceš, aby se má zbožnost řídila mým prospěchem, mými potřebami a mým zájmem.

Ale pořádek proseb Otčenáše mě učí, že si přeješ, abych svou zbožností především oslavoval Boha,⁴³ a dalek jsa zbožnosti sobecké, úzkoprsé a osamocené, uzavíral do svých modliteb také všechny potřeby svých bratrů.

A právě liturgickým životem usnadňuješ mi vznešenou a velkodušnou zbožnost, která s velkým srdcem chválí Boha, aniž jí to škodí v duchovním boji; zbožnost milou, bratrskou a katolickou, která objímá všechny duše a zajímá se o všechny starosti Církve svaté.

Je to tvým posláním, svatá matko Církvi, abys bez ustání plodila dítky božskému Snoubenci a vychovávala je *v míru plnosti Kristovy*.⁴⁴ Tys přijala přehojně všech prostředků, abys mohla dojítí tohoto cíle. Význam, který přikládáš liturgii, dokazuje, kterak se snažíš, abys mě naučila chváliti Boha a abys pracovala o mém duchovním pokroku.

Za svého veřejného života mluvil Ježíš *jako moc maje*.⁴⁵ Tak mluvíš i ty, svatá matko Církvi. Jako strážkyně pokladu pravdy jsi sobě vědoma svého poslání, jako rozdatelka krve Vykupitelovy znáš všechny zdroje posvěcení, které ti božský Spasitel svěřil.

Neobracíš se k mému rozumu, abys mi řekla: Pátrej a zkoušej! nýbrž dovoláváš se mé víry pravíc: Důvěřuj mi; nejsem tvá matka? Co jiného žádám, než abys byl čím dál tím podobnější svému božskému vzoru? Kdo zná Krista lépe nežli já, jeho nevěsta? *Kde tedy najdeš spíše ducha Vykupitelova než v liturgii, která jest pravým výrazem mých myšlenek a mých citů?*

Ano, svatá a milovaná matko, ponechávám se ti s dětinnou prostotou a důvěrou, abys mě vedla a vzdělávala. Říkám si: *Modlím se se svou matkou*. Ona mi klade na rty svá vlastní slova, aby mě pronikla svým duchem a vložila své city do mého srdce.

S tebou, svatá Církví, budu se tedy radovati: *gaudeamus, exultemus*; s tebou budu lkáti: *ploremus*; s tebou chváliti Boha: *confitemini Domino*; s tebou prositi o milosrdenství: *miserere*; s tebou doufati: *speravi, sperabo*; s tebou milovati: *diligam*. Se záplem připojuji se k prosbám, jež pronášíš ve svých podivuhodných modlitbách, aby spasitelný dojem tvých slov a svatých obřadů hlouběji vnikl do mého srdce, učinil je povolnějším dotekům Ducha svatého a zakotvil mou vůli ve vůli Boží.

ZÁSADA 2. – Jestliže jedním v některé liturgické funkci jako ZÁSTUPCE CÍRKVE SV., žádá Bůh, abych mu podával svou zbožnost, svou úctu, chválu, svůj dík, smír atd., jsa si vědom OFICIELNÍHO ROZKAZU, jímž jsem byl poctěn, a spojuje se víc a více se životem církevním, abych pokračoval ve všech ctnostech.

Jsem tedy zástupcem sv. Církvě, abych jejím jménem a jménem všech jejích dítek ustavičně přinášel Bohu skrze tebe, Ježíši, oběť chvály a prosby, jsem tedy podle krásného vyjádření sv. Bernardina Sienkého *persona publica totius Ecclesiae os*.⁴⁶

Při každé liturgické funkci jednají ve mně dvě osoby, jak je tomu u vyslance. Když vyslanec mluví a jedná jménem svého knížete, oděn jsa odznaky svého úřadu, je v tom okamžiku zástupcem a v jistém smyslu osobou panovníka samého; jinak jest jen obyčejnou soukromou osobou.

Tak je tomu umne, když konám své liturgické funkce. K své individuální bytosti připojuji hodnost, která mi ukládá veřejný úkon. Mohu a musím se tedy poklá-

dati za zmocněnce, za veřejného vyslance celé Církve.

Když se modlím, když recituji oficium, i soukromě, nečiním tak jenom svým jménem. Nevybral jsem si sám slov, kterých užívám; *Církev mi je klade na rty*. Církev se tedy modlí mými ústy, mluví a jedná mnou, jako král mluví a jedná svým vyslancem. Jsem tedy vpravdě CELÁ CÍRKEV podle krásného výroku sv. Petra Dam.⁴⁷

Skrze mne spojuje se Církev s božským náboženstvím Ježíše Krista a skládá nejsvětější Trojici hold klanění, díky, smíru a prosby.

Jsem-li si tedy poněkud vědom své důstojnosti, jak bych mohl na př. začítí modlitbu breviáře, aby se nestal v mé bytosti tajemný úkon, který mě povznáší nade mne samého, nad přirozený obor mých myšlenek, který mě naplňuje dokonalým přesvědčením, že jsem *prostředníkem mezi nebem a zemí*.⁴⁸

Jaká by to byla škoda, kdybych zapomínal těchto pravd! Svaté duše byly jimi proniknuty.⁴⁹ Žily v nich. Bůh čeká ode mne, že si na to vzpomenu, když konám některou liturgickou funkci. Církev mi liturgickým životem ustavičně pomáhá, abych nezapomínal, že jsem jejím vyslancem, a Bůh žádá, aby se v praxi s tímto názvem srovnával můj život.⁵⁰

Můj Bože, pronikni mě hlubokou úctou k poslání, jež mi Církev svěřuje. Jakou vzpruhu v něm najdu proti své nedbalosti v duchovním životě! Ale dej mi též, abych pochopil svou křesťanskou důstojnost, uděl mi dětinného smýšlení o tvé Církvi, abych hojně čerpal z pokladů vnitřního života, nahromaděných ve svaté liturgii.

ZÁSADA 3. – Jestliže jako KNĚZ při mši sv. proměňuji neb uděluji sv. svátosti, musím oživit své přesvědčení, že jsem SLUŽEBNÍKEM JEŽÍŠE KRISTA, tedy ALTER CHRISTUS, a míti za jisto, že na mně záleží,

naleznu-li ve svých funkcích zvláštní milosti, s nimiž bych si osvojil ctnosti, kterých se žádá po knězi.⁵¹

Věřící tvoří jediné tělo, ale v tomto těle nemají všichni týž úkol. *Všichni údové nemají téhož úkonu.*⁵² *Jsou pak dary rozličné.*⁵³

Protože jsi, ó Ježíši, chtěl ve své Církvi zachovati viditelně svou oběť, ustanovil jsi v ní kněžství, jehož prvním účelem jest, aby pokračovalo v tvé oběti na oltáři, dále aby svatými svátostmi rozdílelo tvou krev a posvěcovalo tvé mystické tělo, vlévajíc v ně svůj božský život.

Jako Velekněz ustanovil jsi od věčnosti, že mě vyvolíš a posvětiš pro svou svatou službu, abys vykonával skrze mne své kněžství.⁵⁴ Udělils mi své moci, abys mým spolupůsobením⁵⁵ vykonával dílo mnohem větší, nežli jest stvoření vesmíru, totiž zázrak proměňování, a abys tímto zázrakem zůstával obětním a náboženským středem své Církve.

Nyní chápu nadšené výroky svatých otců o velikosti kněžské důstojnosti.⁵⁶ Jejich slova nutí mě důsledně, abych se pokládal za druhého Krista, poněvadž se mi dostalo podílu na tvém kněžství: SACERDOS ALTER CHRISTUS.

Což nejsem druhým Kristem, když jest má osoba s osobou jeho tak spojena, že má slova *Toto jest tělo mé! Tento jest kalich krve mé!* činí Kristus svými slovy, ačkoli je pronáším já?⁵⁷ Propůjčuji mu svých rtů, abych mohl říci beze lži: *Mé tělo! Má krev!*⁵⁸ Stačí, abych proměňovati chtěl, a chce to také On. Tvá vůle se spojuje s vůlí mou. Při největším úkonu, jaký zde na zemi můžeš vykonati, je *tvá duše, ó Ježíši, spojena s mou duší.* Propůjčuji ti to, co mi nejvíce náleží, svou vůli. A tvá vůle ihned splývá s vůlí mou.

Jednáš tak velice skrze mne, že kdybych se odvážil říci nad chlebem *Toto je tělo Ježíše Krista* místo *Toto je tělo mé*, bylo by proměňování neplatným.

Velebná Svátost jsi ty sám, ó Ježíši, pod způsobou

chleba. A nepřipomíná mi opětně každá mše svatá, že obětujícím knězem jsi ty sám pod způsobou člověka, kterého vyvolil pro svou svatou službu?⁵⁹

ALTER CHRISTUS! Jsem po každé ochoten, oživit v sobě tato slova, kdykoli uděluji svaté svátosti? Jen ty, ó Ježíši, jako Vykupitel, můžeš říci: *Já tě křtím! Já tě rozhřešuji!* Jen ty můžeš takto vykonávat moc, která je právě tak božská, jak je božskou moc tvůrčí. Já také vyslovuji tato slova. A andělé dbají mne více než slova Staň se, které oživilo nicotu,⁶⁰ neboť tato slova jsou s to, aby vytvořila Boha v duši a utvořila dítě Boží, které má podíl na vnitřním životě Božím.

Při každé kněžské funkci slyším tvá slova: Jak můžeš, synu můj, předpokládati, když jsem tě svou božskou mocí učinil druhým Kristem, že to strpím, jsi-li ve svém obyčejném životě *bez Krista* nebo dokonce *proti Kristu*?

Jak, při svých funkcích jsi splýval zcela se mnou, a za okamžik by mé místo zaujal zlý duch, aby z tebe hříchem udělal jakéhosi antikrista neb aby tě uspal, abys dobrovolně zapomněl na svou povinnost, že mne máš následovati a obléci se ve mne podle slov apoštolových?

Jestliže se jen z lidské křehkosti dopouštíš denních chyb, jichž hned zase lituješ a za něž činíš pokání, můžeš spoléhat na mé milosrdenství. Žiješ-li však zcela chladně jako bez víry a vracíš-li se bez lítosti k svým vznešeným funkcím, jistě vzbudíš můj hněv.

Je propast mezi tvými kněžskými úkony a úkony kněží Starého zákona. A přece hrozili moji proroci Sionu pro hříchy lidu a jeho vůdců; poslyš, co se stalo, když kněží zapomínali na svou povinnost: *Vyčerpal Hospodin své rozhořčení, vytil svůj roztrpčený hněv, zapálil oheň na Sionu i zhltať základy jeho . . . (to) pro . . . nepravosti kněží.*⁶¹

S jakou přísností zapovídá proto má Církev knězi,

aby nevystupoval k oltáři ani neuděloval sv. svátostí, má-li na svědomí jediný těžký hřích!

Poslušna jsouc mého vnuknutí, jde ještě dále. Svými obřady tě vede, aby ses rozhodl buď PRO ZBOŽNOST nebo PRO POKRYTECTVÍ. Musíš se rozhodnouti, že buď povedeš vnitřní život, nebo že *od počátku mše sv. až do konce mi budeš říkati to, co nemyslíš, a prositi o to, čeho si nepřiješ*. Se svatými slovy a obřady je úzce spojen duch lítosti, duch čistoty, jenž nestrpí nejmenších chyb, tedy duch bdělosti nad sebou; duch klanění, tedy duch sebranosti; duch víry, naděje a lásky, tedy nadpřirozený směr vnějšího chování i činnosti.

Můj Ježíši, jsem si vědom, že by to bylo pokrytectvím, kdybych oblékal svatá roucha a nesnažil se o ctnosti, které znamenají. Od nynějška nechci, aby poklony, znamení kříže, modlitby byly pouhým zdáním, aby toliko zakrývaly mou prázdnotu, můj chlad, mou lhostejnost k vnitřnímu životu, a přidávaly kmým hříchům ještě hřích pokryteckého chování před velebností Boží.

Kéž by mě vždy naplňovala svatá hrůza, když se blížím k tvým hrozným tajemstvím a oblékám liturgická roucha! Modlitby, jež při tom konám, předpisy misálu a rituálu, plné vroucnosti a síly, kéž mě po každé vyzývají, abych zpytoval své srdce, shoduje-li se s tvým Srdcem, ó Ježíši, pravou a účinnou touhou následovati tebe zbožným vnitřním životem!

Pryč s výmluvami, které by mi chtěly namluviti, že stačí, jsem-li druhým Kristem jen při svatých úkonech, že není třeba, abych se oblékal v Ježíše Krista, že stačí, když jen nejsem proti Kristu.

Poněvadž nejsem toliko vyslancem Ježíše ukřižovaného, nýbrž DRUHÝM JEŽÍŠEM UKŘÍŽOVANÝM, byla by to ode mne opovážlivost, kdybych se chtěl skrývati v pohodlné zbožnosti a spokojovati se ctnostmi jen prostředními.

Marně bych si namlouval, že osoby řeholní jsou víc než já povinny následovati Ježíše a snažiti se o vnitřní život. To je *velký omyl*, jenž pochází z nejasných pojmů. Řeholník se zavazuje, že bude užívati určitých prostředků: slibu poslušnosti, chudoby, že bude zachovávat stanovy, aby došel svatosti. Jako kněz nejsem vázán těmito prostředky, ale jsem povinen snažiti se o týž cíl a uskutečniti jej, a to z *důvodů mnohem četnějších* než duše Bohu zasvěcená, která není rozdatelkou božské krve.⁶²

Běda mně, uspávám-li se úmyslně v klam, z něhož bych se snadno mohl vyvésti, kdybych se radil učitelského úřadu církevního a nauky svatých, v klam, jehož nesprávnost poznám na práhu věčnosti!

Běda mně, jestliže jsem nedovedl těžiti ze svých funkcí, abych poznal, čeho po mně žádáš, nebo jestliže jsem zůstal hluchým k mluvě svatých věcí, které mě obklopovaly: oltářů, zpovědnic, křtitelnice, nádob, posvátného prádla a paramentů! *Následujte toho, co činíte!*⁶³ *Očistte se vy, kteří nesete nádobí Hospodinovo!*⁶⁴ *Obětují zápalné oběti Hospodinovi, pokrmu to Boha svého; proto budou svatí.*⁶⁵

Čím více každá z mých funkcí jest skutečnou milostí, kterou mi Bůh nabízí, aby duši mou přetvořil podle svého obrazu a podobenství, tím méně lze omluviti, uzavírám-li svůj sluch tvému volání, ó Ježíši.

Církev mi vyprošuje této milosti. Její srdce, které si snažně žádá splniti tvé naděje, mě opatruje jako zřítelec oka svého. Před svěcením dala mi vysvětliti těžké důsledky mé totožnosti s tebou.

Impone, Domine, capiti meo galeam salutis, ad ... Praecinge me cingulo puritatis ... Ut indulgeris omnia peccata mea. Fac me tuis semper inhaerere mandatis et a te numquam separari permittas, etc. Nemodlím se takto za sebe jen já, všichni praví věřící, všechny horlivé duše tobě zasvěcené, všichni údové církevní hierarchie činí mou ubohou modlitbu svou modlitbou.

Jejich výkřik se vznáší k tvému trůnu. Slyšíš v něm hlas své nevěsty. A jestliže tvoji služebníci, jsouce odhodláni vésti vnitřní život, zladí svá srdce podle svých funkcí, vyslyšíš je vždycky.

Nechci se vylučovati dobrovolnou nedbalostí z proseb, které při mši svaté nebo při udělování sv. svátostí vysílám k Otci tvému za všechny věřící, chci těžiti z těch milostí, ó Ježíši. Při všech svých kněžských úkonech budu své srdce dokořán otvírati tvému svatému vlivu. Tys v ně vlil světlo, útěchu a sílu, abych přes všechny překážky upravoval *své úsudky, city a své úmysly podle tvých úsudků, citů a úmyslů* tak, jako mě kněžství ztotožňuje s tebou, věčným Knězem, když se skrze mne činíš obětí na oltáři nebo vykupitelem duší.

Shrnuji několika slovy tři zásady liturgického života.

S CÍRKVÍ. Jestliže se spojuji s Církví jak *obyčejný křesťan*, zve mě toto spojení, abych se dal proniknouti tímž smýšlením, jako má Církev.

CÍRKEV. Jednám-li jako *vyslanec církevní* před trůnem Božím, jsem Církev sama. To mě pobádá ještě víc, abych její snahy učinil svými snahami, abych byl méně nehodným, obraceti se k přesvaté Velebnosti, a aby můj apoštolát, který vykonávám oficiální modlitbou, byl ještě plodnější.

KRISTUS. Ale poněvadž, maje podíl na kněžství Kristově, jsem *druhým Kristem*, kterými výrazy lze vyjádřiti tvé vyzvání, ó Ježíši, abych se ti stával čím dál tím podobnějším, abych tak před věřícími vyzařoval tebe a *apoštolátem příkladu* je strhoval, aby tebe následovali!

4. Přednosti života liturgického.

a) Liturgický život mě učí trvale ve všem jednati z pohnutek nadpřirozených.

Můj Bože, jak je mi často těžko jednati vždy z pohnutky nadpřirozené! Zlý duch a tvorové pomáhají mé samolásce, aby mou duši a její schopnosti vymanili ze závislosti na Ježíši, jenž žije ve mně. Kolikrát za den zakalí se mi z nedostatku bdělosti a věrnosti čistota úmyslu, která jediné může učiniti mé skutky záslužnými a můj apoštolát plodným! Jen při ustavičné námaze mohu s milostí Boží dosáhnouti toho, aby oživujícím principem většiny mých skutků byla milost, jež je přivádí k Bohu jakožto k jejich cíli.

Proto jest mi rozjímání nutností. Ale jaký rozdíl, koná-li se rozjímání na podkladě liturgického života! Rozjímání a liturgický život jsou dvě sestry, které se navzájem podporují. Rozjímání přede mší sv. a před breviářem mě uvádí do nadpřirozeného ovzduší, liturgickým životem pak se udržuji v duchu modlitby i přes den. P. Olivaint říkával: „Konám dobře rozjímání, abych dobře celebroid; a celebroid a modlím se zbožně breviář, abych nazítrí zas dobře rozjímal.“

Jak snadno se mi ve tvé škole, Církvi svatá, stává zvykem, vzdávati svému Otci a Tvůrci náležitou čest! Jako snoubenka Toho, jenž jest KLANĚNÍM, DÍKŮČINĚNÍM, SMÍRCEM a PROSTŘEDNÍKEM v nejvyšším významu slova, vléváš mi v liturgii vroucí touhu, kterou Ježíš toužil po oslavě svého Otce: to je první cíl, který sis vytkla, ustanovujíc svatou liturgii.

Není patrné, že mě zcela pronikne ctnost zbožnosti, jestliže vedu liturgický život? Vždyť celá liturgie není nic jiného nežli ustavičný a veřejný úkon této ctnosti, po božských ctnostech nejvznešenější.

Zbožnost, bdělost a duchovní boj jsou projevem

závislosti všech mých schopností na Bohu a mohou se jistě rozvinouti, používám-li světla víry. Ale jak velice člověk potřebuje pomoci všech svých schopností, má-li svého ducha upoutati na věčná dobra, má-li nadchnouti své srdce, aby zatoužilo míti z nich užitek, má-li povzbuditi svou vůli, aby si jich často vyprošovala a ustavičně se o ně snažila!

Liturgie uchvacuje úplně celou mou bytost. Souhrnem obřadů, pokleknutí, poklon, symbolů, zpěvů, modliteb, které působí na zrak, na sluch, na citivost, na obrazivost, na rozum a na srdce, obrací mě liturgie zcela k Bohu. Připomíná mi, že všechno ve mně se musí vztahovati k němu.

Všechno to, čím mi Církev ukazuje práva a nároky Boží na hold mé dětinné úcty a na mou naprostou příslušnost k Bohu, rozvíjí ve mně ctnost zbožnosti a tím ducha nadpřirozeného smýšlení.

V liturgii mi všechno mluví o Bohu, o jeho dokonalostech, o jeho dobrodiních; všechno mě přivádí k Bohu; všechno mi ukazuje jeho prozřetelnost tím, že mé duši ustavičně nabízí prostředky k svatosti ve všem, ve zkouškách, v pomoci Boží, v napomínání, v povzbuzování, ve slibech, v osvíceních i v hrozbách.

Liturgií mluvím stále k Bohu a projevuji svou zbožnost nejrůznějším způsobem. Jak hluboce se ve mně tato ctnost zakořeňuje tak četnými úkony, jež konávám denně při svých funkcích jako sluha Církve, ponechávám-li se vlivu liturgického života s touhou, abych z něho měl prospěch! Jak bych tu nedospěl k návyku, k duševnímu stavu, tedy k pravému vnitřnímu životu?

Liturgie je *školou přítomnosti Boží*, a to školou přítomnosti našeho Boha, jak nám ho zjevilo vtělení, nebo spíše *školou přítomnosti Ježíšovy* a *školou jeho lásky*.

Láska se živí poznáním, jak láskyhodná je milovaná bytost; živí se důkazy lásky, které nám dala milovaná bytost; především však, praví sv. Tomáš, živí se její přítomností.

Liturgie nám opakuje, vysvětluje a přizpůsobuje různé projevy života Ježíšova mezi námi. Pokračujíc téměř v životě Ježíšově, zjevujíc nám ve všech tajemstvích lásku a něhu jeho Srdce, udržuje nás v nadpřirozeném a božském ovzduší.

Liturgií pokračuješ, ó Ježíši, ve svém velkolepém vyučování a ve velkém projevu své lásky. Poznáváme tě víc a více nejen historicky, to jest zahalena stáletími, ani ne tak, jak tě často poznávají theologové těžkými úvahami. Jsi mi zcela blízko. Jsi vždy Emanuel, BŮH S NÁMI, se svou Církví, a proto se mnou. Tys ten, s nímž žije každý úd Církve a jehož mi liturgie při každé příležitosti napřed představuje jako příklad a jako cíl mé lásky.

Slavnostmi církevního roku, čteními z evangelia a ze spisů apoštolských, podivuhodnými paprsky, jež vyzařují z tvých svátostí, hlavně z nejsvětější Svátosti oltářní, žiješ mezi námi, takže slyšíme údery tvého nejsvětějšího Srdce.

Ježíš žije ve mně a chce ve mně působiti, nečiním-li překážek. Jakou vzpruhou pro nadpřirozený život jest mi rozjímání, vštěpuje-li mi tuto pravdu! A jak teprve působí tato vzpruha, jestliže se různými prostředky, které mi liturgie poskytuje, živím častěji za dne článkem víry o milosti, článkem víry o Ježíšově modlitbě, o Ježíšově působení v každém údu, jež oživuje, to jest, udržují-li se pod vlivem nadpřirozena, žiji-li v Ježíšově lásce a ve spojení s ním.

Všechny formy lásky: láska zálibná, blahovolná, láska, která dává přednost, a láska, která něco očekává, vyzařují z podivuhodných kolekt, žalmů, obřadů, proseb a pronikají mou duši.

Jestliže si takto představuji Ježíše živého, vždy ve

mně přítomného, zesílí se tím můj vnitřní život a stane se velkodušným. Mám-li se pro nadpřirozený život něčeho zříci, v něčem se zapřítí, vyplnití těžkou povinností, snášeti utrpení nebo nespravedlnost, ztrácí při tom duchovní boj, ctnost a zkouška svůj bolestný a odpudivý ráz, jestliže *místo holého kříže vidím na kříži tebe*, můj Spasiteli, jenž, ukazuje mi své rány, žádáš po mně této oběti na důkaz lásky.

Liturgie je mi při tom vzácnou podporou, opakujíc mi, že při těchto projevech lásky nejsem sám. Nejsem sám v boji proti přirozenosti, která mě hledí stále ovládati. Církev, jež se zajímá o mé spojení s Kristem, provází mě mateřsky, dává mi podíl na zásluhách milionů duší, s nimiž jsem v obcování svatých, duší, které mluví touž řečí lásky jako já, a obnovuje mě v jistotě, že nebe a očistec jsou jen k tomu, aby mě povzbuzovaly a mi pomáhaly.

K tomu, aby duše všemi svými úkony směřovala k Bohu, nic nepřispívá víc nežli vzpomínka na věčnost.

Ve sv. liturgii však mi všechno připomíná *poslední věci*. Výrazy, věčný život, nebe, peklo, smrt, věčnost a jiné podobné, opakují se stále. Přímluvy neb officium za zemřelé, pohřby připomínají mi smrt, soud, věčnou odměnu a věčný trest, cenu času a potřebu očisty zde na zemi neb aspoň v očistci, abych přišel do nebe.

Svátky svatých vypravují mi o slávě těch, kteří mě předešli, a ukazují mi korunu, která mě očekává, půjdu-li jejich cestou a za jejich příkladem.

Těmito naučeními Církev ke mně ustavičně volá: Milá duše, uvažuj o věčnosti, abys zůstala věrnou svému heslu: Bůh ve všem, vždy a všude!

Svatá liturgie, musil bych mluvit o všech ctnostech, abych uznal všechna dobrodiní, za něž jsem povinen ti děkovati. Texty, vybranými z Písma sv., jež mi ustavičně připomínáš, obřady a symboly, jež mi

tlumočí božská tajemství, povznáší se má duše ustavičně nad tuto zem a je povzbuzována hned ke ctnostem božským, hned k bázni Boží, k ošklivosti před hříchem, k pohrdání světem, k odřikání, k lítosti, k důvěře a k duchovní radosti.

b) Liturgický život mi mocně pomáhá přizpůsobovati můj vnitřní život životu Ježíše Krista.

V Srdci tvém, přesvatý Mistře, převládá trojí pocit: *úplná závislost na nebeském Otci a tedy dokonalá pokora, vroucí všeobecná láska k lidem a duch oběti.*

DOKONALÁ POKORA. Přicházejte na svět jsi řekl: *„Otče, hle, přicházím, abych vykonal vůli tvou!“*⁶⁶ Připomínáš mi často, že celý tvůj vnitřní život se soustřeďuje v ustavičné touze, abys ve všem činil to, co se líbí tvému Otci.⁶⁷ Ty jsi vtělená poslušnost, ó Ježíši, *poslušný až k smrti, a to k smrti kříže.*⁶⁸ Nyní posloucháš i svých kněží. Na jejich slova sestupuješ na zem: *Poslechl Hospodin hlasu člověka.*⁶⁹

Do jak vznešené školy mě liturgie uvádí, přizpůsobujíc mé srdce i nejmenším obřadům s touhou, uvést ducha v závislost na Bohu, poutati ustavičně mou bytost, chtivou svobody, a povolnými činiti můj úsudek i mou vůli, aby mi vstúpila Kristovu poslušnost! Můj úsudek a má vůle vždy se kloní k tomu, aby, ó Ježíši, nenásledovaly tvé úcty k vůli Boží, jež je základem všeho, čemu jsi nás učil svým příkladem.

Jestliže se tedy přičiňuji, abych poslouchal Církve jako tebe samého, abych jednal jejím jménem, abych se spojoval s ní, t. j. s tebou, jakou cenu má takové cvičení pro výchovu mé duše! A jaké podivuhodné účinky má věrnost k nejmenším předpisům rubrik, jde-li o to, aby se zlomila má pýcha *v okolnostech mnohem těžších!*⁷⁰

A ještě více. Liturgie bojuje proti mému přeceňování sebe, proti mé domýšlivosti, která by mohla zničit celý můj vnitřní život. Vstěpujeť mi liturgie přesvědčení, že žiješ ve mně a že potřebuji tvé milosti

již pro každou záslužnou myšlenku. Slova *Skrze Pána našeho Ježíše Krista*, kterými se končí skoro všechny liturgické modlitby, připomněla by mi, kdybych na to mohl zapomenouti, že sám nemohu nic, naprosto nic, jen hřešiti nebo konati skutky, které nejsou záslužné. Všechno mi vštěpuje nutnost, abych se často utíkal k tobě, všechno mi opakuje, že toho ode mne žádáš, nemá-li se můj život státi vzdušným preludem.

Církev snaží se liturgií horlivě o to, aby své děti přesvědčila o *potřebě modlitby prosebné*, ano, tvoří zde vpravdě *velkou školu modlitby*, tedy i pokory. Svými modlitbami, svátostmi a svátostinami mě učí, že se mi všeho dostává skrze tvou předrahou krev a že velký prostředek k tomu, abych sklízel její užitky, záleží v tom, že se pokornou modlitbou spojuji s tvou vroucí touhou, s kterou si žádáš přivlastňovati mi její účinky.

Kéž by toto ustavičné poučování, ó Ježíši, zvýšilo ve mně živý pocit mé maličkosti a přesvědčilo mě, že jsem jen nepatrnou částíčkou Hostie, která jest tvým mystickým tělem, a v nesmírném chvalo zpěvu, jež řídíš, jen slabým hlasem.

Kéž poznávám liturgií víc a více, že jen pokorou mohu činiti tento hlas čím dál tím čistějším a tuto částičku čím dál tím bělejší.

VŠEOBECNÁ LÁSKA. Tvé Srdce, Ježíši, vykonává vykupitelské poslání na všech lidech.

Odpovědí na tvé slovo *Žízním*, jež jsi umíraje volal do světa a jež nyní ustavičně zaznívá s oltáře, ze svatostánku a až do lůna tvé slávy, odpovědí na ně má býti i v duši obyčejného křesťana *horoucí touha, aby se mohl obětovati za bratry, palčivá žízeň po spáse všech lidí a po rozšíření evangelia, velká horlivost o kněžská a o řeholní povolání a ustavičná modlitba*, aby věřící poznali rozsah svých povinností a duše Bohu zasvěcené pochopily, jak nutný je pro ně vnitřní život.

Oč více musí tato touha rozohňovati duše tvých

služebníků, kterým obřady stále připomínají, žes jim vykázal čestné místo ve svém mystickém těle, aby ti přivtělili co možná nejvíce duší a byli spoluvykupiteli, prostředníky, kteří mezi siní a oltářem⁷¹ oplakávají hříchu světa a posvěcují se nejen pro sebe, nýbrž též, aby mohli posvěcovati jiné, aby mohli vzdělávati, poučovati a vésti duše a vlévati jim tvůj božský život: *A já posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli.*⁷²

Svatá Církví Vykupitelova, matko všech mých bratří, svých dětí, jak bych mohl žíti z tvé liturgie, kdybych neměl podílu na horlivosti Srdce tvého božského Snoubence pro záchranu tvorstva a pro vysvobození duší z očistce?

Mám jistě velký podíl na užitečných mšev., již sloužím, a breviáře, jež recituji. Ty však si přeješ, aby hlavní podíl náležel souhrnu duší, o které máš starost: *Které tobě přinášíme zvláště za tvou svatou Církev katolickou.*⁷³ Chápeš se tisícerych prostředků, abys rozšířila mé srdce a můj vnitřní život přizpůsobila životu Ježíšovu.

Kéž by milovaný život liturgický rozmnožil mou dětinou lásku k sv. Církví a k společnému Otci křesťanstva! Kéž mě učiní oddanějším a povolnějším k mým církevním představeným, chápavějším pro jejich starosti! Kéž nezapomínám, že Ježíš žije v každém z těch, s nimiž se denně stýkám, a že je nosí ve svém srdci! Kéž mě naučí, abych k nim byl pln shovívavosti, trpělivosti a úslužnosti, aby ze mne vyzařovala mírnost sladkého Spasitele!

Kéž mě liturgický život udržuje v přesvědčení, že *jenom křížem* mohu přijíti do nebe, že mé chvalozpěvy, adorace, oběti a jiné úkony nabývají ceny pro nebe jen krví Ježíšovou, že si musím dobývati nebe se všemi křesťany, poněvadž mám se všemi vyvolenými a skrze Ježíše Krista pokračovati na věčnosti ve chvalozpěvu, k němuž jsem přidružen na zemi!

DUCH OBĚTI. Můj Ježíši, věda, že lidstvo může být zachráněno toliko obětí, učinils svůj pozemský život ustavičnou obětí.

Jsa totožný s tebou, knězem s tebou, když sloužím mši sv., chci také s tebou být obětí, můj ukřižovaný Mistře. *Všechno v tobě tíhne k tvému kříži, všechno ve mně má tíhnouti ke mši sv.* Tato buď středem a sluncem mého denního díla, jako tvá oběť je středem liturgie.

Oltářem a svatostánkem přivádí mě liturgie ustavičně na Kalvarii a tak se mi stává *školou ducha obětního*. Dávajíc mi podíl na smýšlení tvé Církev, dává mi i smýšlení tvé, takže uskutečňuji slova sv. Pavla: *To zajisté smýšlení mějte v sobě, které bylo i v Kristu Ježíši,*⁷⁴ a slova, která mi byla řečena při mém vysvěcení: *Následujte toho, co činíte.*⁷⁵

Misál, rituál a breviář připomínají mi nejrůznějším způsobem – a byť to bylo toliko nesčetnými znamenými kříže – že po pádu do hříchu stala se oběť zákonem lidstva a že má cenu, jen když je spojena s tvou obětí. Dávám ti tedy, božský Vykupiteli, **OBĚŤ ZA OBĚŤ**. Přináším ti sebe sama *v dokonalou oběť, zcela založenou na oběti, kterou jsi přinesl na Kalvarii a kterous přechoasto obnovil ve mších svatých, obětovaných po celém světě.*

Liturgie mi usnadní tuto oběť sebe sama a pomůže mi víc a více *doplňovati pro tvé tělo, jímž jest Církev, co zůstává z tvých útrap.*⁷⁶

Přispívám tedy k této velké oběti, jež se skládá z obětí všech věřících⁷⁷ a vystupuje k nebi, aby usmířila hříchy světa, a působí, že na Církev bojující a trpící sestupuje ovoce vykoupení.

Tak mám pravý liturgický život, neboť obléci se v tebe, ukřižovaný Ježíši, prakticky se spojití s tvou obětí tím, že se ustavičně obětuji sebezapíráním, to je, můj Spasiteli, cíl, k němuž mě vede tvá Církev, vštěpujíc mi modlitbami a sv. obřady tvé smýšlení

a vkládajíc do mého srdce to, co ovládalo tebe, — —
*ducha oběti.*⁷⁸

Tak budu náležeti k těm živým a vyvoleným kamenům, které jsouce ohlazeny utrpením, *Scalpri salubris ictibus et tunsione plurima, Fabri politi malleo,*⁷⁹ jsou určeny k tomu, aby byly vloženy do stavby nebeského Jerusalema.

c) *Liturgický život mě učí vésti život nebeský.*

„*Naše obcování jest v nebesích*“,⁸⁰ praví svatý Pavel. Kde se snáze naučím žítí podle toho programu nežli ve sv. liturgii? Či není liturgie pozemská napodobením liturgie nebeské, již popsal Jan, Miláček Páně, ve svém Zjevení? Když zpívám nebo se modlím svaté officium, činím snad něco jiného, nežli činí andělé před trůnem Boží velebnosti?

Co pravím? Neklaním se *nejsvětější Trojici* doxologií každého žalmu a hymnu, závěrem každé modlitby?

Nesčetné svátky svatých mě spojují vroucím přátelstvím s mými bratřími v ráji, kteří mě opatrují a za mne se modlí. Svátky nejbl. Panny Marie mi připomínají, že mám nahoře předobrou a všemohoucí Matku, která neustane za mne prositi, dokud mne neuvidí v bezpečí u svých nohou, v království svého Syna. Bylo by možno, aby všechny ty svátky, všechna tato tajemství mého milovaného Spasitele, vánoce, velikonoce a hlavně Nanebevstoupení, neprobudily ve mně *tesknotu po nebi*, v níž vidí sv. Řehoř záruku vyvolení?

5. *Prakse života liturgického.*

Dobrý Mistře, dostalo se mi od tebe milosti, že chápu, co je liturgický život. Budu se moci vymlouvatí na práci ve svém povolání, abych se vyhnul námaze, která je spojena s praxí liturgického života? Jistě mi odpovíš, že *nepotřebuji více času*, když konám liturgické

funkce podle tvého přání, než konám-li je mechanicky. Připomněl bys mi příklad tolika tvých služebníků, na př. sv. kněze Gabriele Perboyre a j., kteří byli vynikajícími liturgickými dušemi, ačkoli byli převlece přetíženi ustavičnou a úmornou činností.

a) Příprava vzdálená.

Učiň, můj božský Spasiteli, aby se má touha po liturgickém životě projevovala velkým duchem víry pro všechno, co se vztahuje k poctě Boží.

Tvoji andělé a svatí patří na tebe tváří v tvář. Nic nemůže odvrátiti jejich ducha od vznešených úkonů, které náležejí k prvkům jejich nevýslovné blaženosti. Ale jak bych se mohl já, jenž podléhám ještě všem slabostem lidské přirozenosti, udržeti při liturgické slavnosti v tvé přítomnosti, jestliže ty sám nerozvineš ve mně daru víry, jež jsem dostal na křtu svatém?

Zdá se mi, že bych nikdy nepokládal liturgické funkce za robotu, s kterou bych byl rád co nejdříve hotov, nebo za práci, kterou konáme za mzdu. Nikdy bych se neodvážil, aspoň doufám, mluvit k Svatému svatých nebo vykonávat obřady s nedbalostí, jaké bych si nesměl dovoliti ani před posledním z jeho služebníků. Nikdy bych nechtěl dávat pohoršení tím, čím mám povznášeti. A mohu předvídati, kam až bych dospěl, kdybych přestával bdíti nad sebou duchem víry?

Ó můj Bože, rač mě milostivě zachytiti, byl-li bych již na této šikmé ploše, nebo spíše dej mi víru tak živou, abych uchvácen jsa významem liturgických výkonů před tebou, více a více se dával unášeti jejich vznešeností.

Měl bych jen poněkud ducha víry, kdybych se horlivě nesnažil, abych znal a zachovával rubriky? Ani nejpěknější myšlenky o liturgii nemohly by před tebou, Bože můj, omluviti mé nedbalosti. Co na tom, že nemám pro tuto práci přirozeného sklonu? Stačí,

že má poslušnost se ti líbí a že vím, že mi velmi prospívá.

Při svých duchovních cvičeních nikdy se neopomenou zpytovat o tomto bodě vzhledem k misálu, k rituálu a k breviáři.

Tvá Církev, ó Ježíši, užívá pro svůj kult především bohatství žalmů. Mám-li liturgického ducha, nalezne má duše v žalmech především tebe jako Trpitele.

Vím, že vroucí slova a city, které tvé srdce vysílalo k Bohu za svého pozemského života, jsou na velmi mnoha prorockých místech, jak jsi je vnukl Zalmistovi. Především tam naleznou podivuhodně sestaveny hlavní zásady evangelické.

Pod tímž závojem uslyším hlas Círky, jež dále žije tvým životem, plným utrpení, a své city, jimiž napodobuje tvé city, projevuje Bohu slovy žalmů; city, které ve svých pokušeních, pádech, bojích, zklamáních, ve svém smutku i ve své malomyslnosti, ve svých vítězstvích i útěchách si může osvojiti každá duše, v níž žiješ.

Vyhradím-li čtení Písma sv. část své duchovní četby, usnadním si pozornost na slova a má záliba pro liturgii vzroste.⁸¹ V každé liturgické skladbě najdu rozjímáním hlavní myšlenku, kolem které se kupí různá poučení. Jakou zbraň proti nestálosti fantazie najdeš, má duše, umíš-li se učiti ze symbolů a z podobností!

Církev jich užívá, aby mluvila ke smyslům řečí, která je uchvacuje, činíc předváděné pravdy smyslům pochopitelnými. „*Poznávejte, co činíte,*“ pravila mi při vysvěcení. Obřadům, liturgickému prádlu, předmětům a paramentům propůjčuje matka má Církev řeči symbolické. Jak bych mohl osvěcovati ducha a hýbati srdcem věřících, které Církev uchvacuje řečí tak prostou, a přece tak vznešenou, jestliže této řeči sám nerozumím?

b) *Příprava blízká.*

*Nežli se modlíš, připrav svou duši.*⁸² Nežli přistoupím k oltáři, abych sloužil mši sv., nebo nežli se začnu modliti breviář, soustředím se na mysl klidně, ale pevně, abych se zbavil všeho, co se nevztahuje k Bohu, a svou pozornost upoutal jen na něho. Ten, k němuž chci mluvit, jest Bůh.

Ale on je též mým otcem. Se svatou bázní, s níž i Královna andělů mluví se svým božským Synem, spojím svatou prostotu, která činí dětinným i starce, když se obrací k nekonečné velebnosti Boží.

Toto prosté a dětinné chování k Otcí nebeskému projevuje nenuceně mé přesvědčení, že jsem spojen s Ježíšem Kristem a že, ač jsem toho nehoden, zastupuji Církev, projevuje mou jistotu, že mými společníky při modlitbě jsou duchové nebeští: *Před anděly budu ti zpívat.*⁸³

Pro tebe, duše má, není teď doba úvah; máš teď býti duší dítěte. Jakmile jsi přišla k užívání rozumu, přijímalas každé slovo matčino jako výraz naprosté pravdy. Tak i nyní musíš s touž pokorou a prostosrdečností věriti všemu, co ti předkládá svatá matka Církev jako předmět víry.

Je naprosto nutné, aby se naše duše stala DĚTINNOU. Jakou měrou nabývám dětinnosti, takovou měrou čerpám z pokladů liturgie, takovou měrou mě uchvacuje poesie skrytá v liturgii, takovou měrou vzrůstá ve mně duch liturgický.

Má duše se pak bude snadno klaněti a ve své adoraci bude pokračovati při svatých úkonech (při obřadech, při breviáři, při mši sv., při udělování sv. svátostí atd.), takže mám na nich podíl jako úd nebo jako vyslanec Církve nebo jako sluha Boží.

Na tom, jak se začínám klaněti, záleží většinou nejen užitek a zásluha liturgického úkonu, nýbrž i útěchy, kterých mi Bůh udělí, budu-li své liturgické funkce konati dokonale, a které mi mají býti oporou v apoštolských pracích.

Chci se tedy klaněti: budu se nadšeně spojovati s klaněním Boha člověka, abych vzdal Bohu tento hold; je to spíše nadšení srdce nežli práce rozumu.

Chci se klaněti s tvou milostí, ó Ježíši, a o tvou milost budu prositi na př. při breviáři slovy: *Bože, na pomoc mou pomni!* a při mši sv. slovy *Introibo . . .*, která budu recitovati pomalu.

Chci. Žádáš si ode mne dětinného, milujícího, pevného, pokorného chtění, spojeného s vroucí touhou po tvé pomoci.

Jestliže se mi podaří, že rozum otevře mé víře krásné vyhlídky, nebo že jí mé srdce nabídne nějaký zbožný dojem, bude se má vůle moci klaněti tím snáze. Ale uvědomím-li si, že spojení s Bohem má sídlo především ve vyšších duševních silách, totiž ve vůli, i při vnitřní tmě a vyprahlosti, povznese se má vůle, ač je vyprahlá a chladná, opírajíc se toliko o víru.

c) Liturgické úkony.

Konati liturgické funkce dobře, je dar tvé štědrosti, můj Bože. *Všemohoucí a milosrdný Bože, z jehožto daru pochází, že jest ti od tvých věrných hodně a chvalitebně slouženo . . .*⁸⁴ Uděl mi, Pane, této milosti. Chci se ti klaněti při liturgickém úkonu; v těchto slovech je všecka metoda.

Vůle uvedla mé srdce před božskou Velebnost a poutá je v Boží přítomnosti. Celou svou práci při tom shrnuji ve tři slova modlitby Aperi: *Digne, attente, devote . . . – důstojně, pozorně a nábožně*, která velmi pěkně vyjadřují, jak se má při liturgické funkci chovati mé tělo, můj rozum a mé srdce.

DŮSTOJNĚ. Uctivým držením těla, přesnou výslovností, při hlavních částech volnější, pečlivým zachováváním rubrik, tónem hlasu, způsobem, jak konám znamení sv. kříže, jak poklekám atd., ukazuje mé tělo netoliko, že vím, ke komu mluvím a co pravím a jaký apoštolát tím mohu někdy vykonávat,⁸⁵ nýbrž i že vkládám do toho své srdce.

Na dvorech králů pozemských váží si prostí sluho-
vé i nejnepatrnějších funkcí a mimovolně se při nich
tváří velebně a slavnostně. A já bych nedovedl osvo-
jiti si vážného a důstojného chování při liturgických
funkcích, když jsem při nich v čestné stráži Krále krá-
lů a Boha všech vládců?

POZORNĚ. Můj duch velice touží, aby ze slov a ze
svatých obřadů vyčerpал všechno, co z nich lze vyčer-
pati pro mé srdce.

Někdy se obrátí má pozornost k literárnímu smyslu
textu. Buď sleduji každý jednotlivý výraz, nebo roz-
jímám déle o jednom výrazu, který na mne působil,
tak dlouho, dokud z něho čerpám med zbožnosti, ale
při tom stále pokračuji v modlitbě, dokud neucítím
potřeby, abych čerpal z výrazu jiného. Tak i tak zů-
stanu věrným předpisu: *Srdce at se shoduje s hla-
sem!*⁸⁶

Někdy se bude můj rozum zaměstnávat tajemstvím
dne nebo hlavní myšlenkou církevního roku.

Úloha rozumu je však jen podružná, neboť jen do-
dává látku vůli, aby se v adoraci mohla udržeti neb
aby se do adorace vrátila. Překvapí-li mě roztržitosti,
pokračuji v adoraci bez mrzutosti, bez chvatu a bez
nejistoty, klidně jako ve všem, co činíme, ó Ježíši, s tvou
pomocí, a pevně jako každý, kdo chce s tvou milostí
velkomyslně zůstatí věrným.

NÁBOŽNĚ. To je hlavní věc. Všechno musí napo-
máhati k tomu, aby oficium a každá liturgická funkce
byla úkonem zbožnosti a tedy i úkonem srdce.

Chvat je smrt zbožnosti. Tuto zásadu uvádí svatý
František Saleský, když mluví o breviáři a především
o mši sv. Je tedy mou povinností, abych věnoval mši
sv. asi půl hodiny, abych se tak mohl pomodliti zbož-
ně nejen kánon, nýbrž i ostatní části mše sv. Zamítnu
tedy neúprosně každou záminku, abych tento cen-
trální úkon svého denního díla konal chvatně. Jest-
liže pak komolím ze zvyku některá slova nebo někte-

ré obřady, dám si úmyslně více času a budu se modlívati taková chybná místa hodně pomalu.⁸⁷

Podobně provedu své předsevzetí i při jiných liturgických funkcích, při udělování svátostí, při žehnání, při pohřbech atd. Pečlivě budu dbáti doby, kdy se modlím breviář. Když přišla chvíle, kterou jsem si k tomu ustanovil, přičiním se stůj co stůj, abych nechal všeho jiného. Buď jak buď, má recitace breviáře musí býti pravou, srdečnou modlitbou. Ó, udržuj ve mně, božský Prostředníku, veliký odpor ke každému chvatu, kdykoli zastupuji tebe nebo kdykoli jednám ve jménu Církeve.

Vlij mi přesvědčení, že chvat maří účinek velké svátostiny, kterou jest liturgie, a že mi překáží, abych si udržel ducha modlitby, bez něhož, i když se zdám knězem horlivým, jsem v očích Božích jen knězem vlašným anebo ještě méně. Vtiskni do mého svědomí hrozná slova: *Zlořečený, kdo koná dílo Hospodinovo nedbale!*⁸⁸

V srdečném nadšení vniknu s věrou snadno do všeobecného smyslu tajemství, které mi připomíná církevní rok, a budu jím živiti svou duši. Tak se mi stane brzo dlouhým procífovaným úkonem, úkonem víry nebo naděje, touhy nebo lítosti, oběti nebo lásky.

Jindy mi postačí prosté nazírání, vroucí patření, které se vztahuje na některé tajemství, na některou dokonalost Boží, na některou z předností Ježíšových, na jeho Církev, na mou nicotu, bídu, na mé potřeby nebo na mou důstojnost křesťanskou, kněžskou, řeholní; nazírání, které je něco zcela jiného než úkony rozumu při theologickém studiu, patření, které rozmnožuje víru, ale ještě více lásku, patření, které je jistě jen chabý odlesk blaženého patření, ale přece již zde na zemi poněkud uskutečňuje to, co Bůh slíbil čistým a horlivým duším: *Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.*⁸⁹

Tak se stane každá ceremonie okamžikem odpočinku, v němž si duše bude moci oddechnouti, když jí práce byly skoro udusily.

Svatá liturgie, jak spasitelný balzám vléváš mé duši různými funkcemi! Nejen že mi nejsou obtížnou službou, nýbrž tvoří největší útěchu mého života.

Jak by tomu mohlo býti jinak, vždyť mi stále připomínáš mou důstojnost jako dítěte a vyslance Církve, jako úda a služebníka Ježíše Krista, a tak mi víc a více pomáháš oblékati se v Toho, jenž jest radostí vyvolených!

Jsa spojen s ním, naučím se těžiti z křížů pozemského života, abych zaséval símě své věčné blaženosti, a svým liturgickým životem, jenž jest účinnější než kterýkoli jiný apoštolát, nabudu vědomí, že též jiné duše strhují za sebou na cestu spásy a svatosti.

IV

BDĚLOST SRDCE JE SVORNÍKEM VNITŘNÍHO ŽIVOTA, TUDÍŽ I PODSTATOU APOŠTOLÁTU

ROZHODNUTÍ PRO BDĚLOST SRDCE

Chci, ó Ježíši, aby mé srdce mělo USTAVIČNOU STAROST, jak by se uchránilo každé poskvrně a jak by se ve všech svých pracích, v obcování, při zotavené atd., VÍC A VÍCE SPOJOVALO S TVÝM NEJSVĚTĚJŠÍM SRDCEM.

Negativní, ale nutný prvek tohoto rozhodnutí záleží v tom, abychom se varovali v úmyslu všeho nedokonalého, ať činíme cokoli.⁹⁰

Positivní prvek mě pobádá, abych oživil svou víru, naději a lásku, které produševňují tuto činnost.

Toto rozhodnutí ukazuje jako teploměr, jakou praktickou cenu má mé ranní rozjímání a můj liturgický život, neboť můj vnitřní život bude takový, jakou je

má bdělost: *Veškerým úsilím opatruj své srdce, neboť z toho život vzchází.*⁹¹

Rozjímání a liturgický život mě plní nadšením pro spojení s Bohem. Bdělost srdce pak dovoluje poutníkovi strávití potravu, kterou přijal na počátku cesty a při odpočinku, aby se stále udržoval v prvotní horlivosti.

Tato bdělost srdce není nic jiného, než ustavičná neb aspoň častá pozornost, abych své jednání v tom kterém okamžiku uchránil všeho, co by bylo na újmu jeho dokonalosti v pohnutkách nebo v provedení.

Tato bdělost má býti klidná, nenucená, bez chvatu, pokorná a statečná, protože se zakládá na dětinné důvěře v Boha.

Je to více práce srdce a vůle nežli ducha, jenž musí zůstat volný, aby plnil své povinnosti. Bdělost nikterak nepřekáží činnosti, jen ji zdokonaluje, řídíc ji duchem Božím a přizpůsobujíc ji povinnostem stavovským.

Toto cvičení lze konati ustavičně. Je to takřka dozor srdce na činnost okamžiku, pozornost na to, jak konáme svou práci v jednotlivostech. Je to přesně provedená zásada *Age quod agis* – Co činíš, čiň dokonale! Duše pozoruje jako bdělá stráž každé své hnutí, všechno, co se v ní děje: dojmy, úmysly, vášně, náklonnosti, zkrátka všechny své vnitřní i vnější kony, myšlenky, slova, skutky.

Bdělost vyžaduje jakési soustředěnosti mysli; roztržitá duše jest jí neschopna.

Konáme-li toto cvičení často, stane se nám poneháhu trvalým stavem.

Quo vadam et ad quid? Co by Ježíš činil a jak by se choval na mém místě? Co by mi poradil? Čeho ode mne žádá v tomto okamžiku? Tak se mimovolně táže duše, která žízní po vnitřním životě.

U duší, které touží spojití se s Ježíšem skrze Pannu Marii, nabývá tato bdělost rázu ještě mnohem vrouc-

nějšího ; a jejich srdci je zrovna potřebou, aby se ustavičně utíkaly k této své dobré Matce.

Touto bdělostí se uskutečňuje *Zůstaňte ve mně a já ve vás*,⁹² jež obsahuje všechny zásady vnitřního života.

Toho, co nazýváš ovocem velebné Svátosti – *zůstává ve mně a já v něm* – toho chce má duše dosáhnouti bdělostí, jež mě spojuje s tebou.

Zůstaňte ve mně. Ano, cítím se jako doma v tvém božském Srdci, můj Ježíši, se všemi právy, abych disponoval vším tvým bohatstvím, užíval neomezených pokladů milosti posvěcující a nevyčerpatelných dolů tvé milosti pomáhající.

A já ve vás. Ale bdělostí budeš i ty, můj milovaný Spasiteli, opravdu doma v mé duši. Neboť mé úsilí, abys úplně vládl nade všemi mými schopnostmi, nesměruje jen k tomu, abych se nestal roztržitým, nýbrž snaží se do mého skutku vkládati lásku, jež den ode dne vzrůstá.

Výsledkem bdělosti srdce je zvyk vnitřní soustředěnosti, duchovního boje, pravidelného činného života a veliký vzrůst zásluh.

Bdělostí stane se, můj Ježíši, mé nepřímé spojení s tebou – t. j. styky, které budu míti svou činností podle vůle Boží s tvory – výsledkem mého přímého spojení s tebou při rozjímání, v životě liturgickém a ve svatých svátostech. V obou případech se věrou a láskou spojím s tebou, a to vlivem milosti. V přímém spojení mám před očima jedině tebe, můj Bože, při nepřímém spojení obracím se též k jiným předmětům, ale poněvadž tak činím jen z poslušnosti k tobě, stávají se tyto předměty, jimž věnuji pozornost, prostředky, jež jsi ustanovil, abych se jimi spojil s tebou. Opouštím tě, abych tě našel. Hledám vždy jen tebe a s touž láskou, ale podle tvé vůle. A tato vůle Boží jest jediným majákem, jež mi bdělost staví před oči, aby se má činnost stala službou Boží. V obojím pří-

padě tedy mohu říci: „*Mým však štěstím jest, Bohu býti blízko*“.⁹³

Bylo by tedy omylem, kdybych se domníval, že musím činnost přerušiti nebo kdo ví jak omezovati, abych se, můj Bože, s tebou spojil. Myslím se, jestliže předpokládám, že určité práce buď svou podstatou nebo časem, kdy se konají, mohly by mě ovládati a mou svobodu omezovati tak, že by mi bylo nemožným spojit se s tebou. Nikoli, ty chceš, abych byl volný. Nechceš, aby činnost ovládala mne, nýbrž abych já byl pánem činnosti, nikoli však otrokem. Ty mi k tomu nabízíš milost, budu-li se pilně cvičiti v bdělosti.

Jestliže tedy praktickým nadpřirozeným smyslem poznávám z četných událostí, okolností a jednotlivostí, které mi posílá tvá Prozřetelnost, že chceš, abych se věnoval té neb oné činnosti, pak je mou povinností, abych se jí nevyhýbal a neměl v ní záliby čistě přirozené. Věnuji se té činnosti a konám ji jen proto, abych vyplnil vůli Boží. Samoláska by zakalila cenu mé činnosti a zmenšila mou zásluhu.⁹⁴ Jestliže, poznávaje, ó Ježíši, co chceš a jak to chceš: Quod et quomodo Deus vult, uskutečním to proto, že to chceš: Et quia Deus vult, mé spojení s tebou nikterak nezslábne, nýbrž jen zesílí.

1. Potřeba bdělosti.

Můj Bože, ty jsi svatost sama a pozvedáš duši zde na zemi k svému vroucímu přátelství jen takovou měrou, jakou ona se přičiňuje, aby zničila všechno a vyhnula se všemu, co by jí mohlo poskvřniti.

Jestliže nebdím nad sebou, ovládne mě celé hejno všedních hříchů neb aspoň dobrovolných nedokonalostí a připraví mě o přebohaté milosti, které mi Bůh uschoval od věčnosti: duchovní lenost v modlitbě, nezřízená náklonnost k tvorům, hrubost a netrpěli-

vost, hněv, svéhlavost, změkčilost, pohodlnost, náklonnost mluvití bez řádného důvodu o cizích chybách, roztržitost, zvědavost, která se nikterak nevztahuje k zájmům Božím, povídavost, žvatlavost, marné a opovážlivé úsudky o bližním, marnivost, pohrdání jinými, kritisování jejich chování, touha po vážnosti a po chvále, vychvalování vlastních předností, domýšlivost, svéhlavost, žárlivost, nedostatek úcty k představeným, reptání, neumrtvenost v jídle a v pití atd.

Ano, byla by pro mne marnou činnost Kristova, kdyby rozjímání a liturgický život mne nepřiváděly k tomu, abych se víc a více zdržoval i chyb z lidské křehkosti, abych z nich rychle povstával, zvláště když má vůle počíná kolísati, a uložil si za ně trest.

Mše sv., sv. přijímání, zpovědi, jiné úkony zbožnosti, zvláštní ochrana Boží Prozřetelnosti se zřetelem k mé spáse, péče mého anděla strážce, ano i tvá mateřská bdělost, má neposkvrněná Matko, vše to může býti zmařeno a zbaveno účinku mou vinou.

Nemám-li dosti dobré vůle, abych si učinil *násilí*, o němž mluví božský Spasitel,⁹⁵ bude se zlý duch snažiti zas a zase, aby mé srdce zmátl a zeslabil a mé svědomí přelstil.

Neklamejme se! Některé tvé pády, má duše, o nichž myslíš, žeš je utrpěla jen pro svou slabost, mají snad před Bohem ráz zcela jiný. Jestliže nebdíš nad sebou a nesnažíš-li se, abys plnila svůj program, že zasvětiš Ježíši vzpruhu každé své práce, jak můžeš tvrditi opak? Jak hrozný a dlouhý trest si chystáš pro očistec, nebdíš-li nad svým srdcem, a do jakého nebezpečí se vydáváš! Cesta k těžkému hříchu je zde příliš kluzká. Myslíš na to, má duše?

2. Přítomnost Boží je základem bdělosti.

Nejsvětější Trojice! Jsem-li – jak doufám – vestavu milosti, bydlíš v mém srdci s veškerou svou slávou, se

všemi nekonečnými dokonalostmi, zkrátka jako v nebi, ač skryta pod závojem víry. Není okamžiku, v němž by tvůj pohled na mně nespočíval, aby oceňoval mé jednání.

Tvá spravedlnost a tvé milosrdenství působí ve mně ustavičně. Abys, můj Bože, potrestal mé nevěrnosti, brzo mi odnímáš své zvláštní milosti, nebo přestáváš řídit události v můj prospěch, brzo mě zahrnuješ novými milostmi, abys mě přivedl k sobě.

Kdybych tvé přítomnosti v sobě přikládal více významu a důležitosti, zapomínal bych na ni tak často a na tak dlouho, jak to činím? Není tato nepozornost na to, co je základem mého bytí, vinna, že mé dosavadní pokusy, abych bděl nad sebou, nemají dosti zdaru?

Střelné modlitby, konané pravidelně mezi dnem, měly by mi připomínati tuto láskyplnou přítomnost Boží ve mně. Přičiňovala ses, duše má, do dneška dosti, abys každou hodinu svého života jimi posvětila aspoň jedenkrát? Čerpalas z rozjímání a z liturgického života aspoň tolik užitku, abys občas aspoň na několik vteřin vkročila do vnitřní svatyně svého srdce a tam se klaněla nekonečné Kráse, Nesmírnosti, Všemohoucnosti, Svatosti, Životu, Lásce, zkrátka nejvyššímu a nejdokonalejšímu Dobru, jež ráčí v tobě dlíti a jest tvým Začátkem i Koncem?

Kterak užívám denně duchovních svatých přijímání? Mám je přece k dispozici každého okamžiku, nejen abych si připomínal přítomnost nejsvětější Trojice v sobě, nýbrž abych ji také rozmnožoval tím, že zas a zase vlévám krev Ježíšovu do své duše.

Jak jsem dosud užíval pokladů, které ležely na mé životní cestě? Bylo by mi dostačilo, abych se shýbl, posbíral tyto démanty a ozdobil jimi svou korunu. Jak jsem daleko za těmi dušemi, které při své práci a při svém styku s okolím tisíckrát denně se vracejí k svému božskému Hostu! Navykly si tomu a *jejich srdce je tam, kde je poklad jejich.*

3. Úcta k Panně Marii usnadňuje bdělost.

Má neposkvrněná Matko! Slovo Ježíšovo na Kalvarii učinilo mě tvým dítětem, abys mi pomohla zachovati MÉ SRDCE SKRZE JEŽÍŠE SPOJENÉ S NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICÍ.

Častými povzdechy, kterými tě vzývám, chci se především naučiti býti bdělým, abych očišťoval své snahy, úmysly, náklonnosti a předsevzetí.

Nechci přeslychati tvého laskavého upozornování: *Synu můj, zadrž, obrať své srdce k Bohu! V tomto okamžiku nehledáš toliko cti Boží!* — Jak často mě Panna Maria takto mateřsky upozorňovala při mých roztržitostech nebo v činnosti, kterou jsem si špatně spořádal, a jak často jsem utlumil její mateřský hlas!

Ó Matko má, od nynějška budu dbáti tvých pokynů a budu je plniti ihned a se statečnou věrností. Potřebuji jen okamžiku, ten však stačí, abych si dal tu neb onu otázku: Pro koho to činím? Jak by jednal Ježíš na mém místě? Stane-li se mi tato důvěrná otázka zvykem, navyknu si bdělosti a mé schopnosti a úmysly se zachovají v ustavičné, čím dál tím dokonalejší závislosti na Bohu ve mně přítomném.

4. Kterak se naučím bdělosti?

Lituji, že při svých pracích často prodlévám dlouho mimo přítomnost Boží. Lituji toho, poněvadž pozoruji, že v takové roztržitosti se dopouštím mnoha chyb, ať už je můj duševní stav jakýkoli, směs horlivosti a nedokonalosti, anebo vlažnost. Ode dneška začnu bojovati, cviče se v bdělosti.

Při ranním rozjímání ustanovím si *odhodlaně a přesně chvílku*, v níž se při práci přičiním, abych se vroucně spojil s Bohem, žil jak jen možno dokonale životem vnitřním, to jest, abych bděl nad sebou pod Je-

žíšovým pohledem a utíkal se k němu tak, jako bych se byl k tomu zavázal slibem.

Začnu pěti minutami nebo ještě kratší dobou ráno a večer⁹⁴ a budu se snažiti více o dokonalost nežli o délku tohoto cvičení. Přičiním se, abych je konal čím dál tím lépe i v nejnávnější práci podle příkladu svatých: čistotou úmyslu, bdělostí srdce a všech svých schopností, velkomyslností svého chování, zkrátka tak, jak by to činil JEŽÍŠ SÁM, kdyby měl konati mou práci.

Tak se pokusím žíti vnitřním životem, protestovati proti navyklé roztržitosti a proti duševní rozptýlenosti. **TOUŽÍM PO JEŽÍŠI A PO JEHO KRÁLOVSTVÍ. CHCI, ABY JEŽÍŠ ŽIL VE MNĚ VÍC A VÍCE.** Nechci, aby při zevnější práci byla má duše vystavena všem větrům jak otevřená pavlač, takže by jí bylo nemožno žíti ve spojení s Bohem, zůstati bdělou, pokornou a velkodušnou. V této malé chvílce upře se můj pohled nenuceně, ale přesně, na různé pohnutky mé duše, jež si nic neodpustí. Má dobrá vůle se rozhodne nadšeně, že neopomene nic, aby v této malé chvílce žila dokonale. A mé srdce se odhodlá, že se bude často utíkat k Pánu, aby se udrželo v tomto *pokuse o svatost*.

Takové cvičení se má konati *srdečně, radostně a vzletně*. Ovšem, je třeba bdělosti a umrtvování, abych se udržel v přítomnosti Boží a vymýtil ze svých schopností a smyslů všechno, co je toliko přirozené. Ale toto negativní stránkou se nespokojím. Vynasnažím se především, abych toto cvičení vykonal s vroucí láskou, která dodává mým pracím plné dokonalosti a ceny. Pobádát mě, abych se velmi pečlivě řídil zásadou: **Co činíš, čin dokonale, a to předně čistotou úmyslu, ale také nadšením, neosobností a velkodušností čím dál tím větší.**

Večer při všeobecném zpytování nebo při zpytování zvláštním, činím-li je o této věci, budu přísně zkoumati před tváří Ježíšovou, jaké byly tyto minuty spojení s Bohem a přesnější bdělosti. Potom si uložím trest,

malé pokání, nebyl-li jsem dosti bdělý, dosti horlivý, dosti pokorný, dosti milující při tomto pokuse, spojití vnitřní život s činným. Jaké podivuhodné výsledky bude mít toto cvičení a jakou školou je pro bdělost srdce! Jím poznám své chyby a nedokonalosti, kterých jsem dříve ani netušil.

Takové požehnané okamžiky budou čím dál tím účinněji působiti na další chvíle podobné. Víc a více poroste má touha nespokojovati se již těmito krátkými minutami, v nichž jsem viděl přesněji, co jsem a čeho ode mne žádáš, můj Ježíši. S pomocí Boží dospěji ponenáhlu k tomu, že se mi toto cvičení stane milým zvykem, který mou duši očistí a naučí mě tajemství, kterak žíti stále spojen s tebou.

5. Podmínky bdělosti.

Podmínky bdělosti srdce jsou: pravá a přesná pevnost, klid, mírnost a opravdovost; velká nedůvěra k sobě a k tvorům; častá obnova předsevzetí; důvěra v milosrdenství Ježíšovo, která nikdy nepozbývá mysli; čím dál tím větší jistota, že nebojuji sám, nýbrž s Ježíšem, jenž ve mně žije, s Marií, svou Matkou, se svým andělem strážným a se svatými; přesvědčení, že tyto mocní spojenci mi pomáhají každého okamžiku, jestliže se ovšem snažím, abych byl bdělý a od nich se nevzdálil; konečně časté a srdečné útočiště k těmto svatým ochráncům, aby mi pomáhali činiti to, co Bůh chce, tak, jak Bůh to chce, a protože on to chce.

Jak zcela jiným by byl můj život, kdybych se udržoval ve spojení s Bohem!

Jsem snad duševně zcela zaměstnán, ale přece se přičiním i v pracích nejúnavnějších o spojení s Bohem, vždyť jsem takové spojení již pozoroval u duší, které byly zatíženy pracemi, a přece žily ustavičně jen v Bohu.

Jestliže jsem jednou poznal, co je bdělost, nezmenší

tento můj duchovní život v ovzduší tvé lásky, ó Ježíši, nikterak svobody mých schopností plnití povinnosti svého stavu, nýbrž ji ještě rozmnoží a učiní můj život veselým, slunným, statečným a plodným.

Místo abych byl otrokem pýchy, sobectví nebo lenosti, místo abych úpěl pode jhem vášní a dojmů, budu čím dál tím volnějši a se svobodou takto zdokonalenou budu tobě, můj Bože, často přináseti hold své závislosti, smíru a lásky s Ježíšem Kristem, jenž za svého pozemského života ustavičně pěstil ducha závislosti, a proto dlí nyní v nekonečné slávě... *Proto také Bůh povýšil ho.*⁹⁵

V

APOŠTOL MUSÍ BÝTI PRONIKNUT VROUCÍ POBOŽNOSTÍ K PANNĚ MARIÍ

Jak bych mohl jako člen řádu ze Citeaux, zasvěceného Panně Marii, a jako syn sv. Bernarda, zapomenouti, že tento sv. opat z Clairvaux připisoval Panně Marii všechn svůj duchovní pokrok a všechny své výsledky v apoštolátě, jímž působil na Evropu po půl století!

Každý ví, co zmohl jeho apoštolát u národů a u králů, na církevních sněmech a u papežů. Každý velebí jeho svatost, jeho velkého ducha, hlubokou znalost sv. Písma a úchvatný vliv jeho spisů. Nejvíce však se podiv všech časů pro tohoto svatého církevního učitele jeví tím, že se mu dostalo názvu pěvce Mariina.

Ve chvále Panny Marie nepředčil ho nikdo z těch, kdo opěvovali slávu Matky Boží. Sv. Bernardin Sien-
ský, sv. František Saleský, Bossuet, sv. Alfons, bl. Grignon z Montfortu atd. čerpali směle z pokladů sv. Ber-

narda, když chtěli mluvit o Panně Marii a nalézt důkazy pro pravdu, kterou svatý učitel zdůrazňoval: *Všechno máme skrze Pannu Marii!*

„Hle, bratří moji, s jak zbožnými pocity máme podle vůle Boží uctívati Pannu Marii! Chce tomu Bůh, jenž do ní vložil plnost všeho dobra. Máme-li tedy nějakou naději, nějakou milost, nějakou záruku spásy, vezme, že vše to máme od ní, jež je plna milosti. Vezměte slunce, jež osvětluje svět, a zmizí den; vezměte Marii, tuto hvězdu našeho velkého a širokého moře, co zbude, ne-li jen hluboká temnota, stíny smrti a nej- hustší tma! Musíme uctívati Pannu Marii z celého srdce, z celé duše, ze všech sil, neboť to jest vůle To- ho, jenž chtěl, aby se nám skrze Pannu Marii dostalo všeho.“⁹⁶

Podle této nauky neváháme tvrditi, že *apoštol, ať pracuje o vlastním vnitřním životě nebo v apoštolátě, staví jen na písku, jestliže se jeho práce nezakládá na zcela zvláštní úctě k Panně Marii.*

Pro vlastní vnitřní život. Apoštol neuctívá dosti svou nebeskou Matku, není-li důvěra jeho k ní nadšená a je-li jeho úcta téměř jen vnější. Jako její božský Syn hledí na srdce, tak činí i ona a má nás jen potud za své děti, pokud se tlukot našeho srdce shoduje s tlukotem srdce jejího. Naše srdce musí býti pevně přesvědčeno o velikosti, o přednostech a o úkolech té, která je zároveň matkou Boží i matkou lidstva.

Musí býti proniknuto pravdou, že jen takovou měrou bojujeme proti chybám, nabýváme ctností, šíříme království Kristovo v duších, zajišťujeme tedy věčnou spásu a posvěcení duší, jakou měrou uctíváme Pannu Marii.⁹⁷

Naše srdce musí býti uchvacováno myšlenkou, že ve vnitřním životě jde všechno lehčeji, jistěji, příjemněji a rychleji, jestliže nám pomáhá Panna Maria.⁹⁸

Naše srdce musí přetékat velkou, dětinou důvě-

rou k té, jejíž něhu, ochotu, lásku, milosrdenství a velkodušnost známe ze zkušenosti.⁹⁹

Naše srdce musí čím dál tím více hořeti láskou k té, s níž se dělíme o každou radost, jíž svěřujeme všechny své starosti a s níž neseme lehčeji všechny své bolesti.

Všechny ty city vidíme u sv. Bernarda, jenž je vzorem duší apoštolsky činných. Kdo nezná slov, jež vytryskla z duše sv. opata, když vykládaje svým mnichům výrok sv. evangelia *Poslán jest*, zvolal:

„Kdo se za svého pozemského života vidíš více na bouřlivých vlnách než na zemi, měj oči upřeny na tuto hvězdu, nechceš-li v bouři zahynouti! Když se rozpoutají bouře pokušení, když na tě dorážejí rány protivenství, popatř na tuto hvězdu, vzývej Marii! Jsi-li zmítán vlnami pýchy, ctižádosti, pomluvy, žárlivosti, popatř na tuto hvězdu, vzývej Marii! Když hněv, lakota nebo smyslnost dorážejí na slabou lodičku tvé duše, pohleď na Marii! Jsi-li zdrcen velikostí svých chyb, zmaten hroznými ranami svého svědomí, polekán hrůzou soudu a zdá-li se ti, že klesáš do propasti smutku a zoufalství, myslí na Marii! V nebezpečích, v úzkostech a v pochybnostech myslí na Marii, vzývej Marii! Nikdy ať Maria nemizí s tvých rtů, nikdy z tvého srdce! Aby se za tebe přimlouvala, následuj jejího příkladu! Jestliže jí následuješ, nezbloudíš, jestliže jí prosíš, nezmalomyslníš, jestliže o ní rozjímáš, nechybíš, jí jsa podporován, nepadneš, jí jsa opatrován, nemusíš se báti ničeho, jí jsa veden, neumdlíš; když ona je k tobě milostiva, dojdeš cíle.“

Poněvadž se musíme omeziti – a přece bychom svým spolubratřím v apoštolátě rádi dali jakýsi souhrn rad sv. Bernarda, podle nichž se můžeme státi pravými dítkami Panny Marie – myslíme, že nemůžeme učiniti nic lepšího, než když jim bratrsky doporučíme, aby pozorně pročtli výtečnou a vzácnou knihu blah. Grigniona z Montfortu *O pravé pobožnosti k Panně Marii*.¹⁰⁰

Zakončeme útěchyplnými slovy, která uslyšela z úst nejblahoslavenější Panny sv. Gertruda, již Geranger nazývá Gertrudou Velkou: „Můj nejsladší Ježíš nemá býti jmenován mým jediným synem, nýbrž mým prvorozeným, neboť jsem jej prvního počala ve svém lůně; po něm však, či vlastně skrze něho, počala jsem vás všechny, přijavši vás do srdce své mateřské lásky, abyste všichni byli jeho bratřími a mými dětmi.“ Ve spisech této velké patronky řádu trapistického jeví se všude duch jejího sv. Otce Bernarda se zřetelem na vnitřní život ve spojení s Pannou Marií.

2. *Pro plodný apoštolát.* Ať už apoštolský pracovník zachraňuje duše z kalu hříchu, nebo jim vštěpuje ctnosti, vždycky musí býti podle příkladu sv. Pavla jeho prvním účelem: působiti, aby se Kristus rodil v těchto duších. „Poněvadž však Bůh,“ praví Bossuet, „dal nám jednou Ježíše Krista skrze nejsvětější Pannu, tak už nemění toho pořádku: Maria zrodila hlavu, musí tedy zroditi i údy.“

Oddělujíce Marii od apoštolátu, zneuznávali bychom jeden z nejdůležitějších bodů božského plánu vykupitelského. „Všichni předurčení na tomto světě,“ praví sv. Augustin, „jsou skryti v lůně nejsvětější Panny, kde je tato dobrá Matka chrání, živí, udržuje, vychovává, až je po smrti zrodí k slávě.“

Sv. Bernardin Sienský soudí zcela správně: „Po vtělení dostala Panna Maria jakousi pravomoc nad každým časným sesláním Ducha sv., takže žádný tvor nedostává milosti jinak nežli jejíma rukama.“

Pravý ctitel Mariin bude však také sám všemohoucím nad srdcem své Matky. Který apoštol by proto mohl pochybovati o výsledku svého apoštolátu, jestliže svou pobožností má vliv na všemohoucnost, kterou má Panna Maria nad krví Vykupitelovou?

Tak vidíme, že všichni ti, kteří působili velká obrácení, neobyčejně uctívali Pannu Marii. Jaký oheň výmluvnosti asi měli, aby vytrhli duši z hříchu, když

v odporu k zlému a v lásce k čistotě byli spojeni s tou, která se sama nazývá Neposkvrněným Početím. Po hlase Mariině poznal předchůdce přítomnost Ježíšovu a zajásal v lůně své matky. Jakou přesvědčující sílu dá Maria svým pravým ctitelům, aby mohli božskému Spasiteli otvírati všechna Srdce, která mu dosud byla zavřena!

Jak dovedou mluvit vroucí přátelé Matky milosrdenství, aby zachránili před zoufalstvím duše, které dlouho zneužívaly milosti! A nešťastníku, který Marii nezná, jistě otevře nový obzor důvěra, s níž apoštol mluví o Panně Marii, Matce a útočišti hříšníků.

Sv. farář arský setkával se někdy s hříšníky, kteří se domnívali, že konajíce několik vnějších úkonů pobožnosti k Panně Marii, mohou klidně a pohodlně hřešiti a nemusejí se báti pekelných plamenů. Svým mocným slovem jim ukázal, jak hříšnou je taková bezbožná opovážlivost k Matce milosrdenství, a přiměl je k tomu, aby si pobožností k Panně Marii vyprošovali milosti, by ušli nástrahám pekelného hada.

Apoštolský pracovník, který málo uctívá Pannu Marii, způsobil by v tom případě svými ostrými a ledovými slovy jen to, že by ubohý trosečník opustil trošky, které by ho mohly zachrániti.

Zije-li Maria v srdci apoštolově, udělí mu své mateřské výmluvnosti, aby pohnul i těmi srdci, u nichž bylo dosud všechno marným. Zdá se, že božský Spasitel se zvláštní něhou vyhradil nejtěžší výsledky apoštolátu Panně Marii a ona že jich dopřává jen těm, kdo žijí vroucně s ní spojeni: Tebou zahanbil naše nepřátele.

Pravý syn Panny Marie nebude nikdy v nouzi o důkazy, o prostředky ani o pomoc, neboť častokráte musí posilovati i slabé a těšiti takové, kteří jsou blízcí zoufalství. Dekret, který poroučí, aby se přidala k litaním loretánským invokace *Matko dobré rady*, opírá se o tituly *Pokladnice nebeských milostí* a *Potěšení všech*

zarmoucených, jichž Maria zasluhuje. Tajemství, kterak lze dostati víno síly a radosti, svěruje Matka dobré rady jako v Kaně jen těm, kdo ji vpravdě uctívají.

Především jest však Panna Maria podle slov sv. Bernarda uchvatitelkou srdcí, *Raptrix cordium*, nevěstou věčné lásky, která vkládá do úst svých vroucích ctitelů ohnivá slova, mají-li mluvit k duším o lásce Boží, aby je touto láskou roznítily a skrze ni vzbudily všechny ctnosti. My, kteří pracujeme v apoštolátě, musíme vášnivě milovati tu, již Pius IX. nazývá *Virgo Sacerdos* a jejíž důstojnost ve všem převyšuje důstojnost kněží a biskupů. A tato láska nám dává právo, abychom nepokládali za ztracené dílo, které jsme začali s Marií a v kterém jsme s ní pokračovali. Maria je skutečně skrze svého Syna základem a korunou všeho, co se týká království Božího.

Nedomnívejme se však, že s ní pracujeme, když budujeme její oltáře, když dáváme zpívati písně k její počtě, a nic více. Maria žádá po nás zbožnosti, při níž jsme s ní ustavičně spojeni, chodíme k ní o radu, lneme k jejímu nejčistšímu srdci, často se modlíme skrze ni. Maria očekává především od naší zbožnosti, že budeme následovati všech ctností a že se bez výhrady odevzdáme do jejích rukou, aby nás naučila žiti životem svého Syna. Utíkáme-li se ustavičně k Panně Marii, jednáme jak vojevůdce lidu Božího, jenž pravil k Deboře, nežli vytáhl proti nepříteli: „Půjdeš-li se mnou, půjdu do boje, nepůjdeš-li, nepůjdu.“ A tak činíme skutečně všechno s Pannou Marií. Ona je s námi při velkých rozhodnutích i při nepředvídaných událostech i při jednotlivostech každého díla.

Jsouce spojeni s tou, v jejímž názvu *Maria, paní nejsvětějšího Srdce*, jest obsaženo všechno, nepřijedeme nikdy do nebezpečí, že bychom se minuli cíle; neboť pak nikdy nedopustíme, aby naše činnost škodila vnitřnímu životu, aby se stala nebezpečnou našim duším, neb aby směřovala více ke cti naší nežli

ke cti a slávě Boží. Naopak: svou činností se dostaneme k vnitřnímu životu a tak i ke spojení čím dál tím vroucnějším s tou, která nám zajistí svého božského Syna pro celou věčnost.

DOSLOV

Skládáme tuto práci k trůnu neposkvrněné Panny. Dokonalý ideál apoštolátu vidíme v srdci nejsvětější Panny, jak nám ji představuje byzantská rytina ze 6. století, zobrazená na počátku této knihy.

Panna Maria nese ve své hrudi vtělené Slovo, obklopené svatozáří. Jako věčný Otec uchovává i ona v sobě stále Slovo, jež dala světu. Dle slov Rohaulta de Fleury „Spasitel září uprostřed její hrudi jako Eucharistie, jejíž závoj byl roztržen“. Ježíš žije v ní. Jest jejím srdcem, dechem, středem i jejím životem: obraz vnitřního života.

Ale božský hošík jest apoštolsky činný. Jeho postoj, svitek evangelia v levé ruce, gesto ruky pravé, jeho pohled, vše nasvědčuje tomu, že učí. A Panna Maria se připojuje k jeho slovům. Výraz její tváře praví, že také chce mluvit. Její oči široce rozevřené hledají duše, kterým by mohla dáti svého Syna: obraz života činného kázáním a vyučováním.

Její ruce rozpjaté jak ruce orantů v katakombách nebo jak ruce kněze, který přináší svatou oběť, připomínají, že náš vnitřní život se prohloubí a náš apoštolát že se stane požehnaným hlavně modlitbou a spojením s obětí Ježíšovou.

Nejsvětější Panna žije z Ježíše, s Ježíšem, z jeho života, z jeho lásky, ze spojení s jeho obětí, a Ježíš mluví v ní a skrze ni. Ježíš jest jejím životem a ona je nositelkou Slova, hlasatelkou, monstrancí Ježíšovou.

Podobně duše, která se věnovala hlavně činnosti, apoštolská duše, musí žít z Boha, aby o něm mohla účinně mluvit, a činný život – opakujme to ještě jednou – nesmí v ní býtí ničím jiným než jen výronem života vnitřního.

C. J. A. et R.!

POZNÁMKY

1 Liturgie.

2 *Factus est homo ut homo fieret deus* (Sv. Aug. serm. 9 de Nativ.)

3 *Deus cuius Spiritu totum corpus sanctificatur et regitur.* (Liturgie).

DÍL PRVNÍ

1 *Ad communem legem id pertinet qua Deus Providentissimus, ut homines plerumque fere per homines salvandos decrevit . . . ut nimirum quemadmodum Chrysostomus ait, per homines a Deo discamus.* (Dopis Lva XIII. ze dne 22. ledna 1899 kardinálu Gibbonsovi.)

2 2. Kor. 12, 15.

3 1. Kor. 9, 16.

4 Mat. 16, 26.

5 Liturgie.

6 Jan 1, 3.

7 Jan 10, 10. Jan 1, 4. Jan 14, 6.

8 Gal. 2, 20.

9 Jan 15, 5.

10 Je to trojí druh vlažnosti :

a) Vlažnost pocitu, kloní-li se duše sice ve své vyšší části k dobremu, ne však v nižší části ; modlí se na př. tak dobře, jak jen může, ale s odporem a s vyprahlostí. Tato vlažnost nic není, a jestliže proti ní bojujeme, působí více dobra nežli zla.

b) Vlažnost ze slabosti záleží v tom, že duše, ač má celkem dobrou vůli nedopustiti se hříchu, přece padá do lehkých chyb polodobrovolných nebo nedobrovolných, kterých ihned lituje, sotva se jich byla dopustila. Tato vlažnost není příliš nebezpečná, často vůbec ne.

c) Vlažnost vůle ; je-li duše vlažná v tomto smyslu, pozorujeme ve vůli dvojí protichůdný směr : dobrý a zlý, teplý a studený ; jednak chce býti duše spasena, a proto se varuje hříchů, o nichž jistě ví, že jsou těžké ; jednak nechce vyhověti požadavku lásky Boží, touží po pohodlí volného a lehkého života a dopouští se dobrovolných hříchů všedních. Jestliže duše nebojuje proti této vlažnosti, má vskutku vůli zlou, ne sice úplně, ale částečně ; t. j. část její vůle praví k Bohu : V tom neb v onom neustanu činiti, co se ti nelíbí. (P. Desurmont C. SŠ. R. *Le retour continuel à Dieu.*)

11 Přísloví 4, 23.

12 Jan 6, 38.

13 Řím. 15, 3.

14 Efes. 4, 20.

15 Is. 58, 8, 9, 11.

16 Jan 15, 5.

- 17 Fil. 4, 13.
- 18 Ad contemplandum quippe Creatorem suum homo conditus fuerat ut ejus semper speciem quaereret atque in soliditate amoris illius habitaret. (Sv. Řeh., Moral., l. VIII, c. XII.)
- 19 I. Jan 4, 9.
- 20 Sv. Tom. Akv.
- 21 Sv. Bernard.
- 22 Semper memineris Dei, et coelum mens tua evadit. (Sv. Efrém.)
Mens animae paradus est, in qua, dum coelestia meditatur quasi in paradiso voluptatis delectatur. (Hugo a S. Vict.)
- 23 Sv. Tomáš Akv. 2^a 2^{ae} q. 180 a. 4.
- 24 Mat. 11, 12.
- 25 Šebestián Wyart byl před r. 1870 důstojníkem papežských zua-
vů, pak se stal trapistou, opatem v Sept-Fons ve Francii. Ze-
mřel v Římě v pověsti svatosti jako první gen. opat trapistů.
- 26 Major labor est resistere vitiis et passionibus quam corporali-
bus insudare laboribus. (Sv. Řeh.)
- 27 Jako by takřka viděl toho, jenž jest neviditelný. Žid. 11, 27.
- 28 Dom Festugière O. S. B. praví: „Ať jsou obtíže činného života jakékoli, tak přece popírati, že i vnitřní život má svá utrpení, odváží se jen ten, kdo v něm nemá zkušenosti. Mnoho duší, oddaných činnému životu a jinak opravdu zbožných, se při-
znává, že mnohem více námahy jim působí povinné modlitby nežli činnost. Takřka si oddechnou, když mohou jíti opět po své práci.“
- 29 Fil. 3, 20.
- 30 Est homo constitutus inter res mundi huius et bona spiritua-
lia, in quibus aeterna beatitudo consistit, ita quod, quanto plus inhaeret uni eorum tanto plus recedit ab altero et e contrario.
(Sv. Tom. 1^a, 2^{ae}, q. 108, a. 4.)
- 31 Ž. 4, 3.
- 32 Řím. 7, 22 – 24.
- 33 Luk. 10, 40.
- 34 Luk. 10, 40.
- 35 Mat. 26, 8.
- 36 Jan 17, 19.
- 37 Lumière et flamme (P. Léon O. F. M. Cap).
- 38 Sirach. 10, 2.
- 39 Homo apost. 7, 16.
- 40 Sv. Řehoř hom. 12 in Ezech.
- 41 Sv. Tom. 2^a, 2^{ae}, q. 182, a. 2, ad 3.
- 42 1 Kor. 9, 16.
- 43 Každý sobě nejbližší.
- 44 Sv. Bern., l. II. de Consid., c. III.
- 45 A te tua inchoetur consideratio ne frustra extendaris in alia,
te neglecto . . . Tu tibi primus, tu ultimus . . . in acquisitione
salutis nemo tibi germanior est unico matris tuae. (S. Bern.,
l. II. de Consid., c. III.)
- 46 P. Lallemant. Doct. Spirit.

DÍL DRUHÝ

- 1 Lukáš 5, 16.
- 2 Luk. 6, 12.
- 3 Luk. 10, 42.
- 4 Sk. ap. 6, 4.
- 5 Richard de S. Vict. in Cant., 8.
- 6 Luk. 10, 41.
- 7 Luk. 10, 42.
- 8 Moudr. 7, 11.
- 9 Luk. 10, 42.
- 10 Luk. 10, 42.
- 11 Sv. Bernard, Hom. Simile est . . . hom. neg.
- 12 Mat. 5, 48.
- 13 Sv. Bern. l. II de Consid., c. III.
- 14 Jan 1, 16.
- 15 Sv. Bern. l. II de Consid., c. III.
- 16 1. Jan 1, 1.
- 17 Sv. Aug. Doct. christ., l. IV.
- 18 Pseudo-Dionysius, Coel. hier., c. III.
- 19 Sv. Bern. Serm. 18 in Cant.
- 20 Sv. Bern. Serm. 18 in Cant.
- 21 Manifestum est autem majorem perfectionem requiri ad hoc quod aliquis perfectionem aliis tribuat quam ad hoc ut aliquis in se ipso perfectus sit, sicut majus est posse facere aliquem talem quam esse talem et omnis causa potior est suo effectu. (Sv. Tom. Opusc. de perf. vit. spir.)
- 22 Oportet quod praedicator sit imbutus et dulcoratus in se, et post aliis proponat. (Sv. Bonav., Illus. Eccl., serm. 17).
- 23 Luk. 5, 4.
- 24 Sicut per contemplationem amandus est Deus, ita per actua-lem vitam diligendus est proximus, ac per hoc, sic non possu-mus sine utraque esse vita, sicut et sine utraque dilectione esse nequaquam possumus. (Sv. Isid., Different., lib. II, XXXIV., n. 135.)
- 25 Concedendum ergo est nullum esse posse vitae studium recte institutum ad perfectionem obtinendam, quod non aliquid de actione et de contemplatione participet. (Suarez, I. De Relig. tract. l. I, c. V., n. 5.)
- 26 Cum aliquis a contemplativa vita ad activam vocatur, non fit per modum subtractionis, sed per modum additionis. (Sv. Tom. 2^a, 2^{ae}, q. 182, a. 1, ad 3.)
- 27 Interiori quadam, quam ubique ipse circumferebat solitudine fruebatur, totus quodammodo exterius laborabat, et totus interius Deo vocabat. (God., Vita S. Bern., l. I, c. V. et l. III.)
- 28 Píseň všech písni 8, 6.
- 29 Sv. Tom. 2^a, 2^{ae}, q. 18, a. 2.
- 30 Tato radost, jež má sídlo ve vyšší části duše, nevyklučuje ovšem

vyprahlosti, neboť: *Exsuperat omnes sensum*. Víra sama o sobě, i když je vyprahlá nebo chladná, dostačí vůli, aby s milostí Boží nadpřirozeně roznítla srdce. Sv. Jana Chantalová, jež náležela k duším v životě modlitby nejzkušenějším, zanechala na smrtelné posteli v Moulinu svým dcerám jako odkaz zásadu, podle níž žila: „Největší ctí zde na zemi jest, že můžeme obcovati s Bohem.“

31 *Principalissimum officium*. (3^a p., q. 67, a. 2, ad 1um.)

32 *Praefertur simplici contemplationi*. (Sv. Tom.)

33 *Missio a Deo, zelus animarum, fructificatio auditorum*. (Sv. Bonav.)

34 *Zelus, id est vapor fidei*. (Sv. Ambr.)

35 P. Léon O. F. M. Cap.

36 *Ignem veni mittere in terram*. (Luk. 12, 49.)

37 *Sicut majus est illuminare quam lucere solum, ita majus est contemplata aliis tradere quam solum contemplare*. (Sv. Tom., 2^a, 2^{ae}, q. 188 a. 6.)

D Í L T Ř E T Í

1 Jan 21, 16, 17.

2 Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili. Mat. 25, 40.

3 Luk. 22, 27.

4 Mat. 20, 28.

5 Povržen byl a nejposlednějším z lidí, mužem bolestí, zkušeným v utrpení, před jakým lidé tvář si zastírají, tupen byl, že jsme si nic ho nevážili. (Is. 53, 2-3.)

6 P. Léon O. F. M. Cap. *Lumière et flamme*.

7 Sv. Augustin, in Psalm. XXXI.

8 Sv. Bern., *De Consid.*, l. II. c. II.

9 *Le retour continuel à Dieu*.

10 Gal. 1, 10.

11 Žalm 132, 2.

12 3. Král. 19, 11.

13 Mat. 11, 28.

14 Žalm 34, 3.

15 Luk. 19, 10.

16 1. Kor. 2, 14.

17 Jer. 4, 5.

18 *Doctr. spirit.*

19 P. Lallemand, *Doctr. spirit.*

20 1. Kor. 15, 28.

21 Gal. 2, 20.

22 Sv. Tomáš, 2^a, 2^{ae}, q. 184, a. 8.

23 *Oblectes se v plnou zbroj Boží, abyste mohli čeliti úkladům ďáblovým . . . , abyste mohli odolati v den zlý a vykonajíce všecko státi „vítězně“.* Stůjte tedy (pohotově), jsouce opásáni na bedrech pravdou, oblečení v pancíř spravedlnosti a obuti

na nohou hotovostí evangelia pokoje, vezmouce ke všemu tomu štít víry, kterým byste mohli uhasiti všechny ohnivé šípy nešlechetnickovy, a vezměte přílbici spásy a meč ducha, to je slovo Boží. (Efes. 6, 11 – 17.)

24 Marek 6, 31.

25 Mat. 11, 28.

26 2. Tim. 2, 1.

27 Ž. 30, 25.

28 Fil. 3, 8.

29 Píseň všech písní 8, 6.

30 1. Petr 5, 8 – 9.

31 2. Tim. 4, 7.

32 2. Kor. 12, 10.

33 Encykl. z 11/6 1905 k biskupům italským.

34 Jan 15, 4.

35 2. Kor. 7, 4.

36 Gal. 2, 20.

37 Sv. Ignác.

38 Gal. 4, 19.

39 Žalm 102, 5.

40 Sv. farář arský : Kolik apoštolských duší je s to, aby si osvojilo smýšlení, jaké projevoval generál de Sonis svou denní modlitbou, kterou uvádí jeho životopisec :

Můj Bože, viz mě tu před sebou chudého, malého, všeho zbaveného. Jsem zde u tvých nohou pohřížen ve svou nicotu. Rád bych měl něco, co bych ti obětoval. Ale nejsem nic než samá bída. Tys mé všechno, tys mé bohatství. Můj Bože, děkuji ti, žes chtěl, abych byl před tebou ničím. Miluji svou nicotu, své nic. Můj Bože, děkuji ti, žes mi odňal veškeré ukončení samolásky, veškeru vnitřní útěchu. Děkuji ti za všechna zklamání, za všechen nevděk, za všechna pokořování. Uznávám, že jsem jich potřeboval a že bych byl snad zůstal daleko od tebe, kdyby se mi bylo vedlo dobře.

Ó můj Bože, buď veleben, když mě zkoušíš. Chci býti stráven, zlomen, zničen tebou, nič mě víc a více. Chtěl bych býti pro budovu ne kamenem rukou dělníkovou osekáným a shlazeným, nýbrž zrnkem nevzhledného silničního písku.

Můj Bože, děkuji ti, žes mi dal okusiti líbeznosti svých útěch, děkuji ti, žes mi je opět odňal. Vše, co činíš, jest dobré a spravedlivé. Velcím tě ve své bídě, nelituji ničeho než toho, že jsem tebe dosti nemiloval. Netoužím po ničem, než aby se stala tvá nejsvětější vůle.

Tys můj Mistr a já tvé vlastnictví. Toč se mnou jak toč, znič mě a zase mě stvoř. Chci býti zničen z lásky k tobě. Ó Ježíši, v rukou tvých je dobře, i když mě velice zkoušíš. Kéž jsem přibit na kříž, ale tebou ! Amen.

41 Jan 4, 38.

42 Jan 14, 12. . .

DÍL ČTVRTÝ

- 1 Jan 15, 5.
- 2 Cant. spirit. str. 29.
- 3 Jerem. 31, 14.
- 4 Jan 15, 5
- 5 Sk. ap. 6, 4.
- 6 Mat. 9, 37.
- 7 Mat. 9, 38.
- 8 Mat. 10, 7.
- 9 Encykl. Pia X. k bisk. italským ze dne 11/6 1905.
- 10 Kol. 1, 24.
- 11 Mat. 5, 13.
- 12 Šir. 34, 4.
- 13 Řím. 2, 24.
- 14 1. Petr 5, 3.
- 15 Mat. 5, 16.
- 16 Tit. 2, 7.
- 17 1. Tim. 4, 12.
- 18 Fil. 4, 9.
- 19 1. Kor. 11, 1.
- 20 Jan 8, 46.
- 21 Sk. ap. 1, 1.
- 22 2. Tim. 2, 15.
- 23 Encykl. Lva XIII. ze dne 8/9 1899.
- 24 Encykl. Pia X. k bisk. ital. z 11/6 1905.
- 25 Is. 45, 15.
- 26 De Sp. Sancto, c. IX., n° 23.
- 27 Jan 10, 41.
- 28 Luk. 6, 19.
- 29 1. Petr 4, 11.
- 30 Jan 14, 10.
- 31 Býval důstojníkem u dragounů. R. 1870 učinil v bitvě u Gravelotte slib, že vstoupí k trapistům jako bratr laik, a svůj slib splnil.
- 32 Fil. 3, 20.
- 33 Jan 6, 57.
- 34 Tit. 3, 4.
- 35 Sirach. 45, 29.
- 36 F. W. Faber, Dobrota. Upravily a vydaly sestry Nep. Početí P. Marie v Přerově 1926.
- 37 Jan 15, 5.
- 38 Jan 3, 30.
- 39 Mat. 23, 8, 10, 11.
- 40 Sv. Augustin.
- 41 Mat. 20, 26, 27. Luk. 22, 25, 26.
- 42 Luk. 9, 55.
- 43 Gal. 2, 20.
- 44 2. Kor. 4, 10.

- 45 Řím. 15, 3.
 46 Mat. 15, 8.
 47 Luk. 13, 3, 5.
 48 1. Kor. 1, 23.
 49 Breviář.
 50 Mat. 16, 24.
 51 Mat. 17, 20.
 52 Ezechiel 22, 30.
 53 Nec enim assueti cum Deo colloqui quum de eo ad homines dicunt vel consilia christianae vitae impertiunt, prorsus carent divino afflatu, ut evangelicum verbum videatur in ipsis fere intermortuum. Vox eorum quantavis prudentiae vel facundiae laude clarescat, vocem minime reddit Pastoris boni, quam oves salutariter audiant: strepit enim diffluitque inanis . . . (Pius X. Exhort. ad cler. cath. 4/8 1908). Toto napomenutí otcovského srdce Pia X. služebníkům Božím jest mocný apel na kněžskou svatost. Pius X. v něm vysvětluje podstatu a potřebu svatosti a v dalších praktických radách udává prostředky, kterak jí lze dosíci a ji zachovati. (Viz Ami du Clergé, r. 1908, strana 787.)
 54 Mat. 5, 16.
 55 Sv. Bernard, Serm. de S. Joan. Bapt.
 56 Luk. 12, 49.
 57 1. Král. 17, 45.
 58 Prédication, 20/1 1921.
 59 Srovnáme-li některé věty první encykliky Pia X. s různými jeho výroky pozdějšími, poznáváme, že v rozmluvě právě citované očekává výchovu duší, působících ve farnosti apoštolsky, od horlivých kněží. Spoléhá na ně víc než na jiné prostředky, že jejich vlivem vzroste počet pravých věřících. Dosáhne-li se toho, probudí se kněžská povolání, vzniknou katolické školy a kostely samy sebou. Není-li kvalita zdrojem kvantity, jak blízké je nebezpečí, že náš úspěch bude jen vnější paráda, zbožnost prázdná a klamná!
 60 Žalm 83, 6, 8.
 61 Luk. 5, 4.
 62 Sk. ap. 20, 31.
 63 Sv. Augustin.
 64 Sv. Tomáš v oficiu Božího těla.
 65 Jan 6, 54.
 66 Jan 10, 10.
 67 Jan 15, 4.
 68 Jan 15, 5.
 69 Efes. 1, 10.
 70 Jan 15, 11.

DÍL PÁTÝ

- 1 P. Desurmont C. SS. R.
- 2 Mat. 5, 29.
- 3 Marek 14, 38.
- 4 Jan 15, 15.
- 5 Ž. 118, 92.
- 6 Bossuet.
- 7 P. Alvarez de Paz.
- 8 Sv. Augustin.
- 9 Video – vidím, sitio – žízním, volo – chci, volo tecum – chci s tebou.
- 10 Rozjímavé knihy je potřebí téměř vždycky, aby duch netěkal. Je dosti starých i moderních knih, které jsou opravdu knihami rozjímavými, a ne pouhou duchovní četbou. Každý bod obsahuje uchvacující pravdu, která se předvádí jasně, působivě a stručně, takže úvaha o ní budí láskyplnou a praktickou rozmluvu s Bohem. Jediný bod stačí na půl hodiny. Má obsahovat některý text biblický nebo liturgický nebo některou základní myšlenku, vhodnou pro můj stav. Především je dobře rozjímat o posledních věcech a o hříchu nejméně jednou za měsíc, pak o povolání, o povinnostech stavu, o hlavních hříších, o hlavních ctnostech, o vlastnostech Božích, o tajemstvích růžencových neb o některé události z evangelia, především z umučení Páně. Někdy bývá předmět zvlášť určen slavností liturgickou.
- 11 Slovy „Chceš-li se modliti . . . zavři dveře . . .“ vyzývá mě Spasitel, abych si pro rozjímání zvolil místo, kde jsem nejméně vyrušován: kostel, pokoj, zahradu atd.
- 12 Na př. Spasitel mi ukazuje své Srdce a praví: „Já jsem vzkříšení a život“ – nebo „Viz Srdce, které lidi tolik milovalo“ – nebo snad výjev ze života Spasitelova, Betlem, Tábor, Kalvarii atd. Ale nepodaří-li se mi to po úsilné krátké námaze, jdu dále. Bůh to doplní.
- 13 Výsledek rozjímání záleží často na péči, kterou věnujeme tomu, abychom si božského Spasitele představili hodně živě a blízko, nikoli daleko a pasivně, téměř jakoby abstraktně.
- 14 Musíme býti pevně přesvědčeni, že Bůh žádá jen dobré vůle. Jestliže duše, ač je velmi roztržita, přece přichází denně trpělivě a dětinně k svému božskému Příteli, koná výtečné rozjímání. Bůh nahradí všechno.
- 15 Tak se zakotvuje pevné přesvědčení a duše se připravuje na dar živé víry a nadpřirozeného nazírání.
- 16 V těchto slovech shrnuje Suarez výsledek všech ascetických pojednání. Tyto úkony touhy disponují duši, aby se rozhodla, že Bohu nic neodepře.
- 17 Je lépe ponechati si totéž předsevzetí po celé měsíce neb od exercicií do exercicií. Zvláštní zpytování ve formě krátké rozmluvy s božským Spasitelem doplňuje rozjímání, a protože jím

poznáváme, zdali jsme pokročili nebo poklesli, usnadňuje neobyčejně pokrok.

18 Sv. Augustin.

19 Fil. 4, 13.

20 Jan 4, 34.

21 Ž. 85, 1.

22 Mat. 7, 16.

23 Rozjímání je výheň, v které duše znovu a znovu obnovuje svou bdělost. Věrností v rozjímání ožíví se všechna ostatní duchovní cvičení. Duše nabývá ponenáhlu ducha bdělosti a modlitby, t. j. zvyká si obracet se čím dál tím častěji k Bohu. Je-li spojena s Bohem při vnitřní modlibě, zůstává s ním spojena i za práce nejúnavnější.

Duše, která žije spojena s božským Spasitelem, nabývá svou bdělostí víc a více darů Ducha sv. a vlitých ctností a možná, že ji Bůh povolá k hlubší vnitřní modlitbě.

P. Rigoleuc T. J. udává ve své knize Oeuvres spirituelles desaterý způsob, kterak můžeme konati vnitřní modlitbu, jestliže jsme se marně namáhali konati rozjímání o připravené pravdě. Pak teprve mluví o nazírání, k němuž Bůh povolává obyčejně jen duše, které rozjímáním se naučily bdělosti srdce.

Způsob 1. Vezmeme duchovní knihu (Nový zákon nebo Následování), čteme s přestávkami vždy několik řádků – trochu přemýšlíme o tom, co jsme čtli, snažíme se tomu porozumět a zapamatovati si to – pak vzbuzujeme úkony lásky, lítosti atd. a umíníme si, že se příležitostně budeme cvičiti v této ctnosti. Varujme se, abychom mnoho nečtli nebo mnoho neuvažovali. – Při každé přestávce zdržme se tak dlouho, dokud tam duch nalézá příjemnou a užitečnou potravu.

Způsob 2. Vezmeme některá slova Písma sv. nebo některé ústní modlitby: Otčenáše, Zdrávasu, Věřím. Opakujeme je, zdržíme se u každého slova, vzbuzujeme pocity zbožnosti, při nichž vytrváme tak dlouho, dokud se nám líbí. – Nakonec prosíme Boha o milost neb o ctnost, plynoucí z předmětu rozjímání. Počínáme-li se u některého slova již nuditi, začínáme-li pociťovati nelibost, nezdržujeme se u něho; nenalzáme-li v něm pro sebe už nic, přejdeme klidně k dalšímu. – Najdeme-li něco, co nás povzbuzuje, zůstaneme při tom, pokud dojem trvá, nemyslíme na to, abychom postupovali dále. Není třeba, abychom vzbuzovali úkony nové a nové; někdy dostačí, udržujeme-li se v přítomnosti Boží, při čemž opakujeme tiše slova rozjímání nebo si potichu hovíme v dojmu, který vznikl v srdci rozjímáním.

Způsob 3. Nenalzáme-li v připraveném předmětu dosti látky pro rozmluvu, můžeme vzbuzovati úkony víry, klanění, díky, naděje, lásky atd. Poddáváme se těmto pocitům podle libosti a u každého trochu prodlíme, abychom ho užili.

Způsob 4. Nemůžeme-li již rozjímati ani vzbuzovati pocitů pro neschopnost a vyprahlost, ujišťujeme Pána, že bychom chtěli

vzbuditi tolik úkonů, na př. lítosti, kolikrát vdechneme a vydechneme, kolik zrncek růžencových pustíme prsty nebo kolikrát vyslovíme nějakou krátkou modlitbu. – Toto ujišťování občas opakujeme. Dá-li nám Bůh jiný zbožný pocit, přijmeme jej vděčně a pokorně a prodléváme v něm.

Způsob 5. Při vnitřním utrpení a při vyprahlosti, jsme-li prázdni a neschopni mysliti a jednati, ponecháme se velkodušně utrpení, neznepokojujeme se, ani se nepřičiňujeme, abychom se z něho vyprostili, a nevzbuzujeme jiných úkonů nežli úkony oddanosti do vůle Boží, že totiž ponese trpělivě tuto zkoušku a jakékoli jiné utrpení, které se Bohu zlíbí na nás seslati; nebo spojujeme svou modlitbu se smrtelnou úzkostí Páně na hoře Olivetské a s jeho opuštěností na kříži; představujeme si, že jsme tam přibiti se svým Spasitelem, a povzbuzujeme se jeho příkladem, abychom setrvali a trpěli vytrvale až do smrti.

Způsob 6. Pohled do našeho nitra. Poznáváme své chyby, vášně, slabosti, nedokonalosti, svou neschopnost, bídu, nicotu. – Klaníme se úradkům Božím v tom stavu, v kterém právě jsme. Podrobujeme se jeho sv. vůli, velebíme ho za jeho spravedlivé tresty i za důkaz jeho milosrdenství. Pokorujeme se před božskou velebností, upřímně se Bohu vyznáváme ze své nevěrnosti a ze svých hříchů, prosíme za odpuštění – odvoláváme své nesprávné úsudky a své omyly, litujeme všeho špatného, co jsme učinili, a umínujeme si, že se v budoucnosti polepšíme. Toto rozjímání se děje zcela nenuceně a lze při něm vzbuzovati všechny druhy citů; může se konati kdykoli, především po nepředvídané události, abychom se podrobili spravedlivému trestu Božímu, nebo po obtížné práci, abychom se opět soustředili na mysl.

Způsob 7. Představujeme si živě poslední věci. – Vidíme se ve smrtelném zápase mezi časem a věčností – mezi minulým životem a soudem Božím. Co bych si tu přál, abych byl učinil? Jak bych si přál, abych byl žil? Z toho povstane bolest, kterou si zapamatujeme. Vzpomínáme na své hříchů, na svůj nespořádaný život, na zneužívání milosti. Jak bych si přál, abych se byl choval při té neb oné příležitosti? Umíníme si, že skutečně napravíme, čeho bychom se musili obávati. Představíme si, jak jsme pochováni, shnilí v hrobě, zapomenuti ode všech – před soudnou stolicí Ježíše Krista – v očistci – v pekle.

Čím živější představa, tím více užítka máme z rozjímání. Tato mystická smrt je nutná, abychom duši zprostili vši tělesnosti a ji zpět k sobě přivedli, t. j. abychom byli úplně vymaňeni z porušenosti hříchů. Tímto očistcem musíme projíti, abychom se již v tomto životě mohli radovati v Bohu.

Způsob 8. Prodléváme v duchu u Ježíše v nejsv. Svátosti ol tářní. Pozdravujeme ho ve velebné Svátosti s úctou, které vyžaduje jeho skutečná přítomnost, spojujeme se s ním a se všemi jeho božskými úkony v nejsv. Svátosti, kde ustavičně mi-

luje a velebí svého nebeského Otce, jemuž se klaní ve jménu všech lidí, jsa obětí za lidstvo. – Snažíme se, abychom porozuměli jeho svaté soustředěnosti, jeho skrytému životu, odříkání, poslušnosti, pokoře atd. – Povzbuzujeme se, abychom ho v těchto ctnostech následovali, a umiňujeme si, že je budeme příležitostně konati. – Obětujeme Ježíše Krista nebeskému Otci jako jedinou oběť Boha hodnou, kterou mu prokazujeme úctu, uznáváme jeho dary, usmiřujeme jeho spravedlnost a prosíme jeho milosrdenství o pomoc.

Obětujeme mu celou svou bytost, svůj život, své práce, ctnostný úkon, který chceme konati, umrtvení, jemuž se chceme podrobiti, abychom se přemohli, a to na týž úmysl, s kterým se Ježíš Kristus sám obětuje ve velebné Svátosti. Tuto oběť přinášíme s vřelou touhou, abychom jí co možná nejvíce rozmnožili úctu, kterou vzdává božský Spasitel v nejsv. Svátosti svému nebeskému Otci.

Závěr činí duchovní sv. přijímání – Toto je výtečné rozjímání, zvláště při návštěvě velebné Svátosti. Třeba si mu navyknouti, neboť naše štěstí v tomto životě závisí na tom, jak jsme spojeni s Ježíšem Kristem v nejsvětější Svátosti oltářní.

Způsob 9. konáme ve jménu Ježíše Krista. – Toto rozjímání rozněcuje naši důvěru v Boha a uvádí nás v ducha a ve smýšlení Ježíše Krista. Zakládá se na skutečnosti, že jsme spojeni se Synem Božím, že jsme jeho bratři, údové jeho mystického těla, že nám postoupil všechny své zásluhy a odkázal odměnu, kterou jest mu Otec nebeský povinen dáti za jeho práce a pro jeho smrt. Tím se stáváme schopnými, abychom Boha uctívali způsobem Boha důstojným, a nabýváme práva, abychom s Bohem jednali a žádali na něm jakékoli milosti jako ex iustitia.

– Nemáme toho práva jako tvorové a ještě méně jako hříšníci, neboť nepoměr mezi Bohem a tvorem jest příliš velký, protiva pak mezi Bohem a hříšníkem nekonečná. Ale jsouce spojeni s vtěleným Slovem, můžeme se jako jeho bratři a údové s důvěrou objeviti před Bohem, důvěrně s ním jednati a zavázati si jej, aby nás dobrotivě vyslechl, aby vyslyšel naše prosby a udělil nám svých milostí se zřetelem na svého Syna, s nímž jsme spojeni a sjednoci.

Můžeme se tedy objeviti před Bohem, abychom se mu klaněli, ho milovali nebo jej chválili skrze Ježíše Krista, jenž v nás působí jako hlava v údech a svým duchem nás povznáší do božského stavu, nebo abychom jej prosili o milost pro zásluhy jeho Syna. A můžeme mu obětovati služby, které mu prokázal tento milovaný Syn, jeho život, smrt, utrpení, jejichž odměna nám náleží právem dědickým. – V tomto duchu pak recitujeme svaté oficium.

Způsob 10. Prostá pozornost na přítomnost Boží a rozjímání. Napřed si promyslíme látku připravenou k rozjímání. Potom se vžijeme v přítomnost Boží, nemajíce jiné určité myšlenky, ani nevzbuzující jiného citu, nežli cit úcty a lásky k Bo-

hu, který nám vlévá jeho přítomnost. Spokojíme se tím, že se tak mlčky a pokojně udržujeme v přítomnosti Boží, dokud se nám líbí. – Pak rozjímáme obyčejným způsobem.

Je dobře, začínáme-li tak každé rozjímání, a prospívá nám, činíme-li tak po každém bodě rozjímání. Trváme tu v tiché pozornosti na Boha, ustalujeme se ve vnitřní soustředěnosti, navykáme si upíratí svého ducha na Boha a připravujeme se poněmáhlu na nazírání. – Ale nesetrvávejme v tomto klidu z lenosti ani proto, abychom se vyhnuli námaze, která je spojena s rozjímáním.

24 Ž. 18, 1.

25 Sirach. 15, 9.

26 Kánon mešní.

27 Církev, jsouc vedena Duchem svatým a poučena sv. apoštoly, rozdělila rok tak, že se v něm jeví život, tajemství, kázání a učení Ježíše Krista i pravé ovoce všeho toho v podivuhodných ctnostech jeho sluhů a v příkladech svatých a konečně, i tajemný úryvek ze Starého a Nového zákona a z církevních dějin. Tak prospívá křesťanům každá část církevního roku, vše je zde plno Ježíše Krista. V této rozmanitosti, která konečně směřuje k jednotě Ježíšem Kristem tak doporučované nalézá nevinná a zbožná duše nebeskou radost i výtečnou potravu, v ní ustavičně obnovuje svou horlivost. (Bossuet.)

28 Vánoční oficiem.

29 Motu proprio Pia X. ze dne 22/11 1903.

30 Jestliže se spojujeme s něčí modlitbou, můžeme velmi prospívati v modlitbě. Příkladem toho je sedlák, který se nabídl sv. Ignáci a jeho průvodcím, že bude nositi jejich zavazadla. Vida, že Otcové, jakmile někam došli, hned si vyhledali tichý koutek, aby svou mysl před Bohem soustředili, učinil také tak, klekl si jak oni. Tázali se ho, co při tom dělá. „Nic,“ pravil, „jenom říkám: »Pane, tito lidé jsou svatí a já jsem jejich hovádko. Chci činiti, co oni činí, a to pak, ó Bože, ti obětuji.«“ (Rodr. Cvičba v dokonalosti křesťanské, I., 1, 19.)

Jestliže tento muž takovými úkony ustavičně pokračoval v duchovním životě, tím více může prospívati ten, kdo se spojuje s liturgickým životem církevním, ač nemá vzdělání.

Bratr laik z Clairvaux hlídal ovce v noci před Nanebevzetím Panny Marie; jak jen mohl, spojoval se pozdravením andělským z mnichy, kteří zpívali jitrní a jejichž zpěv zazníval až k němu. Bůh zjevil sv. Bernardovi, že pokorná, prostá pobožnost bratrova líbila se Panně Marii více nežli pobožnost ostatních, ač velmi horlivých řeholníků.

31 Pius X. Motu proprio ze dne 22/11 1903.

32 Jestliže kněz neb i biskup je přítomen některému sv. úkonu jak obyčejný věřící, nekonaje žádné funkce, závisí prospěch, který z úkonu čerpá, jen na jeho charakteru jako křesťana.

33 Vliv liturgie na život milosti chápeme lépe, vzpomeneme-li si, že každá církevní modlitba, každý církevní obřad, má mocnou

sílu výprosnou, která je sama o sobě neodolatelná, per se efficacissima. Prosha o tu neb o onu milost není tu jen úkonem jednotlivé osoby, modlitbou jednotlivé duše, třeba svaté, nýbrž jest též úkonem samé Církve, jež s námi prosí. Je to hlas milované nevěsty, který vždy potěšuje srdce Boží a vždycky je nějak vyslyšen.

Kdybychom tuto pravdu chtěli vyjádřiti dvěma slovy, řekli bychom, že výprosná síla liturgické modlitby se skládá ze dvou prvků: z opus operantis duše, která užívá velké svátostiny liturgie, a z opus operantis Církve. Tyto dva úkony: úkon duše a úkon Církve jsou jako dvě síly, které se spojují a které jsou unášeny tímž vzletem k Bohu..

34 1. Kor. 12, 12.

35 Řím. 12, 4, 5.

36 Unusquisque fidelium quasi quaedam minor videtur esse Ecclesia, dum salvo unitatis arcanae mysterio, etiam cuncta Redemptionis humanae unus homo suscipit Sacramenta. (Sv. Petr. Dam. Opusc. XI, c. X. – Patr. lat., t. CXLV, col. 239).

37 Caractere sacramentali insignitur homo ut ad cultum Dei deputatus secundum ritum Christianae religionis. (Card. Billot. De Ecclesiae Sacram., t. I, thes. 2.)

38 Vy však jste rodem vyvoleným, královským kněžstvem, národem svatým, lidem vlastnickým. (1. Petr 2, 9).

39 Kněžstvo svaté, abyste podávali duchovní oběti, příjemné Bohu, skrze Ježíše Krista. (1. Petr 2, 5). – V tomto smyslu praví sv. Ambrož: Omnes filii ecclesiae sacerdotes sunt; unguimur enim in Sacerdotium sanctum, offerentes nosmetipsos Deo hostias spirituales. (In Lucam, lib. IV, num. 33. – Patr. lat. t. XV., col. 1645) – Sicut omnes Christianos dicimus, propter mysticum Chrisma; sic omnes Sacerdotes, quoniam membra sunt unius Sacerdotis. (S. Aug. De civit. Dei, lib. XX, cap. X. – Patr. lat., t. XLI, col. 676.)

40 Římský misál. – Obětujeme s knězem všichni, souhlasíme se vším, co činí, co praví. A co praví? „Modlete se, bratří, aby moje i vaše oběť . . .“ A co odpovídáme? „Nechť přijme Pán oběť z rukou tvých.“ Kterou oběť? „Mou i vaši.“ A co praví kněz ještě? „Pomni, Pane, služebníků a služebnic svých, za které ti obětujeme,“ . . . „i těch, kteří ti tuto oběť přinášejí.“ Obětujeme tedy také s ním, obětujeme Ježíše Krista, obětujeme sebe samy s celou jeho katolickou Církví, která je rozšířena po celém světě. (Bossuet.)

41 Jan 13, 35.

42 Jan 17, 21, 23.

43 Člověk je stvořen, aby chválil Boha, Pána našeho, jemu úctu vzdával a jemu sloužil a tím spasil duši svou. (Duch. cvičení sv. Ignáce.)

Cílem naším je služba Boží. Chyby odkládáme a o ctnosti se snažíme jen proto, abychom Bohu lépe sloužili; svatost jest jen prostředkem k lepší službě Boží. (Blah. P. Eymard.)

- 44 Ef. 4, 13.
- 45 Mat. 7, 29.
- 46 Sermo 20.
- 47 Per unitatem fidei, Sacerdos Ecclesia tota est et ejus vices gerit. (Sv. Petr. Dam. Opusc. XI, cap. X. – Patr. lat., t. CXLV, col. 239.) – Quid mirum si Sacerdos quilibet . . . vicem Ecclesiae solus expleat . . . cum per unitatis intimae Sacramentum, tota spiritualiter sit Ecclesia. (Sv. Petr. Dam., loc. cit.)
- 48 Medius stat Sacerdos inter Deum et humanam naturam; illinc venientia beneficia ad nos deferens et nostras petitiones illuc perferens. (S. Joan. Chrysost. Hom. V. n. 1, in illud: Vidi Dominum.)
- 49 Proč praví kněz, i když se modlí breviář sám: Pán s vámi! A proč odpovídá: I s duchem tvým místo s duchem mým? Sv. Petr. Dam. praví: „Kněz není sám. Kdykoli slouží mši sv. nebo když se modlí breviář, je přítomna tajemně celá Církev a kněz ji pozdravuje slovy: Pán s vámi! a Církev mu odpovídá, poněvadž kněz zastupuje Církev, jeho vlastními ústy: I s duchem tvým!“ (Cf. S. Pet. Dam. I. Dom. vob., c. 6, 10, etc.)
- 50 Laudate Dominum; sed laudate de vobis, id est, ut non sola lingua et vox vestra laudet Deum, sed et conscientia vestra, vita vestra, facta vestra. (Sv. Aug. Enarrat. in Psalm. in Ps. CXLVIII, n. 2.) – Právě tak jako lidé žádají po tobě svatost, představíš-li se jim jako vyslanec Boží, žádá po tobě svatost i Bůh, přijdeš-li k němu jako přímluvce lidí. Sv. Tomáš praví: „Přímluvčí jest jednatel za lidskou bídu, vyslaným k Boží spravedlnosti.“ Má-li však takový jednatel býti přijat příznivě, musí býti 1. důstojným zástupcem lidu, který ho posílá, 2. přítelem panovníka, ke kterému je poslán. Jsi důstojným zástupcem lidu, nejsi-li knězem svatým, nejsi-li dokonalým vzorem křesťanských ctností? Jsi přítelem Božím, nejsi-li ani jeho věrným služebníkem?
- A je-li tomu tak u přímluvce jinak lhostejného, čím více u toho, který sám je vinníkem? Kdo dovede vyjádřiti nesnáze jeho trapného postavení: „Otče, modlete se za mne, vy u Pána Boha více zmůžete,“ říkávají ty zbožné duše. Chceš-li znáti účinnost té přímluvy, o niž tě zbožný lid prosí, věz, že „Plus placet Deo latratus canum quam oratio talium clericorum.“ (Sv. Aug. Serm. 37).
- 51 Co pravíme o kněžích, platí též v náležitém poměru o jáhnech a o podjáhnech.
- 52 Řím. 12, 4.
- 53 1. Kor. 12, 4.
- 54 Ipse est principalis Sacerdos qui, in omnibus et per omnes Sacerdotes novi Testamenti, offert. Ideo enim quia erat Sacerdos in aeternum instituit Apostolos Sacerdotes, ut per ipsos suum Sacerdotium exsequeretur. (De Lugo, De Euchar., disp. XIX, sect. VI, n. 86.)
- 55 Jsme spolupracovníci Boží. (1. Kor. 3, 9.)

- 56 Mluví-li svatí otcové o kněžské důstojnosti, zdá se, že vyčerpávají svou výmluvnost. Jejich myšlenky lze shrnouti v tato slova: Důstojnost kněžská převyšuje všechno stvořené, jen Bůh je víc. – *Sublimitas sacerdotis nullis comparationibus potest adaequari.* (Sv. Ambr., lib. de Dign. Sacerd., cap. II.) *Qui sacerdotem dixit, prorsus divinum insinuat virum.* (Sv. Dion. Areop.) *Praetulit vos regibus et imperatoribus, praetulit vestrum ordinem ordinibus omnibus, imo ut altius loquar, praetulit vos Angelis et Archangelis, Thronis et Dominationibus.* (Sv. Bern. Sermo ad Past. in Syn. – Inter apokryp. opp. – Patr. lat. t. CLXXXIV, col. 1086.) – *Perspicuum est illam esse illorum Sacerdotum functionem qua nulla major excogitari possit. Quare merito non solum Angeli, sed Dii etiam, quia Dei immortalis vim et numen apud nos teneant, appellantur.* (Cat. Roman. De Ord. 1.)
- 57 Reliqua omnia quae dicuntur in superioribus, a Sacerdote dicuntur . . . Ubi venit ut conficiatur venerabile Sacramentum jam non suis sermonibus utitur Sacerdos, sed utitur sermonibus Christi. Ergo sermo Christi hoc conficit Sacramentum. Quis est sermo Christi? Nempe is quo facta sunt omnia. (Sv. Ambr. De Sacramentis, lib. IV, cap. IV, n. 14 et seq. – Inter dubia opp. – Patr. lat., t. XVI, col. 439. – Ecce Ambrosius non solum vult sacerdotem loqui in persona Christi sed etiam non loqui in propria persona, neque illa esse verba Sacerdotis. Quia, cum Sacerdos assumatur a Christo ut eum repraesentet, et ut Christus per os Sacerdotis loquatur, non decuit sacerdotem, adhuc retinere in his verbis propriam personam. (De Lugo, De Euch., disp. XI, sect. V, n. 103.)
- 58 Ipse est (Christus) qui sanctificat et immolat . . . Cum videris Sacerdotem offerentem, ne ut Sacerdotem esse putes, sed Christi manum invisibiliter extentam . . . Sacerdos linguam suam commodat. (Sv. Jan Zlat. Hom. 86 in Joan., n. 4.)
- 59 Nil aliud Sacrifex est quam Christi simulacrum. (Petr. Bles. Tract. rythm. de Euch., cap. VII.)
- 60 Majus opus est ex impio justum facere quam creare coelum et terram. (Sv. Aug.)
- 61 Pláč Jer. 4, 11, 13.
- 62 Vy jste sůl země: jestliže sůl se zkazí, čím se osolí? Vy jste světlo světa. (Mat. 5, 13). – Buď vzorem věřících ve slově, v obcování, v lásce, ve víře, v čistotě. (1. Tim. 4, 12.) – In divino omni quis audeat aliis dux fieri, nisi secundum omnem habituum suum factus sit Deo formissimus et Deo simillimus. (Sv. Dion. De eccl. hier.) – Sacerdos debet vitam habere immaculatam, ut omnes in illum, veluti in aliquod exemplum excelens, intueantur (Sv. Jan Zl., Hom. 10 in Tim.) – Nihil in Sacerdote commune cum multitudine. Vita sacerdotis praeponderare debet, sicut praeponderat gratia. (Sv. Ambr. Epist., 82.) – Aut caeteris honestiores, aut fabula omnibus sunt Sacerdotes. (Sv. Bern. De Consider., lib. IV, cap. 6.) – Sicut illi

qui Ordinem suscipiunt, super plebem constituuntur gradu Ordinis, ita et superiores sint merito sanctitatis. (Sv. Th. Suppl., q. 35.) – Sic decet omnino Clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus nihil nisi grave, moderatum ac religione plenum praese ferant. (Conc. Trid. sess. 22, c. 1. de Reform.) Si religiosus careat Ordine, manifestum est excellere praeeminentiam Ordinis quantum ad dignitatem, quia per sacrum Ordinem aliquis deputatur ad dignissima ministeria, quibus ipsi Christo servitur in sacramento altaris; ad quod requiritur major sanctitas interior, quam requirat etiam religionis status. (S. Th. 22, q. 184.) – Vix bonus monachus facit bonum clericum. (Sv. Aug. ad Val.) – Nullam ascensus et deificationis mensuram agnoscant. (Sv. Reh. Naz.) – Pares Deo conentur esse sanctitate, ut qui viderit ministrum altaris, Dominum veneretur. (Sv. Ambr. S. Offic., c. 5.)

63 Římský pontif.

64 Is. 52, 12.

65 Levit. 21, 6.

66 Žid. 10, 5, 7.

67 Já vždycky činím to, co mu jest milé. (Jan 8, 29.) Můj pokrm jest, abych činil vůli Toho, jenž mě poslal. (Jan 4, 34.) Sestoupil jsem s nebe, nikoli, abych činil vůli svou, nýbrž vůli Toho, jenž mě poslal. (Jan 6, 38.)

68 Stav se poslušným až k smrti, a to k smrti kříže. (Fil. 2, 8.)

69 Josue 10, 14.

70 Kdo je věrný ve věcech nejmenších, jest věrný i ve věcech velikých. (Luk. 16, 10.)

71 Joel 2, 17.

72 Jan 17, 19.

73 Kánon mešní.

74 Fil. 2, 5.

75 Římský pontif.

76 Vyplňuji na svém těle to, co zůstává z útrap Kristových pro jeho tělo, kterým jest Církev. (Kol. 1, 24.)

77 Sv. Aug. De Civit. Dei, lib. X, cap. VI.

78 Tunc demum Sacerdoti Hostia proderit si, seipsum Hostiam faciens, velit humiliter et efficaciter imitari quod agit. (Petr. Blesens. Epist. CXXIII.)

Qui passionis Dominicae mysteria celebramus, debemus imitari quod agimus. Tunc ergo vere pro nobis Hostia erit Deo, cum nosmetipsos Hostiam fecerimus. (Sv. Reh. Dialogor. lib. IV, cap. LIX.)

79 Hymnus Posvěcení chrámu Páně.

80 Fil. 3, 20.

81 Plus lucratur qui orat et intelligit quam qui tantum lingua orat, nam qui intelligit reticitur quantum ad intellectum et quantum ad affectum. (Sv. Tom., In I. Cor. XIV, 14.)

82 Sirach 18, 23

83 Žalm 137, 1.

84 Modlitba na 12. neděli po sv. Duchu.

85 Apoštolát nebo pohoršení. U četných duší, které pozorují náboženství jen se stanoviska prázdňého intelektualismu nebo ritualismu, působí kázání prostředního kněze často mnohem méně nežli kázání kněze pravého, jehož velká víra, pokora a zbožnost jeví se na př. při křtu, při pohřbu a hlavně při mši svaté. Slova a obřady jsou klíče, jimiž lze otvírati srdce. Jestliže se liturgie takto žije, vidí věřící liturgii to, co je tajemné, jako jistotu, to, co je neviditelné, jako skutečnost. Liturgie pak je vyzývá, aby vzývali tohoto Ježíše, jimi skoro zapomenutého, s nímž, jak vycitují, jest tento pravý kněz vroucně spojen.

V opačném případě však ubývá jejich víry nebo jí ztrácejí úplně; volají zděšeně: Není ani možno, aby tento kněz věřil, že jest Bůh, a aby se ho bál, když tak slouží mši sv., tak křtí, tak se modlí, tak koná obřady. Jaká odpovědnost! A kdo se odváží tvrditi, že takové pohoršení nebude Bůh kdysi přísně souditi?

Jaký vliv může míti na věřící projev úcty a naopak zase projev nedbalosti při sv. úkonech!

Když jsem studoval na universitě, neměl na mne vlivu žádný kněz. Jednou jsem měl náhodou příležitost, abych potají pozoroval jakéhosi kněze, kterak se modlil breviář. Jeho chování, plné úcty a zbožnosti, působilo na mne hlubokým dojmem a cítil jsem od té doby velikou potřebu, abych se modlil, a to abych se modlil jako tento kněz. Zdálo se mi, že Církev je vtělena v tomto knězi, který byl tak spojen se svým Bohem.

Naopak zase pravil mi nedávno upřímný křesťan: „Když jsem viděl, jak nedbale sloužil můj farář mši sv., zděsil jsem se a byl jsem přesvědčen, že nemá víry. Od té doby přestal jsem se modlit, ano i věřiti a jakýsi odpor mě zdržoval, abych již nechodil do kostela, poněvadž jsem se bál, že bych zas uviděl, kterak ten kněz slouží mši sv.“

86 Řehole sv. Benedikta.

87 Jeden spisovatel minulého století, známý svou nevěrou i realismem svých líčení, chtěje načrtnouti karikaturu osobnosti, která má velikou vyřídilku a neví, co mluví, nenašel nic lepšího na přirovnanou než kněze, který „odbývá“ svou mši.

88 Jerem. 48, 10.

89 Mat. 5, 8.

90 Jak dosáhneme čistoty úmyslu? Velkou pozorností na sebe při začátku své práce a zvláště za práce.

Proč je tato pozornost na začátku práce tak nutná? Protože přirozenost cítí se hned k práci pužena z vlastní záliby a ze zájmu, je-li práce příjemná, užitečná a shoduje-li se s přirozenými náklonnostmi. Zde je potřebí velké pozornosti a velkého vnitřního ovládnání, aby se vůle nedala napřed strhnouti dojmem pohnutek jen přirozených, které jí lichotí, ji vábí a okouzlují.

Proč je třeba pozornosti mezi prací?

Jestliže jsme měli sílu, abychom hned na počátku odmítli každé lichotivé vábení smyslů a samolásky a řídili se ve všem jen duchem víry v čistém úmyslu, zapomeneme-li však později varovati se okamžitého zalíbení, radosti a zájmu, které vznikají ustavičnými dojmy při práci, srdce ponenáhlu zchoulostiví a přirozenost, ač umrtvená počátečním sebezapřením, opět se probudí a zesílí se; brzo tam samoláska propašuje jemně a skoro nepozorovaně své zájmy místo pohnutek dobrých, s nimiž jsme práci podnikli a začali; tak se často stává, jak praví sv. Pavel, že, když jsme byli započali v duchu, končíme v těle, t. j. v pohnutkách zcela pozemských, nízkých a sobeckých. (P. Caussade.)

91 Přísl. 4, 23.

92 Jan 15, 4.

93 Žalm 72, 28.

94 P. Desurmont praví: „V dobru je skryta jakási rozkoš, čest, sláva a nevím, co všechno ještě, čeho je přirozenost mimořádně chtivá, často chtivější nežli špatnosti. Duše někdy dosti nedbává tohoto úskalí, tohoto rafinovaného sobectví, kterým se dusí milost pomáhající.

Proto božský Spasitel z dobroty k nám i z horlivosti pro svou čest jeví se lhostejným ke všemu dobru toliko částečnému. Jemu se líbí jenom jediné, totiž jeho přesvatá vůle. Tak se stává, že něco zcela nepatrného je pro nebe záslužným, shoduje-li se to s jeho vůlí, a že velká díla bez jeho vůle nemají zásluhu.“ (Le retour continuel à Dieu.)

95 Kteří násilí činí, uchvacují je. (Mat. 11, 12.)

96 Je to prakticky totéž, co Bossuet nazývá okamžikem láskyplné samoty, v níž se třeba stůj co stůj cvičiti při práci. Je to totéž, k čemu sv. František Saleský tak důtklivě radí a co nazývá duchovními cvičeními: „V tomto cvičení duchovní samoty a střelných modliteb záleží velké dílo zbožnosti. Toto cvičení může nahraditi všechny ostatní modlitby, ale samo nemůže býti nahrazeno skoro ničím. Nekoná-li se, je život činný nedokonalý a práce jest jen břemenem.“

97 Fil. 2, 9.

98 Sv. Bern., Serm. in Nativ. B. M. V.

99 Nikdo nebude zachráněn bez tebe, Matko Boží, nikdo nedostává milosti bez tebe, milostiplná. (Sv. German.) – Svatost vzrůstá takovou měrou, jakou měrou uctíváme Pannu Marii. (P. Faber.)

100 S Marií lze za měsíc více pokročiti v lásce Ježíšově nežli dlouholetou námahou, při které jsme méně spojeni s touto dobrou Matkou. (Blah. Grignon z Montfortu.)

101 Synáckové moji, ona je nejlepším podkladem mé důvěry, jediným důvodem mé naděje. (Sv. Bernard.)

102 Družstvo Přátel studia. L. Kuncíř, Praha.

OBSAH

Úvod	9
----------------	---

Díl první

Bůh chce život činný a život vnitřní	11
I. Činnost, tudíž i apoštolát jest podle vůle Boží	11
II. Bůh chce, aby Ježíš byl duší činnosti	14
III. Co je vnitřní život?	17
IV. Jak velice se vnitřní život zneuznává	25
V. Námitka I.: Vnitřní život je nečinný	27
VI. Námitka II.: Vnitřní život je sobecký a neplodný	33
VII. Námitka III.: Spása duší je tak důležitá!	38

Díl druhý

Spojení činnosti s vnitřním životem	42
I. Vnitřní život má u Boha větší cenu nežli činnost	42
II. Činnost má býti jen výronem života vnitřního	45
III. Základ, cíl a prostředky apoštolského díla musejí býti proniknuty vnitřním životem	48
IV. Činnost a život vnitřní se navzájem podporují	51
V. Výtečnost tohoto spojení	55

Díl třetí

Činnost je plna nebezpečí, není-li spojena s vnitřním životem, je-li však s ním spojena, zajišťuje pokrok ve ctinosti	58
I. Vnitřním duším je činnost prostředkem k svatosti, jiným duším však jest osidlem pro spásu	58
II. Apoštol bez vnitřního života	63
III. Vnitřní život jest apoštolskému pracovníku podkladem svatosti	73
1. Chrání apoštola od nebezpečí vnější činnosti	75
2. Obnovuje síly apoštolovy	76
3. Velmi rozmnožuje síly a zásluhy apoštolovy	77
4. Dodává apoštolu radosti a útěchy	79
5. Zjemňuje čistotu jeho úmyslu	81
6. Jest apoštolu štítem proti malomyslnosti	83

Díl čtvrtý

Vnitřní život činí vnější činnost plodnou	86
I. Vnitřní život je pro činnost podmínkou úspěchu	86
1. Vnitřní život zjednává Boží požehnání	89
2. Vnitřní život působí, že apoštol posvěcuje duše svým dobrým příkladem	92

3. Vnitřní život působí v apoštolu nadpřirozené záření; účinnost tohoto záření	95
a) Vnitřním životem vyzařuje z apoštola víra	97
b) Vnitřním životem vyzařuje z apoštola naděje	98
c) Vnitřním životem vyzařuje z apoštola láska	99
d) Vnitřním životem vyzařuje z apoštola dobrota	100
e) Vnitřním životem vyzařuje z apoštola pokora	102
f) Vnitřním životem vyzařuje z apoštola pevnost a mírnost	106
g) Vnitřním životem vyzařuje z apoštola umrtvování	109
4. Vnitřní život dodává apoštolu pravé výmluvnosti	113
5. Vnitřní život apoštolův plodí vnitřní život též v jiných; proto působí na duše hluboce a trvale	116
II. Jaký význam má výchova vybraných duší, jež jsou jádrem sdržení, a duchovní vedení	124
III. Vnitřní život, podmíněný nejsvětější Eucharistií, obsahuje v sobě veškeru plodnost apoštolátu	140

D í l p á t ý

Několik zásad a pokynů pro vnitřní život	147
I. Několik rad apoštolským pracovníkům pro vnitřní život	147
II. Rozjímání je nutným prvkem vnitřního života, tudíž i apoštolátu	150
1. Je tato věrnost nutná?	151
2. Čím má být mé rozjímání?	153
3. Jak budu rozjímat?	154
III. Liturgický život je zdrojem vnitřního života, tudíž i apoštolátu	161
1. Co jest liturgie?	161
2. Co je liturgický život?	163
3. Duch svatý liturgie	166
4. Přednosti života liturgického	179
a) Liturgický život mě učí trvale ve všem jednati z pohnutek nadpřirozených	179
b) Liturgický život mi mocně pomáhá přizpůsobovat můj vnitřní život životu Ježíše Krista	183
c) Liturgický život mě učí vésti život nebeský	187
5. Praxe života liturgického	187
a) Příprava vzdálená	188
b) Příprava blízká	189
c) Liturgické úkony	191
IV. Bdělost srdce je svorníkem vnitřního života, tudíž i podstatou apoštolátu	194
1. Potřeba bdělosti	197
2. Přítomnost Boží je základem bdělosti	198
3. Úcta k Panně Marii usnadňuje bdělost	200
4. Kterak se naučím bdělosti?	200
5. Podmínky bdělosti	202

V. Apoštol musí býti proniknut vroucí pobožností k Panně	
Marii	203
1. Pro vlastní vnitřní život	204
2. Pro plodný apoštolát	206
Doslov	210
Poznámky	211
Díl první	211
Díl druhý	213
Díl třetí	214
Díl čtvrtý	216
Díl pátý	218

DUŠE
VEŠKERÉHO APOŠTOLÁTU

Originál

L' Ame de Tout Apostolat

napsal J. B. Chautard O. C. R.

Přeložily a vydaly

Sestry Neposkvrněného Početí P. Marie

v Přerově, Šířava 7, Morava

podle 18. francouzského vydání

Vytiskla

Arcibiskupská knih-

a kamenotiskárna

v Olomouci